

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת שמות

לקראת שוב מלכתא

dirshu@dirshu.co.il לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 151

פגנים לפרשת שמות

פנה הרב מפוניבז' לעיר הסמוכה וביקש לדרוש בה בשבת קודש, דרשה בה ביקש את עזרתם הדחופה אודות 'שאלת חיים' בה מצויים מאות מאחינו בית ישראל. "אידן האט רחמנות!" (יהודים, רחמו!) הכניסו אותם לבתיכם. עוד באותה שבת התאספו חשובי העיר בבית הכנסת, והחליטו לדחות את בקשתו- "חייך קודמים!" טענו בלהט. ביקש הרב לדרוש שוב - באותה שבת אחר הצהריים...

הסיפור המדהים ששמע הרה"ג רבי יעקב (ג'ק) לויסון - ממרן הרב מפוניבז' זצ"ל בערוב ימיו

"וַיִּשְׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנֶחֱשׁ" (שמות ד', ג')

במהלך אותה תקופה הקימו הגרמניים בסמוך ל'וויץ' מחנה שבויים, שם נכלאו אלפי חיילים רוסיים שזכו למנות מזון של "פחות מכזית", וכשהתעניין הרב מפוניבז' זצ"ל כמה מתוך השבויים יהודים, שמע שמדובר במאות רבות (אינני זוכר כעת אם אמר 700 או 900). הוא ביקש לשוחח עם מפקד המחנה, ונקבעה לו פגישה בשעה 9 (אגב, סיפר, שכאשר נכנס לפגישה הורה לו המפקד לצאת- כי השעה

'וויץ' הינה עיירה בליטא, בה כיהן ברבנות מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל (לאחר חותנו הגאון רבי לייב וילקומירר זצ"ל). את הסיפור הבא- מדייק בלישניה הרה"ג רבי יעקב (ג'ק) לויסון - שמעתי ממרן הרב מפוניבז' זצ"ל בערוב ימיו, בשעת נסיעה מ'בורמס' ל'לונדון'. הסיפור התרחש עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, כאשר החזית - בה נלחמו הרוסים מול הגרמנים- הייתה סמוכה ל'וויץ'. השטח היה בשלטון גרמני, והוא, הרב מפוניבז', מאוד חשש מכניסת הרוסים. לשם כך יצר קשרים הדוקים עם המפקד הגרמני הראשי באזור- דבר שאילץ אותו להקדיש מזמנו היקר מידי ערב לשחק שחמט עם המפקד.

יום אחד ביקש ממנו המפקד להשיג יום מקומי, שיכול לארגן כריתת עצים ביערות המקומיים ומשלוחם לכיוון גרמניה. הרב השיג אדם מתאים ובשעת סיכום העסקה אמר המפקד ליזם כך: "אתה תצא עשיר מהפרויקט, אבל אל תשכח תנאי אחד; יש לעיסקה הזו שלושה שותפים, אתה, אני והרב שיושב כאן מולך!"

מי שהכיר את הרה"ק ר' יענקל'ע יודע נאמנה שהוא ג"כ היה מזן נדיר זה, ושלח להודיע שבשום אופן לא יבוא רבינו אליו אלא הוא יבוא ברינה למקום מושבו של רבינו ז"ל, וכך התעכב הביקור כמה ימים בדין ודברים שכל אחד אומר שהוא יבוא אל השני

הגה"צ רבי נפתלי צבי הלוי ראטטענבערג שליט"א אב"ד דק"ק עטרת משולם - קאסאן בית שמש.
על מידת הענווה הגדולה של כ"ק הגה"ק מתולדות אהרן זיע"א

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה... מִי אֲנִי" (שמות ג', י"א)

אוי למי שהעולם מטעין בו

והיה זה בפעם האחרונה במסעו לאמריקה לנישואי אחד מנכדיו (בשנת תש"נ וכבר לא היה בקו הבריאות והיה קשה עליו טלטולא דגברא ואורחא) ובליל שבת בויליאמסבורג, באו ציבור גדול לחלות פניו, ולמעלה משעה עברו מלפניו באמירת גוט שבת, ולאחר כך, כשבירך הבנים והנכדים כבכל ליל שבת, ובהיותי הצעיר שבהם, יצא לי להתעכב שם, ופנה אלי בשאלתו, השמת לב לציבור הגדול שבאו לכאן, למה ולמי טרחו לכאן, ואמרתי לו, בפשטות, וכי מה השאלה בכלל, שמטרת בואם לעבור לברך ולהתברך בשלום עליכם ובגוט שבת... והוא משתהה לעומתי באמרו, לומר לי גוט שבת? ואני עונה לעומתו, שאכן, מגיע "ערליכער יוד" מארה"ק באו לקבל פניו, אזי פתח ואמר לי, הנה איתא (מרגניתא דרבי מאיר) אוי לו לאדם שטועין בו, ויש גורסין אוי לו לאדם שמטעין בו. ומה פ' שמטעין בו? ומבאר ה"טב לב' (שופטים ד"ה והנראה) שמכניסין הטעות בתוכו, שאומרים לו ומשננין בו שהוא אדם חשוב ונערץ וכו' עד שנכנס בליבו ומתחיל להאמין לטעות - לדברים שהם מטעין בו, וסיים רבינו ז"ל באמרו, לא יעזור לך כלום, אתה יכול לומר לי כרצונך הטוב, אמנם בי לא תכניס הטעות... זו היתה תשובתו.

במידה מסויימת יש לומר על צדיק זה, דאמרינן בגמ' (ברכות ו' ע"ב) כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין. ויתכן שיש עוד אנשים יראי ה' שיש בהם מידה זו שבורחים מן הפרסום ומואסים בו באופן הקיצוני ביותר וחלילה וחס שלא יראה ושלא יהיה שום חשש ואופן של כבוד וכדו', ואפי' בדברים רגילים השייכים לחיצוניות ומקובל בהנהגה דברים מעין אלו, מ"מ הרחיקום בשתי ידיים ממש.

והפלא היותר גדול, שלא רק זה שסיגל לעצמו, שלאחר עמל ויגיעה עצומה שנהיה "אויסגעהארבעט אינגאנצן" ומשועבד כ"כ לה' יתברך, אלא שהשפיע על כל הסביבה, שבימים ההם, כל הציבור וכל התלמידים והמסתופפים בצלו היה מושרש אצלם דבר זה להתבייש ולהגעל כפשוטו מעין אלו ומכל זאת, והיה לדבר המאוס שנתבטא בזלזול וצחוק ולדבר המוקצה ומאוס, עד שלא יכלו להבין איך יכול אדם להתעסק בדברי הבל ושטות הבלים ממש, וברחוב אכן הוא הנושא והציר המרכזי, הכל רועש וגועש והכל סביב הפרסום ותאוות בצע ורדיפת הכבוד, אמנם במקום זה היה לדבר המוקצה מחמת מיאוס כפשוטו, ולא היה שייך ולא היה נופל ברעיון מאן דהו להתעסק בדברים פחותים אלו. ואפשר לדבר ולספר מזה עד אין שיעור. ובאם היה פעם כשהיה צריך לצאת לבקר בחו"ל בשנים המאוחרות יותר, אשר בשנים קדמוניות היה נוסע בגפו ללא כל המלווים - אלא אפילו מאוחר יותר כשנסע עם מקורביו - והיה באם נודע לו על רצון מאן דהו לקבל פניו, תמיד היה מערים עליהם, שהיה יוצא יום קודם או נוסע יום למחרת ולא הודיע ולא גילה לאף אחד, וכאשר באו להקביל פניו כבר היה שוכן בבית האכסניה כי לא היה יכול לסבול מזה.

וזכורני כשהרחיבו העזרת נשים החדש בבית המדרש הגדול, כשמעיקרו היה רק על צד מערב והוסיפו לצידי דרום וצפון, ובשום אופן לא נתן שיבנו עד סוף הכותל לצד מזרח, וצוה לסתום הקיר, מחשש שלא יסתכלו עליו ולחזות בפניו בעבודתו בקודש, וכך שקל במאזני פלס כל נקודה וכל עניין שלא ישפיעו עליו כלל, אף בין אנשים.

רבינו זצ"ל והיה מתענג ב"צאנז'ער מעשיות" שהם היו לחם חוקן, ואצל ר' יענקעל'ע, צאנזער מעשיות הרי לא היה חסר לו והתחיל לספר בנועם שיחו כמה וכמה סיפורים (ששניים מהם אני זוכר עדיין) ובתוך כך פנה לרבינו, בתנועה, כלומר יאמר רבינו גם הוא את דברו, ואת אשר בפיו, ורבינו היה לו תמיד בהזדמנויות כאלו מענה בפיו, על אשר שמע בילדותו ממגיד אחד שהיה בעירם, שאמר על הכתוב (ויקרא י', כ) וישמע משה וייטב בעיניו, שמשה רבינו היה רגיל כל היום לדבר ולדבר לאחרים והנה פעם אחת שאהרן דיבר ושמע משה, מיד וישמע משה וייטב בעיניו, שראה שטוב גם לשמוע, כך אמר לו רבינו, אזי ענה ר' יענקעל'ע לעומתו, אני כבר יודע טעם סירובכם, שהגמ' במגילה אומרת (י"ח ע"א) שמילה בסלע ושתיקה בתרי, ואתם יצאתם ברווח על העליונה.

והיה מחזה נפלא לראות ב' ענקים אלו, עם כל הביטול והשפלות, ונמיכות רוח, ואכן כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, והוא עבודה גדולה מאוד לפנות לבו ולקדש ולטהר מחשבתו ורעיוניו מכל הקטנות וההבל וחשבונות מגושמים ומנוערים מן השכל הישר, לעשות כך ולעשות כך מהשפעתו האינולת של השני והסביבה, וזה היה אצל רבינו זצוק"ל תורה שלמה, ויום יום ממש היה משנה ומשלש לשון ולדבר ולפרט גנות הדבר הזה, והיה יכול להמחיש כ"כ כמה בזוי ומושפל ופחות ערך נהיה אדם זה במהותו כשעושה פעולה או מעשה כל שהוא רק בגלל השני שצופה בו וכו' כי שרית עם אלקים "ועם אנשים ותוכל".

והוא נקודה אחת שראיתי לנכון לשננה וללמדה את בני ישראל, שהנה עומדים אנו כבר עשרים שנה לרבינו ז"ל ונראה לנו שאינו נהוג בזמננו, ומי שמחפש באמת ללכת בדרך הישר והאמת ידע שאף אחד אינו נפטר מזה, מה ה' דורש ממך והצנע לכת עם ה' אלקיך, וצריכים לעסוק בזה ולתור אחר עצות בזה, ולידע ולהודיע כי לך ה' הגדולה והגבורה וכו'.

(מתוך 'זכרון משולם' תשע"ט)

וזה היה דרכו וכל עניינו כל הימים, אף בזקנתו במרומי גילו, לבטל ולהיבטל, ולעשות כל דבר ככלום וכלא היה וכו' והוא באמת כך, כי לדבק בדברי הבל ורעות רוח, הוא באמת "גארנישט מיט גארנישט"...

והוא אשר אמרנו (בדברי הגמ' הנ"ל) דבריו נשמעין, זה שיוכל להשפיע על כל הציבור ואנשי שלומם, ואף שבציבור כלולים כל המינים וכמה אופנים וכו', אמנם היות והדברים נעשים עם כל הכח והאמת, שפשוט לא היה מסוגל להכילם, מעשיו ופעולותיו אלו עשו את שלהם, וזכורני שביקר אצלו איזה בנש"ק, וכידו רבינו ז"ל לשבת, והוא - כמנהג - סירב להתיישב מיד, ולא על כסא מכובד זה... והיה לו על כגון זה פזמון אחד, שמובא בדרך פיקודיך (מצוה ל"ו אות ה' בהג"ה) שאם מכבדים אדם בכבוד, אזי לעשות ענין מכל הכיבוד כן לקבלו או לסרב זה גרוע מכל, בהיותו עושה עניין וסיפור שלם מן הדבר והוא הכבוד הגדול ביותר, והוא הרי שונא את הכבוד.. וע"כ יקבל הכבוד מיד ללא סירוב, (ואני בעמדי מן הצד ונשכתי ציפרי והוא חזר על הפזמון עם כל הרוע והאמת) כי לא יכול לסבול זאת, לעשות ענין מן הכבוד המדומה ואמר זאת עם כל האמת.

ומלבשתו ענווה

וכן היה עובדא שנה אחת בזמן שהותו בשוויץ, והרה"ק ר' יענקל'ע מפשעווארסק זי"ע ג"כ הגיע לשם, והתאכסן במקום רחוק קצת מרבינו זי"ע, ומיד כשנודע זאת לרבינו זצוק"ל הודיע שמגיע לבקרו במקומו, ומי שהכיר את הרה"ק ר' יענקל'ע יודע נאמנה שהוא ג"כ היה ממין ומזן נדיר זה ושלח להודיע מיד שבשום אופן לא יבוא רבינו אליו אלא הוא יבוא ברינה למקום מושבו של רבינו ז"ל, וכך התעכב הביקור כמה ימים בדין ודברים שכל אחד אומר שהוא יבוא אל השני, עד שבאו לעמק השוה בפתרון שבאמצע הדרך שביניהם היה בית מלון יהודי, והסכימו ביניהם ששניהם יחד יבואו לשם, וכך הוה, שנפגשו שני צדיקים אלו, וכידוע אהב

מדוע חרטו על מצבה ברוסיה את המילים "כשר לפסח"?

"וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַפְּאִים מִצְרַיִם אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ פָּאָו" (שמות א, א)

המעשה שעומד מאחורי כיתוב זה הוא, שהנקבר היה יהודי שנשא גויה וכל ימיו התנהג כגוי, ואשתו לא ידעה שהוא יהודי, בסוף ימיו קודם פטירתו אמר לאשתו שהוא יהודי וביקש ממנה שתנציח זאת, לאחר פטירתו היא חיפשה בבית חפצים וסמלים יהודיים, והדבר היחיד שהיה זה מפית בד שהיה רקום עליה, "כשר לפסח" כשבאמצע יש צורת מגן דוד, וביקשה שיחרטו זאת על המצבה.

בפענח רזא דורש מהסמיכות של סוף פרשת ויחי שנאמר (בראשית נ, כו) "וַיֵּשֶׁם פֶּאֶרֶן בְּמִצְרַיִם", וכאן נאמר "וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", מכאן יש רמז שעושין מצבות וכותבין שם המת על קברו, ע"כ. ישנו בית קברות יהודי ברוסיה, שנמצאת שם מצבה של אדם ששמו כתוב בשפה הרוסית, ובראש המצבה מופיע חרוט הכיתוב "כשר לפסח" כשבאמצע, בין המילים מופיע צורת מגן דוד.

**הבעיה היתה שאני נמוך מאד... כולכם רואים ויודעים על כך... איך
אגיע עד לתקרה לסובב את הכפתור? אחד מהם, בריון, שני מטר גובה,
שודד מועד, הרים אותי על הכתפיים, והחזיק ברגלי שלא אפול... אולם,
כשבאתי לסובב את הכפתור, העששית כבתה! חושך מוחלט השתרר...
הבריון זרק אותי מעל כתפיו, וכולם החלו לצעוק ולדפוק על הדלתות...
כעבור 2 דקות הופיעו 10 סוהרים, עם נשק שלוף בידיהם... שמונים
אצבעות הופנו כלפי...**

הרה"ג רבי מאיר צימרוט שליט"א על מצוות במסירות נפש ובטחון בהקב"ה

"וַיִּאֱמָן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ד'" (שמות ד', ל"א)

בשכונת 'זכרון משה' שבירושלים, התגורר הראב"ד של העדה
החרדית רבי ישראל יעקב פֿישר זצ"ל, והוא סיפר סיפור מענין על
האדמו"ר רב יואליש מסאטמאר זצ"ל, שאני זכיתי - ואני מודה על
כך להשי"ת - ללחוץ את ידו בעת שהיה כאן בביקור בירושלים לפני
שנים רבות:

פעם אחת הזדמנה לידו מצות פדיון שבויים. יהודי נכלא בבית הכלא
של גויים, והיה חשש גדול של פיקוח נפש. האדמו"ר הגיע לעיר,
בה התגוררו שני יהודים עשירים. בין שני היהודים האלו התגלעה
מחלוקת אודות סכום כסף עצום, חמישים אלף דולר, שהיה מוחזק
בידי ראובן, ושמעון טען שהכסף שייך לו. כל מי שניסה לשים קץ
לויכוח ולעשות איזושהי פשרה בין השנים - נכשל. כל אחד מהם
טען בלהט: כולה שלי.

כששמעו השנים שהאדמו"ר מסאטמאר הגיע לעירם, הסכימו
השנים לפנות אל איש האלוקים הזה, ואת אשר יורה להם לעשות
- יעשו! הרצו לפניו את טענותיהם, והאדמו"ר פסק: ראובן המחזיק
בכסף, ישבע שהכסף שלו ויפטר!

אלא שהויכוח לא תם. ראובן טען כי מימיו לא נשבע שבועה, אפילו
על אמת. שבועה היא דבר חמור מאד, והוא נרתע מאד מלהישבע.
אולם את הכסף הוא לא מוכן לשלם, שכן במישור העקרוני יש
באפשרותו להישבע ולהיפטר, למה אפוא יכריח אותו שמעון
להישבע ולעשות דבר שהוא אינו נוהג לעשות... ושמעון טען
לעומתו: "לא מענין אותי שום דבר! אם אתה לא רוצה להישבע,
תהא הסיבה אשר תהא - תשלם!"

פנה ראובן לשמעון ואמר לו: "הנה, האדמו"ר נמצא כאן
לערוך מגבית לצורך פדיון שבויים. חז"ל קוראים למצוה
הזאת 'מצוה רבה' (בבא בתרא ח ע"א) מה דעתך שנתרום
את הסכום הזה למגבית? במקום שאתן לך את הכסף - אתן

אותו לאדמו"ר. שמעון הסכים. המגבית נפתחה בהצלחה רבה
והאדמו"ר קיבל חמישים אלף דולר, תוך שהוא מרעיף ברכות
על ראשם...

אלא שביציאתם פרץ ביניהם ויכוח חדש: למי מהם נזקפת המצוה?
ראובן טען שהמצוה שלו, שהרי הוא נתן את הכסף. שמעון טען
שהמצוה שלו משום שראובן לא נשבע, ועל פי דין הוא חייב לשלם
לו את הכסף, ואם כן הכסף שלו... החליטו השנים לפנות שוב אל
האדמו"ר, כדי שיכריע בויכוח החדש: של מי המצוה?

האדמו"ר חשב לרגע ואמר: כרגע איני יודע עדין של מי המצוה,
אולם אני כן יודע ש'מצוה - גוררת מצוה'. מי מכם שיתרום עוד
חמישים אלף דולר - יוכיח בכך שהמצוה הראשונה היתה שלו, והיא
שגררה את המצוה השנייה..."

כל אחד משני הגבירים מיהר להוציא עוד חמישים אלף דולר כדי
להוכיח שהמצוה הראשונה היתה שלו, והמגבית הסתיימה בהצלחה
עצומה. או אז אמר להם האדמו"ר: "מעתה בודאי המצוה של
שניכם!"

מיהו "בעל בטחון" אמיתי

הסבא מנובהרדוק, רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל, היה חותם בראשי תבות: ב.ב.

כולם כאן מכירים שראשי תיבות של ב"ב הוא בבא בתרא, אבל למה יחתום בבא בתרא? וכי בבא קמא הוא לא ידע? יש עוד פיענוח לראשי התיבות הללו: בני ברק, אבל הוא לא היה גר בבני ברק... את ראשי התיבות ב.ב. - שכתב הסבא על עצמו - איש לא יכול לכתוב על עצמו זולתו: בעל בטחון! תחת אפו של שלטון הקומוניסטי הוא יסד ברוסיה ארבעים ישיבות, עם אלפיים תלמידים, ובלי גרוש בכיס!

אתאר לכם איך זה היה נראה, כשהוא היה צריך לנסוע ברכבת לאיזשהו מקום כדי לייסד שם ישיבה:

הוא היה מגיע לתחנת הרכבת, מתיישב על הספסל שעליו ישבו כל הממתינים לרכבת, ידיו שלובות זו בזו, והוא רגוע. אדם שישב לידו פנה אליו ושאל: "קניית כרטיס?"

"לא", השיב הסבא

"למה?"

"כי אין לי כסף".

"מדוע, אפוא אתה יושב כאן?"

"מה זאת אומרת מדוע? כי אני צריך לנסוע!"

"אבל אי אפשר לנסוע בלי כרטיס!"

"אינני דואג. עד שהרכבת תסע - יהיה כרטיס..."

הרכבת היתה נוהגת לעשות שלושה צפצופים בצפצוף הראשון היו כולם עולים, בצפצוף השני היו עולים אחרוני הנוסעים, ובשלישי - הדלתות נסגרות באופן אוטומטי, אין אפשרות יותר לעלות!

והנה, הרכבת הגיע לרציף והשמייעה את הצפצוף הראשון. איש שיחו של הסבא מיהר לעלות, עם יתר הנוסעים, והתישב ליד החלון, מביט בסבא שנותר לשבת על הספסל רגוע...

אבל הוא לא היה רגוע כלל ועיקר, הוא קרא לסבא מבעד לחלון: "מדוע אינך עולה?"

"כי אין לי כרטיס".

"למה לא קנית?"

"כי אין לי כסף".

"אם כן למה באת לכאן?"

"כי אני צריך לנסוע".

"אבל אי אפשר לנסוע בלי כרטיס!"

"אם אני רגוע - מדוע אתה לא רגוע? כבר אמרתי לך: עד שהרכבת תסע - יהיה כרטיס..."

והנה נשמע כבר גם הצפצוף השני. אחרוני הנוסעים מיהרו לעלות לרכבת, וכבר עומד להשמע הצפצוף האחרון...

ממש בשניה האחרונה, לא יאומן כי יסופר, הגיע ביעף לתחנת הרכבת בן אדם ושאל: "למי אין כרטיס?" זרק לידיו של הסבא כרטיס... הרכבת השמייעה את הצפצוף השלישי, והסבא הצליח להכנס פנימה דרך סדק צר שעוד נותר, והרכבת יצאה לדרכה...

הסבא התישב ליד אותו אדם, וזה פנה אליו ואמר לו: "אני לא מבין

אותך! תאר לעצמך שהאיש הזה לא היה מגיע, או אפילו מגיע, אבל מאחר בשניה אחת - איך היית נוסע?" "אוי, שוטה שבעולם!" חייך הסבא. "במקום שתראה בעיניך עד כמה גדולה היא מעלת הביטחון - אתה שואל שאלות של הבל... הלא תבין? אם הוא היה מאחר בשניה - גם הרכבת היתה מאחרת בשניה..."

כזה היה הסבא מנובהרדוק!

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל היה אף הוא מתלמידיו, והוא נהג לספר כיצד חנכם הסבא שלא לפחד מכלום, לא להתבייש מכלום, רק מהקב"ה! שנה אחת בימי חיי - מספר הרב גלינסקי זצ"ל - הקומוניסטים הארורים תפסו אותי ובהגיע חנוכה שהיתי במחנה עבודה, ביחד עם שמונים גויים. טיכסתי עצות בנפשי כיצד אדליק נרות חנוכה.

פתאום נפל לי רעיון בראש: בתקרת החדר היתה עשית נפט. ניתן להגביר, או להחליף, את עצמת הפתילה על ידי סיבוב בכפתור. ישבתי בכלא הסוביטי, בחדר אחד עם שמונים גויים, והחילות להתפלל עם עצמי: האם על ידי שאסובב את הכפתור ואגביר את עצמת הפתילה, נחשב לי הדבר שהדלקתי נר חנוכה?

פסקתי לעצמי: כן! אם בשבת, מי שיעשה זאת רחמנא ליצלן, יחשב למבעיר אש בשבת, מדוע לא יחשב לי הדבר שהדלקתי נר חנוכה?... הבעיה הגדולה שלי היתה, אמר הרב, שאני נמוך מאוד... כולכם רואים ויודעים על כך... איך אגיע עד לתקרה לסובב את הכפתור? למזלי הרב, כל האסירים הגויים רחשי כבוד כלפי... הם העריכו מאוד את העובדה שלא אכלתי את מנת הבשר הזעומה שהגישו לנו, והייתי מסתפק רק באכילת הירקות. הם ראו אותי מתפלל כל היום וכיבדו אותי משום כך. בלית ברירה סיפרתי להם את כל הענין וביקשתי את עזרתם.

הם הסכימו מיד, ואחד מהם, בריון, שני מטר גובה, שודד מועד, הרים אותי על הכתפיים, והחזיק ברגלי שלא אפול...

ברכתי בקול רם את שלושת הברכות... עשיתי פרסומי ניסא לפני גויים... הרי חז"ל (שבת כא ע"ב) אמרו מצותה עד שתכלה רגל מן השוק. ועדכמה? עד דכליא ריגלא דתרמודאי", שלפי אחד הפרושים הכונה לגויים.

אולם, כשבאתי לסובב את הכפתור, ולהגביר את האור - העשיתי כבתה! חושך מוחלט השתרר בחדר... הבריון זרק אותי מעל כתפיו, וכולם החלו לצעוק ולדפק על הדלתות...

כעבור שתי דקות הופיעו עשרה סוהרים, עם נשק שלוף בידיהם, ושאלו בקול מאיים: "מי כיבה את העשית?" שמונים אצבעות הופנו כלפי... נלקחתי אל המפקד, ששאל אותי: "אתה כיבית את המנורה?"

"כן" השבתי.

"המעשה שעשית חמור מאוד! עברת על חוק מספר כך וכך בספר החוקים. העונש הקבוע על עבירה זו הוא: מאסר שלוש יממות בצינוק".

צינוק הוא חדר קטן מאוד, מלוכלך ושורץ עכברים, שאין אפשרות אפילו לשכב בו. כל הזמן צריך לעמוד על מקום אחד, בלי אפשרות לזוז...

מדי ליל שבת אני מוסר שיעור בויז'ניץ. לפני ארבע שנים הבאתי את ה"בני יששכר" והרחבתי מאוד את הדיבור על כך. ביום ראשון קיבלתי טלפון: "אני עובד בבורסה ברמת גן. עובד איתי יהודי מהקיבוצים, והוא שאל אותי על מה שסיפרתי על 'נרות השבת' האם אני מספר לו מיסטיקה...?"

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על נפלאות נרות השבת

"אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הָאֵתָה" (שמות ד', י"ז)

מהקיבוץ התקשר נרגש כולו שבכל שבת הנרות דולקים זמן רב הרבה מעבר לרגיל, ובעקבות כך הוא כבר החל ללכת להתפלל שלוש פעמים ביום ולהניח תפילין אחרי חמישים שנה שלא הניח! לפני ראש השנה ביקש היהודי מהקיבוץ לשוחח עימי בטלפון. הוא החל לבכות בכי תמרורים. "אתה לא מכיר אותי", אמר, "אני יכול לדבר איתך ולבכות. הייתי בשאול תחתית רח"ל. ח"ו לא להכעיס, הייתי בודד, ללא משפחה. דע לך, שרק בזכות ה'בני יששכר' הזה שאני רואה כל שבת ושבת, אני שומר שבת במלואה ושומר תומ"צ כתיקונן!"

בגור עורכים מבצע חלוקת נרות לכבוד שבת, ביקשו ממני לכתוב את דברי ה"בני יששכר" ואמרו לי שנשים חילוניות אמרו שלאחר שנכחו בכך הן לא רק מדליקות נרות שבת, אלא החלו לשמור עוד דברים.

בויז'ניץ מסיימים כל שבת את הטיש מאוד מאוחר, ואומרים לי האנשים בכל שבת כשחוזרים מהטיש ורואים עדיין את הנרות דולקים זה נותן להם כוחות עצומים. נותן כח גם לאישה המדליקה את הנרות, איך היא ניגשת להדליק את הנרות, להיווכח איזה ערך יש לזה בשמיים. זה דבר בדוק ומנוסה, כל אחד יכול להיווכח בזה אצלו בבית.

(מתוך 'סברי מרנן' שמות ע"ח)

סיפור מדהים שאירע בעקבות דברי ה"בני יששכר" הקדוש. ה"בני יששכר" כותב במאמרי השבתות כלל ג', אות ה', במדרש כתוב על הפסוק "ויברך אלוקים ביום השביעי", חמישה תנאים דורשים במה הקב"ה בירך את השבת. התנא רבי אליעזר אומר, בירכו בנר. המדרש מביא מעשה נפלא: אמר רבי אליעזר, פעם אחת הדלקתי את הנר בליל שבת ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת ולא חסר כלום.

שואל ה"בני יששכר" הקדוש, כשחז"ל מספרים דבר, הם חפצים שאדם ילמד מכך. וכי המעשה שאירע לתנא רבי אליעזר, זה חידוש?! הרי מדברים על תנאים ואמוראים קדושי עליון החיים מעל לדרך הטבע. אבל אצל כל יהודי, היתכן דבר כזה?

לשון קודשו של ה"בני יששכר": "ומוכרחים אנו לומר שזה הוא לכל איש הישראלי, שנרות של שבת מתברכין יותר באורה מכל ימות החול, לזה רב ולזה מעט." ובסוגריים הוא מוסיף, "וכמדומה שהמבינים יודעים זה".

מדי ליל שבת אני מוסר שיעור בויז'ניץ. לפני ארבע שנים הבאתי את ה"בני יששכר" והרחבתי מאוד את הדיבור על כך. ביום ראשון קיבלתי טלפון: "אני גר בירושלים ועובד בבורסה ברמת גן. עובד איתי יהודי מהקיבוצים, נשאר אוד מוצל מאש לאחר השוואה הנוראה, אחד מעיר בלי אבא ואמא, רחוק מהיהדות ד' ירחם, ח"ו לא להכעיס, והוא שאל אותי על נרות השבת האם אני מספר לו מיסטיקה?... אמרתי לו שהרב טויסיג אומר שיכול להעיד על כך".

כמעט כל חתן וכלה אני משתדל להעביר להם את דברי קודשו של ה"בני יששכר", לקראת הדלקת הנרות הראשונה בביתם. מאות חתנים, בלי גוזמא, אומרים לי לאורך השנים, כל שבת אני ואשתי עומדים המומים למראה הנרות הדולקים זמן רב, הרבה מעבר לזמן הרגיל.

אותו אחד מהקיבוץ אמר, אני עושה ניסיון, אשתי תדליק נרות שבת כמה שבועות, אם נראה שאכן הם דולקים זמן רב יותר, אני מבטיח לחזור לשורשים, ולכן ביקש את מקור המאמר.

כעבור חודשיים התקשר אלי היהודי מירושלים וסיפר שחברו

בהגיעם לדירה החדשה, פגש אותו אדם ואמר לו: "דע לך, את בתי אני עומד להכניס לחופה. חיפשתי ולא מצאתי דירה אחרת אלא זו, ובאת והקדמת אותי. אם אתה נכנס לדירה אצטרך לעכב את החתונה"

הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל בדוגמא אישית על מידות טובות

"וַיֵּרָא אִישׁ מִצָּרֵי מִפְּהַּ אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו" (שמות ב', י"א)

עד כמה יש לעמול על עקירת הקנאה

באחת מדרשותיו נשא הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל משל נוקב אודות מידת הקנאה וכך סיפר: הגעתי ברכבת לפולין מאיזשהו מקום. שכרתי בעל עגלה שיקחני לביתי. הדרך היתה ארוכה והעגלון ביקש לפוש קמעא באמצע הדרך. הוא העמיד את העגלה בצידו הדרך והתיר את הסוס מכבליו. במרחק קצר ממקום חנייתנו שכן אגם. הסוס ניצב ליד האגם ושתה. לפני ששתה הרביץ בפרסתו במים, עד שנהיו בוציים ורק אז התחיל לשתות.

התפלאתי ושאלתי את העגלון: "מדוע הסוס רואה לנכון להפוך מים נקיים לבוציים, ורק אז שותה? מדוע איננו שותה את המים בעודם נקיים?"

"עליך להבין", הסביר לי העגלון בסבלנות, "שמעל פני המים הבחין הסוס בצלליתו של סוס נוסף השווה באגם. הקנאה בערה בו עד מאד והוא השתולל בצורה כה פראית, עד כי נדמה היה שחרון אפו לא ישוב מעמו אלמלי יהרוג את הסוס שחדר לתחמומו שלו... צמאוונו הגדול למים נשכח ממנו לחלוטין".

אין דבר בעולם, שאי אפשר ללמוד ממנו את דרכי ד'. תפקידנו הוא למצוא את דרכי ד' בכל מה שקיים בעולם".

ואת הנמשל, הסביר רבינו לתלמידיו בישיבה: "זהו טבעם של בעלי חיים, כאשר אנו עדים להתנהגות כזאת, באפשרותנו להבין עד כמה חייב האדם לעמול כדי למחוק רגשות ומעשה קנאה".

רבינו היה אומר: "בכל הנוגע למידות, התורה מקצרת בלשונה לעומת שאר המצוות".

על סוד העניין עמד הרמח"ל והסביר במשל:

משל לאדם שערך חוזה כדת וכדין עם קבלן, לבנות לו בנין גדול בן כמה קומות והרבה חדרים. לאחר זמן בא הקבלן והציג תביעת תשלום מיוחדת על חפירת היסודות. בעל החוזה נדהם מעצם התביעה.

"וכי היכן חשבת להעמיד את הבניין, על האוויר!?" זעק לעבר הקבלן.

כל בר דעת מבין, שלא יתכן להעמיד בנין ללא יסודות, ושבתחית חוזה על בנין כלולים גם יסודותיו מבלי צורך לפרטם, וזאת בין אם המדובר בבנין נמוך קומות ובין אם מדובר בגורד שחקים שצריך יסודות גדולים ואיתנים.

וכן לענייננו: בנין התורה לא יתכן בלא יסודות המידות, דהיינו, חובה על האדם לחפור בארץ החומריות עמוק עמוק, לשרש אחר המידות הרעות ולהשליכן, ולהשריש תחתיהן מידות טובות ועליהם להשתית את הבנין הגדול והנהדר - בנין התורה.

רחבות המידות עדיפה מרחבות דירה

לפנינו עובדה המעידה על גודל מידת הוותרנות של רבינו.

כשרבינו היה דר בעיירה קלם ומשפחתו גדלה, היה צורך לעבור לדירה רחבה יותר. התחיל לחפש דירה בשכירות המתאימה עבורם. באותו זמן היה קשה מאד להשיג דירות. רק לאחר יגיעה רבה עלה בידו, ב"ה, סוף כל סוף למצוא דירה.

פרטי השכירות סוכמו עם בעל הבית, ורבינו שכר עגלון והטעין את כל רהיטיו ומטלטליו על העגלה להביאם לדירתו החדשה.

בהגיעם ליד הדירה החדשה, פגשו אדם אחד, שפנה ואמר לו: "דע לך רבי אליהו, את בתי אני עומד להכניס לחופה. חיפשתי בכל העיר דירה ולא מצאתי דירה אחרת אלא זו בלבד, והנה באת אתה והקדמת אותי. דע לך, אם אתה נכנס לדירה אצטרך לעכב את החתונה".

בני הבית כששמעו את הדברים, התחילו לטעון כנגדו על עזותו נגד משפחה מרובת ילדים, שאחרי מאמצים מצאה לה דירה וכבר גמרו וסיכמו עם המשכיר, ומה לו כי ילין? אולם רבינו שמע את הדין ודברים בין המתחרה ומשפחתו, ולא דיבר מאומה.

לאחר דקות מספר הפר שתיקתו, פנה לעגלון וציווה עליו: "בבקשה, לא לפרק את המטענים, עליך להסיענו חזרה לדירתנו הישנה..." (מתוך 'ר' אליה')

זכרון הילדות החרוט, הוא המראה הנפלא והמעורר לאהבת תורה, כיצד רבי אלעזר צדוק זצ"ל, יושב בפרוזדור הת"ת, יחד עם רעו הגדול יבדל"א הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, ולצד כל ההמולה והרעש התנתקו לגמרי, שקעו בד' אמות של תורה, כיצד ובאיזה נוסח לכתוב כל מילה ותיבה בחיבורם המפולא

מאוצרותיו הנפלאים של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"למען יאמינו" (שמות ד', ה')

העבודה המעשית של האמונה

נתמקד בעבודה המעשית של האמונה, כיצד היא הדרך הפשוטה בה יזכה האדם להגיע להכרה בהירה באמונה, לחיות עם בורא העולם בכל רגעיו ותחושותיו?

בילדותי למדתי בתלמוד תורה 'תשב"ר', שבבית מדרן ה'חזון-איש' זצ"ל בבני ברק. מנהלו הרוחני של התלמוד תורה היה הגאון הצדיק רבי אלעזר צדוק טורצ'ין זצ"ל, דמות רבת הוד משכמו ומעלה של ירא אלוקים ושקדן. באישיותו המאלפת הצליח להקדין במידה גדושה על התלמידים מראת השמים המופלגת שלו וממידותיו הנאצלות.

רבי אלעזר צדוק נמנה על באי ביתו הקרובים של ה'חזון-איש', והתיידד בשנים ההן עם אחיינו-כבנו בן ביתו של ה'חזון איש', הלא הוא יבדל לחיים טובים, מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ולימים חיברו בצוותא את סדרת הספרים 'שונה הלכות'.

זכרון הילדות החרוט בקרב ילדי התלמוד תורה מאותן שנים, הוא המראה הנפלא והמעורר לאהבת תורה לשקידה ושקיעה בתורה, כיצד רבי אלעזר צדוק יושב בפרוזדור התלמוד תורה, יחד עם רעו הגדול הגאון רבי חיים, ולצד כל ההמולה והרעש של הזאטוטים התנתקו לגמרי מכל הסובב אותם, שקעו בד' אמות של תורה והלכה, והתפלפלו בינם לבין עצמם כיצד ובאיזה נוסח לכתוב כל מילה ותיבה בחיבורם המפולא.

בשמו של רבי אלעזר צדוק סיפר הגאון הצדיק רבי שלמה ברעוודא זצ"ל, סיפור נפלא ובעל מסר נוקב:

בבחרותו, בעת שלמד רבי אלעזר צדוק בשיבת חברון, היה מרבה לפקוד את מעונו של ה'חזון איש'. באחת הפעמים שביקר בביתו שמע ממנו דברים מופלאים שהבהילו את חושיו.

החזון-איש התבטא בפניו: "ישנם אנשים, שכל חייהם עוסקים בתורה ובמצוות ובטווחים הם בעצמם שהם חיים על פי האמונה, אך כשיבואו לשמים יופתעו להיווכח שעדיין חסרה להם הרבה עבודה בעניין האמונה!"

רבי אלעזר צדוק נחרד עד עמקי נשמתו, ולא הבין על מה מכוונים דבריו. כשהגיע לשיבה וסיפר לחבריו את ששמע, הם הגיבו לו: "מדוע לא שאלת על אתר את ה'חזון איש' עצמו למה הוא מתכוון?" אחרים הציעו לו: "מדוע שלא תיכנס שוב אל ה'חזון איש' לשאול אותו כיצד באמת יכול האדם להיות בטוח בעצמו שהוא שלם באמונה?"

כעצת חבריו סב רבי אלעזר צדוק על עקבותיו, נסע שוב לבית ה'חזון איש' והציג בפניו את השאלה - למה כיוון במה שאמר לו קודם?

ה'חזון איש' השיב לו כך: "רצוני היה רק לעורר אותך על נקודה זו, כי אם האדם אינו עובד על אמונה מידי יום ויום, מטבע האדם - האמונה שלו נחלשת ומתפוגגת. לכן על האדם להיזהר לא להיות שאנן בלבו ולחשב שהוא כבר 'מאמין', אלא פשוט לעבוד על אמונה ללא הרף ובכל עת."

"כיצד האדם יעשה זאת?!", הוסיף ה'חזון איש לומר, "על ידי שירגיל את עצמו לבקש מהקדוש ברוך הוא על כל דבר ופרט, ולאחר שתתמלא הבקשה להודות על כך. בדרך זו ירגיל האדם את עצמו שהכל מהקדוש ברוך הוא, ותתחזק אצלו האמונה הפשוטה!" ואכן, סיפר בהשתוממות ראש הישיבה, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, כי בבחרותו הכיר זקן אחד שאמנם היה פשוט

בהליכותיו אך סגל לעצמו מנהג מופלא. לאחר אמירת ה'יהי רצון' בשמונה עשרה האריך לפרט ולבקש על כל דבר שתכנן לעשות באותו יום. לדוגמה היה אומר: "ריבנו של עולם! תעזור לי ברחמיך הרבים שלא תהיה לי שום תקלה בדברי עם השכנים, בלכתי למכולת, בעלותי לאוטובוס", וכך פירט כל פרט ופרט שתכנן למשך היום.

רבי מיכל יהודה אמר בהתפעלות כי ראו עליו בחוש כי הוא חי עם רבונו של עולם. על הכל הוא ביקש והתפלל, ובכך הרגיל את עצמו שהוא חי בעולמו של הקדוש ברוך הוא, תחת פיקודו והשגחתו, ואכן זכה להיות בעל מדרגה באמונה.

הנהגה זו, להחדיר כל העת את האמונה בבית על כל צעד ושעל, אימץ לעצמו גם הגאון הצדיק רבי שמואל הומינר זצ"ל, בעל 'עבד המלך', שהרגיל להתבונן בכל פרט ופרט ולהודות להשם יתברך על כך. פעמים שקבע עתים קבועים ומיוחדים בהם הודה לו ברבים על דברים מסויימים.

חתנו, הגאון רבי יהושע דוד טורצ'ין שליט"א, רב קהילות 'פרושים', סיפר כי בכל שנה בפרוס השנה החדשה, כשניגש רבי שמואל בליל ראש השנה לקדש על היין, עמד ונתן שבח והודאה לקדוש ברוך הוא ברבים, על כך שפרנס אותו בכל מהלך השנה החולפת, וכך ניתנה לו האפשרות לקדש על היין מידי שבת ומועד במשך כל השנה...

מאורע מופלא זה הותיר את רישומו על כל בני הבית. הוא החדיר במשפחה כי שום דבר אינו מובן מאליה, כל פרט קטן שקורה עמנו - לטובה, זה מחסדי השם יתברך ובהשגחתו הפרטית.

כמדומני כי כל אחד שיתבונן על נקודה זו אכן ירגיש צורך להודות על כך, כמו גם על שאר הטובות והניסים הנעשים עמנו בכל רגע ועת, אלא שחסרה לנו ההתבוננות. אולם רבי שמואל שכל שנות חייו היו חטיבה אחת של אמונה צרופה ועבדות השם, אכן העמיד והתבונן ומצא לנכון להודות על כך בקביעות!

"אצלנו בבית הורגלנו להודות על כל דבר"

הרבנית רייזל גלינסקי ע"ה, אשת חבר למגיד המישרים, הגאון הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, היתה אשה גדולה מאד, ויקוד אש האמונה והבטחון - שעמל עליה בעלה הגדול בחירוף נפש 'נובהרדוקאית' טיפוסית - ניכרו היטב בכל הליכותיה.

שמעתי מאחד הבנים, כי בערוב ימיה היה אברך מסוים שרגיל היה לבוא ולסייע לה בענייני הבית. הלה התגורר ברחוב נחמיה, סמוך למקום מגוריה של הרבנית - ברחוב חידושי הרי"ם, מרחק הליכה

של דקות מועטות בלבד מביתה.

באחד הימים, עם הכנסו לבית, קיבלה אותו הרבנית בחביבות רבה ובמאור פנים כדרכה, והתעניינה אצלו באופייניות: "אמרת תודה להשם על כך שהגעת מביתך לכאן בריא ושלם?!"

השתומם האיש ושאל ברצינות: "מדוע הרבנית שואלת? שמא ארעה תאונת דרכים או שמא שמעה על פיגוע חס וחלילה שאירע באיזור?"

"לא! לא!" השיבה הרבנית, "לא קרה היום משהו מיוחד. אלא שפשוט הורגלנו כאן בבית כי על כל דבר יש לבקש ולהודות. גם בזמנים שהיינו בריאים ושלמים, כשהוצרכנו לעבור מהמטבח לחדר הפנימי בבית, אמרנו תפילה קצרה שנגיע בשלום. וכשבאנו בשלום אמרנו תודה להשם שאכן הגענו בשלום..."

"והנה אתה הלא באת כעת מהרחוב הסמוך בריא ושלם ללא כל פגע, לכן שאלתי אותך אם כבר אמרת תודה להשם על כך..."

כששמעתי זאת, הרהרתי לעצמי כי אם כך היתה ההנהגה הקבועה בביתו של רבי יעקב, אין זה פלא שזכה בחיי חיותו להשפיע כה רבות על שומעי לקחו. בר-מעלה כמותו שהרגיל את עצמו ואת בני ביתו לחיות בהתבוננות בחיים על כל פעולה וצעד שעושים, הרי שדבריו ודאי היו בבחינת 'דברים היוצאים מן הלב' ואין זה פלא שגם היו 'נכנסים אל הלב'.

לחיות את האמונה

בטבע האדם, כאשר ישנה התפעלות באמונה, ההתפעלות הולכת ודועכת עם הזמן. אולם אם באמצעות האמונה, מתחזק האדם מיד ולמעשה, ומחדיר את האמונה הזאת בארחות חייו, בתורה, בתפילה וביראת שמים, ישנה תוחלת ותקוה כי זה אכן ירומם אותו, והוא יתעלה מהמצב שאחז בו קודם, גם לאחר שיפוג רגש ההתפעלות.

כך כותב ה'רבינו יונה' בספרו 'שערי תשובה' (בשער השני): "אכן צריך האדם בשמעו המוסר לעורר נפשו ולשום הדברים אל לבו ולחשוב בהם תמיד, ועליהם יסיף לקח ומלבו יוציא מלין".

זוהי תמצית עבודת האמונה וגם תכלית לימוד המוסר. כאשר האדם מתפעל ממשו, לא להשאירו בגדר התפעלות, אלא לשים את הדברים על ליבו כדי שייגיע לידי מעשה, ש"מלבו יוציא מלין", שהוא יאמין בלבו ממה שמתפעל בפיו. כך הדברים יפעלו ויותירו רושם במעשיו, ולא יישארו הדברים כידיעה גרידא.

(מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'אוצרותיהם אמלא' - שמות)

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

בין הדברים שואל אותו העשיר: כמה ילדים יש לך? אחד עשר ילדים בלי עין הרע! - ענה האיש. כשמוע זאת העשיר השתנו פניו בבת אחת, והחל צועק עליו ומוכיחו על פניו: "וכי אינך מתבייש?! הרי זו הפקרות וחוצפה! וזו היא גזילת הציבור שיצטרכו הם לתמוך בך ולהשיא את בניך!". כך המשיך לשפוך קיתונות של רותחין, ורצה לגרשו מן הבית

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על השותפות עם הקב"ה

"ותחיינן את הילדים" (שמות א', י"ז)

מצב כבתחילה, ואינו מוצא שום עצה בנפשו.

שני קצוות הפוכים

בשמוע איש שיחו במה המדובר נגעו הדברים לליבו, והחל לחשוב כיצד ובמה יכול הוא לעזור מעט לאיש נדכה זה.

לאחר מחשבה קלה אמר לאיש, ראה נא ידידי, אני עצמי אינני אדם אמיד כלל וצר לי שלא אוכל להושיעך, אבל מכיר אני כאן בעירנו יהודי אחד עשיר גדול שאינו מהחרדים כל כך, וידוע בסביבה כאדם קיצוני הנתון למצבי רוח... אצל עשיר זה - אמר האיש - יתכנו שני קצוות הפוכים, או שיפתח ליבו לעניינך, ואז תקבל אצלו מנה יפה. או שלא תקבל ממנו אף לא פרוטה אחת, והוא יגרש אותך מביתו בבושת פנים.... החליט האיש לנסות את מזלו אצל אותו עשיר, כאשר כבר ראה שבין כך אין לו הרבה מה להפסיד, ובמקרה הגרוע ביותר יגורש מן הבית, והכין את עצמו לכל מצב שיהיה. הגיע האיש אל הכתובת הרשומה לפניו והקיש בדלת, למזלו היה העשיר בביתו והזמינו להיכנס אל טרקלינו ולהציע את עניינו. לאחר כמה דברי פתיחה ונימוסין ניגש העשיר ישר אל הנקודה, והחל לתחקר את היהודי בכמה פרטים נחוצים.

בין הדברים שואל אותו העשיר: כמה ילדים יש לך? אחד עשר ילדים בלי עין הרע! - ענה האיש.

כשמוע זאת העשיר השתנו פניו בבת אחת, והחל צועק עליו

סיפר לי יהודי הי"ו, שכמו הרבה משפחות בארצנו הקדושה נאבק גם הוא קשה על פרנסתו, בקושי הוא מצליח לסיים את החודש, ובביתו אחד עשר ילדים בלי עין הרע כן ירבו.

עת דודים

והנה הגיעה עת שידוך בנו הראשון במזל טוב, אך הכיס ריק ואין בו, והרי זה בלתי אפשרי לגשת אל פרק זה של האיש מקדש בלא נדן ולא ממון.

החליט אותו אדם שאם כאן אין המזל מאיר לו פנים, ייצא לנסות את מזלו ממרחק, שמא יוכל לקבץ מאחינו בני ישראל שבחוץ לארץ מעט מעות שייסעוהו להשיא את בנו. ארז אפוא האיש את מיטלטליו ושאר צרכי הדרך, ויצא לחוץ לארץ להתדפק על דלתי הגבירים לבקשם שיהיו לו לעזר ולאחיסמך. אבל לדאבון לב מזלו הביש רדף אחריו גם שם, ולא הצליח לצבור אפילו כדי כיסוי עלות כרטיס הטיסה...

בראותו כי כן נשבר לבו בקרבו מאוד, והפסיק להתדפק על הדלתות כאשר בין כך לא הועילו לו נקישותיו... הוא עזב את מלאכתו כך באמצע היום ונכנס לבית כנסת צדדי אחד בלב שבור ודואב, לקח את ספר התהילים בידו והחל שופך צקון לבו בתפילה לפני ד', כשדמעות רבות ורותחות ניגרות מעיניו. כך ישב לו האיש ובכה ולא שת לבו כי מתקרבת שעת מנחה ואנשים החלו להתאסף לתפילה. והנה נכנס לבית הכנסת איש אחד שנחרד למראה היהודי היושב כך ובוכה, הדבר נגע ללבו, והבין שהאיש נתון בצרה. בסערת ליבו ניגש אל היהודי, הגיש לפניו כוס משקה צונן וביקשו לברך וללגום מעט, ולאחר שנתן לו ברכת 'שלום עליכם' שאלו בעדינות לסיבת בכיו ומרירותו. - האיש האורח נרגע מעט והודה למיטבו על יחסו הטוב אליו וסיפר לו דברים כהויתן, איך שהוא עומד בעירום וחוסר כל, בביתו ממתנינים לו משפחתו הענפה, ומיחלים מאד שיביא עמו מזון ותרופה, כדי שיוכלו לגשת אל החתונה. והנה הוא מסתובב פה בנכר, משרך את עצמו מדלת אחת לשנייה ומגביר אחד למשנהו, אבל אין רואה שום ברכה בעמלו, ועדיין הוא עומד כמעט באותו

"לא ידעתי", הגיב האברך הצעיר רבי משה ראוכברגר ומיד הסתובב ויצא מהדלת ממנה נכנס... בית הכנסת, על מאות מתפלליו, היה כמרקחה. הגבאים רצו אחרי הרב הצעיר, והסבירו לו כי רב זה כבר עזב לחלוטין את העיר והחליט לחזור אליה בזקנותו המופלגת, ואין לו זכות רבנות. הציגו לפניו סברות חזקות ואסמכתאות כי אין לרב הישיש שום זכות לעכב אותם מלמנות רב חדש

ההפתעה בהכתרתו של הגאון רבי משה ראוכברגר שליט"א בשכונת 'בת גלים' בעיר חיפה

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹקִים מִי אֲנִי? (שמות ג', י"א)

תואר 'הרב', מלווה את הגאון רבי משה ראוכברגר, יותר מזיכור שנים, את הקרקע הפוריה לתחילת תפקידו כרב בקהילות ישראל סיפר לנו יהודי ישיש (חסיד) תושב שכונת בת גלים בחיפה, שהיה נוכח בעת האירוע.

רבי משה ראוכברגר, בצעירותו היה בחור מוכשר ומיוחד, הרבי "בית ישראל" דרבן אותו שילמד גם הוראה והלכה, כדי לשמש ברבנות לקהל הרחב בארץ הקודש, בימים ההם. תקופה קצרה אחרי נישואיו ערך את הבחינה בחדרו של רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל במשך כשלוש שעות, מרן זצוק"ל העניק לו היתר הוראה והורה למזכיר הרבנות הראשית שלא יעניק לו תואר מו"ץ בלבד, אלא ייתן לו הסמכה ואישור חוקי לרבנות עיר.

בשכונת 'בת גלים' בעיר חיפה, שימש ברבנות רב מבוגר. אותו רב יצא לחוץ לארץ. השתכן שם ושימש ברבנות כחמש עשרה שנה. אחרי השנים הללו הסתיים חוזה הרבנות שלו בחוץ לארץ, והוא כבר בן תשעים שנה ומעלה - זקן ושבע בתורה ובמעשים טובים. ואז עלה לארץ ישראל - לשכונת בת גלים, בה שימש ברבנות קודם לכן. ממש באותם ימים אנשי השכונה והגבאים הגישו מכרז על רבנות בית הכנסת הגדול בשכונה (כשלוש מאות מתפללים). והרב הצעיר - הג"ר משה ראוכברגר היה אחד המועמדים, ולפתע, כאמור, הרב המופלג בזקנותו שב לארץ הקודש, וגם לבית הכנסת, ולמקומו הוותיק.

הגבאים גילו את אוזנו של הרב, כי ממש בימים אלו עומדות על הפרק כמה הצעות לרבנות - של רבנים צעירים נמרצים ותלמידי חכמים, והם עתידים לשבת לצידו בכותל המזרח של השכונה. הוא הסכים להצעתם בחצי פה.

המנהג היה כי המועמדים, לפי תורם, היו אמורים לבוא למקום ל'שבת קודש' ולדרוש לפני מאות המתפללים: "דרשת מבחן..."

הגאון הצעיר רבי משה ראוכברגר, היה המועמד הראשון שהציג את עצמו. ולא ידע כלום מכל הסיפור של הרב הזקן, מה שידע, כי

'הרבנות' הציגה מכרז לרב שכונה בחיפה, והוא אחד המועמדים. הגיעה שבת.

לכניסת הרב הייתה דלת מיוחדת בכותל המזרח. הרבנים הראו לרב משה ראוכברגר את הדלת המכובדת, והוא נכנס לבית הכנסת בין קבלת שבת למעריב.

הוא ראה כי הנה רב תלמיד חכם בהדרת פנים, יושב בכותל המזרח. הוא הושיט לו יד. גם התעניין מפי הרב לתפקידו. התלמיד חכם הזקן השיב לו במשפט קצר: "זו הרבנות שהייתה שלי".

"לא ידעתי" הגיב האברך הצעיר רבי משה. ומיד הסתובב ויצא מהדלת ממנה נכנס...

כמובן, שבית הכנסת על מאות מתפלליו, היה כמרקחה. הגבאים מיהרו ורצו אחרי הרב הצעיר, והסבירו לו את הרקע למשפט שהרב אמר לו, וסיפרו לו בתחנונים כי רב זה כבר עזב לחלוטין את העיר והחליט לחזור אליה בזקנותו המופלגת, ואין לו זכות רבנות. הציגו לפניו סברות חזקות ואסמכתאות כי אין לרב הישיש שום זכות לעכב עליהם למנות רב חדש. וכי גם הרב עצמו במשפטו "זו היתה הרבנות שלי" לא התכוון למנוע ממנו מאומה.

היה לנו יהודי מוכר מירושלים, הוא בא לתרום כליה והילדים שלו באו עם גיטרות וכלי נגינה לבילינסון ללוות את האבא לחדר ניתוח, להקה של מנגנים מתלווה לבן אדם לחדר הניתוח, ומכל החדרים מבצעים פרצופים של חולים ושל אחיות ורופאים כולם משתאים מהמחזה המדהים...

הגאון רבי ישעיהו הבר שליט"א בשיחה מיוחדת ל'לקראת שבת' עם סיפורים מרתקים על 'מצילי החיים'

מאת: הרב משה הרמן

"נִתְחַיֵּין אֶת הַיְלָדִים" (שמות א', י"ז)

כזו תוצאה ירודה של תפקוד כלייתי, ואז הגיעו למסקנה שהמכונה שמקולקלת - זה אני!

התחילו מיד דיאליזה, ממש מהיום להיום, בבוקר יצאתי מהבית ללמד ובצהריים אני מוצא את עצמי בדיאליזה חירום. עד כדי כך שכשאני מתקשר הביתה, ואני מספר לרעייתי שחזרה מהעבודה שאני בדיאליזה, היא שואלת בתמהון: "מי זו דודה עליזה? אין לנו דודה כזו!..." אמרתי לה: "לא, לא דודה עליזה, די-א-לי-זה!" התחלתי להסביר לה מה זה אומר, ואז היא נזכרה, שאכן כשהגיעה לבקר בבית חולים היא אראתה שלט "למכון הדיאליזה", והיא שואלת: "את מי הלכת לבקר?" הסברתי לה: "לא הלכתי לבקר, אני עצמי בדיאליזה", היא לא הבינה. לקח לה זמן מה לקלוט את המציאות הקשה שאני מטופל בדיאליזה, זו היתה הפתעה מוחלטת.

ככה מצאתי את עצמי קרוב לשנה, במכון הדיאליזה של בית החולים. בעזרת ד' נעשה לי נס וכעבור תקופה של קצת פחות משנה נמצא עבורי תורם כליה. בל נשכח שמדובר בתקופה שלא היתה מודעות בכלל לתרומות כליה, אך ברוך ד' היה לי איזה חבר שמקפיד מאד שלא אפרסם את זהותו, והוא התנדב בימים שלא היתה לזה כל מודעות, ונכנס מרצונו האישי לחדר הניתוח ותרם לי כליה. עד היום אני נושא בחובי את הכליה שלו, והיא מחייה אותי, ברוך ד'. כשחזרתי לחיים הנורמליים היה ברור לי שאני לא משאיר את האחרים מאחור.

יום ההולדת של מתנת חיים

באותו יום, לאחר התייעצות עם הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, פרשתי

בימים אלו מסתיים בעז"ה בבית החולים בילינסון ניתוח ההשתלה ה-613, התרי"ג שלנו... כמוכן עובדה זו מרגשת אותנו מאוד! מה שמרגש במיוחד, זו העובדה שמדובר ב-613 בני אדם שנכנסו לחדר ניתוח בריאים לחלוטין, לאחר סדרה אינסופית של בדיקות המוודאות את תקינות בריאותם, ונפרדו מאיבר מגופם, בחינם ללא שום תמורה, והעניקו אותו במתנה לאדם שאינם מכירים, וכל זאת רק במטרה אחת: לתת חיים!

שם הארגון שהקמנו, הוא "מתנת חיים", כשמשמעותו היא תרתי משמע: מתנה שאדם חי נותן, ומתנה שהוא נותן לזולת - חיים. את העיסוק שלי בתחום ה"מוזר" הזה, לא התחלתי כי חיפשתי תעסוקה, התגלגלתי לתוך זה. משמים זימנו אותי למקום הזה בצורה מאוד מאוד משונה, אך היה זה רצון ה' שאגיע לעשות את זה.

לפני 12 שנים, לא ידעתי מה פירוש המילה "כליה", בחיידר לא לימדו אותנו על כליות, הזכרנו זאת בחומש. בגמרא בסוף מסכת ברכות: 2 כליות יש לו לאדם, כליה ימנית שיועצת לו טוב, וכליה שמאלית שיועצת לו רע. משכן היצר הרע בכליות, אבל מה זה כליות - לא ידעתי. דרך אגב, תופעה מעניינת בהשתלות כליה, כמעט תמיד לוקחים מהתורם את הכליה השמאלית, וכמעט תמיד משתילים אותה בצד ימין של המקבל. כך שממש הופכים יצר הרע ליצר הטוב.

בכל אופן, לא ידעתי לפני 12 שנה מה זה כליה. באותה תקופה עסקתי בשני תחומים במקביל: הייתי הרבה שנים ר"מ בשיבה, וביקשו אותי לבוא לסייע בניהולו של חיידר. הייתי טרוד בניהול של חיידר בהר נוף. היו אלו עיסוקים שדרשו המון שעות של עבודה, עסקתי בזה אולי 20 שעות ביממה, ואת החולשה שתקפה אותי תליתי בכך שאני עובד מידי קשה. לא הלכתי לרופא עד שהגעתי למימדים של חולשה כ"כ גוראים, שלא הצלחתי לטפס מהכביש למדרכה מרוב חולשה.

הלכתי לרופא. הוא מסתכל עלי ומשגר אותי הישר לחדר מיון. אני מגיע לחדר מיון בהדסה עין כרם, בדיקת דם פשוטה הראתה תוצאה קטסטרופלית, עד שהרופאים אומרים: "הייתכן? כנראה שהמכונה של בדיקות הדם מקולקלת". עשו בדיקה חוזרת וראו שבאמת התוצאה מזעזעת, משהו שלא מצוי, שאנשים מגיעים עם

מתפקידי בניהול החיידר ופרשתי מתפקידי כר"ם בישיבה, והודעתי בהחלטיות שאני הולך להוציא את כל עמ"י מהדיאליזה!

כל שומע"י לעגו לי, אנשים חשבו שהשתגעתי. אני זוכר את התגובה של פרופסור איתן מור, מנהל מחלקת ההשתלות בבילינסון, הוא סובב את האצבע על הרקה: "הרבה אנשים כמוך אמרו את זה, עזוב, איך תוציא את עמ"י מהדיאליזה??" "אגיד לך איך", הכרזתי נחושות, "אני מאמין מאוד גדול בטהרת נפשם ובגדלות רוחם של בני עמי, וברור לי שאם אנשים יידעו מה המשמעות של תרומת כליה - לעומת הסיכון הקטן, ועד כמה זריזה היא ההחלמה, וכאשר אנשים יתוודעו לרמת הסבל של מטופלי דיאליזה, אין לי ספק שיהיו רבים שיעשו את זה, זהו רק עניין של מודעות!"

ואז התחלנו בפעילות הסברה על מנת להעלות את המודעות לתרומות כליה.

מתנת חיים קמה, ואנחנו חוגגים 10 שנים בעז"ה.

בשנה הראשונה לפעילותנו, הגענו ל 4 אנשים שתורמו כליה, אני זוכר את המושתלת הראשונה, אשה, אמא למשפחה ברוכה תושבת בית וגן, פנתה אלי. היא הכירה אותי, ופנתה לשאול איך אני עברתי השתלה, איך מוצאים פתרון. עדיין לא היה לי ארגון ולא כלום... לא היה אף גוף בארץ שיכל לתת לה מענה הולם. מנסיוני, אני יכול לומר לך, שכאשר הייתי צריך השתלה, לא היה לי עם מי להתייעץ, את מי לשאול ומה לעשות.

מה עשיתי, אם כן? פניתי לאדם יקר שהיה ידיד של אבי יבדל לחיים ארוכים, והיה מפורסם, הרב אברהם רביץ ח"צ ז"ל, הוא היה מושתל כליה מתרומה של בנו הרב משה רביץ, שהוא אגב אחד מן הפעילים מהמתנדבים המסורים ביותר של מתנת חיים, היום הוא עוזר לנו בפעילות הסברה ובכל מיני פעילויות אחרות. וככה פניתי לר' אברהם רביץ, שעודד אותי מאוד. אני זוכר לילה לפני ההשתלה שלי, אז, תיבדל לחיים הרבנית א. רביץ התקשרה לאשתי וחיזקה אותה במילים חמות, לולא היא היתה אשתי כערער בערבה, זה היה פשוט נורא.

היום אני מרגיש שמשמים זימנו אותי בדיוק למקום הזה. חלק לא מבוטל ממה שאנחנו זוכים לעשות הוא, פשוט להיות כתובת לאנשים, להרגיע אותם, לדעת שבן אדם שחלילה נאלץ להגיע לדיאליזה או להשתלת כליה, השמים לא נפלו, ויש אור גדול גדול בקצה המנהרה, בעז"ה אפשר לצאת מזה ולחזור חיים תקינים.

אני חוזר ואומר, לא כל בן אדם יכול לתרום כליה, יותר מדויק: רוב בני האדם אינם יכולים לתרום כליה, למה? כי הם צעירים מידי או מבוגרים מידי, חלקם לא מספיק בריאים, אבל כל מי שקורא עכשיו את הכתבה הזו חייב לדעת שיש לו עוד המון מה לתרום מלבד את הכליה: תוכל לתרום חיוך לשני, אוזן קשבת, מילה טובה, זה לא פחות חשוב. כל יהודי - הקב"ה נתן לו מתנות מסוימות שמהן הוא יכול לתרום.

אני אסטה רגע ממהלך הדברים ואספר סיפור קטן. באותם הימים של תחילת הדרך פרסמתי מודעה בעיתון, שמחפשים תרומת כליה לאשה מירושלים, אמא לשניים עשר ילדים. כמו היום אני זוכר את המודעה, אני זוכר את האשה המועמדת להשתלה, וצריכים סוג דם B הוספנו עוד כמה פרטים. היה יום שישי. לא היה לנו אז ארגון, לא

משרדים, לא חברות, שום דבר לא, מה היה לנו? טלפון ביתי, ואת זה פרסמנו.

בטלפון הביתי מגיע צלצול טלפון בעקבות המודעה. רעייתי משיבה, היא שומעת אשה שנשמעת לה בטלפון ככזו שלא תוכל לתרום, נשמעת יותר בת 100 מבת 30. אשתי רצתה להגיד לה שהיא לא מתאימה לתרומה, אך האשה החלה לדבר מיד ואמרה בקולה המבוגר מאד: "ראיתי את המודעה בעיתון, אני חושבת שאני כבר לא יכולה לתרום כי אני בת 94", לא טעינו, אם כן, בהערכת הגיל, "אבל עוד מעט אני מדליקה נרות של שבת, אפשר לקבל את השם של החולה? אני רוצה להתפלל עליה..."

אני זוכר שזה מאוד מאוד ריגש אותנו, כל אחד יכול לתרום משהו, וזה חשוב מאד לדעת את זה. העיקר שתתן את הלב, תתן את דעתך איך אתה יכול להועיל ליהודי, זה לא פחות חשוב מהרבה דברים אחרים.

נשוב לענייננו: אם אדם יש לו כליה אחת תקינה הוא יכול לחיות איתה עד 120 שנה בלי שום בעיה, כשאנשים הגיעו למצב שהם זקוקים לדיאליזה או להשתלת כליה, זה אנשים ששתי הכליות שלהם הלכו לאיבוד. הקב"ה ברא אותנו עם שתי כליות, שכל אחת מהן מספקת כ-200% ממה שצריך, כפול ממה שאדם צריך. שתי כליות בריאות של בן אדם בריא מספקות 400% תפקוד כלייתי, פי ארבע ממה שאדם צריך. שאלנו פעם את אחד מגדולי הרופאים בעולם, ולהבדיל את אחד מגדולי הדור, אם כן למה הקב"ה ברא שתי כליות? התשובה של שניהם היתה דומה: אולי אחת כדי לתרום...

לא על כל איבר בגוף אנו יכולים לדעת למה הקב"ה ברא. אדם זקוק לכליה אחת בלבד בשביל לחיות, כשאדם תורם כליה הוא נשאר עם כליה אחת בריאה, ובעזרת ה' הוא יכול לחיות אתה עד 120, כאשר הכליה שנותרת גדלה קצת ומתפתחת ומחפה על חלק מהחסר, לא על מלא החסר, חלק מהחסר היא מחפה וככה, אם הוא נבדק מראש והוא שייך לקבוצת האוכלוסיה שהגוף שלהם בריא דיו - בעז"ה הוא יכול לחיות עד מאה ועשרים עם כליה אחת בלי שום בעיה, גם המושתל וגם התורם.

הדיאליזה...

הדיאליזה היא מכונה שמנסה לחקות בצורה מלאכותית את תפקיד הכליות. לכליות יש מגוון גדול של תפקידים, כ-150 מתוכם ידועים לרפואה היום, ואני מניח שיש עוד הרבה יותר. שני התפקידים המרכזיים והקריטיים של הכליה הם: להוציא מהגוף את עודפי הרעלים ולהוציא מהגוף את עודפי הנוזלים.

כאשר אדם בריא, הכליות שלו מפיקות מדמו את עודפי הרעלים והנוזלים ומייצרת מזה את הנוזל שאותו הגוף מפנה כשאדם מתפנה. אדם שיש לו אי ספיקת כליות, הכליות שלו לא מתפקדות, הגוף שלו לא מייצר את הנוזל, והוא הולך ומתנפח מהנוזלים ח"ו, ומתמלא רעלים. אין אפשרות לחיות יותר מאשר מספר ימים, אם אין לאדם בכלל תפקוד כלייתי. ולכן מכונת הדיאליזה מנסה לחקות את תפקידן של הכליות.

הבעיה בדיאליזה שאדם מחובר אליה רק 12 שעות בשבוע, הוא

מתוך שמחה. להקה של מנגנים מתלווה עם התורם לחדר הניתוח, ומכל החדרים מבצבים פרצופים של חולים, אחיות ורופאים כולם נעמדים להסתכל, משתאים מהמחזה המדהים שאדם נכנס לחדר ניתוח מתוך שירה וריקודים, הולך לעשות מצוה של הצלת חיים...

שמחה של מצוה

היה לי תורם כליה שהזמין את כל ילדיו בבוקר שלפני הניתוח. היו לו בלעה"ר עשרה ילדים, והוא רצה שיבואו להיות יחדיו שם. היתה לו עוד בקשה מאד מוזרה ולא אופיינית לאופי שלו. הוא ביקש מאשתו: "תקני לי מתנה שעון. שעון יפה, שעון יוקרתי". זו היתה בקשה שלא התאימה לו, היה זה תלמיד חכם שלא מעניין אותו שום דבר מהעוה"ז. שעון יוקרתי הוא רוצה, ושתביא לבית החולים. בפתח של חדר הניתוח הוא מבקש את השעון, מביאים לו את השעון, הוא לוקח, עונד אותו מברך שהחיינו, שהרי צריך לברך שהחיינו כשמחדשים את השעון, ואז הוא מסיר אותו נותן לאשתו לשמור את זה, כי לחדר הניתוח נכנסים בלי תכשיטים, ככה הוא קיים מצוה עם שהחיינו. הוא רצה לברך על התרומה הנשגבה שלו בשם ומלכות!

יום אחד אני מקבל טלפון מהאחיות במחלקת השתלות באיכילוב: "הרב, התורם ברח! לא ברח, אבל הוא לא נמצא פה. צריכים להכניס אותו לניתוח והוא לא נמצא". "אני בדרך לאיכילוב", הרגעתי אותו, "אני עוד מעט מגיע, הוא נמצא אל תדאגו, הוא נמצא. אני יודע מה קרה לו, אבל תהיו בטוחים שהוא לא ברח, הוא היה חייל נחוש, כל כך רצה לתרום קשה לי להאמין שהוא ברח..." עברו כמה דקות בהן היו הכל בטוחים שהוא ברח, לפתע הוא מופיע רכוב על אופניים כששערותיו נוטפות מים, והוא אומר לי: "הרב, נראה לך שאכנס לתרום כליה בלי ללכת למקוה קודם? הלכתי לחפש מקוה בתל אביב", הוא לקח אופניים חיפש מקוה, טבל, עכשיו אפשר להוריד אותו לניתוח. זה יהודים מתוקים!!

אני מודה להקב"ה על הזכות הכי גדולה שיש לי. אני כל פעם מציין את זה שהקב"ה זיכה אותי להכיר את האנשים הכי משובחים בעמ"י, לא כל אחד זוכה להכיר אותם. כל אחד מאיתנו מכיר אנשים מאד טובים וגם קצת פחות, להכיר כל כך הרבה אנשים, שהם כל כך טובים, זו הזכות המיוחדת שלי. זה פשוט לעמוד בהשתאות. ואין את זה בשום אומה ולשון, כמות תורמי הכליה שיש פה בשנה בארץ, מתורמים מתנדבים, יותר גדולה ממה שיש בכל ארצות הברית, קנדה, אנגליה, צרפת, גרמניה ואוסטריה ביחד. הכל בדוק, מספרים בדוקים. ואגב, כמעט כל תורמי הכליה הללו הינם שומרי תורה ומצוות, כי הם אנשים שיודעים את מעלת התרומה. הרבה מאד בצנעה, בסתר, אני כ"כ עמל לשכנע אותם להסכים כן להתפרסם על מנת שמהם ילמדו וכן יעשו. אני מוכרח לציין שמעולם לא פגשתי תורם כליה שזה הדבר הטוב הראשון שהוא עשה בחיים, בד"כ זה בן אדם ששמיטיב עם זולתו, בן אדם של חסד, בן אדם שמתעלה מעל כל המחשבות על עצמו וחושב רק על זולתו. לו יהי חלקנו עמהם.

לא מחובר אליה 24 כפול 7 ימים כמו שאדם בריא זוכה עם תפקוד תקין של כליה. כתוצאה מכך, הוא הופך להיות ממש מוגבל. כמעט את כל המאכלים הבריאים בעולם אסור לו לאכול, ומה שאסור לו בעיקר זה לשנות.

השתיה מאד מאד מוגבלת אצל מטופלי דיאליזה, כי בין טיפול לטיפול הוא לא מפריש את עודפי הנוזלים, הוא גם זוכה לברך הרבה פחות פעמים ביממה ברכת 'אשר יצר', וכתוצאה מכך אדם שמטופל בדיאליזה, מוגבל מאד בשתיה. אלו הם ייסורים הכי גדולים שאפשר לתאר, את הימים החמים האלו שהלשון יבשה, ואדם רק משתוקק לטיפה של מים ואסור לו, מטופלי דיאליזה רבים נוהגים לקחת קוביית קרח לשים על הלשון כי זה קצת מים ששוהים יותר זמן על הלשון.

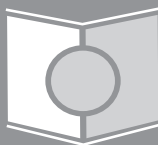
סיפורים של הצלת חיים

הגיעה אלינו אישה, דוברת אנגלית, מתקשה מאד בשפה העברית, ישבנו איתה אשתי ואני והיא מספרת שהיא עלתה מארצות הברית לפני מספר חודשים. עשרות שנים ניסתה להביא ילדים לעולם ולא הצליחה, היא עברה טיפולים מאד קשים ולא זכתה.

הרופאים נואשו כבר מהסיכויים להביא ילדים, ואז היא באה אלינו שהיא רוצה לתרום כליה. "אני רוצה לתת חיים בצורה אחרת", אמרה, "לא זכיתי להביא חיים לעולם בצורה של לידה, אז אני משתוקקת להביא חיים לעולם בצורה אחרת", והיא תרמה כליה. היא בקשה לתרום למישהו צעיר שיוכל אח"כ להקים משפחה בזכות התרומה הזו. חיברנו אותה עם בחור צעיר בן 19 תושב אשקלון, והיא תרמה לו את כלייתה. הדבר המרגש ביותר קרה בחדר ההתאוששות, היא פותחת את העיניים אחרי הניתוח, נתונה עדיין תחת טשטוש. במיטה לא רחוקה ממנה היה המושטל שלה גם כן בהתאוששות, ואז היא שומעת אותו אומר לה: "תודה רבה לך אמא!" זו היתה הפעם הראשונה שמישהו קרא לה אמא, מאז כל יום שישי הוא מתקשר לומר לה: "שבת שלום אמא!"

סיפור נוסף. הגיעה אלי אשה שרוצה לתרום כליה, ואני שואל אותה: "מה הביא אותך לתרום?" זוהי שאלה בסיסית שאנחנו שואלים כל אחד. במקום לענות היא שולפת מהתיק איזו פיסת נייר. אני מסתכל על הנייר ורואה שם תמונה של חמישה ילדים עם פאות מסולסלות, ילד בן 11, בן 9, בן 7 חמודים כאלו, מתוקים, אני מחפש פה תשובה למה היא רוצה לתרום כליה, ואז היא מספרת לי שאלו המתנות שהקב"ה נתן לה, חמישה ילדים בריאים, מוצלחים, מצליחים בלימודים, יש לה ב"ה בעל בריא, יש לה מקום לגור, פרנסה רגועה, "זה המתנות שהקב"ה נתן לי", שחה בהתרגשות, "מה אוכל לתת לו בחזרה?" וכך היא הגיעה לתרום חיים...

כפי שאתה שומע, יש לנו המון סיפורים מרגשים עם תורמי הכליה. יש תורמי כליה שמגיעים, ואומרים: "אי אפשר לתרום כליה בצורה כל כך קרה ואדישה, זה חייב לבוא מתוך שמחה, מצוה עושים מתוך שמחה!" היה לנו תורם כליה, יהודי מוכר ר. ש. מירושלים, הוא בא לתרום כליה, והילדים שלו באו עם גיטאות ושאר כלי נגינה ללוות את האבא לחדר ניתוח. אם נכנסים לחדר ניתוח צריך לעשות זאת

Dirshu
דף היומי
בהלכה

לא תסלח לעצמך.

האם יש סיכוי שיום אחד תוסיף לתכניות
לימודיך את לימוד הלכות עירובין מתחילתן
עד סופן?

סיכוי רחוק...

'דרשו' מעמיד לרשותך, שיעורים בפריסה רחבה בארץ ובעולם,
שיעורים בהירים בקווי השלפון, מבחנים עם מילגות, וכל מה שאתה
זקוק כדי להצליח ללמוד ולדעת את הלכות עירובין.

הצטרף כבר היום, ונשמח יחד בסיום הגדול...

חבילת הסיוע של 'דרשו' ללומדי חלק ד'
ב'משנה ברורה' - הלכות עירובין:

- 1 הנחלת 'דרשו' העולמית החליטה על הורדת הצינון המזכה במילגה במבחני 'הדף היומי בהלכה' ל-81% (גובה המילגה החודשית המקסימלית 185 ₪).
- 2 מלגה חד פעמית מיוחדת למגיד השיעורים (מיועד לשיעורים קיימים ולשיעורים חדשים).
- 3 בכל ביהכ"ס שיפתח בו שיעור חדש של 'הדף היומי בהלכה' יוענק סט 'משנה ברורה' מהדורת 'דרשו' + עשרה חומשים מהדורת 'דרשו' בפורמט החדש.
- 4 מצגת ייחודית - פתיחה להלכות עירובין תוצג בשיעורי 'הדף היומי בהלכה' ובחברות 'דרשו' בכולל (בתיאום עם מוקד 'דרשו').
- 5 שמיעת השיעור היומי באמצעות קו דרשו:
4992* ומענה לשאלות על הנלמד ב'משיבי הדף' בשלוחה 8.
- 6 חדש! באפשרותך לקבל תזכורת טלפונית בכל יום ובכל שעה שתבחר לשמיעת 'הדף היומי בהלכה', חייג 0772222666 או 4992* לאחר הכניסה למערכת הקישו 54 והכניסו את השעה לפי ההוראות.

בכ"ה טבת מתחילים רבבות אלפי ישראל בלימוד חלק ד' - הלכות עירובין במשנ"ב במסגרת 'הדף היומי בהלכה'

אלפי לומדים שישקיעו מעט זמן מדי יום, יזכו תוך
חודשים ספורים, לדעת על רשויות השבת ודיני הטילטול, הם
יהיו בקיאים במעמד של העירוב השכונתי ושל הלובי בחדר
המדרגות, הטילטול בכפרי הבראה ונופש ועוד...
זו ההזדמנות שלך שאסור לך להפסיד.

'מובטח לו שהוא בן עולם הבא' מוקד 'דרשו' 02-5609000

הופיע שמות א'

ארגון 'דרשו' ו'אחינו' שמחים להודיע על הוצאתו לאור של כרך נוסף

'לקראת שבת שמות א' בסדרת הספרים המצליחה לקראת שבת.

לרגל הוצאתו לאור של הכרך החדש, 'דרשו' ו'אחינו' יוצאים במבצע ענק, של 'תורמים לקירוב קרובים ורחוקים, ומקבלים מתנות':

מסלול
מס' 18

תרום סך 33 ₪ למשך 3 חודשים,
סך כל התרומה 99 ש"ח

**בחר לך מתנה
3 ספרים
מספרי 'דרשו'**

כרך 'משנה ברורה', חומש, 'דרש דוד' מועדים,
'חפץ חיים', 'שמירת הלשון', 'מועד לדוד',
'קנין שמעתיא', לקראת שבת.
עד 3 ספרים וללא הגבלת כמות מכל ספר. חזון מ'משנה ברורה/חומש-
מוגבל לכרך אחד בכל חבילת תרומה.
משלוח חנם בערים: אלעד, ירושלים, ב"ב, ביתר, מודיעין עילית, ב.
שמש, גבעתי אב. שאר הערים בתוספת 10 ש"ח

מסלול
מס' 17

תרום סך 18 ₪ למשך 18 חודשים,
סך כל התרומה 324 ש"ח

קבל מיידית מתנה בסך

577
ש"ח

סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
3 כרכים של 'לקראת שבת' בראשית א+ב, שמות א
2 כרטיסים להגרלה הגדולה על סך 50.000 ₪

מסלול
מס' 16

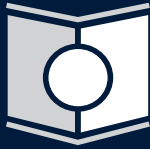
תרום סך 18 ₪ למשך 16 חודשים,
סך כל התרומה 288 ש"ח

קבל מיידית מתנה בסך

519
ש"ח

סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'
הספר החדש 'לקראת שבת' שמות א
2 כרטיסים להגרלה הגדולה על סך 50.000 ₪

להצטרפות וקבלת המתנות:

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית להיוזק
ועידוד לימוד התורה

התורמים יזכו בכרטיסי הגרלות להגרלה הגדולה בסכום מצטבר של

50.000

ובנוסף, 'דרשו' מעניק באופן מיידי וללא הגרלה מתנות עד לשווי של **1711 ש"ח**

מסלול
מס' 20

תרום סך 36 ש"ח למשך 24 חודשים,
סך כל התרומה 864 ש"ח

קבל מיידיית מתנה בסך

1711

ש"ח

סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו'

3 כרכים של 'לקראת שבת' בראשית א-ב, שמות א

'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'

'דרש דוד' על התורה 3 כרכים

גביע כסף

סבין כסף

10 כרטיסים להגרלה הגדולה על סך 50.000 ש"ח

מסלול
מס' 19

תרום סך 33 ש"ח למשך 3 חודשים,
סך כל התרומה 99 ש"ח

קבל מיידיית מתנה בסך

187

ש"ח

'לקראת שבת' בראשית א'

'לקראת שבת' בראשית ב'

'לקראת שבת' שמות א'

כרטיס להגרלה הגדולה על סך 50.000 ש"ח

מוקד 'דרשו' 02-5609000

באמצע סעודה שלישית אמר מרנא הח"ח 'צריך אני לנסוע לגדול הדור לרבי חיים עוזר שהוא ראש כל בני הגולה'... הוא אף זירז את תפילת ערבית לשם כך ובסוף הדבר נמשך ונמנע... ואמר החפץ חיים "כבר עברו את שעת הכושר"!

התפילה על כלל ישראל תועיל גם לכל פרט ופרט

מיני צרות, אנא הוד מעלתך צוה נא שיחדל ממעשה הרשע שלו. לא יכול הצאר להתאפק על טפשותו של החייל, ויזכור על כך 'שטות' שכמותך, מוטב לך אילו היית מבקש שאעלה את דרגתך לקצין'. הנמשל; יהודי ניצב להתפלל ולבקש מאת ה'. על מה? על כאב שיניים! על פרנסה! לחלצו ממצר! פרט ועוד פרט ועוד פרט וזהו! מוטב יתפלל על גאולת ישראל השלימה וממילא יזכה לכל הפרטים. בספר ייטב לב (ויחי ד"ה ויקרא יעקב) מביא מהאדמו"ר רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים זצ"ל מסיגוט בעל הייטב לב, ששמע מזקינו האדמו"ר רבי משה טייטלבוים זצ"ל בעל הישמח משה, ששמע ממו"ר האדמו"ר רבי יעקב יצחק זצ"ל 'החזוה מלובלין', שאמר צדיק אחד מפי אליהו זכור לטוב: אמרו חז"ל (סנהדרין צז) 'אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס' כלומר שלא יתפלל כל אחד רק על הפרט מה שצריך לו לבדו, אלא יתפלל על הכלל כולו, יבקש רחמים על גלות השכינה עד שתכלה פרוטה - הפרטיות מן הכיס שהוא הלב, שיתאשו מצרכיהם ויבקשו על הגאולה.

בעת שהותו של מרנא הח"ח זיע"א במקום הבראה במעמד כמה מגדולי ישראל, היה זה בסעודה שלשית בפרשת שמות, ואז בקש הח"ח את רשות הדיבור, וכך אמר: יודעים אנו שכל הגאולה במצרים נעשתה על ידי תפילה, ויש לנו קבלה מהנביא מיכה שהגאולה העתידה תהיה כמו הגאולה שנגאלו אבותינו בעת יציאתם ממצרים,

המשך בעמוד 31

הרב בנימין גולד

"וַיִּזְעַקוּ וַתַּעַל שְׁוַעְתָּם אֶל הָאֱלֹקִים מִן הָעֶבְרָה" (שמות ב, כג)

הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו הבטיח לאברהם אבינו בברית בין הבתרים ואמר לו, "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"

נשאלת השאלה מה להם לישראל לזעוק, לצעוק, להתפלל ולבקש מאת ה' שיוציאם ממצרים והרי בין כה וכה חייב הוא לקיים את הבטחתו שהבטיח לאברהם אבינו?

קושיה זו הביא בספר שי תורה שהקשה ראש ישיבת בריסק הגאון רבי משולם דוד סולובייצקי שליט"א, וכך היתה תשובתו: תשובה ברורה ומוצקה על שאלה זו איני יודע, אך יסוד גדול ומבהיל טמון בזה! ללא "ותעל שוועתם אל האלקים" לא יועילו אפילו הבטחות בכדי להינצל מגזירות קשות וחמורות!! צריכים להגיע למצב של צעקת בני ישראל באה אלי.

מכאן אנו למדים עד כמה מוטלת החובה על כל יחיד ויחיד לזעוק ולבקש מה' על כל צרה שלא תבוא, בפרט על צרת רבים שאם לא כן איננו מובטחים שניוושע.

ויסוד זה מפורש בדברי הרמב"ן (שמות ב, כה): והאריך הכתוב להזכיר טענות רבות בגאולתן 'וישמע אלקים את נאקתם' ו'יזכור אלקים' ו'ירא אלקים' וכו', כי אף על פי שנשלם הזמן שנגזר עליהם, לא היו ראויים להגאל כמו שמפורש על ידי יחזקאל, אלא מפני הצעקה קיבל תפילתם ברחמים.

חיזוק לכך שיש להקדיש חלק נכבד מתפילותינו לגאולת כלל ישראל מלבד תפילותינו לצרכינו הפרטיים, אמר הרבה ר' נפתלי מרופשיץ זצוק"ל בהביאו משל נאה.

הצאר הרוסי ניקולאי הראשון השקיף על צבאו שעבר לפניו, בעודו מביט ומסתכל בגאון ועוז לעבר גייסותיו, מצא אחד מאויביו שעת הכושר לירות בו ולהרגו, חייל פשוט שהבחין בנעשה מיהר ורץ לכיוון הצאר משך אותו הצידה והציל את חי המלך.

כיצד ובמה אוכל לגמול לך על שהצלת את חיי? - שאל הצאר בקול נרגש, ענה החייל, ראש הגדוד שלי הוא רשע מרושע ומענני בכל

'הרי לו אמא שלה היתה בחיים, והיא היתה מחתנת אותה, היא בודאי היתה קונה לה גם פרחים. אם כן, אפילו שדאגת לכל מחסורה... נקנה לה פרחים שתרגיש טוב ותהיה כמו כולם'

המכתב הסודי של הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל

הרב ישראל ליוש

"וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִלְכֵּת הָעִבְרִית אֲשֶׁר שָׁם הָאֵחָת שְׁפָרָה וְשֵׁם הַשְּׂנִיָּת פּוּעָה" (שמות א', ט"ו)

מבאר שפּרָה זו יוכבד, ונקראה 'שפּרָה' על שם שמפּרָה את הולד. ופּוּעָה זו מרים, ונקראה 'פּוּעָה' על שם שפּוּעָה ומדבּרָה והוּגָה לולָה, כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה (פ"ט)

המעשה העיקרי שעשו המילדות - מעיר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל - הוא הרי עצם הצלת התינוקות ממות, ועם כל זאת הן לא נקראות על שם מעשה ההצלה, אלא על דברים שוליים, לכאורה, שיפור הולד והדיבור איתו ופיוסו. הרי מן הדין היה שיהיו נקראות על שם ההצלה, שהוא מעשה הגבורה העיקרי שעליו חרפו את נפשן, והוא הרי מוכיח את ה'יראת שמים' שלהן יותר מכל, מדוע, אם כן, נקראו על שם המעשים הזוטרים?

אלא, נוכל להבין את הדברים עפ"י ספור על אשתו של הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל שהיתה ידועה במעשי הצדקה שעשתה עם נצרכים וחסרי כל. ובמיוחד הצטיינה בנישואי יתומות, היא דאגה לכל צרכיהן מהחל ועד כלה.

פעם אחת עמדו הגאון רבי שלמה ורעייתו לצאת לחתונת אחת מהיתומות, שאף לה דאגה הרבנית לכל צרכי החתונה. בפתח הבית, לפני היציאה, שאל רבי שלמה את רעייתו, הרבנית: 'קנית לכלה פרחים?'. 'לא' - ענתה הרבנית - 'חשבת', שעד כדי כך אינני מחויבת, הרי ארגנתי לה ממש את כל מה שהיא צריכה, החל מביגוד ועד אחרון פרטי הנדוניה, עבור דרך רהיטים ושאר צרכי הבית' - הצטדקה הרבנית - 'מדוע הפרחים כה חשובים?' שאלה.

'לכי ותקני לה גם פרחים!' - ביקש ממנה רבי שלמה, והסביר: 'הרי לו אמא שלה היתה בחיים, והיא היתה מחתנת אותה, היא בודאי היתה קונה לה גם פרחים. אם כן, אפילו שדאגת לכל מחסורה, אבל חלילה שכלה יתומה תרגיש ביום חתונתה בחסרונה של אמא. היא צריכה להרגיש כמו כל חברותיה, בואי ונקנה לה פרחים שתרגיש טוב ותהיה כמו כולם'.

תינוק קטן - ממשיל הגר"ש פינקוס - שוכב בבית החולים. סוללת הרופאים והאחיות הניצבים לידו ומטפלים בו, מעידה כי מצבו הרפואי אינו טוב. ולפתע באמצע הטיפול, אחת הנשים מלטפת את התינוק, צוחקת אותו, ומנסה בכל דרך להרגיע אותו. הרי מיד נבין כי אשה זו היא אמו של התינוק, כי למרות שכל הצוות שעומד שם, מתאמץ מאוד לרפואתו, ועושה כל שבידו כדי להועיל לתינוק,

אבל אמא תמיד תעשה יותר, היא תמיד תחשוב מה עוד צריך הילד כדי שיהיה לו טוב, היא תחשוב על הדברים הקטנים, שלכאורה הן פעוטים ממש כשמצבו הרפואי כל כך קשה, אבל זו היא 'אמא'!... התורה רוצה להדגיש שהחסד של המילדות היה מושלם, הן לא דאגו רק שהתינוקות יחיו, אלא הן רצו שיהיה להם את כל מה שהיה להם לו אמם היתה מחיה אותם, ולכן התורה קוראת להם ע"ש המעשים הללו שמעידים על חסד בשלמות.

על מידה נוספת של 'חסד בשלמות' למדנו מדברי דוד המלך בתהילים (יא), 'כי צדיק ה' צדקות אהב, ישר יחזו פנימו'. טבע האדם, שהמקבל טובה מתקשה להביט בפני הנותן, כפי שמבואר בירושלמי: 'האי מאן דאכיל מחבריה, בהית לאיסתכולי ביה' - [האוכל מחבירו, בהול ומפּוּחַד מלהסתכל בו], אך העושה חסד בשלמות יעניק למקבל הרגשה טובה, כך שהוא יוכל להביט בו כאשר גומל עמו טובה. וזהו כוונת דוד המלך, ה' אוהב צדקות מסוג כזה ש'ישר יחזו פנימו' - שהמקבל יכול להביט בפני הנותן.

בספר 'משיבת נפש' מסופר על ראש ישיבה ששהה בארצות הברית כדי להתרים בעלי ממון עבור ישיבתו. מטבע הדברים נכנס ראש הישיבה אל הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל. רבי משה קבלו בסבר פנים יפות, ואף הציע לו הצעות להצלחת המגבית.

בתוך הדברים, ספר ראש הישיבה לרבי משה שהוא מתעתד להיות

המשך בעמוד 31

מגיד השיעור אימץ את עיניו וחידד את ראייתו, מבקש לדעת מי האיש שבמדבר ומדוע נחת על ידו מסוק צבאי, כשאותו אדם התקרב ממש וכבר נראה היישר מול חלון ביתו, נקרעו עיני מגיד השיעור בתדהמה...

על תפילה וזעקה והדרך הנכונה לבקוע שערי שמים

לא ניתנה להם אפילו הזכות להתפלל, לא היתה להם אפשרות להתרכז, לא היה בכוחם לארגן מעמדי תפילה נשגבים, הם אפילו לא מצאו זמן להתפלל.

אבל יש משהו אחד שהם עשו, ודווקא הוא שבר את כל המחיצות והביא את תפילתם אל בורא עולם: הם זעקו. זעקה היא אנחה קורעת לב, שאין לה כללים, אין לה גבולות, אין לה סדר ואין לה נוסח. זעקה היא אנחה כבידה הכוללת את כל הכאב והצער, המכילה את עומק הפחד וחרדת ההמשך, המקיפה את הזועק ופורצת ממנו החוצה בתרועה נרגשת.

זוהי הזעקה, שהיה ניתן לחשוב שהיא תפילה פחות טובה, שכן היא לא נאמרת בציבור, לא בנוסח קדום, לא לאחר הכנה גדולה, ובוודאי שלא במסגרת של בית כנסת. היא פשוט זעקה קורעת לב, אנחה המשברת מחיצות. 'אוי' כזה שפורץ מתהומות הלב, וכולל בתוכו את כל רגשות הכאב ובקשות הפיתרון, את כל הצער שבייסורים ותחנוני הישועה.

את אלומת האור הזו על כח הזעקה, מפנה הרה"ק בעל ה'ישמוח ישראל' זי"ע בפרשה זו, ומעניק לנו מתנה יקרת ערך. הלא המלאכים טענו כי היהודים כלל אינם ראויים בשל חטאיהם, הם לא יכלו להתכונן לתפילה, לא היו להם בתי כנסת, והם גם לא התכנסו יחדיו. מה שהם עשו היה זה: הם זעקו. זעקה מחרידה ומטלטלת מסוף העולם ועד סופו, זעקה שביטאה את מר גורלם ועיניהם המצפות לישועה.

'ומכאן הוא כח ההתחזקות לכל איש ישראל', קובע בעל ה'ישמוח ישראל', עצה אדירה שכדאי להכיר. לפעמים אדם חש שהוא לא במצב הנכון, אינו יכול להתרכז, סאת חטאיו גדולה מדי, קורה

הרה"ח רבי אשר קובלסקי שליט"א
"זיזעקו..." (שמות ב', כ"ג)

אנו עומדים בימים בהם כל יהודי מחפש את הכלי, את המפתח שיביאו בכנפיהם את הישועה לה הוא זקוק. גלים סוערים עוברים על כולנו, כל יהודי מחפש את הדרך שתבטיח לו הצלחה וסייעתא דשמיא בבריאותו, בחינוך ילדיו, בפרנסתו ובאשרו התמידי. כולנו מצויים בחיפוש מתמיד אחר הסגולה שתבקע עבורנו שערי שמים ותעניק לנו את הישועה המיוחלת.

בדרך לאותה סגולה מבוקשת או מפתח שמימי עוצמתי, יהודים מוכנים להפוך עולמות תרתי משמע. הן להתאמץ מאוד להתפלל בשעות מיוחדות ובזמנים מסוגלים, והן להגיע לכל נקודה על פני הגלובוס בדרך לישועה הנכספת. אבל האמת היא, שלצד כל הכלים הללו, הסגולה הטובה והעוצמתית ביותר נמצאת קרוב אלינו מאוד מאוד, בתוכנו ממש.

הדרך הטובה ביותר לבקוע שערי שמים נמצאת אצלנו, בעומק ליבנו פנימה. הכלי העוצמתי ביותר לעורר רחמי שמים הוא בהישג ידינו, בתוככי הלב שלנו. מפתח ה'מאסטר' שפורץ כל חומה ומביא את בקשותינו היישר אל כסא הכבוד, נמצא בצרור של הלב שלנו, צמוד אלינו כל העת. למפתח הזה, שהוא גם סגולה עוצמתית שאין חזקה ממנה, קוראים כח הזעקה מעומק הלב.

זעקה - היא אותו קול אנחה כבד שהלב משמיע מתהום עומקו. זעקה היא משהו שאין לו הגדרה מדויקת, אך אין כמוהו לבטא את רחשי הלב. זעקה היא משהו שאין לו מילים ואין לו נוסח, אין לו מנגינה ואין לו צורה, אבל הזעקה היא הביטוי הטוב, המוחשי והעוצמתי ביותר של מה שעובר עלינו, והיא שמבטאת את רחשי ליבנו באופן האותנטי והמרגש ביותר.

זעקה היא אחת מצורות התפילה, אך יש לה עוצמה ייחודית. כל תפילה היא רגע מרגש, בו יהודי זוכה לפתוח את מצפונו לבבו ולשפוך את שיחו לפני בוראו. אך ככל שהתפילה הזו היא מנקודה של 'זעקה', ככל שהתפילה נישאת מעומק הלב ומתהום ההרגשה, יש לה עוצמה מיוחדת וכח אדיר יותר, והיא מגיעה למקום גבוה ונעלה עוד יותר.

הגילוי הזה נחשף בפרשת השבוע, המתארת את שעבוד בני ישראל במצרים. עם שלם השרוי בגלות, נרדף על לא עוול בכפו, עובד בשארית כוחותיו אצל המצרים הנוגשים בו ללא רחם. במצב כזה,

שהגיע ברגע האחרון, העיפות שורה עליו, הוא מרגיש שלבו קשוח כאבן והוא לא מצליח להתרגש בתפילה, לכוון בה, להתלהב ממנה כפי ששאף. זו לא סיבה להתייאש מהתפילה או לזנוח אותה, ההיפך הוא הנכון:

זהו הרגע ליטול בפינו את כח הזעקה ולפעול באמצעותו. להיאנח פעם אחת מכל הלב, לבכות על שאין ריכוז ואין כוונה, אין תחושה ואין התרגשות. לזעוק מעומק הנשמה על המצב שנוצר, על הלב האטום, על השכל המבולבל, על אובדן החושים ותיית המחשבות. כדי לזעוק לא צריך כל תנאי, צריך פשוט לזעוק!

כי כשזעקה בוקעת ועולה מעומק הלב, בורא עולם רואה אותה ומכיר במקום ממנו היא נובעת, המקום בו יהודי מבין כי אין לו תקווה ואין לו כל דרך מוצא אפשרית, רק בורא עולם יכול להצילו. אותה אנחת זעקה קורעת לב, היא ביטוי להבנה שאין ליהודי על מה להישען, אלא על אביו שבשמים. בשמים ישנו סיסמוגרף מדויק וחד, שיודע לזהות את הרחשים שמפעילים את האנחה הכבדה, ומתרגם אותם לזעקת תפילה עוצמתית וחזקה, יוצאת דופן ומביאת ישועות.

הבה נאמץ את העצה הזו, עצה שפותחת שערי שמים במפתח 'מאסטר' ייחודי. בוודאי שיש להתארגן לתפילה, לכוון בה, להתפלל בכל הפרטים והדקדוקים על פי הסדר ההלכתי. אך ככל שנשלב בתפילה את מימד הזעקה, את האנחה הכבידה והעוצמתית שבוקעת שיערים - כך נזכה שבורא עולם יקבל תפילותינו ברחמים וברצון, ייענה להן ויעניק לנו משוב וברחמיו!

הצלת חיים בלב המדבר!

בעיר הקטנה ירוחם שבדרום הארץ, ישב בשעת אחר הצהריים מאוחרת מגיד שיעור באחת מיישובות הסביבה, ורכן על תלמודו. שקט שלווה של שעת בין ערביים שרר מסביב, החלון היה פתוח לנוף המדברי המרהיב, ציפורים קטנות ציצצו ציצצים אחרונים להיום, והכל היה נראה פסטורלי ורגוע. עד שלפתע נחתכה הדממה בקול שאון של פלופלור המתנופף מעל מסוק צבאי, שחג ממש מעל ביתו כשמנועו משמיע רעש מחריש אוזניים...

מגיד השיעור פקח לרגע את עיניו מול החלון, והבחין כי המסוק מנמיך טוס, ונוחת בתחילת השטח המדברי הסמוך לעיר - היישר מול חלון ביתו. הדבר הטריד את מנוחתו ועורר את סקרנותו, הרי לא מדי יום נוחתים מסוקים מול הבית, בטח שלא בימי שלום ושגרה. מה אפוא קרה למסוק זה, מה הובילו לנחות דווקא כאן, סמוך כל כך למקום יישוב?

עוד דקה או שתיים חולפות, המסוק כבר נשק לקרקע, ועד מהרה פסק מלנוע. דלתו נפתחה, וממנו ירדו שני חיילים שהחלו משוחחים עם מישהו שישב על הקרקע בסמוך לשיח מדברי מצוי, דמות נמוכה וצנומה שלא ניתן לזהותה ממרחק כזה. לפתע הבחין מגיד השיעור כי ניכרת תכונה כלשהי סביב המסוק, החיילים התרוצצו והוציאו ציוד מהמסוק אל הדמות היושבת על הקרקע, ואחרי דקות ארוכות נפרדו ממנה לשלום, כשהדמות קמה ממקום מושבה והחלה פוסעת בנמרצות בחזרה העירה...

מגיד השיעור אימץ את עיניו וחידד את ראייתו, מבקש לדעת מי האיש שבמדבר ומדוע נחת על ידו מסוק צבאי, מה ביקשו ממנו החיילים ומה עשה עימם. כשאותו אדם התקרב ממש וכבר נראה היישר מול חלון ביתו, נקדעו עיני מגיד השיעור בתדהמה, גבותיו נזקפו בתמיהה, מצחו התקמט באחת ופניו הביעו דאגה - - -

מהמדבר נראה יוצא, לא אחר מאשר אורי. תלמידו חביבו מספסלי הישיבה, אחד הצורבים הצעירים המבטיחים ביותר. מה קרה אפוא לתלמיד המוכשר והמצויין? כיצד התגלגל בעיצומו של יום למדבר, וזכה בביקור מסוק צבאי? מה פשר המהומה הזו, איך הגיע המסוק לאורי ולמה?

תמיהות רבות, ותשובה אין. את אורי הוא מכיר היטב, הוא מטובי תלמידיו. בכל עת מצוא הוא מפלפל בשיעור היומי או בחידוש מרתק, הוא בכלל לא נקרא מהבחורים ההרפתקנים או מחפשי החוויות. מה קרה לו? מדוע המסוק נחת על ידו? מה הוא חיפש שם? בשעת ערב, כשמגיד השיעור שב לישיבה, נתקל באורי הצוהל לקראתו. 'איזה נס היה לי היום', בישר אורי, 'יכול להיות שעליי לברך 'הגומל'. איזה נס!'

'מה קרה?' - זינק מגיד השיעור בשאלה. הוא ידע שמשהו קרה, רק לא הבין מה, איך ולמה. במו עיניו הוא ראה את המסוק העוצר על יד אורי, ועתה הוא שומע על נס דרמטי. מה קורה כאן?

ואז פתר אורי את השאלה, וסיפר את תהלוכות יומו. כיצד בשעת צהריים מוקדמת ביקש להתאוורר, יצא משטח העיר אל המדבר הסמוך, והחל מטייל בנחת. היתה זו שעת בין הסדרים, עוד זמן רב לפניו, והוא הולך ומטייל בשלווה, כשהציפורים משמשות לו כמוסיקת רקע נעימה והעננים כצל נוח וזמין...

ואז, בשלב מסוים, הוא נשען על שיח מדברי מצוי, וידו נתקעה בקוץ חד ודוקרני. הוא ניער את היד בעוצמה רבה כדי לשחררה מהקוץ, ואז נפל עליו ענף קוצני עוד יותר, שנתקע בכל חלקי זרועו. הוא החל מדמם מהדקירות הרבות, אך לא ידע להשית עצות בנפשו כדת מה לעשות...

'ידעתי שאסור לי לזוז, כי אם אני זו ייתפסו בי עוד ועוד קוצים', סיפר אורי. 'מצד שני, אני צריך לנסות להשתחרר, כי זה לא רק כואב ומציק - זה גם מסוכן, כי ידי התחוררה ממש ודם החל לזלוג מכל עבר. ניסיתי לחלץ את הענף בעזרת היד השנייה, אך מהר מאוד הבנתי שזה לא יצליח, כי גם היד השנייה תיפצע עד זוב דם...

הייתי אובד עצות ממש', תיאר אורי בקול נרגש. 'התחלתי להסתחרר, הבטתי בשלולית הדם שנקוותה מתחתיי, והבנתי שזה מצב ממש מסוכן. אני פה לבד באמצע המדבר, איש לא רואה אותי ואיש גם לא ישמע לזעקתי. הרגשתי שאני מתקרב למצב של סכנת חיים, הרי עוד מעט לא יישאר דם בגופי החבול...

הבטתי אנה ואנה בייאוש מה. התחלתי לחשוב מה אפשר בכל זאת לעשות, אך לא מצאתי פתרון. התחלתי פשוט לזעוק ולצרוח לאבא שבשמים שיציל אותי. לא היה לי ספר תהלים, לא יכולתי לקום מהרצפה, לא יכולתי להתפלל כראוי, רק לצעוק ולזעוק מכל הלב, ולקוות שהזעקה תגיע מעצמה לכסא הכבוד!'

הערה קטנה הייתי רוצה לתת על החוברת, שהייתה מקסימה מכל כיוון. הכל נסקר כ"כ במתיקות. חוץ מפרט אחד שהוא אולי הכי מתוק. מהי ההרגשה כשאתה יוצא מהמבחן, אין לו אח ורע בשום מקום אחר בעולם...

הרה"ח ר' אהרן כהן, בחוויות ושיחות עם נבחני 'דרשו'

קניין ש"ס

מראות ותמונות מעמלי התורה
חברי תכנית 'קניין ש"ס' במבחן מסכם
על אלפיים מאתיים וחמישים דפי גמרא
חורף תשע"ט

חנונה תשע"ט

שבתוקף תפקידי למסור השיעור, אני חייב להשקיע הרבה בעניין ההבנה, כך שזה לא כל כך מציאותי להתמסר גם לעניין הסיכום והחזרות ברמה שאוכל לעמוד על זה בכור המבחן. דיינו. שאני יודע לענות ולהסביר לכל שואל במקום. הרגעת את עצמי. "כעת. אחר שעברתי וקראתי ב'עיון' את כל הראיונות שוב ושוב. ישבתי לעצמי ב'חשבון אישי' אמיתי ונוקב. וקלטתי... אולי לא נעים כל כך להודות. אך המציאות הוא, ש'עבדתי על עצמי'... היה לי מין רפיון או עצלות שהביאה אותי למחשבה הנואלת, להסתפק בהבנה בלבד.

"למעשה. ובגלל זה התקשרתי אליכם. רציתי לבשרכם שמעשיכם נושאים פרי. הוספתי זמן במשך היום, לחזרה כסדר על הלימוד בתכנית חבורת ש"ס כפי שסיפר אחד בראיון 'לדעת את הש"ס

בשבוע הבא זה יקרה. ביום ששי פרשת וארא כ"ז טבת, מוקדי המבחנים ילכו ויתמלאו, אלפי הנבחנים הקבועים יבואו וייכנסו כשאליהם יצטרפו הרבה פנים חדשות...

בהיסוס מה, הם יקחו את המבחן החודשי על חומר הלימוד בסדר ה'דף היומי'. בשקט ובדממה יתיישבו על מקומם. אחרי דקה-שתיים של המראה הנהדר, יראו אף-הם כוונתי המבחנים. מוחם יסרוק בזיכרון את חומר הלימוד, והתשובות הנכונות ייכתבו בדין על גבי הדף.

בשבוע הבא ביום ששי יתקיים המבחן הראשון על מסכת חולין. במסגרת זו הוכרז על הזדמנות ייחודית להצטרף ולזכות להיות מלגיונו של מלך 'נבחני דרשו'. הטלפונים הרבים כל-העת במרכזיית הארגון מגלים שהקריאה הקדושה נשמעה בעוז ובחדווה בבתי המדרשות והיכלי התורה. ובסייעתא דשמיא מוקדי המבחנים בשבוע הבא יוכיחו זאת.

הטלפון ש'רדף' אחרי בימי החנוכה לא סימן איזה 'גילוי' עומד מאחוריה. אחר ישסופסוף זכיתי לדבר עם ההוא מעבר לקו, נתוודעתי לסיפור המפעים. כשאנו נצטט את דבריו המדברים בעד עצמם.

"...בהשגחה פרטית העביר לי מכר, קונטרס מיוחד שיצא על ידי ארגון 'דרשו' בימי החנוכה לנבחני תכנית 'קניין ש"ס' עם מאות תמונות מהנבחנים החשובים היושבים במלוא הרצינות כשפניהם העמלים מיגיעה והתמדה בתורה בולט ונראה אף דרך תמונות הנייר...

"אך מה שרציתי לומר. זה על החלק האישי של, וזה דווקא בעניין המאמרים הנלווים עם הראיונות המאלפים והנוקבים... אגיד לך האמת. אני משמש כראש כולל בדרך העיון, כשלצד זה זוכה אני בשנים האחרונות למסור שיעור דף היומי. מסירת שיעור דורש הרבה הכנה לכל מג"ש, בייחוד אצלי שזכיתי שמשותפי השיעור נמנים על תופסי ספר ומביני עניין, כך שאני חייב להתכונן כראוי למען לא אבוש ולא אכלם...

"בתחילה בזרעים-מועד, חומר שכבר היה לי בזה היכרות מוקדמת והשיעור היה עבורי בעצם הזדמנות לחזרה, הייתי משתתף קבוע במבחנים החודשיים, ואף די בהצלחה. אך בהמשך עם תחילת סדר 'נשים' הרגשתי שהמשימה מדי קשה עבורי. עד שהגעתי למסקנה

ומכאן לגילוי לב של יהודי יקר בשם ר' אריה ב.

ר' אריה, אברך היושב והוגה בתורת השם במשך כל שעות היום. עם תחילת מחזור ה'דף היומי' הצטרף גם ללימוד הדף כסדר בתוך רבבות אלפי ישראל. לאחרונה, חברו הנמנה על וותיקי תכנית 'קניין ש"ס' הביא לו את החוברת הנ"ל, בתוספת עדות אישית 'לי זה שינה את החיים, תצטרף. תהנה.' כשהוא מדרבנו על ההזדמנות הייחודית להצטרף עתה בקלות יתר לאור הודעת הארגון על ההזדמנות הייחודית להצטרפות יותר מהירה לקבלת המלגות לרגל תחילת לימוד מסכת חולין.

כנראה שהדרבון הגיע בדיוק ברגע הנכון! כשר' אריה כאברך רציני הוסיף מיד עוד חזרה על הלימוד להיות מוכן למבחן. אך עדיין ליבו לא היה שלם עם זה. אולי זה לא כדאי. חשב לעצמו כל העת. בהשגחה עליונה. נפגשנו.

אחר שגולל את סיפורו ואף שבעצם זמן רב כבר עלה בליבו המחשבה הזאת, כיוון שהוא מילא משקיע בלימוד הדף, למה שלא יזכור את הלימוד. כשהוא מוסיף ומציין רווח נוסף להצטרפות 'לעול תורה' שכזה, שאז כנראה יצלל הרבה יותר את היום והזמנים ה'נאבדים' לעוד ועוד חזרות וניצול הזמן לתורה. נו. לא הבנתי את התלבטותו.

אני מפחד להיכשל. הפטיר בלחש. הסיבה האמיתית הועלתה על השולחן. עם כל הכבוד לעצם הלימוד. הוא מסביר את עצמו. אך להתיישב למלאות מבחן על חומר לימוד של חודש שלם. זה משהו אחר לגמרי. לא פשוט בכלל...

אחר שהעלנו את הרעיון. שימשיך בלימוד וחזרה על החומר. וביום המבחן ייכנס למוקד על דעת 'ניסיון', דהיינו שהוא יחליט שחצי שעה מוקדש למילוי המבחן. כך שבעזרת השם עד כמה דקות הוא יירגע וייכנס לעניין ויראה שזה בכלל לא כזה נורא...

ואז נזכרתי בדף הפקס שבכ"ס. מכתב שאכן רק נבחן 'קניין ש"ס' יכול לכתוב. מכתב שמלמד אותנו למבט אחר ולהסתכלות שונה אחרת לגמרי על עניין המבחנים;

לכבוד הארגון העולמי דרשו

כ"כ היה מרגש לקרוא את החוברת המיוחדת שנשלחה אל כל נבחני קניין ש"ס.

ידוע לכל, כמה גדול המאמץ המיוחד לקראת המבחן, שאין לאברכים הנבחנים רגע פנוי בתקופה שקודם למבחן, וכל מוחם נתון בחזרה ושינון של החומר.

כ"כ משמח לראות את הצד השני של המתרס, צד הבוחנים והצוות בדרשו, לראות עד כמה מעריכים ומחשיבים את השקעתנו, אפי' לי בעיניים של נבחן, היה מרגש לקרוא את הדברים שביטאו את רגשותינו קודם המבחן, ובמבחן עצמו, כאילו קראו את מחשבותינו

ורגשותינו, ונתנו תחושה שלא ניתנת בשום מקום אחר, תחושה שכביכול הנהלת 'דרשו' הם אלו שחייבים לאברכים הנבחנים, בעוד שבלעדי דרשו לא היינו יודעים אפי' חצי מכמות הדפים עליה נבא ביותר היה מרגש, שהילדים פתאום רואים את התמונה של האבא איך שהוא נבחן, תוך כדי שהם מחפשים בין כל התמונות דבר שגרם להם להעריך את הלימוד.

זכור לי שבתחילת המחזור, סיפר לי אברך אחד שהוא שמע על מישהו שאמר שהוא יודע את כל הש"ס, ופתאום שאלו אותו מהי שיטת רבי אליעזר בנושא פלוני, והוא השיב שאינו יודע שיש רבי אליעזר בסוגיא.

הדברים נחרטו בליבי ואמרתי לעצמי, וכי ככה צריכים לדעת שס?? והנה אנו כעת לקראת סיום הש"ס שאנו רואים ברוך השם את ההתקדמות ממבחן למבחן בידיעת הסוגיות, אני מרגיש שכבר ישנה שייכות לידיעת הש"ס, מה שלא נמצא אצל כל אברך. והכל כמובן בזכות 'דרשו'.

מה שהכי חשוב בתוכנית קניין ש"ס, ואני אומר זאת לעצמי המון פעמים, שאינו דומה כל מבחן אחר למבחן קניין ש"ס.

הרי שלמדת סוגיא וישנו איזה פרט שאינו ברור לך, אם נבחנת במקום אחר, מקסימום הפעם לא הצלחת. וגם אם ידעת טוב, אינך משועבד לזכור אחרי המבחן.

משא"כ במבחן קניין ש"ס, הרי אם דף אחד חסר לך, אתה יכול ליפול בו 14 פעמים, ממילא משתעבדים הן בלימוד הראשוני והן בחזרות, הרבה יותר מכל מקום אחר.

הערה קטנה הייתי רוצה לתת על החוברת, שהייתה מקסימה מכל כיוון.

הכל נסקר כ"כ במתיקות.

חוץ מפרט אחד שהוא אולי הכי מתוק.

מהי ההרגשה כשאתה יוצא מהמבחן, אין לו אח ורע בשום מקום אחר בעולם.

בנוסף על זה, לאחר שכבר עברת על כל המסכתות שבמסגרת, הנך מרגיש כ"כ חשק לחזור על הכל שוב, כי מרגישים שהחומר הינו קרוב מאד וידוע, ומתמעטת הרבה הרתיעה מסוגיות קשות, כיון שהכל כ"כ קרוב ללב.

וחושבני שפרט זה יוכל להשפיע על רבים וטובים בבחינת קנאת סופרים.

אין לי אלא להודות לכך העומדים בראשי הארגון ומכים על ראשינו ואומרים גדל.

ואסיים בברכה, יהי רצון שחפץ ה' בידיכם יצלח להגדיל תורה ולהאדיר בכל תחום שהוא במקצועות התורה, מתוך ישוב הדעת ובריאות איתנה ורוב נחת דקדושה אמן.

בהערכה גדולה

דוד מ. קוד 13111

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב אהרן כהן, כתבו ל:
a0533185209@gmail.com

התעוררות אדירה בכל קצווי העולם היהודי ללימוד הלכות עירובין במסגרת 'הדף היומי בהלכה'

מעמדי סיום לימוד חלק ג' ותחילת חלק ד' של המשנה יתקיימו בימים הקרובים בבתיאם של
מרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור שליט"א

מורכבות ופחות מוכרות, הסיפוק שמרגישים הלומדים לאחר
מכן הוא עצום, אנשים שלא האמינו שיצליחו אי פעם ללמוד את
ההלכות האלו מסכמים את הלימוד לאחר שסיימו אותו, כשעיניהם
זולגות דמעות של אושר והתרגשות אדירה.

ואכן, לקראת תחילת לימוד הלכות עירובין נרשמת התעוררות
מיוחדת של חברות 'דרשו בכולל' להצטרפות ללימוד 'הדף היומי
בהלכה', וב'דרשו' יוצאים בשורה של צעדים והקלות מיוחדות
לקראת לימוד הלכות אלו על מנת לאפשר לכל מי שחשקה נפשו
לדעת את דבר ה' זו הלכה, ולהצטרף ולקנות את הלכות עירובין על
בורין בעז"ה. חבילת סיוע מיוחדת הוכנה לטובת הלומדים ומגידי
השיעורים (ראה ידיעות נרחבות בעמודים הבאים).

את סיום לימוד חלק ג' ותחילת לימוד חלק ד' של המשנה ברורה
יצינו אלפים רבים בעז"ה גם במסגרת הכנסיה העולמית השנתית
שיערוך דרשו בקרוב בסטמפורד, קונטיקט שבארה"ב, במעמד
גדולי התורה וגדולי ראשי הישיבות בארה"ב ובצפון אמריקה.

ב'דרשו' מזכירים כי את המבחנים על 'הדף היומי בהלכה' ניתן
לערוך במאות מוקדים ברחבי הארץ, הן במוקדי הבחינה הרגילים
של 'דרשו' הפזורים בכמאה מוקדים ונערכים בימי שישי אחת
לחודש, והן במאות רבות של מוקדי 'דרשו בכולל' בהן נערכות
הבחינות בימי חמישי, גם הן אחת לחודש.

"כל מוקדי המבחן פתוחים לכל אחד, וגם מי שלא נרשם מראש או
שבדרך כלל נבחן בסניף אחר, יכול להגיע לכל סניף, לקבל טופס
בחינה ולערוך את המבחן", אומרים ב'דרשו'. "עם זאת, למען הסדר
הטוב, כדי להקל עלינו את ההיערכות וגם כדי לאפשר ללומדים
לקבל את כל ההסברים הנדרשים והחומרים שמקבלים עם
ההצטרפות ל'דרשו', אנו ממליצים לפנות למשרדי הארגון בטלפון
שמספרו 02-560-9000 ולהירשם מבעוד מועד".

רבות לומדי 'הדף היומי בהלכה' נערכים לסיום חלק ג' של המשנה
ברורה, ותחילת לימוד חלק ד' העוסק בהלכות עירובין ובימים
הקרובים יתקיימו בעז"ה מעמדי סיום מרגשים בבתיאם של מרנן ורבנן
גדולי ומאורי הדור שליט"א מכל העדות והחוגים, ובמסגרתם יועלו
על נס כל אותם רבבות הלומדים המסיימים בימים אלו את חלק ג' של
המשנה ברורה, לאחר שקנו קניין יסודי ונצחי בהלכות השבת, אשר
בלעדי ידיעתן אי אפשר להימלט חלילה מאיסורי שבת החמורים, כפי
שעורר גאון ישראל רבי יהונתן אייבשיץ בספרו 'ערוך דבש'.

מרנן רבינו בעל איילת השחר זצוק"ל אמר עם תחילת לימוד חלק ד'
במשנה ברורה במחזור הקודם של הדף היומי בהלכה, כאשר נכנסו
משלחת ראשי דרשו למענו לקבלת חיזוק לרגל תחילת לימוד
ההלכות המורכבות, כי דווקא על ידי הרבים הלומדים, ייקל הלימוד
בהלכות אלו ויש בכך דבר גדול שילמדו את הלכות עירובין.

לצד ההתרגשות הגדולה האוחזת בכל תופסי התורה לרגל הסיום
ההמוני של רבבות יהודים בצוותא חדא את כל חלק ג' של המשנה
ברורה, מורגשת תכונה גדולה בהיכלי התורה לקראת תחילת לימוד
הלכות עירובין, הידיעות כהלכות מורכבות שכל בר דעת ובר אוריין
שואף לקנות בהן קניין של ממש.

ב'דרשו' נערכים בהיערכות יוצאת דופן לקראת תחילת לימוד
הלכות עירובין, עם חבילת סיוע מיוחדת המוגשת ללומדים, על
מנת להקל עליהם את המורכבות שבלימוד הלכות עירובין, הן
בחלק הלימוד עצמו באופן שיהיה מונגש בצורה שתהיה שווה לכל
נפש ולכל המבקש לקנות קניין נצח במקצועות ההלכה השונים,
והן באופן שייקל על הלומדים במהלך עריכת המבחנים ויאפשר
להם לקבל מלגות גם כאשר יוכיחו בקיאות בכל סעיפי הדינים
המסתעפים מהלכות עירובין שהן מהחמורות שבהלכות שבת.

ב'דרשו' מדגישים, כי לימוד הלכות עירובין ימשך בסך הכל כחמש
חודשים: "זאת הזדמנות מיוחדת שחוזרת על עצמה רק פעם בשבע
שנים", אומרים בהנהלת 'דרשו'. "יש כאן הזדמנות פז לכל מי שרוצה
לקנות קניין של ממש בהלכות אלו, ודווקא בגלל שההלכות הללו
פחות מוכרות לקהל הרחב, זה בדיוק הזמן של כל אחד ואחד לבוא
ולהצטרף לרבבות שנערכים לעסוק בהן, וידוע מה שאמרו חז"ל
בשבחו של מי שעוסק במסכתות ובהלכות שאין להן דורשים רבים,
שנוטל שכר כנגד כולם, על אחת כמה וכמה כשהוא חלק מקבוצה
גדולה של 'דורשים' - נבחני 'דרשו', שנוטל שכר יחד עם כל הקבוצה
המיוחדת של רבבות הלומדים.

"מלבד זאת, מניסיון העבר אנחנו למדים שדווקא בהלכות היותר

'דרשו' מעניק חבילת סיוע מיוחדת למצטרפים ללימוד הלכות עירובין במסגרת 'הדף היומי בהלכה'

תזכורת יומיומית ללומדים • סט משנה ברורה של 'דרשו' לבתי הכנסת • מלגה מיוחדת למגידי השיעורים • שיעורים יומיים בשפות שונות • מצגת מיוחדת עם פתיחת לימוד הלכות עירובין • ירד רף הציון לקבלת מילגה לנבחנים

השיעורים נמסרים בתמצות רב בשפות שונות, וחלקם נמסרים מפי רבנים פוסקי הלכה ידועי שם. ניתנת גם אפשרות לפנות ל'משיבי הדף' בשלוחה 8, לבירור הלכות שלא הובנו כראוי או לחילופין לנהל מו"מ הלכתי העולה מן ההלכות הנלמדות במסגרת זו.

'דרשו' יוצא גם ביוזמה חדשנית ומאפשר ללומדים לקבל תזכורת יומיומית בטלפון בשעה שייבחרו, כדי להזכיר להם לבל ישכחו את הלימוד היומי ב'משנה ברורה', ולשם כך יש להתקשר לקו שמספרו 077-2222-666 או ל-4992* ולהקיש את השעה הרצויה לפי ההוראות המתקבלות על ידי המערכת האוטומטית.

"אין מזרזין אלא למזורזים", אומרים ב'דרשו'. "לימוד הלכה הוא משאת נפשו של כל יהודי ירא שמים, ורכישת קניין יסודי ונצחי בהלכות עירובין היא שאיפתו של כל אברך ובחור בר דעת שרוצה לקנות עוד ועוד חלקים מתורת ה' ולקיים את מצוות 'לימוד התורה' וידיעת התורה' על הצד הטוב ביותר. אנחנו נמצאים כאן רק כדי לעודד ולסייע, ובחסידי שמים אנחנו רואים ש"ישראל נתבעין ונותנין", לא רק בממון לצדקה אלא גם בזמן והשקעה ללימוד התורה, וכבר אמר מרן ראש הישיבה, רבינו הגדול בעל 'אילת השחר' זצוק"ל, שבזכות לימוד ההלכה תבוא הגאולה השלמה במהרה".

כחלק מההיערכות לקראת סיום לימוד חלק ג' של המשנה ברורה ותחילת לימוד הלכות עירובין, הודיע הנהלת 'דרשו' על חבילת סיוע מיוחדת שתוענק ללומדים המבקשים להצטרף למהפכה שכבר כבשה את העולם היהודי כולו.

במסגרת חבילת הסיוע המיוחדת הורד רף הציון הנדרש לקבלת מלגה לנבחנים, מציון של 91 אחוזים ל-81 אחוזים בלבד, כשגם מי שלא הצליח להגיע לציון זה אך זכה ל-60 אחוזי הצלחה או יותר במבחן החודשי, צובר את הנקודות ומקבל מאוחר יותר את המלגה בהצטבר בחשבונו 320 נקודות (ראה הרחבה בידיעה נפרדת).

כמו כן החליט 'דרשו' להעניק לכל מגיד שיעור המוסר שיעור ב'דף היומי בהלכה' מלגה מיוחדת לרגל תחילת לימוד הלכות עירובין, וההשקעה הרבה שנדרשים מגידי השיעורים להשקיע על מנת להעביר את השיעורים בצורה הטובה ביותר בס"ד, כמו גם על ההשקעה הרבה שהשקיעו לאורך למעלה משנה במסירת שיעורים בהלכות שבת האגודות בכרך ג' של המשנה ברורה (ראה הרחבה בידיעה נפרדת).

בנוסף מעניק 'דרשו' סט מהודר שלם 'משנה ברורה' במהדורת 'דרשו' לכל בית כנסת בו יפתח שיעור של 'הדף היומי בהלכה', עם תחילת לימוד הלכות עירובין.

מצגת מיוחדת שהוכנה בעמל ובהשקעה רבה כפתיחה להלכות עירובין, תוצג בכל שיעור של 'הדף היומי בהלכה', ובבתי כנסת מרכזיים. מדובר במצגת שמאפשרת ללומדים הצצה ראשונית לעולמן של הלכות אלו, שחלק גדול מהמורכבות שלהן נובע מחוסר ההיכרות של בני דורנו עם אופי הבניה העירונית שהיתה מקובלת בתקופת המשנה והגמרא, כך שההקדמות המתאימות המובאות במצגת, שעברו את עיונם של מומחים בעלי שם בנושא העירובין, יאפשרו ללומדים להבין בקלות רבה יותר את ההלכות שילמדו בתשעת החודשים הקרובים בעז"ה.

כמו כן מאפשר 'דרשו' לשמוע את השיעור ב'דף היומי בהלכה' באופן יומיומי בקו השיעורים של הארגון שמספרו 4992*,

**רבבות אלפי ישראל מתחילים חלק ד' במשנ"ב
במסגרת לימוד 'דף היומי בהלכה'
לפרטים חייגו והצטרפו 02-560-9000**

בשורה משמחת: מלגה מיוחדת תוענק למגידי השיעורים של 'הדף היומי בהלכה'

דשמיא ובהצלחה גדולה כבר יותר מעשר שנים". השיעורים נמסרים בקרוב לאלף מוקדים ברחבי ארה"ק, ובמאות רבות של מוקדים נוספים ברחבי העולם, בכ-25 מדינות הפזורה על פני חמש יבשות. בתוספת המיוחדת של 'דרשו' המופיע בעיתון זה, תוכלו למצוא רשימה חלקית עם כ-400 ממוקדי השיעורים ברחבי הארץ בכל נקודת יישוב בה מתגוררים יהודים שומרי תורה ומצוות. כמו כן מזכירים ב'דרשו' כי מי שאינו יכול להשתתף בשיעור הקרוב למקום מגוריו מפאת חוסר זמן או מסיבות אחרות, יכול לשמוע את השיעורים באופן 'ומימי' ב'קו השיעורים' של 'דרשו' בו מופיעים שיעורים קצרים ב'דף היומי בהלכה' בלשון הקודש, באידיש ובשפות נוספות, ובראשם שיעוריהם של הגאון רבי ישראל גנס שליט"א, מראשי ישיבת 'קול תורה' לצעירים ורב קהילת 'חניכי הישיבות' בבית וגן, והגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א, מרא דאתרא דגבעת זאב. מדי חודש נצברות בקו השיעורים של 'דרשו' יותר מ-300 אלף דקות של האזנה לשיעורים, ומספר זה הולך וגדל בקביעות בלעה"ר.

לרגל תחילת לימוד חלק ד' במשנה ברורה במסגרת הדף היומי בהלכה, בפגישת היערכות מיוחדת שערכה הנהלת 'דרשו' בארה"ק, יחד עם אחראי מערכת השיעורים המסועפת של הארגון הרה"ג ר' נתן וינגרטן, התקבלה בשמחה ההודעה שהנהלת דרשו העולמית החליטה להעניק מלגה מיוחדת ליותר מאלף מגידי השיעורים של 'הדף היומי בהלכה', לרגל תחילת לימוד הלכות עירובין. המלגות יוכנסו באופן אוטומטי לחשבונות הבנק של מגידי השיעורים.

"מגידי השיעורים של 'הדף היומי בהלכה', מתמסרים בכל ימות השנה כדי לקדם ולעודד את מהפכת לימוד ההלכה בכל ימות ואתר", אומרים בהנהלת 'דרשו', "והם עושים זאת שלא על מנת לקבל פרס, תוך הקדשה שעות רבות מזמנם להכנת השיעורים ומסירתם בפועל לשומעי לקחם. אנו שמחים להעניק להם את המלגה המיוחדת שניתנת כעת לרגל תחילת לימוד הלכות עירובין, ומלמדת על ההערכה הרבה שאנו רוחשים להם, על השותפות המרכזית שלהם במהפכה הגדולה הזאת ש'דרשו' מוביל בסייעתא

לרגל לימוד הלכות עירובין: 'דרשו' מוריד את רף הציונים המזכה את הנבחנים במלגה

יוקדשו המבחנים להלכות הבסיסיות והיסודיות, כך שמי שלמד את ההלכות יוכל להצליח במבחן בקלות, גם אם לא השיג שליטה מלאה בכל פרטי הדינים המסתעפים מהן. המבחנים ערוכים בצורה שהופכת אותם גם למעין חזרה נוספת על הנלמד, ורבים מהנבחנים מציינים שזאת סיבה מרכזית מבחינתם, להגיע מדי חודש ולהיבחן על הנלמד בחודש האחרון.

יש לציין כי בעקבות הורדת רף הציון הנדרש לקבלת מלגה, לצד יתר ההקלות וחבילת הסיוע שמגיש 'דרשו' לנבחנים, נרשמת התעוררות גדולה בקרב אברכי הכוללים, המבקשים להצטרף למסלול 'דרשו' בכלל. בהנהלת 'דרשו' מזמינים את המעוניינים להצטרף למסלול זה לפנות לאחראי 'דרשו' בכלל הרה"ג ר' יהודה ולס, בטלפון שמספרו: 0548439330.

בשורה נוספת היוצאת מבית היוצר של 'דרשו' לרגל תחילת לימוד הלכות עירובין, עוסקת ברף הציון הנדרש כדי לקבל את המלגה החודשית עבור הלימוד והבחינה.

הכללים המקובלים ב'דרשו' מאפשרים קבלת מלגה לנבחנים המקבלים ציון של 91 אחוזים או יותר, בהתאם לגובה הציון ומסלול הלימוד עליו נבחנים כשהמלגה הגבוהה מגיעה ל-185 שקלים מדי חודש.

לרגל תחילת לימוד הלכות עירובין, המורכבות שלהן והעובדה שהלכות אלו אינן מוכרות לרוב הציבור, החליטה הנהלת 'דרשו' לנקוט במספר צעדים משמעותיים לקראת הלומדים והנבחנים, ולהוריד את רף הציון המינימלי הנדרש לקבלת מלגה ל-81 אחוזים בלבד.

יש לציין שבנוסף, גם מי שלא קיבל ציון שמזכה אותו בקבלת מלגה, אם הצליח לעבור את המבחן ב-60 אחוזי הצלחה לפחות, יכול לצבור את הנקודות שהתקבלו בציון המבחן שלו, ובהגיעו ל-320 נקודות הוא זוכה אוטומטית למלגה מלאה. הזכייה במלגה ניתנת לכל נבחן שקיבל ציון 81 ומעלה, או לחלופין צבר 320 נקודות, ללא הגרלה.

את המבחנים הנערכים בשיטה האמריקאית, של בחירת התשובה הנכונה ביותר מבין האופציות השונות המוצעות לבחירה, כותב הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א, רב בית הכנסת 'דברי שיר' בבני ברק ומו"ץ בבית דינו של מרן הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א. כמו כן החליטה הנהלת 'דרשו', כי במהלך לימוד הלכות עירובין,

טבלת המלגות לפי גובה הציונים - לאברכים		
הציון	מסלול ב'	מסלול א'
81 - 84	125 ₪	105 ₪
85 - 89	145 ₪	115 ₪
90 - 94	165 ₪	125 ₪
95 - 100	185 ₪	150 ₪

הנוטל ידיו שהיו מלוכלכות או לתורה ותפילה, אם יודע שנטל כדין, מעיקר הדין ידיו טהורות לאכילה

זווית
הלכתית
ב'דף היומי'

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

האם צריך כוונה בנטילת ידיים לסעודה?
ועוד על הלכות נט"י לסעודה מתוך ה'דף היומי'

העולה לדינא

הנוטל ידיו שהיו מלוכלכות או לתורה ותפילה כתב החזו"א שאם יודע שנטל כדין מעיקר הדין ידיו טהורות לאכילה, ודוקא לזמן מועט, אבל לזמן מרובה צריך שיכון שאם יבוא לאכול ואכל על סמך נטילה זו, וראוי להחמיר אף לאלתר לחזור וליטול כדעת הרשב"א שצריך כוונה, אבל אם התנה שיאכל על סמך נטילה זו מודה הרשב"א.

דין הברכה

לענין ברכה כתב המשנ"ב שהנוטל בלא ברכה אינו יכול לברך אף אם תיכף נמלך לאכול, ועל מה שחוזר ונוטל ג"כ לא יכול לברך כיון שיש סוברים שא"צ לחזור וליטול, ומסיק הבאור הלכה שטוב שאם נטל בלא כוונה יטמא ידיו כדי שיתחייב בנטילה שניה בתורת ודאי ויוכל לברך.

סדר הנטילה לאשר יצר ולאכילה

דנו הפוסקים בסי' קס"ה ביוצא מבית הכסא ודעתו לאכול וצריך לטול ידיו בכדי לברך אשר יצר ואח"כ לטול ידיו לאכול, ואם יטול ידיו פעם אחת ויברך 'אשר יצר' ואח"כ על נטילת ידיים, הרי ברכת 'אשר יצר' נחשבת הפסק בין הנטילה לברכה, ואם יברך 'על נטילת ידיים' ו'המוציא' ויאכל ורק אז יברך 'אשר יצר' אין נכון להשהות כל כך את ברכת 'אשר יצר', לכן יטול שתי פעמים.

אך לפי האמור אחר שנטל לברכת 'אשר יצר' וידיו נקיות לא יכול לברך על נטילה שניה, לכן כתב המשנ"ב סי' קס"ה סק"ב שכשנוטל פעם ראשונה לא יטול נטילה גמורה, שא"כ לא יוכל לברך על הנטילה השניה, אלא יטול באופן שאינו מועיל לסעודה רק לנקיון הברכה, ואח"כ יטול שוב.

עוד כתב המשנ"ב שאם קשה לו ליטול שתי נטילות יוכל לסמוך על הפוסקים שסוברים ליטול פעם אחת ולברך 'על נטילת ידיים' ואח"כ 'אשר יצר' ולא נחשה להפסק בין נטילה לסעודה כיון שהכל לצורך טהרת הידיים ונחשב כמו צורך הסעודה, והחזו"א כתב שכן המנהג.

הנהגת רבותינו

בביאורים ומוספים של 'דרשו' העידו על החפץ חיים והחזו"א איש שנהגו כך, שנטלו פעם אחת וברכו 'על נטילת ידיים', ולאחר הניגוב ברכו 'אשר יצר'.

ואני הקטן כשזכיתי להסתופף בצל דודי זקני הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל ראיתי פעמים רבות שהיה נוהג כן שנטל פעם אחת וברך 'על נטילת ידיים' ואח"כ ברך במתניות ברכת 'אשר יצר' ואח"כ ברך 'המוציא'.

דנו הראשונים האם בנטילת ידים לאכילה צריך כוונה לשם נטילה לאכילה, או שגם אם לא כיוון אלא נטל ידיו לטהרן לתפלה או ללימוד תורה ג"כ ידיו טהורות.

סתירת התוספתא והגרמא

ושורש הנדון מסוגיית הגמרא בחולין (דף לא:): שהגרמא מביאה ראייה שטבילה מטהרת לגבי חולין גם בלי כוונה מהמשנה במכשירין שאם נפלו פירות לאמת המים ופשט אדם שידי טמאות את ידיו ונטלן ידיו טהורות וגם הפירות טהורים, הרי שלחולין א"צ כוונה, ורק לגבי תרומה הצריכו חכמים כוונה לטהר לשם תרומה, ומאידך בתוספתא בידים כתוב שאם הנוטל מתכוון ומי ששופך לו את הנטילה על ידיו לא נתכוון מועילה הנטילה ורבי יוסי אוסר שצריך שגם הנותן את המים וגם הנוטל יתכוונו, הרי שלרבנן צריך עכ"פ או שיכוון הנוטל או כשאחר נוטל לו יכוון האחר.

מחלוקת הרשב"א והרא"ה

דעת הרשב"א בתורת הבית (ב"ו ש"ד) שבאמת צריך כוונה בנטילת ידים לאכילה וכדמוכח מהתוספתא, ומה שאמרו בסוגייתנו שא"צ כוונה מדובר לענין לטמאות חולין, אבל לאכילת חולין צריך כוונה, שתקנת נטילת ידים לאכילת פת היא משום סרך תרומה, ודינו כתרומה שצריך כוונה.

אך הרא"ה בבדק הבית חולק ומוכיח שאין צריך כוונה בנטילת ידים כפשטות הגמרא, והתוספתא שהצריכה כוונה זה לגבי תרומה.

דעת הפוסקים

השו"ע סי' קנ"ט ס"ג פסק שלכתחילה יכוון הנוטל לנטילה המכשרת לאכילה, ואם אחר נוטל את ידיו מועיל כוונת האחר אף שזה שנוטלים לו לא מכוון, והמג"א מחמיר שמעיקר הדין צריך כוונה.

ובסימן קנ"ח סעיף ז' כתב השו"ע שאם נטל ידיו לצורך דבר שטיבולו במשקה, ואח"כ רוצה לאכול לחם יש מי שנראה מדבריו שאין הנטילה עולה לו וכ"ש אם נטל ידיו שלא על דעת לאכול ואחר כך נמלך ואכל, והכריע הרמ"א שאם לא הסיח דעתו מלשמור את ידיו בנקיות יטול בלא ברכה, וזהו משום דעת הרשב"א שנטילה בלא כוונה לא מועילה. ואם הסיח דעתו משמירת ידיו, בזה לכל הדעות לא מועילה נטילה ראשונה ויחזור ויטול ידיו בברכה.

הכרעת המשנ"ב והחזו"א

המשנ"ב (סי' קנ"ט ס"ק ע"ה) הכריע לעיקר כדעת הרא"ה שכוונה אינה מעכבת, שהביא שכן דעת הרבה ראשונים, ומסיק שאף שלכתחילה יש לחזור וליטול, אבל אם אין לו מים יש להקל, וכן הכריע החזו"א (סוף סי' כ"ד).

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

מה היה ספקו של מרן בעל ה'אילת השחר' לענין הנוגע במנעליו? והנוגע בשערות ראשו, האם צריך ליטול ידיו?

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנ"ב מהדורת דרשו

ומה טעם המנהג של זקני ירושלים שלא ליטול ידיהם לאחר הנחת תפילין?

נדונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

ראשו? בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' ב אות א) כתב שגדר המקומות המכוסים שבראשו, הוא כל המכוסה על ידי הכובע [ולא רק המכוסה על ידי הכיפה הקטנה], ומחוץ למקום זה [כלומר שאר שערות הראש והזקן] נדון כמקום גלוי, שהרי אין בהם ריבוי זוהמה, ואף אם חיכך בשרשי השערות. אמנם, אם נתרבה שם זוהמה גדולה, כגון שלא רחץ כמה ימים וריחו רע, נדון כדן הנוגע בצואה עצמה וחייב בנטילה. מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (נקיות וכבוד בתפילה תשובה לז) שהמחכך בכל מקום בשיער הראש צריך נטילה.

אכן, גם במקומות המכוסים שבראשו, אם אינו מחכך בשערות אלא רק נוגע בהם, כתב המשנ"ב (סי' קסד ס"ק י) שאינו צריך ליטול ידיו, ואפילו אם קינח בהן.

מה טעם מנהג זקני ירושלים שלא ליטול ידיהם לאחר הנחת תפילין?
מצוי הוא שבהנחת תפילין של יד, נוגעים בבשר היד שמעל המרפק, שכתב המשנ"ב (שם) שנחשב כמקומות המכוסים, המצריכים נטילת ידים לאחר הנגיעה בהם.

ומכל מקום נהגו רבים שלא להקפיד ליטול ידיהם לאחר הנחת התפילין אף שנגעו בבשר הזרוע בעת הנחת התפילין, וכך היה מנהג זקני ירושלים, וכתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' קיד אות ב) להביא סיוע למנהג זקני ירושלים שלא ליטול ידיהם לאחר הנחת תפילין, שכן כתב באות חיים ושלוש (סי' כז אות יד) ללמד זכות על הנוגעים בשיער בשעת הנחת תפילין של ראש ואינם נוטלים ידיהם אחר כך, שכיון שעושים כן לצורך מצוה אין זה נחשב נגיעה במקומות המכוסים. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (ישא יוסף או"ח ח"ב סי' ד) שהנוגע במקום הנחת התפילין בשעת הנחתם או חליצתם, אינו צריך נטילת ידים. והבן איש חי (שנה א פר' תולדות אות יז) כתב שהנוגע ביד במקום הנחת תפילין אפילו שלא בעת ההנחה אינו צריך ליטול ידיו. וכן כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' לט) שכיון שהנגיעה היא בגלל המצוה, אין צריך ליטול ידיו קודם התפילה כמו הנוגע במקומות המכוסים, ומ"מ כתב, שהמחמיר תבוא עליו ברכה. מאידך, בדינים והנהגות מהחזו"א (פ"ג אות י) כתב, שהחזו"א היה נזהר מלנגוע בזרוע בשעת הנחת התפילין. והביא הבית ברוך (כלל ב ס"ק נ) שמ"מ היה החזו"א נוטל ידיו לאחר שהניח תפילין מחשש נגיעה במקומות המכוסים.

מה היה ספקו של מרן בעל ה'אילת השחר' לענין הנוגע במנעליו?
ישנם דברים שמצריכים נטילת ידים לאחריהם, דברים אלו כתבם השו"ע בהלכות נטילת ידים (סי' ד סעי' יח), וכתב המשנ"ב (שם ס"ק מא) שישנם שצריכים נטילת ידים משום רוח רעה, וישנם שצריכים נטילת ידים משום נקיות, והדברים שצריכים רק משום נקיות, הם החולץ מנעליו, החופף ראשו, והנוגע ברגליו, והנפק"מ שאלו שהם משום נקיות אינו צריך למהר וליטול ידיו מיד, בשונה מאלו שחיובם משום רוח רעה, שצריכים ליטול ידים מיד, כדי להסיר רוח הרעה.

ולענין הנוגע במנעליו, כבר כתב המשנ"ב (סי' קכח ס"ק סב) שסתם נעליים אינן נקיות והנוגע בהן צריך נטילת ידים. והאם דין זה נאמר דוקא בנוגע במנעלי עור, או גם במנעלי בד או גומי? בשו"ת ערך שי (או"ח סי' ד) כתב בשם ספר זכור לאברהם, שרק הנוגע בנעל של עור צריך ליטול ידיו, וכן דעת החזו"א (ארחות רבנו ח"ג, בהוספות לאו"ח ח"א אות ח). מאידך, הבן איש חי (שנה א' פ' דברים אות כא) כתב שהנוגע בנעל בד צריך ליטול, כמו הנוגע במנעל של עור.

והנוגע בשרוכים שקושרים בהם נעליים האם צריך ליטול ידיו, דעת החזו"א (שם) שאינו צריך ליטול ידיו. מאידך, דעת הגרי"ש אלישיב (פניני תפילה עמ' סד, וזאת הברכה עמ' 197) שהשרוכים בטלים לנעלים, ולכן הנוגע בהם צריך ליטול ידיו.

ספק מעניין בדין זה הביא מרן הגרא"ל שטיינמן (אילת השחר זבחים כ, ב ד"ה ובה"א) שהנוגע במנעליו, האם צריך ליטול רק את המקום שנגע או את כל ידיו? והביא שלכאורה נראה שצריך ליטול רק מקום שנגע, והנפק"מ לגבי יום הכיפורים שאם נגע במקומות המטונפים שלכאורה לא יטול רק היד שנגע, אלא שהביא סתירה בדברי המשנ"ב בזה, שלגבי יום הכיפורים כתב (סי' תריג ס"ק ו) שהנוגע במקומות המכוסים יטול כל היד, ובהמשך (סי' תריד ס"ק יד) וכן בהלכות תשעה באב (סי' תקנ"ג ס"ק ו) כתב שירחץ רק המקום שנגע בהם, ונשאר בצ"ע [שהרי שניהם משום נקיות], והביא שם שאומרים בשם החזו"א איש שצריך ליטול את כל היד, וראה עוד בשלמי תודה ימים נוראים עמ' קעז.

'הנוגע' בשערות ראשו, האם צריך ליטול ידיו?

הנוגע במקומות המכוסים שבגופו, וכן המחכך בראשו, צריך ליטול ידיו כמבואר בשו"ע (סי' ד סעי' כא וסי' קסד סעי' ב), וכתב שם שאם נגע במקומות המגולים שבראשו ובפניו, אין צריך ליטול ידיו.

ויש לדון מה נקרא המקומות המגולים בראשו, האם כל שערות

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל:
bdirshu@neto.net.il

באדם הקב"ה אביו ואמו, אני עשיתי אחד עשר פעמים עסקי שותפות עם הקב"ה בעצמו, ואתה השתתפת עמו רק פעם אחת! אני 'שותף' עם השם 'תברך' באחד עשר עסקאות, ואתה לא השתתפת עמו כי אם בעסקה אחת בלבד...

גם אני רוצה להיות 'שותף'

נדהם הגביר מתשובתו הקולעת של היהודי, ועל אתר הוציא ממגירתו את פנקס הצ'קים ורשם את כל הסכום שנדרש לאותו יהודי להשיא את בנו, כדי שגם לו יהיה חלק בשותפות הנפלאה הזו... והוסיף וביקשו שבנישואי הילד הבא יבוא אליו שוב, כדי לשתפו גם בעסקה השנייה!

ומאז בכל ילד שמגיע לפרקו נוסע היהודי לחוץ לארץ, ומתקבל בברכה ובחום אצל אותו עשיר שרוצה להיות גם כן שותף בעסקה עם הקב"ה, ומשלשל לידו את כל הסכום הדרוש להוצאות הנישואין. זו היא הסתכלות של תורה על 'טיב השידוכים' ועל הבאת הילדים לעולם, יש כאן שותפות עם ד' יתברך! כשמגיעים מתוך תחושה כזו, גם היחס לילדים עצמם שונה לגמרי, הרי אנו שותפים בהם עם הקב"ה, בזכותם נעשינו שותפים למלך!

(מתוך טיב הקהילה - חשון תשע"ט)

ולהוכיחו על פניו: "וכי אינך מתבייש?! איך אתה מביא כל כך הרבה ילדים לעולם, בזמן שאין לך מקור לפרנסה ולהשיאם? הרי זו הפקרות וחוצפה! וזו היא גזילת הציבור שיצטרכו הם לתמוך בך ולהשיא את בניך!". כך המשיך לשפוך קיתונות של רותחין, ורצה לגרשו מן הבית.

עשיר אני יותר ממך

כשראה היהודי את מצבו, שגם מכאן עומד להישלח בלא כלום, החליט שלא להישאר חייב לעשיר על טענותיו, והשם 'תברך' נתן בלבו תשובה ניצחת. פנה אפוא היהודי אל העשיר ושאל אותו: יסלח לי מר, וכמה ילדים יש לך?

ענה העשיר: ילד אחד בלבד, וברוך ה' יש לי פרנסה בשפע עבורו, אבל אתה אדם לא אחראי, פריזיט! חי ללא חשבון וגוזל מעות הציבור, וזו חוצפה גדולה וכו'.

המתין לו היהודי עד שיסיים את תוכחתו, ולאחר שסיים אמר לו כך: שמע נא היטב, רואה אני שמכאן כבר לא ייצא מאומה והולך אני לדרכי, אבל דע לך שבדבר אחד עשיר אני יותר ממך!

התפלא העשיר ושאל במה עשיר אתה יותר ממני? מה כבר יש לך שלי אין...

הסביר לו היהודי: הרי אמרו חכמינו ז"ל (נדה לא) שלשה שותפים

המשך מעמוד 21 | הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

יותר. הוא חש שכבר אין סיכוי, שאפילו להתפלל הוא לא מסוגל, שאפילו להתרכז הוא לא יכול. ברגעים כאלה עליו לשלוף את נשק הזעקה, להיאנח מקירות לבו ולזעוק במילותיו שלו, לשבור את כל המחיצות ולהיכנס בשערי שמים בנשק העוצמתי ביותר - בכוחה של הזעקה מעומק הלב.

הבה נאמץ את הדרך הזו, לאותם מצבים ורגעים בהם אנו חשים יאוש מזדחל ללב, או שמתגנבת מחשבה שאיננו מסוגלים להתפלל כראוי, אנו חשים כי איננו ראויים להתפלל או לא יכולים לכוון. דווקא אז, זה לא הזמן לעזוב את נשק התפילה, אלא זה הזמן להשתמש בגירסא הכי עוצמתית שלה - בכח הזעקה. כח הזעקה לא צריך מקום מיוחד, עוצמה רוחנית, תחושה פנימית בוערת או הכנה מיוחדת. ההיפך - כח הזעקה הוא רחש פנימי מעומק הלב, ומכאן עוצמתו!

כשהיהודי מרגיש בעומק המצוקה, נטול יכולת להתפלל, לא מסוגל להתרכז, לא מוכן כראוי, או שלבו אטום - הנה, זו בדיוק ההזדמנות לזעוק, להשתמש בכח הזעקה שאין חזק ממנו. וככל שזעק מעומק הלב, נשפוך את מר ליבנו במילים שלנו, בתחושות שלנו, בהרגשה שלנו באוזני בורא עולם, כך נרגיש שתפילתנו מתקבלת ברחמים וברצון, ובורא עולם יחיש ישועתנו וימלא כל משאלותינו לטובה ולברכה, אמן.

אורי השתנק מדמעות כשהגיע לקטע בו חייו ניצלו, פשוטו כמשמעו: 'אני יושב וזועק, מדמם ללא הרף, מרגיש שאלו דקותי האחרונות. בכל זאת אני צועק, בלי מילים, פשוט צעקה נרגשת לאבא שבשמים שיציל את חי. ואז, לפתע פתאום, אני שומע רעש חזק של מסוק, שתוך דקה שתיים נחת בסמוך אליי ומתוכו ירדו שני חיילים, שהבחינו מיד מה קורה אתי...

הם שבו למסוק, ובתוך רגע הופיעו ובידיהם ערכת עזרה ראשונה מקצועית. הם לבשו כפפות עבות, שלפו את הקוצים אחד אחד, חיטאו את היד באלכוהול מזוקק, וחבשו פצע אחרי פצע במסירות ובהירות. אחר כך הגישו לי כוס מים קרים, וידאו שאני בסדר, שנשימתי חזרה אליי, שאני כבר לא מסוחרר ומרגיש בטוב...

הייתי מופתע והמום, לא מצאתי את המילים להודות להם. שאלתי אותם איך הם נחתו כאן - בעיצומו של מדבר בעיצומו של יום, והם הסבירו בפשטות שקיבלו שיחת טלפון דחופה, שהצריכה קבלת החלטה בריכוז רב, ולפיכך נאלצו לנחות בשום מקום. רק לאחר שנחתו הבינו כי יד השם היתה בכך, להציל את חיי!

אורי סיים את דבריו, עיניו ברקו בהודאה נרגשת, הוא חשף את זרוע ידו החבושה, כביכול כדי להוכיח את סיפורו - למרות שמגיד השיעור היה עד לו מרחוק. את הסיפור לפרטיו שמענו ממגיד המישרים הרה"ג רבי שלמה מילר שליט"א המכיר אותו ממקור ראשון, כדי ללמדנו תובנה מהדהדת:

לפעמים, ככל שהמצב קשה יותר, אדם מוצא עצמו מאוכזב ומיואש

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

עדיין 8:58 ולא 19:00!...

במהלך הפגישה העלה את מצוקתם של אלפי השבויים שעלולים לגווע ברעב (היה אסור לו לפעול רק בעד השבויים היהודים) והתריע שהם עלולים לגווע ברעב כפשוטו! השיב המפקד: אנחנו באמצע מלחמה, אין לנו מקום לשבויים- אנחנו אכן רוצים שכולם ימותו!

הגיע זמן לפעול. מידי ערב פנה אל היזם של משלוחי העצים וביקש לקבל לידו שליש מהרווח היומי. עם הכסף נסע אל המחנה ובאמצעות שוחד שחרר שבויים יהודים. הוא המשיך לפעול בשיטה הזו בעקביות עד שסיים לשחרר את אחרון היהודים מן המחנה. את השבויים אכסן אצל משפחות יהודיות ב'וויץ', אך עד מהרה עלתה זעקת יהודי 'וויץ' השמימה: זו סכנת נפשות! אם יודע שאנו מחזיקים בבית שבויי אויב- אחת דתנו למות!

פנה הרב לעיר סמוכה וביקש לדרוש בה בשבת קודש. במהלך הדברים ביקש את עזרתם הדחופה אודות "לעבענס פראגע!" (שאלת חיים) בה מצויים מאות מאחינו בית ישראל. "אידן האט רחמנות!" (יהודים, רחמו!) הכניסו אותם לבתיכם. עוד באותה שבת התאספו חשובי העיר בבית הכנסת לאסיפה דחופה, במהלכה

החליטו לדחות את בקשתו- "חייך קודמים!" טענו בלהט. ביקש הרב לדרוש שוב - באותה שבת אחר הצהריים... הדרשה היתה כה קולעת וכה משכנעת, שלא רק פעלה את פעולתה בשינוי דעתם, אלא אף גרמה להם לחלות את פניו בבקשת מחילה ברבים על הדחייה הראשונית של הבקשה. ואז, לאחר שזכה בהסכמתם להתמסר בהצלת מאות היהודים, הוסיף וביקש לדרוש בפניהם בפעם השלישית. אך הפעם היתה זו דרשת הוקרה.

וכך אמר להם: כאשר הקב"ה ממנה את משה רבינו לראשונה על עם ישראל (לאחר שטען "והן לא יאמינו לי"- ד,א) מורה לו הקב"ה להשליך את המטה שלו ארצה והוא הופך לנחש. לאחר מכן הוא מצטווה לאחוז בזנב הנחש וזה נהפך שוב למטה. מה מתרחש פה. מדוע צריכה התורה להותיר את הסיפור הזה לדורי דורות? מה זה מלמד אותנו? מה טמון כאן?!

הפשט הוא כך; הקב"ה רוצה ללמד את משה רבינו את מהותם של היהודים: אם אתה משליך יהודי על הארץ הוא חלילה הופך לנחש נושך, אך כאשר אתה מגביה אותו בידך ומקרבו הרי הוא נהפך למטה בידך, מוכן לעזרתך!

(הרב רפאל ברלזון מוסף שבת קודש שמות תשעד)

המשך מעמוד 5 | הרה"ג רבי מאיר צימרוט שליט"א

כששמעתי את פסק הדין, החילתי לקפוץ משמחה, לרקוד: "תודה רבה לך, ריבוננו של עולם! תודה רבה לך שהכנסת אותי לצינוק!" התחלתי לשיר עם כל ההתלהבות: "ברוך אלוהינו"...

האיש חשב שיצאתי מדעתי... "מדוע אתה כל כך שמח?" שאל. "ככל הנראה אינך יודע מה זה צינוק..."

"עד שכבודו שואל אותי למה אני כל כך שמח", השבתי, "ישאל אותי, תחילה, מדוע כיבית את המנורה?".

צודק. בסדר. מדוע כיבית את המנורה?".

מפי... הייתי במצב של פיקוח נפש... "יש בדת שלנו מצוה, המובאת בשולחן ערוך, שיש לשבת שמונה ימים בצינוק... חשבתי לעצמי: כיצד אוכל לקיים את המצוה? ואז החלטתי לעשות מעשה: לכבות את המנורה, שכן ידעתי כי העונש הקבוע בחוק על העבירה הזאת הוא ימי צינוק. אני שמח שאוכל לקיים את המצוה שלנו..."

"אם כך - תשכח מזה", השיב. "אנחנו הקומוניסטים לא נעזור לך לקיים מצוות... אתה לא נכנס לצינוק בשום פנים ואופן! שוב לחדרך..."

(חלק משיחה, מתוך הספר 'דורש טוב' חנוכה)

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הרי מלבד בקשת התרומה, יש לי מצוות חסד לקיים את בקשתו של רבי משה... - הרהר.
 פלוני העשיר קרא את המכתב, ומחייך...
 מתברר, שהמכתב היה מכתב המלצה עבור ישיבתו של אותו ראש ישיבה...
 רבי משה לא רצה שראש הישיבה ירגיש שהוא עושה עמו חסד, ויהיו לו כלפיו רגשות הכרת הטוב, לכן הסתיר ממנו את תוכן המכתב...
 כמובן שמתנת העשיר היתה מכובדת, לאחר שקיבל מכתב כזה מרבי משה פיינשטיין.
 זהו 'חסד בשלמות'... זוהי 'גאונות' בעשיית צדקה...

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל:
 israel.layosh@gmail.com

ב'טורנטו'. 'האם מתכוין אתה להיות גם אצל פלוני...?' - שאל רבי משה את ראש הישיבה. אותו 'פלוני' נמנה בין עשירי טורונטו. 'כן', - ענה ראש הישיבה - 'בעזר ה' אבקר גם אצלו'.
 אמר לו רבי משה: 'האמת, שקשה לי להטריח את כבודו, אבל אם בין כך תהיה אצלו, יש לי איזה מכתב לכתוב לו, האם אוכל להטריח אתכם למסור לו את המכתב?' - שאל רבי משה בהתנצלות, כאילו היה זה טרחה מרובה לשאת את המכתב לטורונטו.
 'בוודאי, בשמחה רבה!' - ענה לו ראש הישיבה, ושמח על ההזדמנות להיטיב עם גדול הדור.
 רבי משה התיישב לכתוב את המכתב בזריזות, וכשסיים, הכניס את המכתב למעטפה, סגרה, וכתב עליה 'לכבוד אותו פלוני', הוא מסר אותה לידי ראש הישיבה, וחזקה על שליח שיעשה שליחותו...
 כשהגיע ראש הישיבה לטורונטו, נגש הישר לביתו של אותו פלוני.

המשך מעמוד 18 | הרב בנימין גולד

להיגאל מהגלות הארוכה והמרה הזו.
 והביא שם, שהח"ח היה קצר רוח עד צאת הכוכבים, אפילו אמר להש"ץ למהר קצת בתפילתו כדי לאפשר לו לנסוע בהקדם לרשכבה"ג רבי חיים עוזר, לבסוף משפחתו של הח"ח השפיעו עליו שלא לנסוע, כיון שבגיל שלו אריכות הדרך סכנה היא, ואכן לא נסע הח"ח, אבל ביקש הח"ח שיבקשו מהגאון ר' שמעון שקופ שיסע לרבי חיים עוזר, גם זה לא עלה מפני סיבות טכניות, הבעל עגלה כבר נסע ונעדר מהם האפשרות להגיע לישיבת גרודנא מקום מושבו של הגאון ר' שמעון זצ"ל, ואף אחד לא נסע לרבי חיים עוזר, ואז אמר הח"ח 'כבר עברו את שעת הכושר'!

(ח"ח החדש על התורה)

וכדכתיב "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", דהיינו שזה יהיה באותו אופן. והנה בגאולת מצרים היה הכל מוכן, משה המושיע כבר נולד וכו', ואפילו הכי רואים ממשמעות הפסוקים כפי שהבאנו שבלי תפילה לא היינו נגאלים, ולמרות שהכל היה מוכן, בשביל איזו תכלית המתינו במרום? להתעוררותם של היהודים, לשועתם ולזעקתם, ככתוב "ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וישמע את קולנו וירא את ענינו", וזה הסדר ע"י תפילה.
 אשר ע"כ אמר מרן הח"ח, גם לגאולתנו הבעל"ט בקרוב זקוקים אנו לתפילותינו וזעקותינו של בני עמנו, אנחנו זקוקים עדיין לצעקות ותפילות לה' כדי שיוציאנו גם מגלות דידן, לכן צריך אני לנסוע לגדול הדור לרבי חיים עוזר שהוא ראש כל בני הגולה, ולבקש ממנו שיצוה לכלל ישראל להתחזק בתפילה בשביל הגאולה, ואז אכן יזכו

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי משה ראובברגר

רב אחר - תצער אותי" - פנה ואמר לגבאים.
 הרב הזקן ליווה אותו בחזרה פנימה לבית הכנסת, הדרשה החלה והסתיימה להתפעלות בני הקהילה הגדולה, ובימים שאח"כ, הוכתר רבי משה ראובברגר הצעיר לרב שכונת בת גלים. שניהם ישבו יחד במזרח וכידו זה את זה עד יום הסתלקותו של התלמיד חכם הישיש לבית עולמו. ואיש לא הפסיד מכך, לא הגבאים שיכלו חלילה להיכשל בסיפור לא נעים, גם לא הרב הזקן זצ"ל, ולא הג"ר משה ראובברגר שמאז שהוכתר, נכנס לרבנות בארץ ישראל ועשה חיל באפרתה, וגם זכה ללחום רבות את מלחמת ה' בביסוס הכשרות בעולם הרבנות, ועוד.
 (הרב א. חפץ, מוסף 'שבת קודש', שמות תשע"ה)

אבל רבי משה אמר להם: "מנימת קולו של הרב כאשר אמר 'הרבנות שלי', נשמעה איוושה של עגמת נפש... כאשר ראה אותי נכנס, רגשותיו נעו בליבו פנימה. ולכן אני מבטל את כל העניין! בשום פנים לא אצער רב זקן! ובפרט שאני שומע מכם כי הוא תלמיד חכם וותיק".
 תוך כדי שהגבאים מנסים לשכנע אותו, יצא הרב הזקן ואמר: "בגלל שכיבדת אותי נגד הציבור, והכרת בכבודי ובצעירי- עזבת את המקום, וכיון שבמקביל- אני מבין את ליבם של גבאי הקהילה שמעוניינים ברב צעיר, אני מסכים שאתה זה שיכול להיות רב לציד, דווקא אתה, כי אתה הוכחת את מידותיך הטובות!" "הכתרת

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מדוע מותר להשתמש בשבת בניילון נצמד?
- ◆ האם מותר לתלוש פיסת צמר גפן בשבת?
- ◆ אילו נדרים מותר להתיר בשבת?

מהלכות מלאכת 'התופר'

- אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'התופר'. מהות מלאכה זו, היא חיבור שתי יריעות בד ואיחודן באמצעות חוט, או הדבקת שני ניירות זה לזה, וכדומה.
- שתי יריעות בד שחוברו יחד בתפירה, והתפרים התרופפו, באופן שהיריעות אינן מהודקות זו לזו, אסור למתוח את חוט התפירה על מנת להדק את היריעות זו לזו.
- תפירה לזמן, דהיינו שתופר על מנת לשוב ולהתיר את התפירה לאחר זמן קצר - יש אומרים שאסורה מדאורייתא, כתפירה רגילה; ויש אומרים שאין בה אפילו איסור דרבנן.
- הדבקת שני גופים זה לזה, כגון שני ניירות - היא 'תולדה' של מלאכת 'תופר', שעניינה הוא חיבור שני דברים והפיכתם לגוף אחד. והפרדת ההדבקה - היא 'תולדה' של מלאכת 'קורע'.
- עטיפת חפץ בניילון נצמד - למרות שהוא נצמד לחפץ, וכן שכבות הניילון נצמדות זו לזו - מותרת, כיון שאין זה חיבור ההופך את הניילון והחפץ, או את שכבות הניילון לגוף אחד.
- כרית, שמייכה, מושב של ספה, וכיוצא בהם, הממואלים בנוצות, ספוג או בד, ויצא מהם המילוי בשבת - מותר להחזירו, אבל אסור למלאם בשבת בפעם הראשונה, משום איסור 'תיקון כלי'.

מהלכות מלאכת 'הקורע'

- אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'הקורע'; ומדאורייתא אין איסור אלא בקריעה על מנת לתפור, או שהיא עצמה מהווה תיקון.
- תלישת פיסה מתוך גוש גדול של צמר גפן - יש אומרים שאסורה בשבת משום מלאכת ה'פוצע'. יש אומרים

שאסורה משום איסור 'תיקון כלי'. ויש אומרים שאסורה משום מלאכת 'קורע'.

- קריעת מעטפה על מנת להוציא מכתב שבתוכה - יש אומרים שאסורה משום איסור מלאכת 'קורע', או משום איסור 'תיקון כלי'. ויש שמתירים לקורעה באופן שאינה ראויה עוד לשימוש.
- הסרת הנייר המוצמד לחלק הדביק שבפלסטר - יש אומרים שאסורה בשבת משום מלאכת 'קורע'; ויש מתירים.

מהלכות מלאכת 'מעמר'

- איסוף פירות ושאר גידולי קרקע לערימה, או לתוך כלי; או איסוף של מספר ערימות לערימה אחת - כאשר האיסוף מתבצע במקום גידולם - יש בו איסור מלאכת 'מעמר'.
- פירות שהתפזרו בחצר, שאינה מקום גידול הפירות - אף שאין בהם איסור מלאכת 'מעמר', כנ"ל, אסור מדרבנן לאוספם, משום 'עובדין דחול', דהיינו שפעולה זו היא כדרך המלקטים פירות בשדה.

התרת נדרים והפרתם בשבת

- מותר לידור נדרים בשבת. וכן מותר להתיר נדרים בשבת - אם יש בהתרת הנדר צורך לשבת, או צורך מצוה. אבל נדר שאין בהתרתו צורך לשבת, ולא צורך מצוה - אסרו חכמים להתירו בשבת; אם מפני הטירחה שבדבר, שאינה לצורך שבת; אם מפני האיסור דרבנן לעסוק בעסקי חול בשבת, על פי הכתוב "מִן־צוּא חָפְצָךְ"; ואם מפני שמעמד ההתרה נראה כדיון בבית דין, האסור בשבת מדרבנן.
- אשה שנדרה נדר מסוג הנדרים שיש ביד בעלה להפר, ובעלה שמע על אודות הנדר בשבת - רשאי להפירו בשבת, משום שאם לא יפר בשבת, שוב לא יוכל להפר.

גליון 342
שנה ח' תשע"טסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קלייטן על ראשי לשרית בשמחה

סיפורי חז"ל

ואת המטה הזה תקח בידך אשר
תעשה בו את האותות

לאחר שקיבל עליו משה לילך בשליחותו אמר לו הקדוש ברוך הוא, אפילו המקל הזה הולך ועושה שליחותי, המטה הזה נברא בין השמשות ומשקלו היה ארבעים סאה, מאבן ספיר עשוי היה המטה, ולקחו משה מבית יתרו, ויתרו לקחו מבית יוסף הצדיק, ועליו חקוק שם המפורש, ובו עשה את האותות, ובו קרע את הים, ובו בקע את הצור, ובו החליש את עמלק ואת עמו. ונגזר באוהל מועד עד ימי ירמיה, בימי ירמיהו נסתר המטה מעיני כל חי, יחד עם אוהל מועד, והארון והעדוה, וכלי הקודש שנעשו במדבר. הקדוש ברוך הוא יזכנו לראותם בעלותו את עיר הקודש על ראש שמחתו, אף על פי שהיה משקלו ארבעים סאה, מעשה נס היה בו, שהיה המטה נושא את עצמו ונראה כנישא בידו של משה.

(מדרש שב"ט שמות)

פרשת השבוע

ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה (שמות ד' - כ"ז)
הגה"ק רבי אהרן קוטלר זיע"א והגה"ק רבי משה פיינשטיין זיע"א למדו יחד בישיבת סלוצק. לאחר שנים נעשו שניהם למקימי עולה של תורה באמריקה, ר' משה נסע לאמריקה בשנת תרצ"ו, לאחר שהקומוניסטים התנכלו לו ולמשפחתו כאשר כיהן כרבה של לובן. ר' אהרן נשאר בליטא עד פרוץ מלחמת העולם השנייה, ובחסדי ה' הצליח להימלט מהשוואה יחד עם עוד בני ישיבות והגיע ליפן דרך רוסיה. ביפן עמדו בפניו שתי אפשרויות, לנסוע לארץ ישראל ולהצטרף לחותנו הגה"ק רבי איסר זלמן מלצר זיע"א, או לנסוע לארה"ב ולהירתם להצלת יהדות אירופה, ולפעול להרמת קרן התורה בארה"ב. באותה שעה היתה ארה"ב כמדבר שממה מבחינה רוחנית. ר' אהרן החליט להטיל את גורל הגר"א, הפסוק שעלה בגורל היה "ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה" ההוראה בפסוק היתה ברורה, לנסוע לארצו של ר' משה פיינשטיין שהיא כמדבר שממה. ואמנם ר' אהרן נסע לארצות הברית, פעל גדולות ונצורות בשטח ההצלה. והקים את ישיבת לייקווד שתתמך רבות להרצאת תורה ולהצלת החיים היהודיים והתורניים בארה"ב ובארצות נוספות.

ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה (ב' - ה')
נשתרבה אמתה אמות הרבה (רש"י)
מסופר על הגה"ק רבי מאיר שפירא ראש ישיבת חכמי לובלין זיע"א, שפעם נתכנסו בעירו כמה מראשי הקהילה עם רבני העיר, ודנו בענין חשוב שהיה בו משום הצלת נפשות רבות מישראל, אמרו אנשי המעשה שבין הנאספים, ענין זה שאנו דנים בו עתה, כבד הוא מאתנו ולא נוכל לבצעו בכוחותינו הדלים והצנועים. התערב רבי מאיר שפירא וקרא בהתרגשות: רבותינו ז"ל דרשו כידוע את הכתוב "ותשלח את אמתה" - "את ידה", ועוד אמרו אף על פי שידה של בת פרעה היתה קצרה מלהגיע לתיבה באורח טבעי, כיון שהושיטה את ידה להציל את משה, נעשה לה נס וידה נתארכה אמות הרבה, ונסיון ההצלה הצליח בידה. והנה יש מקום לשאול כאן, מה היתה סבורה בת פרעה בשעה שהושיטה ידה לתיבה המרוחקת ממנה מרחק רב? אלא, המשיך רבי מאיר שפירא בקולו המלהיב, מפרשה זו עלינו ללמוד מוסר השכל, שלעולם יחתור האדם אל המטרה הנכספת מתוך אמונה ובטחון בהשם יתברך, ואפילו אם נראית לו המטרה רחוקה מכדי הישג ידו, אסור להתייאש ולהוריד ידיו בחוסר אונים ובאפס מעשה, ואף אנו נעשה למען המטרה שלפנינו בכל כוחנו ומאודנו ובעזרת ה' גם יכול נוכל.

זמני השבת

פרשת שמות

זמני יציאת שבת
ירושלים: 5:24 ת"א: 5:25 ר"ת: 5:57זמני כניסת שבת
ירושלים: 4:08 ת"א: 4:22

הסכמת הצדיק הנסתר לספר התניא

היו שנים שהרה"ק רבי שניאור זלמן "בעל התניא" זיע"א (יומא דהילולא כ"ד טבת) התגורר בעיירה ליאזונה וכינויו בפי כל היה "המגיד מליאזונה". לא הרחק מעיר זו התגורר אחד מחסידיו שהיה מלמד בחדר, והתפרנס מכך בדוחק רב היה זה בליל חורף סוער, דפיקות נשמעו מכיוון דלת ביתו של המלמד, הוא ניגש לפתוח את הדלת ומצא איש קופא מקור, מיהר המלמד להכניס את האיש פנימה, הגיש לו שתייה חמה ומיני מזונות מעשה ידי אשתו, אחר כך הציע לאורח לעלות על תקרת תנור האבן הגדול, כדי להפיג את צינת גופו ולישון, את ילדיו ששכבו שם עד בוא האורח, שלח המלמד לפינה אחרת של הבית חמה קצת פחות.

עם עלות השחר קם האורח ממשכבו על גג התנור, ופנה לדרכו, מיהרו הילדים הקטנים לשוב ולטפס אל גג התנור החם והנעים. להפתעתם גילו שם שק קטן מלא מטבעות, נרגשים וצוהלים רצו הילדים לספר להוריהם על האוצר שמצאו. בוודאי ישוב עוד מעט האורח לקחת את כספו, מיהרו ההורים לצנן את התלהבות ילדיהם, בינתיים הניחו המלמד ואשתו את השק במקום סתר, חלפו שעות וגם ימים, עברו שבועות ואף חודשים. והאורח עלום הזהות לא שב לקחת את כספו. נוהג היה המלמד לשאול את פי הרבי, כל אימת שנתעוררו בחייו שאלה או ספק. מה עלי לעשות בשק המטבעות שהותיר האורח האלמוני? שאל המלמד את רבי שניאור זלמן. הקב"ה ראה במצוקתך והחליט לשלוח לך מטמון, ענה לו הרבי. לאחר מחשבה קצרה הרבי הוסיף ואמר, האורח האלמוני לא ישוב לקחת את השק, משום שלא היה עובר דרכים רגיל, אלא שליח מיוחד של ההשגחה העליונה, שלך הוא הכסף. יחד עם זאת יעץ הרבי למלמד, להסתיר מידיעת הבריות את דבר התעשרותו הפתאומית. בחודשים הבאים המשך בעבודתך כמלמד, והוסף לחיות חיי צניעות ופשטות בדיוק כפי שחיית עד היום, הורה הרבי.

לאחר תקופה שב המלמד אל הרבי לשאול כיצד עליו לנהוג הלאה. שכור דירה וחנות בעיר, המליץ לו הרבי, קנה בדים אצל ספק הבדים הראשי, ומכור אותם, בעוד שנה, כאשר בעזרת ה' תצליח ותראה ברכה בעסקיך, שוב אליי, ואז אורה לך כיצד לנהוג הלאה. עשה המלמד כמצוות הרבי, וראה ברכה רבה בחנות הבדים שפתח. כעבור שנה בדיוק שב והתייצב לפני הרבי, בשנה הקרובה לא תקנה עוד בדים מן הספק המקומי, אלא תיסע לעיר הגדולה ויטבסק כדי לבחור בעצמך את הבדים לחנות, אמר הרבי. לאחר מכן תמכור את הבדים לסוחרים הבדים בליאזונה, כך תוכל להרוויח יותר בלי לשלם דמי תיווך מיותרים. חלפה עוד שנה, והמלמד שהפך בינתיים לסוחר בדים מבוסס ומוכר בענף, בא פעם נוספת אל

הרבי לשאול בעצתו. לאחר הרהור קל נענה הרבי ואמר, הלא סוחרים הבדים של ויטבסק קונים את סחורתם במוסקווה, סע אם כן בעצמך למוסקווה, וקנה שם מלאי גדול של בדים, בשוּכר ממוסקווה תוכל להפיץ את סחורתך בין סוחרים הבדים של ויטבסק וליאזונה גם יחד.

לאחר שציית לכל דברי הרבי, נעשה החסיד לאחד מסוחרים הבדים הגדולים והעשירים בכל האזור כולו. כעבור תקופה, שב החסיד הסוחר אל רבי שניאור זלמן וסיפר לו על הצלחתו המסחרית, תוך שהוא מודה לו על כל הברכות שאצל לו. הביט רבי שניאור זלמן בחסידו בעיניים טובות ואמר: אם כן הקשב היטב, סוחרים מוסקווה קונים את בדיהם בעיר קניגסברג, שהיא כידוע מרכז גדול של ייצור בדים, סע אפוא גם אתה לקניגסברג, וקנה את הסחורה היישר מהמקור, לאחר מכן תמכור אותה לסוחרים מוסקווה, ולסוחרים ויטבסק, וליאזונה. הסוחר נהג כעצת הרבי, והצלחתו המסחרית עלתה ופרחה מיום ליום, מאז ואילך נהג הסוחר לבוא אל הרבי ולהתברך מפיו לפני כל נסיעה ונסיעה לקניגסברג.

פעם אחת לפני שיצא החסיד למסע קניות בקניגסברג, אמר לו הרבי, אתה הרי נוסע כל כך הרבה לקניגסברג, ומעולם לא הבאת לי משם שום מתנה. הסוחר פירש את דברי הרבי כפשוטם, ונבוך, באמת שאל את עצמו בבושת פנים, הייתכן שעד היום לא מצאתי שום הזדמנות להביא לרבי מתנה כלשהי? בליבו כבר החליט כי בשובו מנסיעתו הנוכחית לקניגסברג, יביא עמו לרבי מתנה יקרת ערך. ואמנם בהגיע הסוחר לקניגסברג, מיהר לחנות תכשיטים ומתנות גדולה, וקנה לרבי שי יקר ונוצץ, קופסת טבק מרהיבה עשויה זהב טהור. בשובו לביתו, עבר הסוחר דרך ליאזונה והעניק לרבי את המתנה. יישר כוח, יישר כוח, אמר לו הרבי בפנים מאירות, אכן מתנה יפה הבאת לי, אך לא למתנה בזאת נתכוונתי. הסוחר חש מבולבל ומאוכזב, הרבי הביט ממושכות בקופסת הטבק היפה ומיששה בחיבה בין אצבעותיו, אחר כך נשא עיניו לחסיד ושאל: אמור לי בבקשה, כשאתה נמצא בקניגסברג האם פוקד אתה לפעמים את התיאטרון? שאלת הרבי הפתיעה את הסוחר מאד, כחסיד ירא שמים מעולם לא דרכה רגלו בתיאטרון, ואף פעם לא עלה הרעיון על דל מחשבתו, אך הוא ידע גם ידע, כי מילה היוצאת מפי הרבי, קודש היא, הוא הבין שיש דברים בגו ושקט.

בנסיעתו הבאה לקניגסברג, פנה החסיד לתיאטרון העירוני, הוא רכש את הכרטיס היקר ביותר להצגה הקרובה, בזמן הנכון נכנס לאולם התיאטרון ותפס את מקומו, הכיסא היה מרופד היטב, והסוחר שהיה עייף מעמל הדרך שקע עד מהרה בתרדמה עמוקה. בגמר ההצגה נותר ישן על כיסאו, עד ששרת התיאטרון ניגש אליו והעיר, הלה נתן בו מבט בוחן, מהיכן אתה? שאל השרת. מרוסיה, השיב הסוחר. ומדיכן ברוסיה? מליאזונה ענה החסיד.

משל ונמשל

דרכו של היצר

משל לאדם שדר בעיר הסמוכה לגבול, והיה עובר בכל יום כשהוא רכוב על אופניו אל המדינה השכנה לצורך פרנסתו. יום אחד הבחינו שומרי הגבול שבחזרתו לפנות ערב, הוא נושא עמו על האופניים דלי מלא חול, כאשר שאלוהו לפרש הדבר, אמר להם שהוא מתכוון לבנות בית. הואיל ומחיר החול במדינה הסמוכה הינו זול ביותר, הוא מתכוון להעביר מדי יום כמות שיוכל לשאת עמו. סיפורו לא שכנע את אנשי המכס אשר חשדו שתוך החול הוא מטמין חפצי ערך מוברחים, אי-לכך שפכו את החול לתוך מסננת כדי לבדוק את הענין. אחרי שהוברר להם שהחול "נקי", הורשה האיש להמשיך בדרכו עם מטענו. כך נמשך הענין ימים רבים. בבוקר היה חוצה את הגבול כאשר על אופניו תלוי דלי ריק, ובערב היה שב ועמו דלי מלא חול. במשך תקופה ארוכה היו אנשי המכס מסננים את החול, אך כיון שבכל פעם יצאה צדקתו של האיש לאור, חדלו מלבדוק אותו, והסתפקו בבדיקות פתע מפעם לפעם. יום אחד הודיע האיש לשומרים: "היום הוא היום האחרון להובלת החול, מלאכת הבניה נסתיימה, ושוב אינני זקוק לחול". ליתר בטחון נגשו השומרים לסנן את החול, אך גם הפעם לא מצאו בו מאומה, לפני שהמשיך האיש בדרכו, ניגש אליו אחד השומרים ולחש אל אוזנו: "הבה נדבר גלויות. הסיפור שלך לא נראה לי אמיתי. אני מבין שהשכלת להערים עלינו. אנא ספק את סקרנותי וגלה לי את האמת, ואני מבטיחך שלא יאונה לך כל רע, ולא תיענש על מעשיך". האיש חייך ואמר לשומר: "אכן צדקת, וכיון שהבטחת לי שלא יטילו עלי עונש או קנס אגלה לך את האמת. דליי החול שהייתי מעביר לא היו נחוצים לי כלל, הם נועדו אך ורק להטעות אתכם ולהסחית את דעתכם מלהבחין בסחורה היקרה שהייתי מבריח".

"אילו הייתם מתבוננים היטב, הייתם רואים שבבוקר הייתי רוכב על אופניים ישנים ובערב הייתי שב רכוב על אופניים חדשים. במדינה השכנה, מחירם של אופניים הינו זול במיוחד. אי-לכך הייתי יוצא לדרך רכוב על אופניים ישנים, ומחליף אותם מעבר לגבול באופניים חדשים. את החדשים הייתי קונה שם במחיר מוזל, ומוכרם במדינתנו ביוקר רב. אתם נתתם לבכם לחול, לפיכך יכולתי להעביר באין מפריע את האופניים ולהתעשר מהברחתם".

והנמשל: זה דרכו של היצר. הוא מסיח את דעתנו מחובותינו ומתפקידנו האמיתיים, על ידי פיתוי לעשות דברים שלעיתים הם טובים לכשעצמם, אך אינם צריכים לעמוד בראש סולם העדיפויות.

המכיר אתה את רבנו זלמינא? שאל השרת. כן, ענה הסוחר שהופתע מהשאלה הבלתי צפויה, כמו גם מסגנונה. הוא הבין מיד שכוונת השרת לרבי שניאור זלמן, אם כן, מסור לו דרישת שלום ממני, ביקש השרת, ומה שמך? התעניין הסוחר. קארל, הייתה התשובה. כששב החסיד הסוחר לליאונזה, סיפר לרבי על הפגישה המוזרה עם קארל שרת התיאטרון, פניו של רבי שניאור זלמן קרנו משמחה, אכן, זו המתנה שחפצתי בה, אמר לחסיד.

לא חלף זמן והסוחר בא שוב אל הרבי בטרם צאתו למסע קניות נוסף בקניגסברג. הרבי בירכו בברכת הצלחה, ורגע לפני צאתו מהחדר פתח הרבי את מגירת שולחנו, והוציא מתוכה חבילה סגורה, הושיטה הרבי לסוחר ואמר, כשתגיע לקניגסברג, מסור חבילה זו כמות שהיא לידי שרת התיאטרון, וכשתסיים את ענייניך בעיר ותמצא לשוב לביתך, חזור אליו וטול מידי את החבילה. ואכן כך עשה הסוחר, מיד בבואו לקניגסברג פנה לאולם התיאטרון, ומסר לידי קארל את החבילה הסגורה ששלח עמו הרבי. כעבור כמה ימים כשהתכוון החסיד לשוב לביתו, חזר אל השרת כדי לקבל ממנו בחזרה את החבילה. על פני השרת ניכרה האכזבה, האומנם בטוח אתה כי רבך הורה לך לקחתה ממני? שאל, כך בדיוק ציווה עליי אמר החסיד בנימת התנצלות. כל העניין כולו, היה בעיניו תמוה ומסתורי, אך במיוחד התפלא החסיד על כי החבילה נראתה לו סגורה וחתומה כאילו כלל לא נפתחה. ואמנם רק בעומדו להשיב את החבילה לידי החסיד, הסיר מעליה שרת התיאטרון את העטיפה, ופתחה, החבילה הכילה דפים כתובים בכתב ידו של הרבי, היו אלה שורותיו של ספר ה'תניא' הקדוש שבאותם ימים עדיין לא ראה את אור הדפוס. השרת עילעל בין הדפים במהירות, אה, אה, קרא בהתרגשות, איזו חכמה עילאית, איזו רוח הקודש, רוח הקודש ממש.

לבסוף סידר השרת את הדפים והשיבם לעטיפתם, הוא קירבם ברטט לפיו, ונשק להם בחום, אחר כך מסר את החבילה לידי החסיד ואמר כעת, לאחר שעיינתי בכתביו של רבינו זלמינא, ומצאתי בהם גילויים כה נפלאים של סודות התורה, אינני יודע איזה חידושים נותרו עוד לחדש. רק לאחר שעיין קארל הצדיק הנסתר בדפים, נתן הסכמתו ושיבץ בהתפעלות את הכתוב בהם, החליט הרבי להדפיס את ספר ה'תניא' ולהפיצו בעולם.

צ'ין אדם לחברו

צרות עין

מסופר על הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א רבה של פראג, שנשאל פעם על ידי אחד ממקורביו, מדוע שונה תגובתו בעלי הדין בדיני ממונות מתגובתו של בעל שאלה באיסור והיתר? הנה פונה אדם לרב בשאלה חמורה של איסור והיתר, וכאשר הרב פוסק לחומרא, מקבל עליו השואל את הדין בלא עוררין, ואפילו מפסיד בשל כך מאה דינר. לעומת זאת מצינו מעשים בכל יום, שאדם עומד עם חבירו לדין, וכאשר יוצא חייב אפילו בשווה דינר אחד, מסרב הוא לעתים לצייט לפסק הדין, ולרוב בא בטרוניה עם הרב, ואפילו השלחן ערוך עצמו אינו יוצא נקי מלפניו. הדברים כאן כפשוטם, השיב רבי יהונתן בחיוך לשואל, בשאלת איסור והיתר, גם אם השואל מפסיד ממון רב, לא איכפת לו הדבר, כיון שאדם אחר אינו נשכר מכך מאומה. ואילו בדיני ממונות, כל אימת שבעל דין אחד מפסיד ממון כלשהו, נשכר מכך יריבו בדין, ועל כגון זה צרה ביותר עינו של אדם.

ואהבת לרעך כמוך ממש

מסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א שהיה אומר:

"ואהבת לרעך כמוך", כשתבדוק את עצמך טוב בוודאי תמצא שיש כך מומים ופגמים לרוב, ואף על פי כן ולמרות כל זאת, אתה אוהב את עצמך ללא סייג, כך יש לאהוב גם את רעך, על אף כל המומים והפגמים שאתה מוצא בו, אהוב אותו אהבה בלתי מוגבלת.

להתפלל על השונא

הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א ציוה לבניו: התפללו בעד שונאיכם שיהיה להם טוב, כסבורים אתם שאין זו עבודת השם? זוהי עבודה יותר מכל תפילה.

ברוך השם שנתן ליהודי

פרנסה ברווח

מסופר על הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א, שחוננוי אחד בא לפניו והתאונן על מיעוט פרנסתו, בעוד שלשכנו החנוני המוכר אותה סחורה, יש פרנסה בשפע אמר לו הרב, תהיה לך פרנסה ברווח רק כשתודה להשם יתברך על הפדיון הרב של שכנך, ותאמר ברוך השם שנתן ליהודי פרנסה ברווח. אמנם בתחילה יהיה קשה לך זאת, אך כשתרגיל עצמך לכך כבר תאמר בלב שלם, כמו שנאמר 'בפיך ובלבבך לעשותו', קודם בפיך ואחר כך בלבבך.

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"א טבת

הרה"ק רבי אריה לייב מוכיח מפולגא (קול אריה)
ב"ר יחיאל מיכל (תק"ל)
הרה"ק רבי ישראל אברהם ב"ר משולם זושא מאניפאלי (תקע"ד)
הרה"ק רבי ישראל דוב בער מוילעדניק ב"ר יוסף (שאריית ישראל - תר"י)

יום ראשון כ"ב טבת

הרה"ק רבי שלמה מסטרעליסק ב"ר אורי (תקפ"ז)
יום שלישי כ"ד טבת
רבי נפתלי ב"ר יצחק (סמיכת חכמים - תע"ד)
הרה"ק יוסף מיאמפאלי ב"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב (תקע"ב)
הרה"ק רבי שניאור זלמן ב"ר ברוך (בעל התניא והשו"ע - תקע"ג)
הרה"ק רבי שמואל ב"ר אברהם מסאכטשוב (שם משמואל - תרפ"ו)
הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ב"ר שמעון נתן נטע (תשמ"ז)

יום רביעי כ"ה טבת

הרה"ק רבי משה צבי מסאוורין ב"ר שמעון שלמה (תר"ה)

יום חמישי כ"ז טבת

הרה"ק רבי אברהם חיים ב"ר גדליה מזלוטשוב (אורח לחיים - תקע"ה)
הרה"ק רבי ישכר בער ב"ר אהרן אריה מפרעמיסלאן (תר"ד)

יום שישי כ"ז טבת

הגאון רבי שמשון רפאל הירש ב"ר רפאל (תרמ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נחמיהל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים וספי תורה על המצוות

מים אחרונים (ט)

א) יכול ליטול מים אחרונים בתנאי, שאם יברכו מיד, יעלה לו למים אחרונים, ואם יאחרו מלברך, תהיה נטילה זו כרחיצה בעלמא. (שאלת רב, עמוד עד"ר, סימן ט"ו)
ב) גם אם ידיו נקיות, אין להקל ליטול ידיו למים אחרונים כדין. (שם, עמוד רע"ג, סימן י"א)
ג) אלו האנשים אשר מניחים כמה טיפות מים על ראשי האצבעות, אינם יוצאים כלל נטילת מים אחרונים. (משנה ברורה סימן קפ"א ס"ק י')
ד) אם נשפכו מים אחרונים [שנטלו אחרים], על גבי ידיו, ישטוף את ידיו ג' פעמים. (שו"ת דברי בניהו ח"י סימן י"ד)

לע"נ

הרה"ק רבי שניאור זלמן ב"ר ברוך (בעל התניא והשו"ע)
נלב"ע כ"ד בטבת תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ

הר"ר חיים יוסף צבי ברוך זילבר זצ"ל
ב"ר יחיאל מאיר
נלב"ע כ"ה אלול תשע"ח תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכוונת "עין חמד" - מקהלת ציון

פרשת שמות - חנוכה מגיל ינקות

"וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יִתְרֹ חתָּנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: 'אַלכָּה נָא וְאָשׁוּבָה אֶל אַחִי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאַרְאֶה הָעוֹדֶם חַיִּים', וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה: 'לֵךְ לְשָׁלוֹם' (שמות ד, יח)

אולם באותן שנים בהן גדל בבית הוריו הביולוגיים, עמרם ויוכבד הצדיקים- הוא ספג אל קרבן רשמים חיוביים, רשמים שקישרו וחיברו אותו אל אחיו המעונים!

ומכאן עלינו ללמוד, כי שנות חייו הראשונות של הילד אינן חשובות רק להתפתחותו הגופנית, הפיזית. לא רק תזונה נכונה נחוצה לתינוק רך.

השנים הללו שנות 'הינקות' הינן בעלות חשיבות מכרעת ומשמעות כבירה באשר להשקפותיו, תחושותיו, רצונותיו ודעותיו בהמשך חייו!

המסרים שהוא יונק עם חלב אימו- הינם עוצמתיים ביותר, והם ישפיעו על מהלך חייו באופן משמעותי ביותר!

ויסוד זה כבר גילתה אימו של ר' יהושע בן חנניה, שהייתה מביאה את עריסתו של בנה אל בית המדרש- בכדי שישמעו אוזניו דברי תורה. (ירושלמי יבמות פ"א).

אימו הבינה, שקול התורה שיחדור אל ליבו של הילד בשנים הכל כך משמעותיות הללו, יחלחלו אל עמקי נשמתו הטהורה וייתרו בה חותם, והיא רצתה שהחותם הזה יהיה קדוש וטהור!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

זמן לכת

ע"י	כניסת לכת	צאת לכת	יציאת חם
י"מ	16:09	17:21	17:52
ח"א	16:25	17:18	17:47
מיוסף	16:25	17:17	17:47
כ"ל	16:29	17:21	17:52

מתוך דברי משה אל חמיו יתרו, נראה כמה זיקה וקשר חש משה כלפי אחיו בני ישראל המשועבדים במצרים.

ולכאורה מי שמתבונן יראה כי בעצם משה רבינו לא גדל בין אחיו. את ילדותו- בחרותו עשה בבית פרעה תחת עינה הפקוחה של בתיה בת פרעה.

לאחר שגדל יצא אומנם אל אחיו פעמיים, יום אחר יום, אולם מיד לאחר מכן נאלץ לברוח ממצרים בעקבות סכנת דין שריחפה על ראשו.

גם היומיים הללו, לא היו טעונים בחוויות חיוביות. להיפך! ביום הראשון התוודע משה לעוצמת הדיכוי וההשפלה של ישראל, וביום השני התעמת עם תכונה שלילית שהתגלתה אצל שני יהודים ניצים, דתן ואבירם, שהלשינו עליו לפני פרעה ואילצו אותו לעזוב את כל מה שהיה לו ולברוח!

לכאורה היה מקום לצפות, שהזיקה שיחוש משה כלפי בני ישראל, חרף מוצאו, לא תהיה חזקה מדי.

אולם בפסוק זה אנו רואים, שמשה רבינו השתוקק ופָּמָה לשוב אל אחיו, כאשר דווקא תחושת האחוה היא המייצגת את רגשותיו כלפי בני ישראל!

ההסבר לכך, לכאורה, נעוץ בחינוך שקיבל משה רבינו בשנות חייו הראשונות. אומנם לא היה זה 'חינוך' במובן המקובל, שהרי ברור שילד בן שנתיים אינו בר חינוך.

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
רונן אברהם וב"ב
קסירר אפרים וב"ב
רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יצחק בן רחל ברכה
יוסף ליאור בן דליה אפרת-
שלמה ודנה דוד וב"ב
י.מ.ש. כדורי
ליה דוד נדרי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה נינט
עמית בת טובה
נתנאל בן ג'ינה
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה
טליה עדן אסתר בת שולמית
שירי ימנה בת שולמית
אנאל חביבה בת שולמית
שושנה שירה בת סילביה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רחמה
סיון בת אסתר
נועה בת מזל טוב
דניאל בן שרה
נעמה בת יפה

רפואה שלמה

מאיר ישראלי בן רחל ברכה
ימנה ניצני בת סט-
מרדכי ניצני בן פרחה-
מאיה בת עדי
סימית סוליקה
אורן בן אסתר
נעם יצחק בן רחל ברכה
שירה שילת בת אורלי
לביא ישראל בן תמר חיה
מוריה בת רחל ברכה
יהודה אריה בן רחל ברכה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה
מישא אסתר בת זהרה
ענת בת רחל ברכה
רפאל משה בן רחל
רחל ברכה בת פדילה דליה
רונית בת סבריה
יצחק בן חנון
זהבה בת שושנה רייזל
יהודית אסתר פראדל בת חיה-
ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת
משה בו גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה
לנוריאל בו אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניצני בן ימנה וגלית בת מסודי

לרפואה שלימה ציון בן צ'חלה
והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

להצלחת אלי ברוט ומשפחתו

שואל ומשיב בהלכה – בשול אחר בשול- חלק ב'

האם מותר בשבת לחמם שומן שבמרק או בורגול וכו'?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון:

תשובה: !

סוגי מרק עם שומן עגל או כבש וכדומה, כשמתקרר המרק, ונקרש השומן, מותר לחממו כדין דבר יבש. אף שסוף הרטוב להיות נימוח מחמת החום, מכל מקום כיוון שבשעת נתינתו הרי הוא קרוש, מותר. **מקורות:** שו"ע (שיח סט"ז) לענין אינפאנדא. ועיין במשנה ברורה (ס"ק ק) ובשער הציון (אות קכב). וכן פסק בשו"ת אור לציון ח"ב (פ"ל אות יד) וכיוון שיש כאן גרמא סומכים על דברי הרמב"ם, שאין בישול אחר בישול בלח שנצטנן. ובספר שמירת שבת כהלכתה (פ"א הערה קצח) הביא בשם הגרש"ז אוירבך לאסור כאשר השומן נקרש מחמת קירור או הקפאה. ועוד יש להחמיר לדעת בני אשכנז מדין נולד. וע"ע שו"ת מנחת שלמה ח"ב (סימן ו אות ג). אולם, אם המאכל נקרש מחמת היותו בתוך המקפיא, אסור לחממו בשבת.

בורגול עובר תהליך בישול ולאחר מכן ייבוש מוחלט, כך שאינו ראוי לאכילה ללא נתינתו במים קרים או חמים, ואף על פי כן מותר ליתנו במים קרים בשבת, לפי שאין איסור מכה בפטיש באוכלים. ולתת אותו בתוך מים חמים בכלי שלישי יהיה מותר. וכן הדין לענין קוסקוס, שנתבשל כל צורכו במפעל, ולאחר מכן מייבשים אותו כדי שיוכלו לאחסן אותו, ואינו טעון עוד בישול נוסף אלא הרטבה בנוזלים, יהיה מותר לתת עליו מים חמים בכלי שלישי. **הערה:** לתת אותו בתוך מים קרים יש לחשוש כאן משום איסור "מכה בפטיש", אך בזה יש לסמוך על דעת הפוסקים שלא נאמר איסור זה באוכלים, ראה משנה ברורה (סימן שיח ס"ק עז) ובביאור הלכה שם. וע"ע בספר חזון עובדיה- שבת (כרך ד עמוד רצא) ובשו"ת יביע אומר ח"י (עמוד קו). אולם לדעת הגרי"ח בשו"ת רב פעלים ח"ב (סימן נב) אסור. ויש לתת יותר מים בכדי שגרגרי הבורגול לא ידבקו ויגיע לידי איסור לש. ולתת אותו בתוך מים חמים שהחשש כאן משום איסור בישול, לכאורה לבני ספרד מותר אף בכלי שני, שאין בו משום בישול. אולם אם נחשוש ל'קלי הבישול' בכלי שלישי יש להקל, ראה משנה ברורה (שם ס"ק לו).

חתיכת בשר מבושלת כל צורכה, שנשארה מסעודת ליל שבת, מותר ליתנה בסיר החמין שעומד על גבי הפלטה, ואין בזה חשש בישול, כיוון שאין בישול אחר בישול ביבש. **הערה:** ואף שמצטמק ויפה לו מותר. כמבאר בשו"ע (סימן שיח ס"ד) ובמשנה ברורה (סק"ג). ראה עוד חזון עובדיה - שבת (כרך ד עמוד שמח). ומצד איסור הטמנה אין חשש, כיוון שאין הטמנה באוכלים. ואין כאן איסור מיחזי כמבשל, היות שהסיר מונח על פלטה חשמלית, שאין בו איסור מיחזי.

ישועה מפלגה

ידוע מנהג ישראל עתיק, שלא ללמוד תורה בליל אידיהן, בלילה בו הגויים מציינים את לידת אותו האיש. בישיבת וולוז'ין למדו כרגיל ומשם עבר מנהג זה לכל ישיבות ליטא ללמוד בליל 'ניטל'. מובא בספר 'חיי יעקב' כי בתחילת יסוד הישיבה בוולוז'ין נהגו שלא ללמוד בלילה זה. הסיבה לשינוי הייתה, שפעם נכנס הגאון רבי חיים איצקוביץ מוולוז'ין בלילה להיכל הישיבה, כמנהגו מדי פעם. אותו לילה ליל 'ניטל' היה ובית המדרש ריק מתלמידיו. ויהי בהיכנסו נפלה גמרא אחת מארון הספרים על הרצפה. ניגש הרב והחזירה למקומה בארון. עוד הוא צועד הלאה, ושוב שמעה אוזנו קול חבטת נפילת גמרא על הרצפה.

שוב ניגש הרב והחזירה למקומה. אולם, כאשר מעשה זה חזר בפעם השלישית, הבין, שיש כאן רמז מן השמים! מיד שלח את השמש להעיר את בני הישיבה משנתם, שיבואו מיד לבית המדרש ללמוד. לאחר שהתאספו הבחורים, ובית המדרש היה מלא וקול התורה נשמע, הגיעו לבית המדרש ראשי השררה וראש המשטרה, והסתכלו כה וכה אל קהל הלומדים.

רבי חיים קיבל אותם בברכת שלום. כאשר שאלם, מה מטרת הביקור באישון ליל, התחמקו מלהשיב, רק הייתה ניכרת הבעת שביעות רצון על פניהם. למחרת נודע הדבר, כי הייתה הלשנה של מוסרים לשלטון, שהיהודים מבזים את הנצרות, בכך שמבטלים תורה באותו ליל חגם, וסכנה גדולה נשקפה לישיבה. אלא שהממונים מטעם הממשלה, שבאו לראות אם ההלשנה נכונה נוכחו ששקר העלילו, שהרי במו עיניהם ראו שכל תלמידי הישיבה לומדים בשקידה... הואיל והתרחש הנס בליל 'ניטל', קבע רבי חיים, שכן ינהגו לשנים הבאות, שלא לבטל את בית המדרש בלילה הזה!

הקדמת תרופה למכה

בלילה שבו הגויים מציינים את לידת אותו האיש, מנהג ישראל שלא ללמוד תורה. מסופר על הגאון ר' דוד טבלי שייר, רבה של מגנצא שהיה משחק עם תלמידיו בקלפים. והנה הייתה הלשנה של מוסרים לשלטון, שהיהודים מבטלים תורה ביום חגם כדי לבזותם. לכן, באותו הלילה פרצו אנשי המסדר הנוצרי לבית המדרש. אולם רבינו ותלמידיו היו עסוקים בשאלה חמורה, שהופנתה אל רבינו, ועל השולחן היו פתוחים ספרי גמרא, רמב"ם ופוסקים.

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

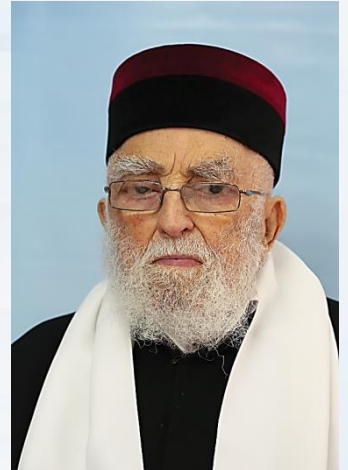
הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- הגאון הרב יהושע מאמאן זצ"ל

הגאון הרב יהושע מאמאן זצ"ל המכונה הימ"ן- נולד ב-י"א טבת ה'תרע"ח (1917) בסופר שבמרקו. בן לשושלת רבנים מצאצאי הרמב"ם. עוד בשחר ילדותו ניכר כי נועד לגדולות. בגיל 14 הבחין אביו כי עולה בגדולתו על חבריו והוא החל ללמוד בישיבת הרבנים (ישיבה שכל הרבנים במרקו למדו שם, ואביו היה ראש הישיבה). בהיותו כבן 28 שנים בלבד בשנת ה'תש"ו (1946) קיבל את תעודת ההסמכה שלו לדיינות מבית הדין הגדול ברבאט, והחל לכהן כרב ודיין בעיר סאפי והיה לדיין הצעיר ביותר במרקו. בשנה זו שימש גם כדיין וסגן אב בית הדין של רבאט עד שנת ה'תשכ"ג (1963), אז החל לשמש כאב"ד ורב העיר מרקש. על אף שהוצע לו להיות הרב הראשי של מרקו עלה לארץ בשנת ה'תשכ"ז (1966). בתחילה קבע את מושבו בישיבת 'פורת יוסף'.

בשנת ה'תשכ"ח (1967) החל לשמש כרב העיר הספרדי וחבר לשכת הרבנות בנהריה. בשנת ה'תשל"ח (1977) עבר לשמש כדיין, ובהמשך שימש כאב"ד הרבני האזורי בעיר באר שבע עד שנת ה'תשמ"ח (1988). לאחר מכן התמנה לדיין חבר בבית הדין הרבני הגדול לערעורים, תפקיד בו כיהן עד שנת ה'תשס"ט (2008). הוא חזר להתגורר בירושלים בשכונת מקור ברוך, ובמקביל לתפקידו שימש כראש כולל לפנסיונרים בשכונתו ומחנה יהודה. רבים השיב מעוון. תפילותיו היו לשם דבר. **בערוב ימיו כונה "זקן רבני יהדות מרקו". גאון בנגלה ובנסתר. בערוב ימיו סיים את ספר הזוהר בפעם המאה! בעל יראת שמים מופלאה. תמך בסתר בעשרות משפחות יתומים ואלמנות. פיזר צדקה. נפטר ביום שבת קודש, כ"ו טבת ה'תשע"ח (2018). חי כ-100 שנים.** ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

סבא (מצד אביו): ר' רחמים יוסף (ראש ישיבת 'תחכמוני' בצפרו ומח"ס 'חירג"א דיומא'). **אביו:** ר' רפאל עמרם (כונה בפי כל 'המלאך' ושימש כראש ישיבה). **אימו:** מרת אסטריליא. **אשתו:** מרת חנה מרים. **מרבותיו:** ר' דוד עטר. **ילדיו הגאונים:** ר' רפאל עמרם, ר' אברהם מיכאל (רב שכונה ד' בבאר שבע וראש ישיבת 'תורה אור'). **חברותא:** הגאון ר' שלמה משה עמאר (הראשון לציון ורבה של ירושלים). **מספריו:** **עמק יהושע**- שו"ת על ש"ע (7 כרכים) **ישיבת ידות יד חרוצים**- דרושים וחיידושי תנ"ך **ישער יהושע**- מושגים בהלכה ובאגדה **יוגד ליהושע**- על הגדה של פסח **ניצוצי אור**- חיידושים ופלפולים וביאורים **מצפה יהושע**- דרשות ומאמרים.

כשנשאל רבינו מדוע עלה לארץ למרות שהוצע לו להיות הרב הראשי של מרקו סיפר כי אימו כבר הייתה בישראל וחלתה והוא עזב הכול כדי לבוא לטפל בה. בנו של רבינו מרחיב ומדגיש: **"במרקו - הדיינים היו כמו מלכים, הייתה לו מלכות, ובכל זאת עזב אבא מאחוריו את כל הקריירה המפוארת, ויתר על הכבוד במרקו, והגיע לארץ שבה איש לא הכיר אותו מלבד כמה עולים ממרקו, לטובת הטיפול באימו ע"ה כאן בארץ, זוהי מסירות נפש של ממש למצוות כיבוד אם.** אמא שלו הייתה גרה אצלו בבית במרקו, אחד האחים החליט לעלות ארצה והיא החליטה לעלות איתו ארצה, אבל לא היה לה טוב בארץ. ואיך ידע הרב שלא טוב לה? היא באה אליו בחלום, כאשר היא הייתה בישראל והוא במרקו. למחרת שהגענו לישראל, הלך להביא את אמא אליו לבית שלו, והייתה אצלו עד יום פטירתה".

ויפר נכדו, הדיין הגאון הרב יהודה יאיר בן מנחם שליט"א שתקופה קצרה אחרי פטירתה של אשת חבר הרבנית הצדקת חנה מרים ע"ה חש רבינו חולשה רבה והובהל לבדיקות בבית הרפואה, והרופאים בדקו ונותרו המומים, אדם נשוא פנים, מעל גיל תשעים **ובמערכת הלב שלו היו חמישה מקומות שהיו זקוקים לטיפול דחוף**, גדולי הרופאים המומחים שהקיפו את מיטתו אמרו שברור שהסתימות האלו המצויות בעורקיו נמצאות שם מזה תקופה ארוכה **ושאין להם כל ספק שהסבא הרב זצ"ל חי בנס**. כששמע זאת רבינו, הוא לא הופתע כלל ואמר שהתורה היא שמעניקה את החיים.

בכל עת, כאשר היו הקבצנים אוספים כסף בבית הכנסת או שהיו נכנסים למעונו, מיד היה רבינו תורם בעין יפה. כשתחילה אומר "לשם יחוד". לעיתים, כאשר גבאי צדקה היה נכנס אל בית-הכנסת, היה קם אליו רבינו בשמחה ואומר לו: "חיכינו לכבודו, כבודו מזכה אותנו כל הזמן לתת צדקה".

במשך שנים נהג להחזיק בסתר עשרות משפחות יתומים ואלמנות. כאשר כל הוצאות הבית של היתומים היו עליו, והכל בסתר משום שלא סבל פרסום. כל עלון לצדקה שחולק בשטיבלאך, היה מקפלו ולוקחו לביתו, שם היה כותב להם סכום הגון, ושולחו אליהם בדואר. כמה פעמים ראיתי את רבינו, עומד ליד תיבת המכתבים ברחוב רש"י, בידו היו עשרות מעטפות צדקה, והוא משלשלם בכבודו ובעצמו לתוך התיבה...

מרוב שקיעות בתורה, פעמים רבות רבינו לא זכר אם אכל או לא. מספרים, שהרבנית ע"ה הביאה לו ביום מן הימים את האוכל בקופסת פלסטיק, ויצאה לסידורים. רבינו שהיה שקוע בלימוד, **הניח על האש את הקופסה עד שנשרפה כולה**... מקורביו מספרים, שהיו שומעים את רבינו מצטט גמרא והלכות בתוך השינה!

ויפר בנו, ר' אברהם: "בצעירותי למדתי בישיבת 'הרמב"ם בית יוסף' בתל-אביב. ראש הישיבה היה הגאון ר' אברהם חופיטא שלא הכיר את אבא. מעת לעת הגיע אבא לבקר אותי **והיה יושב במערב, בין פשוטי העם**. כאשר הדפיס את ספרו, ביקש ממני להביא אותו מתנה לראש הישיבה, ואכן כך עשיתי. ראש הישיבה עיין כעשרים דקות בספר. לפתע קם וזעק בקול רם: **"מדוע לא אמרת לי כי אביך גאון עצום?!"** ומאז **כל פעם שאבא הגיע לישיבה, היה מושיבו לידו בחיבה**.

ויפר בנו הרב אברהם: באחד הימים הגעתי בבוקר לאבי והוא סיפר לי כי בלילה לא נרדם, ולכן ניצל את הזמן **ולמד בזוהר הקדוש והספיק מאה ואחד דפים!** ובאומרו זאת, החל לשיר בהתרגשות: "תורה! תורה! תורה!", בתנועות ידיים.

כְּחָה שֶׁל תְּפִלָּה

סיכויים, אם בדרך הטבע אין כל מוצא, זה בדיוק הרגע בו התפילות שלנו יכולות להציל את המצב, אם נאמין בהן, שרק הן יכולות לשנות את רוע הגזירה..."

מאותו יום הפך בית משפחת שוורץ לחדר פיקוד על מבצע תפילה חובק עולם. האם, רעיית הפצוע, יצאה בקריאה נרגשת: "בעלי, אב לשמונה ילדים, נפצע אנושות בתאונת דרכים, ולדברי הרופאים הוא חסר סיכוי. אחינו בני ישראל! אנא הקדישו מספר דקות לפרקי תהלים מעומק הלב עבור... בן... כי רק בורא עולם יכול להציל אותנו כעת!"

בקשתה הוקלטה, הושמעה ופורסמה. בביה"כ השכונתי ובבית המשפחה נערכו משמרות של תפילה ותחנונים, בלי להסתיר את האמת המרה. בני המשפחה, זנחו את כל עיסוקיהם. לקרוע שערי שמים במאבק על חייו של האב, הם סירבו להתייחס ובחרו בתפילות בוקעות רקיעים...

ב-ל"ג בעומר, חודש וכמה ימים אחרי הפציעה קדמו מודעות ענק את פניהם של אלפי יהודים שעלו לציון הרשב"י במירון. שם התבקשו העולים לומר פרק תהלים לרפואת האב הפצוע. כל מי שנתקל במודעות, לא נשאר אדיש.

בנוסף, נפרשו גם עשרות מתנדבים ברחבי מירון, שחילקו פתקים ובהם שם הפצוע ותחינה 'לא לוותר', ושכל יהודי יקדיש עבורו מספר דקות תפילה, כי זה סיכוי היחיד!

שלושה ימים אחרי ל"ג בעומר, ב-כ"א אייר ה'תשע"ב, שוחרר ממחלקת טיפול נמרץ והועבר לשיקום נשימתי. "לכאן מביאים אנשים חיים שרוצים לחזור לנשום, ולא מתים שעדיין נושמים לעוד מספר ימים", אמרו הרופאים עם כניסתו למחלקה.

מבצע התפילות לא פסק לרגע, אלא הלך והעצים. הבשורות המעודדות הפיחו רוח חדשה במתפללים, כי עוד לא אפסה תקווה, ובעזרת עוד ועוד תפילות, לבסוף יזכה הפצוע להלך על שתי רגליו...

תקופה קצרה אחר כך, בעיניים דומעות מהתרגשות והודאה, השתחרר מבית הרפואה. הולך על שתי רגליו, מתפקד כמעט כרגיל, אבא לשמונה ילדים במשרה מלאה, כפי שהיה עד לרגע התאונה...

עין לא נותרה יבשה, כשנאם בסעודת ההודאה שהוכנה לכבודו, והעיד: "הרופאים בטיפול נמרץ טוענים, שלא ייתכן, שאני זה שנפצעתי באותה תאונה מחרידה. אחד מהם סיפר לי, שלמעשה הייתי רגל וחצי כבר בעולם האמת. אין ספק, כי התפילות וקריאת התהילים הצילו את חיי!", סיכם בהתרגשות רבה... (מעובד מתוך 'פניני פרשת השבוע' של הרב קובלסקי שליט"א).

הדבר אירע כיומיים לפני חג הפסח ה'תשע"ב, ברחוב סואן משאית נסעה במורד הרחוב במהירות רבה, בדיוק בשעה בה יהודי, אב לשמונה ילדים, יצא מביתו ופנה לחצות את הכביש. המשאית נראתה רחוקה, והוא ירד מהמדרכה...

באותן שניות נהג המשאית ניסה לעשות הכול. הוא לחץ על דוושת הבלם בכל הכוח וצפר. המשאית הצליחה לבלום רק אחרי כמה מטרים. הולך הרגל היה מוטל על הקרקע...

לרגע הייתה דממה, ומיד אחר כך קול סירנות החריד את השכונה. כוחות ההצלה שעטו למקום, גוררים בעקבותיהם קהל סקרנים שהתגודד מסביב.

האב, דמות מוכרת בשכונה, שכב על הרצפה מחוסר הכרה, מגבעתו עפה למרחקים ורסיסי משקפיו מוטלים סביבו. את פניו- רצוי שלא לתאר...

בשכונה, בני הבית, השכנים והמכרים לא ידעו נפשם מהלם ותדהמה. האיש יהודי מוכר, אב למשפחה ברוכה, אדם צעיר ונמרץ בשיא חייו ופריחתו.

'לא ייאמן מה יכול לקרות בשניה אחת', אמרו לעצמם, בהמתנה מורטת עצבים לתשובות מבית הרפואה. בשעות הערב, התבהרה התמונה חלקית. הוא שרד את הפגיעה. נכון לאותם רגעים, היה מורדם ומונשם במחלקת טיפול נמרץ, והרופאים רחוקים מלהעניק לו סיכויים חיוביים...

ימי חג הפסח עברו על בני המשפחה והמכרים בחרדה מתמשכת. "אין לו סיכוי לחיות. כרגע הוא שורד איכשהו, אבל השעות שלו ספורות. אין דבר כזה לצאת מפגיעה כזאת, שיהיה ברור!", אמרו הרופאים.

המוח לא תיפקד, גם לא הלב. המכשירים הם אלו שהחיו אותו, אף שהיה מוטל על המיטה מחוסר תזונה ומרוסק איברים. לא היו סיכויים להציל אותו, ואפילו בקרב בני המשפחה – כבר כבה ניצוץ התקווה...

שמונה ילדים נותרו בבית, ואמא מתמודדת בגבורה. הימים קשים ומייסרים, הלילות מפחידים. כל צלצול טלפון מקפיץ מהמקום, כל אוושת עלה מניעה את הלב בחרדה. מה ניתן לעשות?

לא ניתן לתאר את המתח והלחץ של בני המשפחה באותם ימים קשים, שהייתה נחלת כל המשפחה המורחבת וכמובן של אביו של הפצוע האנוש, יהודי יקר בשם ר' יצחק שוורץ.

"ידענו שאין סיכוי", משחזר האב, "היינו אובדי עצות. מחד גיסא – הוא חי, מאידך גיסא – מיום ליום הסיכויים שלו לשוב אלינו הולכים ופוחתים..."

הרב שוורץ ממשיך: "הבנו, שאם כל הרופאים לא נותנים

לע"נ

תנצב"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבתי בן אסטריא טאון זצ"ל וליד יחיאל בן יוסף ז"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברוך דב ז"ל אביבה בת איירן ע"ה גאולה בת טובה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה אברהם בן יונה ז"ל עמית בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל מסעוד בן יקות ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל מזל בת שמעון חי זידי בן קלרה ז"ל דב בן יצחק ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל יוסף בן עישה ע"ה רחל רפאל בת השמת ע"ה סלים בן פרחיה ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל לטיף בן פרחיה ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל דניאל רפאל בן חנית ז"ל זילפה בת נרדה ע"ה ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה אביבה לנשי ע"ה מישא אסתר בת זמרה ע"ה עפאת בת השמת ע"ה אברהם בן דינה ז"ל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת נתון ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חכם בן חזלה ז"ל ע"ה שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מוריננו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שמות

מכון
באר
האמונה

יו"ל ע"י
מכון 'באר האמונה'

להערות והארות, וכן לכל עניין אחר ניתן לפנות:
לטלפון 1347-871-8285

או לאימייל: Mail@beerhaparsha.com
לשמיעת השיעורים בקול הלשון: 718-906-6444
לקבלת הגליון בפקס: 1-877-843-3049

כל הזכויות שמורות למו"ל

תוכן הענינים

פרשת שמות

המוסיף גורע - ריבוי השתדלות אך למחסור	ב
תכבד ואל ישעו - ע"י האמונה לא יאבד ישוב דעתו	ט
בן ירבה - להרחיק ה'ספקות' באמונה	י
מן השמים - אף האמונה ניתנת במתנה מן השמים	טו
ותשלח את אמתה - להחשיב כל פעולה קמנה שבירו לעשותה	טז
המקום אשר אתה עומד - בכל עת ובכל זמן ובכל מקום בידו להתקרב אל ה' ...	כא
בני חביבי - חביבות הכורא בהתגברות האדם על יצרו	כה
ויאנחו ויזעקו - זעקת הלב מתקבלת ביותר אף בלא דיבורים	לג
ותעל שוועתם - הבל צריכין לבוח התפילה	לה
מן העבודה ויזעקו - התפילה מתוך לב נשבר מתקבלת ביותר	לז
וירא בסבלותם - להתבונן תמיד בצרכי הזולת להיטיב עמו ולמנוע ממנו צער	לח
לעסוק בדברי תורה - התיקון ע"י לימוד התורה"ק ובפרט בשחוא ברציפות	מ

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

באר הפרשה - שמות

המוסיף גורע - ריבוי השתדלות אך למחסור
 בפרשתן (ד ייב), 'ויאמר משה אל ה'
 בי ה' לא איש דברים אנכי...
 כי כבר פה וכבר לשון אנכי... ועתה לך
 ואנכי אהיה עם פיד'. ומבאר ה'ר"ן (דרשות
 הר"ן, הדרוש הה' ד"ה וזה דבר) מדוע לא עשה
 הקב"ה נס להסיר ממשה את ה'כבר
 פה' שלו. כי רצה הבורא שנדע שהוא
 הבורא והמנהיג, וכל הנעשה בהאי עלמא
 על פי ה' הוא, ומלכותו בכל משלה,
 ולא נטעה שכוחו של משה - 'מושיען
 ומנהיגן של ישראל' היה בזכות 'מתק
 לשוננו' ואמרותיו הנוטפות נופת צוף וכל
 טעם, ועי"ז הצליח את דרכו. על כן,
 עשה הבורא ערל פה וכבר שפה, למען
 יראו הכל שכוחו היה מן השמים - 'כי
 אנכי אהיה עם פיד'. ומבאן ילמד כל
 אחד ש'ציאת מצרים' הפרטי שלו - כל
 חד וחד בדילתו, אינה תלויה כלל באיזה
 סיבה טבעית אלא ב'דבר שמים'.

ואין הדברים אמורים רק לגבי יציאת
 מצרים... אלא בכל פרט ועניין, הן
 לגבי מעשה ידי האדם עצמו, שלא יחשוב
 'אני' עשיתי... אלא ידע כי ה' עשה לו
 את כל החיל הזה, הן במה שאחרים
 מעוללים לו. בכל עת ורגע יזכור שאין
 דבר הנעשה מעצמו או ע"י איזה בריה
 שבעולם, אלא הכל במוצא פי ה' הוא -
 'כי הוא אמר ויהי, הוא ציוה ויעמוד'. ואז
 אשריו בעולם הזה ושוב לו לעולם הבא.
 כי כאשר אי מי קללו, או הזיקו, ביזהו או
 לקח ממנו, דיבר עליו רע וכו' וכו'. הרי
 באמונתו יודע הוא אל נכון שלא פלוני
 ביזהו, ולא אלמוני קיפח את פרנסתו, לא
 ראובן קלקל לו את השידוך, ולא שמעון
 דיבר עליו סרה לעיני כל הקהל, לא לוי
 לקח לו את ה'עמוד' ולא יהודה... וכו'.
 אלא יביט על כל אלו המעשים והמאורעות
 - כמו שנעשו על ידי הקב"ה בכבודו
 ובעצמו, ומה לו כי ילון על חבריו.

א. פעם אמר הרה"ק משינאווא זי"ע לתלמידיו, הנה מדרך העולם, כשזקוק אדם
 לסכום כסף קטן אינו טרוד כלל, ובשלוות נפשו הוא סמוך ובטוח שהמעות
 יבואו לידי, ואילו בשעה שנצרך לסכום גדול הריהו כולו עסוק ב'כסף מנל', ודואג
 מניין ישיג את הממון הרב. אך האמת דאיפכא מסתברא, כי הזקוק לממון רב ויודע
 היטב שאי אפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ובעל כרחו משים הוא את שברו על
 ה' אלוקיו, איש הלזה בוודאי ישיג המעות בבטחונו הגדול בה'. אך לעומתו, הנצרך
 לסכום קטן, ונראה בעיניו שאפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ואינו נשען לגמרי על
 בורא כל העולמים, זה האיש עליו לדאוג ביותר, כי מתרחק הוא מהבטחון בה' אם
 כן 'מאין יבוא עזרו'.

הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע מבאר (חודש עצם היותה ממלכת ה'כפירה', ואף מלכם ניסן ד ה) כי מומצאת מצרים היא 'פרעה הרשע' הכריז 'מי ה' אשר אשמע

מעשה 'השגחה פרטית' בענין זה שמעתי לאחרונה מבעל המעשה מתושבי ארה"ק, לפני כמה שנים נולדה לו בתו הבכורה שתחי' לאוישו"ט, בבואו לרשום אותה ב'קופת חולים' מכבי, נשאל האברך ע"י הפקידים, לאיזה 'מסלול' ברצונו להצטרף, (כי בלא מסלול מיוחד אין צורך לשלם להם תשלום קבוע בכל חודש, אבל יש מסלולים מסוימים המעניקים הטבות מיוחדות לעת הצורך ל"ע, אך מחובת המבוטחים בהם לשלם סכום כל שהוא בכל חודש, והכל לפי המסלול - הטבותיו וחובותיו), אמר להם האברך, עשו כהבנתכם, הכניסו את בתי לרשימה הטובה ביותר, ויעשו הפקידים כדבריו והכניסוה ברשימת 'מכבי זהב' והחלו מחייבים אותו בכל חודש בסך 21 שקלים, כעבור כמה חדשים ראתה אם הבת שבכל חודש גובים מהם סכום זה, נענתה ואמרה לשם מה עלינו לשלם מעות אלו, עדיף היה לבטל את 'מכבי זהב' וחסלת פרשת תשלומין. אבל, כדרכו של עולם, יום רודף יום, והענין לא סודר, עד שכעבור שנה נולד להם עוד בן למזל"ט, אז בבואם לרשום את התינוק החדש, שאלה האם אודות מכבי זהב - לשם מה עשיתם לנו כזה מסלול, הסבירו לה הפקידים שיש בעסק הזה רווח גדול, כי אם ח"ו תצטרכו לנתח את הילדים תקבלו את כל ההוצאות מקופת החולים, אמרה להם האשה, לא ולא, ב"ה יש לי ילדים בריאים ושלמים, אבקש שתבטלו את מכבי זהב על בתי הראשונה... אלא שברגע האחרון לפני שניתקה את הטלפון, הכניס הקב"ה דברים בפיה, וכה אמרה לפקידים, בעצם, לא, אל תבטלו את המכבי זהב, עד שאדבר שוב עם אבי הבנים, והפקידים החזירו את ה'זהב' ברוב שמחה וצהלה...

לא עבר חודש ימים, ואויה... שוד ושבר, הבת הגדולה איבדה את כח הליכה ברגליה, ואחרי בדיקות נתגלה גידול בעמוד השדרה ל"ע, בהתייעצות עם עסקני רפואה הורו הללו לנתח בדחיפות את הילדה בחו"ל - משהחלו לברר נוכחו לדעת שסך ההוצאות הנדרשים לניתוח והנסיעות וכו' שלש מאות וחמשים אלף דולר ארה"ב (\$350,000), וכאן נתגלה הנס הגדול, כי בתחילה נבהלו כל בני המשפחה, בשאלת 'כסף מנלן'... כי האברך אינו נכד ולא בן נין של בארון ראטשילד וגם לא של שותפיו... ובקושי הוא גומר את החודש בשלום... שמר עליהם הקב"ה וכשנה לפני כן כבר הכין להם שיכנסו ברשימת מכבי זהב, והם היו שלוחי המקום להמציא לו את כל הסכום הנדרש עד פרוטה האחרונה - אחר עבודת העסקנים המסורים להוכיח להם שא"א לערוך ניתוח כזה בארה"ק. ואף כאשר כבר עמדו לבטל הכניס הקב"ה דבר בפי האם, לא, אל תבטלו. כדברי 'רבינו ידעיה הפניני' (מבחר הפנינים שער האמונה), אם יברח האדם מטרפו כבורח מן המוות - טרפו ירדוף אחריו יותר ממנו למהר להשיגו.

ב. בפרשתן (ד ו-ז) 'ויבא ידו בחיקו ויוציאה והנה ידו מצורעת כשלג. ויאמר השב ידך אל חיקך וישב ידו אל חיקו ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו', ולכאורה תמוה, מדוע אמר לו **השב ידך אל חיקך**, וכי יפלא מה' לרפאות ידו גם **מחוץ לחיקו**, והלוא נס כזה קטן הוא כנגד כל הניסים והנפלאות שהיו ביציאת מצרים. ומבאר הגה"ק ה'חפץ חיים' (שמיה"ל ח"ב פ"ג פרשת שמות) שכאן למדנו שאין המקום גורם לביאת הצרעת, אלא ה' נתן וה' לקח'. לכן נתרפאה ידו **דייקא בחיקו** – **באותו מקום שנצטרע**, ומינה תבין שאם בחיקו היה איזה סיבה לצרעת היאך נתרפאה ידו שם, אלא שאין החיק גורם **צרעת ואין החיק מרפא צרעת**, אלא על פי ה' יבוא ועל פי ה' ילך [כמו שאמרו (ר"ה כט)]. לא הנחש ממית ולא הנחש מחיה].

ומכאן נבין, שלא עשייתנו היא שהביאה שיהיה לנו כך וכך, אלא אדרבה מאחר שהיה דבר זה רצון השי"ת, על כן נסתבב שיעשה אותה הפעולה. כגון מי שעבר באיזה מקום סכנה וניזוק, לא ניזוק מפני שהלך בדרכו באותו מקום, אלא שמשמים נגזר עליו להינזק ולכך סיבבו שילך אל מקום הסכנה, וכן ברווח - לא תאמר מאחר שבאתי הנה הרווחתי, אלא מאחר שנקצב עלי להרוויח באתי הנה, כי אין לך דבר שאינו מסובב על ידי מלך עליון בהשגחה פרטית ממש.

הנה מצינו בפרשתן 'שפרעה גזר על הזכרים' – להשליכם היאורה, ומשנולד משה רבינו הצפינוהו בבית ג' חדשים ואז השליכוהו היאורה, ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו, ותבוא בת פרעה ותקחהו, ואיתא בגמ' (סוטה יב:) שמיד לאחר שהכניסו את משה לנהר בטלה הגזירה, שכך אמרו האיצטגנינים לפרעה שכבר נולד מושיען של ישראל והושלך המימיה... ומן הנראה היה לה ליוכבד אמו לבכות, אוי לי, אילו המתנתי חצי השעה לא הוצרכתי לזרקו... אבל האמת שרק מאחר שכבר היה בנהר על כן התבטלה הגזירה, ומכאן תלמד לעצמך שלא לומר אילו המתנתי... אילו לא הייתי עושה כך וכך... אילו לא הייתי אומר כך וכך... כי אין לך כל ידיעה פשוטה בכל המעשה אשר נעשה בעולם, שמח בחלקך, תן תודה לאלוקיך המוליכך בדרך הטובה כל הימים... הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (הובא באמרי פנחס ח"א, אמת ואמונה אות מב) היה אומר על מאמר חז"ל (נדרים ט:) 'רשעים מלאים חרטות', דלכאורה צ"ב אם הם מלאים חרטה על מעשיהם הרעים כבר אינם 'רשעים', אלא בעלי תשובה. וביאר הכוונה, שכשיארע לאיש איזה הפסד – הצדיק מאמין כי מה שעלה בידו אינו אלא מן השמים... אבל ה'רשעים' מלאים חרטות, ותמיד יאמר אוי לי שעשיתי כך וכך שמזה נסתבב לי ההפסד...

וכך אמר הגאון הגרי"ז מבריסק זצוק"ל, שהאומר 'איבדתי מעות ברחובה של עיר מאחר שנהיה לי חור בכיס בגדי, שמשם נפלו מעותי' הרי זה כפירה בהנהגת ה', אלא יאמר מאחר ורצה הקב"ה שאאבד את מעותי על כן נתהווה לי חור בכיסי.

בקולו... (ה ב), ומהות הכפירה היא שלא ראו שיש מנהיג לבירה, רק חשבו שהטבע שולט בעולם ועולם כמנהגו נוהג ומעצמו הוא מתנהל ח"ו, ולכן לא מצאו אל נכון אלא להעמיד את ה'טלה' שהוא בכור וראש למזלות כעבודה זרה שלהם, ונעשו כמי שאומרים הנהגת העולם בידי הטבע והמזל היא... ולכן בבוא זמן הגאולה שידר הקב"ה מערכות שמים וארץ באותות ומופתים, והראה השגחתו שהוא למעלה מן הטבע, וכל הטבע כלא היה, להורות על הנהגת העולם בידי הקב"ה, וזוהי 'יציאת מצרים' - שנאמין ונדע כי הקב"ה מושל בכיפה ולא המזלות ושבע העולם ח"ו. ולכן נצטוו בני ישראל לקראת צאתם ממצרים, לקחת טלה הרמוז לבכור המזלות, לשוחטו כ'קרבן פסח' ולזרוק דמו לשם ה', להורות שכח המזלות ג"כ

כפוף תחת השגחתו והכל תחת שפעו ויכולתו יתברך.

ומבאר שכאז כן עתה, ישנם אנשים שעדיין משועבדים הם תחת סבלות מצרים - וכל הילוכם, שיחם ושינם הוא כמו שה'טבע' שולט בעולם ח"ו, ובעיניהם העובד ומתייגע - מרוויח פת לחמו, וחושבים שכפי ריבוי העבודה והיגיעה כך ריבוי הפרנסה, אבל מי שכבר 'יצא ממצרים' מאמין שהבורא יתב"ש מנהיג עולם ומלואו, וזה האיש לא ישתגע ולא יתלהט אחר מצוות ה'השתדלות' לפרנסה, בידעו כי ממילא הכל בידי הקב"ה, ומה יתן ומה יוסיף לו ריבוי ההשתדלות, וזה לשון ה'בני יששכר', והנה כשנתוודע כל זה בעת צאתנו ממצרים, הנה יצאנו לחירות עולם היינו

ג. הנה, איתא ב'מדרש הגדול' (פרשת שמות יג) על הפסוק (א יג) 'ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך', ר' אלעזר אומר בפה רך, שהמצריים הבטיחו תשלום הגון על כל לבינה, אמרו כל מי שהוא עושה לבינה נוטל שקל, כדי לפתות את ישראל, והיו מייגעין עצמן יותר מדאי כדי לטול שכר הרבה (חוץ מעמרם שלא נתפתה לבו, אלא היה עושה לבינה בכל יום) ולבסוף מה הוא אומר (ה ה) 'ואת מתכונת הלבנים אשר הם עושים תמול שלשום תשימו עליהם לא תגרעו ממנו', שחייבו אותם להכין כמתכונת זו כל יום ויום משנות השעבוד, ע"כ. כלומר, שככל שהתייגע יותר להכין הרבה לבנים כך הוכרח בשנות השעבוד להכין כל יום - מבלי להגדיל שכרו כלל וכלל. ולמדו מכאן מפרשי התורה גודל שכרן של הבוטחים בה' והפסדם של אלו שלא שמו בו מבטחם, שכן מי שהאמין שממילא מזונו ושכרו קצובין מן השמים ולא 'נתייגע יותר מדאי' הרוויח לכל שנות הגלות, שהרי בכל אותן השנים לא נדרש מעמו להתייגע כל כך בהעמדת הלבנים ולא הוכרח להעמיד אלא כאותה כמות שהעמיד ביום הראשון.

חירות עולמיי מעסקי עבודת העולם. כי הנה מי שלא נתאמת אצלו ההשגחה בסוכרו שהכל נתון תחת הטבע, הנה הוא מוכרח לעסוק בעבודת העולם כל ימי חייו, עובד ביום ובלילה להשיג מבוקשו וכו', והנה הוא עבד לאשה וללחם ולמזון ולבגד ולחון ורכוש וכיוצא - כי אינו מבין שרק הקצוב לו יגיענו, ואם אינו קצוב לא יועיל לו כל השתדלויות שבועולם להשיג יותר, מה שאין בן מי שנתאמת אצלו ההשגחה הנה יוצא לחירות מעבודת העולם באומרו - 'בשלוש יחדיו אשכבה ואישן כי אתה ה' לברד לבטח תושיבני' (תהילים ד ט), והכל הוא בהשגחה נפלאה מיוחדת מאתו ית"ש - כל הקצוב יגיע עד פתח בתי (מליו), ואם בן איש כזה אינו מבלה ימיו במסחר ובניינים והבלי הזמן, ולבו פנוי לעבודת השי"ת ולתורתו וליראתו ולעסוק במושכלות להשלים צרכי נשמתו כל ימי חלדו.

ד. בפרשתו (א ח-י), 'ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו פן ירבה', ומבאר ה'כלי יקר' אשר לא ידע ולא הכיר במה שקרה ליוסף, שאחיו - שבטי י-ה השתדלו בכל עוז להעביר ולבטל את חלומותיו שהוא עומד למלוך עליהם, אך לא הועילו להם כל נכליהם במאומה, ולא עוד אלא אדרבה מעשיהם קירבו את קיום עצת ה' שימלוך יוסף, כי רק על ידי המכירה נסתבב שמבית האסורים יצא למלוך. כעת בא פרעה הרשע שעדיין לא למד שא"א לבוא בתחבולות נגד רצונו ית', וחזר על טעות זאת, הקב"ה גוזר 'כן ירבה' - והוא בא לומר 'פן ירבה', וחשב שגזירותיו יועילו לו, וזהו 'אשר לא ידע את יוסף' - שלא התבונן במה שאירע ליוסף, לדעת שלא תועיל לו מאומה, כי ברצות ה' כן ירבה וכן יפרוץ, והיא הנותנת שרק על ידי קושי השעבוד נתברכו בברכת 'כן ירבה'.

כיו"ב כתב ה'סטייפלער' זצוק"ל (ברכת פרץ), שהיטב יש להתבונן בפרשה זו, שפרעה שמע מאיצטגניניו - 'היום נולד מושיען של ישראל' (רש"י א כב) ולכן ציוה לכל עמו - 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו' (שם). מה עלה בסופו, שאותו 'מושיען של ישראל' שכל כך חשש ופחד ממנו ניצול ע"י בתו ולא עוד אלא שנתגדל בביתו. ללמדנו, שאי אפשר לילך כנגד רצונו של מקום, ואדרבה הקב"ה יסבב שפעולת האדם היא היא שתסייע (כביכול) לגזירת הבורא שתתקיים בפועל.

ה. וכתב עוד, הנה נצטוינו במצוה הזאת דוקא בימי צאתנו מארץ מצרים מעבדות לחירות, להורות כי מה שהוציאנו השי"ת לחירות הוא כדי שנהיה באמת בני חורין גמורין רק משעובדים לו ולתורתו ומצותיו, וכמו שאמרו רז"ל (אבות פ"ו מ"ב) 'אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה', מה שאין כן מי שמבלה ימיו בהשתדלות להרבות הון וברדיפת התאוה הנה הוא עבד משועבד לכסף וזהב ולתאוות שונות,

ובזה מבאר ב'דרך פיקודך' (מ"ע יח) מדוע קירשה תורה את הבכורים, להקדיש כל 'ראשית' קדוש לה' בכור פטר רחם, וראשית פרי אדמתינו, וראשית דגנינו, וראשית ערסותינו, כדי להודיע בראשית כל 'קנין' והשגה שהאדם קונה ומשיג, ונראה לו שב'טבע' העולם נולד לו הבן, או גרל פרי אדמתו וכו' (ח"ל).

לזכר זה נצטוונו אנחנו עמו אשר בחר אותנו לחלקו, להקדיש לו כל צורת ראשית, דהיינו בכור פטר רחם, וראשית פרי אדמתינו, וראשית דגנינו, וראשית ערסותינו, להורות על כל ראשית הטבע והמזל וכל עסקינו בטבע הכל משועבד להבורא עולם והוא המשגיח על כלו, עב"ל.

הנה איש כזה יצא ממצרים מתחת שעבודן ונכנס תחת שיעבודים שונים, בלילה לא יישן וביום לא ינוח, ואכתי מעבדי פרעה הוא עובד לכסף וזהב, הנה לחנם יצא ממצרים, דיציאה ממצרים נקרא חירות עולם שיהיה לנו חירות משעבוד העולמי, מה שאין כן איש כזה אכתי מעבדי פרעה הוא.

וז"ל ב'דרך פיקודך' (מ"ע ו חלק המחשבה) ממילא בידיעה זאת יתבונן האיש הישראלי שלא יועיל לו שום השתדלות העולמי למלאות רצונו, רק הפקת רצון השי"ת בחוקי התורה אשר הם רצונו, בזה יתמלאו טובותיו בנפשו וגופו בכל עניני עוה"ז ועוה"ב, ויוציא זמנו רק בעבודתו ית"ש ולא בעבודת העולם וענייניו כי אין בזה תועלת, ולא יגרע ולא יוסיף בהונו ורכושו וכל ענייניו ברוב השתדלותו בטבעיות במסחר וכיוצא ובמלאכה וברפואה, ומחויב האדם להשליך כל יהבו וכל עניניו על המשגיח וכל יכול.

ו. עוד אציגה מעשה ששמעתי מבעל המעשה המלמדנו ענין השגחה פרטית – ושמירה על האדם שיוכל עמוד ב'קבלה' טובה שקיבל על עצמו, וכך הווה – לפני כשבועיים ימים, וכה מספר האברך, זכיתי לישיב על התורה וללמוד ב'כולל' הלכות ריבית, ובעת הלימוד נתוודעתי שהיות ואין לי בעלות על דירה ולא שום השקעה על כן יש לי מקום להחמיר ולא לסמוך על ההיתר ד'היתר עיסקא' – אף שנהגו לסמוך על כך, כמובא בפוסקים, מ"מ קיבלתי על עצמי שלא ללוות כסף מהבנק, ולא לקחת כל מסגרת אשראי או 'חריגה' בחשבון, גם לא לבקש מחברת ה'אשראי' דחיית תשלומים המחייבים תשלומי ריבית מלבד הקרן.

זה עתה הייתי בארה"ב, ויום ה'עשירי' למניינם – 'יום הדין'... בו חברת האשראי גובה את המשתלם לה מחשבון הבנק חל ביום שני לפני כשבועיים ביום 'זאת חנוכה', במוצאי שב"ק בדקתי את מצב החשבון, ולדאבוני 'תם הכסף' וחסרים לי כמה אלפים כדי לצאת זכאי... אך מאחר שהייתי בחוצה לארץ לא היה ביכולתי ללוות את הכסף מחבריי להכניסם לבנק. לא ידעתי להשית עצות בנפשי וחשבתי שאולי בשעת הדחק כזו ניתן לסמוך על דעות הפוסקים המקילים, ולבקש מהבנק

שיעמיד לי 'מסגרת' אשראי וידחה את התשלומים. אך נמלכתי בדעתי שלא לדחוק את הקץ, ולהמתין עד לרגע האחרון, כשיכלו כל הקיצין, ולהתקשר רק קודם סגירת הבנק שמא הקב"ה יעשה לי נס ולא אצטרך לעבור על קבלתי הטובה.

ביום ראשון בבוקר (לשעון ארה"ב) קמתי בבוקר ושוב בדקתי את מצב החשבון, אך עמד כתמול שלשום ללא שום שינוי לטובה.... וחשבתי לעצמי כי הנה המוקד בחברת האשראי נסגר בשעה חמש בערב לשעון ישראל, כשהשעה בארה"ב היא 10 בבוקר, וכיוון שזמן התפילה אצל האדמו"ר שאליו באתי נקבע לשעה 8:30, על כן בדלית ברירה אתקשר אליהם בשעה 8:15. כשהגיע הרגע האחרון נטלתי את מכשיר הטלפון בו השתמשתי בהיותי בחו"ל בכדי להתקשר לחברת האשראי, והוצאתי גם הפלא' (סע"ל) בו הנני משתמש בארץ ישראל שם נרשם מספר הטלפון של החברה, והנה רואה אני שרשום על המכשיר 'שיחה שלא נענתה' לאות ולסימן שמאן דהו חיפש אותי, בדקתי מי בעל המספר הלזה וראיתי כי הוא של ה'מזכיר' של הכולל בו הנני לומד, התקשרתי אליו לשאלו לרצונו, והודיע לי כי בשורה טובה בפיו שזה עתה הכניסה הנהלת הכולל את 'שכר הבטלה' (משכורת) על שני החדשים שעברו ולא נתנוה עד עתה (ועדיין אינו נראה בבנק, רק למחר, אבל החיוב של האשראי יוכל לעבור), ובס"ד כבר לא היה חסר לי בחשבון ולא הוצרכתי לעבור על קבלתי ולהיכנס לחשש ריבית.

והיה בזה עוד מנפלאות ההשגחה הפרטית, שהנה בכולל שבו הנני לומד 'נאסר' על האברכים להחזיק ברשותם מכשיר פלאפון בשעת הלימוד, אך אי אפשר שלא יוכלו להשיגם בשום אופן, על כן נמנו וגמרו שהפאל' שלי ישאר 'פתוח' ובאם יצטרכו לקרוא לאחד האברכים בדחיפות יתקשרו אלי, והנני משמש כ'טלפון ציבורי', וכתל תלפיות - שכל פיות פונים אליו... ועתה בהיותי בחו"ל אזי בכל יום הייתי עושה 'העברת שיחה' לטלפון אחר, בכדי שאותה שיחה דחופה תגיע לייעודה ולא אלי, ובאותו היום שכחתי לעשות זאת ועל כן ראיתי שהמזכיר התקשר אלי, כי אם הייתי זוכר כהרגלי אזי היתה השיחה מועברת לאחר, ולא הייתי יודע שהפקידו את הכסף בחשבון, והייתי נאלץ להתקשר לחברת האשראי ולעבור על קבלתי...

וכמה וכמה הילכתא גיברתא איכא למישמע ממעשה זה, בראש ובראשונה עד כמה הקב"ה מסייע למי שחפץ באמת ובתמים לשמור על הגדר שגדר לעצמו שאכן לא יצטרך לעבור על קבלתו, וכאשר עמד בנסיון בכל כוחו שלא לפרוץ גדר אלא בדלית ברירה ממש - אזי מן השמים סיבבו שבאותו הזמן ממש ישלמו הנהלת הכולל את כל החוב אשר עליהם. כמו כן למדנו פרק מהלכות השגחה פרטית, שאם בעיני בשר נדמה ששכח מלהעביר את השיחות הנכנסות, אך האמת כי מן השמים השכיחוהו בכדי שיוכל ה'מזכיר' להתקשר אליו ולהודיעו כי הגיעה הישועה.

לא יצטרכו לטרוח בחיפוש התבן אף אם יוסף על מכסת הלבנים, לא תתבלבל דעתם עליהם ולא יאבדו עשתונותם, אלא מתוך הלחץ זו הדחק יוסיפו על יגיעתם בגוף ונפש ויביאו את מכסתם לידי גמר, והכל יבוא על מקומו בשלום (הובא גם ב'חשבה לטובה' החדש בפרשתן בשם הרה"ק רבי העניך ז"ע).

מכאן חיווק לנו ולבנינו - דור מוקף מבית ומחוץ בטרדות שונות ומשונות מכף רגל ועד ראש, לא מצאנו מנוח אף לא לרגע אם בטרדת הפרנסה, אם ברפואה וכיו"ב רבות, ישוב הדעת מאן דבר שמה... עצתו אמונה - כי כאשר יחיה באמונה פשוטה בכל לב ונפש, אזי מתוך האמונה תתיישב נפשו עליו. שיישב לנפשו המטורפת חבי כמעט רגע עד יעבור, כי מדוע תיטרף ותיבהל נפשו, הרי הכל בידי שמים, צדיק ה' בכל דרכיו, וכל אורחות ה' חסד ואמת. וכך איתא מהרה"ק ה'דברי ישראל' ז"ע כי 'השמחה ושלווה הנפש' הם הוכחה וראיה לתוקף אמונתו של אדם בה', שהרי פעמים אין האדם מאמין באמת.

תכבד ואל ישעו - ע"י האמונה לא יאבד ישוב דעתו

בפרשתן (ה ו-ה) 'ויצו פרעה את הנוגשים בעם... לא תאסיפון לתת תבן לעם ללבון הלבנים כתמול שלשום, הם ילבו ויקוששו להם תבן. זאת מתבונת הלבנים אשר הם עושים תמול שלשום תשימו עליהם, לא תגרעו ממנו', תמה הרה"ק רבי מנחם מנדל מווארקין ז"ע, מדוע הוצרך פרעה לשנות סדרי העבודה (שמעתה יאספו את התבן מבלי לשנות את 'מתבונת הלבנים'), ואם כל כך היה עז חפצו להכביד עליהם ולהתיש כוחם, היה אפשר לו להוסיף על 'מכסת הלבנים' עשרה ידות, בכמות שאין בידם להשיגה אם לא בעבודת פרך נוראה.

אלא ביאורו, שאותו רשע רצה לאבדם מישוב דעתם ועי"ז גם מבטחונם בה', לכן ציווה שיצאו איש איש לבדו ללקט תבן, ובטרדתם בחיפוש אחר כל פיסת קש ותבן תיטרף נפשם, ויאבדו את ישוב דעתם. ועי"ז יוכל להומם, לבלותם ולאבדם מעל פני האדמה. משא"כ אם

ז. כה כתב הרה"ק הבית אהרן (קנט: ד"ה תשובה) 'תשובה עיקרה בלב וסימנה השמחה (פירוש, שהסימן לאדם אם תשובתו שלימה - אם שריו הוא בשמחה), לא נצרכא אלא לקבולינהו בשמחה (לשון הגמ' ברכות ס:) בכל מדה ומדה, ובזה לא יצטרך לתעניתים וסיגופים', שהאיש המקבל על עצמו בשמחה את כל הנהגת הבורא עמו, ובכל מדה ומדה שנוהג עמו מקבלו באהבה ובשמחה - מתקן את כל חטאיו ופגמיו, עד ששוב אינו צריך להתענות ולסגף עצמו לתקן את עיוות ופגם. ולמדנו מכאן עצה טובה לקראת ימי השוכנים הבעל"ט, אשר מבואר בספרי הקדמונים על חיוב התענית בהם לתשובה ולכפרה, ואם כי בימינו ירדה חולשה לעולם ואי אפשר לחייב את המון העם בצומות

באר הפרשה - שמות

אלא, בראותו שאין לו פתח הצלה אחר הרי הוא אומר 'בעל במחון' הנני וה' יהיה בעזרי, בחושבו הרי לא אפסיד ע"י הבמחון. לזה אמר הקרא 'ברוך הגבר אשר יבטח בה', והיה ה' מבטחו' (ירמיהו יז ט). ברוך הגבר אשר יבטח בה' - ובמה יודע אם הוא בוטח באמת, והיה ה' מבטחו - אין 'והיה' אלא לשון שמחה (בר"ר מב ג), והיינו אם הוא שמח בכל

כן ירבה - להרחיק ה'ספקות' באמונה

בפרשתן (א י"ב) 'פן ירבה... כן ירבה', וברש"י, 'רוח הקודש אומרת

כן - אתם אומרים פן ירבה ואני אומר כן ירבה'. ביאר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע כי פרעה הוא היצר אומר פן -

ירבה, ברצותו להרבות בבני ישראל את ה'פן' - הספיקות וקושיות באמונתם, כי ע"י הספיקות נוטה האדם מהאמונה התמימה, אבל 'רוח הקודש' אומרת 'כן

מבטחו' (ירמיהו יז ט). ברוך הגבר אשר יבטח בה' - ובמה יודע אם הוא בוטח באמת, והיה ה' מבטחו - אין 'והיה' אלא לשון שמחה (בר"ר מב ג), והיינו אם הוא שמח בכל מצב שהוא" אות הוא שקנה את מידת הביטחון בנפשו. כי הבוטח רק מתוך ייאוש, יתהלך ביוגון ואנחה. משא"כ ה'בוטח' באמת יעלו לבו בהיותו בטוח

ובסיגופים אך נשאר בידינו הדרך המעולה יותר, להתחזק באמונה ולקבל הנהגת הבורא בכל מצב שהוא, וממילא לא נצטרך ל'תעניתים וסיגופים'.

ח. הרה"ק ה'אמרי חיים' מו"ז זי"ע היה אומר (כע"ז בדברי בינה להרה"ק מביאלה זי"ע) עה"כ בפרשתן (ג כא) 'והיה כי תלכון לא תלכו ריקם'. כי והיה הוא לשון שמחה, וזהו והיה כי תלכון - אם תהלכו במידת השמחה הטובה. אזי לא תלכו ריקם - לא תחסרו כל טוב, כי השמחה היא בחלקכם.

ט. ואף אם נראה לו שאינו ראוי שיעזרהו ה' יבטח בו ובוודאי יעזרהו, הנה כתיב בפרשתן (ג יא-יב) 'מי אנכי כי אלך אל פרעה... ויאמר כי אהיה עמך', ולפלא הדבר, כי מן הנראה היה לו להשיב לו כדרך בני אדם, אכן, אין ראוי יותר ממך לקיים שליחות זו, מדוע ענה לו באופן שהוא כמסכים עמו שאינו ראוי לכך. ומבאר הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע (דברי אמת, וארא ד"ה במדרש) שהקב"ה ענהו, אף לדבריו שאינך ראוי, מכל מקום כי אהיה עמך - בכל פינה שאתה פונה הנני נמצא עמך, לשמרך בכל דרכיך ובכל אשר תפנה תשכיל ותצלח, וממילא אל תחשוש פחד שווא, אלא לך בשלוות הרוח אל פרעה, כי אהיה עמך.

י. איתא ב'חובות הלבבות' (שער יחוד המעשה פ"ה) 'מן החזק שבשלוחיו (של היצר) לספק עליך על אמיתותיך, ולשבש מה שנתברר לך ולערבב את נפשך במחשבות כזבים וטענות שקרים, ויספק עליך (יכניס אותך ב'ספקות' ב)מה שנתברר לך מאמונתך ודתך'. וכבר איתא בסידורים (בשם האריז"ל, שעה"כ יוה"כ, ועוד) כי 'ויברך דוד את י' ר"ת ודאי והוא שם קדוש, כי ודאי שמו כן תהילתו - להאמין בו באופן ודאי, וכן

ירבה' - יתרבה בקרב בני ישראל 'כן' כי שמענו רבים מאחינו בני ישראל שהוא לשון וודאי, ויאמינו בלי שום ספק המתחבטים בלבם ומתייסרים בנפשותם מצרותיהם ומ'הלחץ זה הדחק' והרהור".

על דרך זה ייאמר גם במה שנאמר (תהילים לד ה) דרשתי את י' וענני ר"ת ודאי (יוסף תהילות).

יא. מאמר זה אמר הרה"ק 'האמרי חיים' זי"ע בשנת תש"ו, כשנכנס פעם להיכל הישיבה (בגראסוורדיין) ומצא שם כמה תלמידים מדברים ביניהם על מאורעות המלחמה הנוראה... ניגש הרבי ושאלם על מה נסובו הדיבורים, הבחורים שתקו מפחד ומורא, נענה הרבי ואמר מצינו בתלמודא פעמים רבות (עי' שבת קכא:) 'מאן נימא דמתרצתא היא, דלמא משבשתא היא'. והנה, תיבת מא"ן נוטריקון א-ל מלך נאמן ומורה על האמונה בהשי"ת. והיינו כי מא"ן נימא - האומר (נימא פירושה 'אומר') בכל עת וזמן שהקב"ה א-ל נאמן הוא, הרי שמתרצתא היא, אדם זה מתורץ הוא, יש לו תירוצים וביאורים על כל הקורות עמו, בידעו שהכל משמים. אך דילמא האדם שהוא מלא בספיקות בכל הקורות עמו, כי אולי פלוני עשה לו כך ואלמוני נהג עמו להיפך, ואולי אם היה נוהג אחרת לא היו ייסורים באים עליו - אדם כזה הרי הוא משבשתא כי כל ימי חייו מלאים בשיבושים ואינו מבין מדוע כל זה בא עליו.

וכבר היה הרה"ק מקוברין זי"ע אומר (הובא ב'תורת אבות' שבת אות קמא) ש'א-ל אדון על כל המעשים' הוא התירוץ לכל הקושיות... כי אף אם הוא מלא קושיות כרימון על מצבו. יתחזק, והילוכו יהא בנחת בסמיכתו שהכל מאת ה' בא לו ולטובה רבה כוונתו. פעם התאונן יהודי בפני הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע שיש לו קושיות שונות באמונת הבורא. ענהו רבו, אינך הראשון שמקשה כלפי מעלה - כבר קידמך פרעה ששאל בפרשתן (ה ב) 'מי ה' אשר אשמע בקולו' וכהנה עוד. וסופו מה היה, שעל כל קושיא קיבל מכה קשה מאת הבורא, וכבר ראה 'מי ה'...

כיוצא בדבר מסופר על הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב זי"ע שהאריך ימים ושנים יותר על הרגיל באותם השנים (נלכ"ע בהיותו בן צ"א), משנשאל במה הארכת ימים. ענה, הנה אדם שקשה לו 'קושיות' על דרכי הנהגת ה', עונים לו מן השמים, א"כ, עלה הנה לבית דין של מעלה, ויתורצו כל קושיותיך אחת לאחת... אך אני שמעולם לא הוקשה לי מידי, ואת כל אשר אירע לי קיבלתי בשמחה, לכן זכיתי לאריכות ימים מופלגת (הובא באוהל שמעון עמ' י"ז).

מעשה נורא הביאו בספרי קורות הימים על תלמידו של הרמב"ן שחלה את חליו האחרון, והלך הרמב"ן לבקרו, וכאשר ראה דכבר תקיף ליה עלמא, אמר לו - שמע בני לאשר אצווך, הנה בעולם העליון יש היכל קדוש הנקרא 'כסאות למשפט' ושם

ברוב פחדם מה ילד יום... מה נאכל מעתה... מה יעלה בגורל שידוך פלוני, וכן הוא בבריאות הגוף והנפש. הרי לכם 'רפואה' לכל זה היא האמונה הפשוטה" - הברורה ללא כל כחל ושרק, בלי ספקות וחששות, כי אז יקויים בהם 'אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא'.

ובך פירשו צדיקים (הרה"ק רבי ירחמיאל זי"ע בנו של הרה"ק היתודי הקדוש זי"ע, הובא

בספרן של צדיקים מערכת רבי ירחמיאל) בפסוק האמור בפרשת נצבים (כ"ז) 'פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה', כי אותו פן - הספקות המכרסמים בלב אדם, כשאין אמונתו ברורה ונהירה בלב, זהו שורש פורה ראש ולענה, שורש כל מיני רעות וצרות ברוחניות ובגשמיות. לאידך יש לומר ב'מידה טובה מרובה', כי האמונה הברורה היא היא שורש כל הטובות שבעולם".

'שכינה' נמצאת, על כן קח נא 'קמיע' זו אשר אתן לך כעת, עמה תלך לכל הממונים ותבקשם שיובילוך להיכל 'כסאות למשפט', שם תשאל מאת הבורא 'כמה שאלות עצומות שיש לי על הנהגתו יתברך עם עמו ישראל', וגם על מה נלקחת מהאי עלמא כה צעיר לימים. ויהי היום, וישב הרמב"ן ולמד אצל החלון, והנה נפתח החלון, ונתגלה אליו אותו תלמיד ואמר לו, בעלותי השמימה, בכל מקום שהראיתי את הפיתקא שמסרת בידי לא מנעו את דרכי, וכך עליתי מעלה מעלה עד אותו היכל אשר ציוויתני לילך שמה, אך מה אעשה שכאשר רציתי לשאול את השאלות והתמיהות שציוויתני לשאול, לא הוקשה לי מידי ולא היה לי מה לשאול, כי בעולם האמת רואים שאין כלל קושיות, והכל 'בצדק ובמשפט בחסד וברחמים' (הובא במשנה שכיר אבות פ"ו ממה שראה בספר קדום).

יב. ויתרחק כל איש מההתחכמויות למיניהם - ולא יסכין לנסות להבין את דרכי השי"ת. פעם נכנס יהודי אל הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ושאלו מה טיבו של בחור פלוני כי הציעו לו לקחתו כחתן לבתו, ענהו הרבי הרי בחור זה פיקח הוא... יצא האיש את פני רבו ולא הבין מה הייתה כוונתו, אם לטב או למוטב. ניגש אל אחיו של האמרי אמת הרה"ק רבי משה בצלאל זי"ע ה"ד וביקשו מאתו שיבאר לו את תשובת הרבי. ענה לו רמ"ב כתיב (בפרשתן ד יא) 'ויאמר ה' אליו, מי שם פה לאדם, או מי ישום אילם או חרש או פיקח או עיוור'. הרי לך שמקומו של הפיקח בין בעלי המומין. וזו הייתה כוונת הרבי כי מי שניחן ב'פיקחות' במידה יתירה (אויבער חכם) הוא בעל מום, וסלק ידך ממנו.

יג. שמעתי מרב גדול וחשוב שליט"א לבאר את דברי רש"י בפרשת יתרו (יח ט) 'ויחד יתרו - וישמח יתרו, זהו פשוטו. ומדרש אגדה, נעשה בשרו חדודין חדודין'. כי המהלך באמונה פשוטה הרי הוא מלא שמחה, אבל כשמתחיל עם 'פשעטלעך'

- **דרשות** וחקירות, אז 'חידודין חידודין' - שטעכט עס פון אלע זייטן (הרי הוא נדקר בכל מיני דקירות).

מצינו בכוחה של המאמין ובוטח בה' באמונה פשוטה ובטחון וודאי ללא כל ספקות וצדדים, במעשה שהיה - פעם דרש ה'אלשיך' הקדוש זי"ע בפני תלמידיו אודות מידת הביטחון, ובתוך דבריו אמר שאעפ"י שהבורא העמיד 'סדר העולם' שיש להשתדל עבור הפרנסה, אבל כגודל הבטחון כן מיעוט חובת ההשתדלות, והבוטח בביטחון איתן יקבל שפע פרנסתו אף אם לא עשה איזו סיבה ו'השתדלות' לפרנסתו, אחד מהשומעים שהיה 'מפשוטי העם' והיה עוסק במשא 'חומר ובלבנים' נתעורר מדברי ה'אלשיך', וגמר אומר בנפשו לבטוח בבורא ולעזוב את כל עסקיו והשתדלותו, ומעתה 'מקומו' בבית המדרש - על התורה ועל העבודה, באמירת תהלים, מעמדות וכו', והבורא כבר ישלח לו פרנסה וכלכלה. בני ביתו ניסו להניאו מכך אך לא עלתה בידם כהוא זה, ומכיוון שהחליט כן, מכר את החמור ששימשו לישא משאותיו - לעכו"ם שעסקו היה בחפירת מערות, ומהמעות שקיבל מהעכו"ם נתפרנסו בני הבית, כעבור כמה ימים 'תם הכסף', נכנסו בני הבית והתחננו בפניו שיצא אדם לפעול ולעבודתו, ויביא לחם לפי הטף, אך היהודי התחזק ואמר 'מבטחי בה' אלוקי - התייצבו וראו את ישועת ה'... באותו היום הלך הנכרי עם החמור לעבודתו בהרים וגבעות, ובתוך כדי שחפר במערות מצא אוצר גדול של אבנים טובות ומרגליות לאין שיעור, העמיסן על החמור, ונכנס שוב אל המערה לבדוק האם נשאר עוד מהאוצר הרב, אז נפלה כל אדמת המערה עליו ו'שם הייתה קבורתו'. החמור שעמד מחוץ למערה המתין עד בוש על 'בעליו' החדשים, ומשראה שבוש לבוא, חזר העירה עם משא ה'אוצר' אל הבית שהיה רגיל להלך - לבית היהודי, ותשתומם נפשם לראות את 'חמורם' מכבר הימים, חוזר אליהם טעון אוצר אבנים טובות ומרגליות, שסיפקו מזונות וכל הצטרכויותיהם, לו ולצאצאיו למשך כל חייהם. אחר הדברים האלה, באו תלמידי ה'אלשיך' הק' זי"ע אל רבם ואמרו לו, הלא אנו עוסקים זה רבות בשנים ב'סוגית' הביטחון, ומעולם לא בא עלינו שפע כזה מן השמים, ואילו אדם פשוט זה, אך החל לעסוק בבטחון מיד נהפך לגביר אדיר, ענה להם ה'אלשיך' הק', משל למה הדבר דומה, למסמר התקוע בקרקע קשה, שכל רוח שבעולם לא תוכל להסיטו ממקומו, מה שאין כן המסמר שתקעוהו בקרקע רכה, אפילו 'רוח מצויה' תזיזנו הנה והנה, והנמשל, אצלכם האמונה כ'קרקע רכה', והיינו אף ש'מאמינים' ובוטחים' אתם באמונת איתן בבורא, מכל מקום מאחר וגברא רבא' הנכם, ו'כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו' (סוכה נב.), לא ינוח היצר ולא ישקוט עד שמכניס בכם קושיות בעניין הביטחון, ואכן נכון הדבר שמיד תתחזקו להסיר את כל הקושיות, אך גם היצר ישוב להקשות, ואתם תתחזקו, וחוזר חלילה, אמנם אלו ה'ספיקות' עם ההתחזקויות הופכים את אמונתכם ל'קרקע רכה', ומונעים מכם את

ודע כי זוהי קליפת 'עמלק' שנצטוונו בתורה למחות כל 'זכר עמלק', והיא אחת משש זכירות שאין לנו להסירה דעת מהם - 'זכור את אשר עשה לך עמלק...' אשר קרך בדרך' (דברים כה יז), וכידוע מפי צדיקים כי זוהי קליפתו של עמלק, כמרומו בשמו 'עמלק' העולה בגימטריא 'ספק' (240) - כי כל מטרתו לקרר את ה'אמבטיה הרתחת', לצנן את אמונתם בה' על ידי ה'ספיקות' למיניהם, ומשם הוא בא לאשר קרך - שממלא לבם של ישראל ספיקות באמונתם ב'השגחה פרטית', שח'ו יאמרו כי אך מקרה קרה ולא הקב"ה פעל כל זאת בהשגחה פרטית ומדוקדקת על כל בריה ובריה, על כל ענין וענין הנעשה בזה העולם - אין אדם נוגע במוכן לחברו

ואף אם נראה לו כי רחוקה ממנו ישועתו יחזיק באמונה יתירה^י, וכך מבארים בפרשתן (ב ד) 'ותתצב אחותו מרחוק', שבא הכתוב לשבח את מרים הנביאה, שאף בעת שהיה נראה כי הבורא מסתיר פניו (שהוצרכו להחביא את משה) והרי הוא 'מרחוק', מכל מקום ותתצב - בעמידה איתנה מתוך אמונה שהבורא נמצא עמה גם בעת 'מרחוק'^{יז}. ואדרבה, 'מרחוק ה' נראה לי' (ירמיה לא ב), היינו שבעת אשר

כל העושר הרב, מה שאין כן אדם פשוט זה, שנתעורר ל'בטחון הגמור' בלא שום 'חכמות' ופשטלעך (נימוקים שונים ומשונים), והאמין בבורא שהוא הזן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כינים כפשוטו וכמשמעו, ואף האדם בכללם, בזה המשיך על עצמו שפע רב ועשירות, כי היתה אמונתו תקועה כבקרקע קשה - בלא שום מציאות לזוז הנה והנה. על כן הגיע כל העושר עד לפתח ביתו ממש, בלא שום השתדלות וטירחה. יד. כל המרבה לדבר בעניני אמונה הרי זה משובח, וכך ביאר הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (תורת אבות, אמונה ובטחון כח) במה דאיתא בגמ' (תמיד כח). 'יחזיק באמונה יתירה', כלומר - למעלה ממדרגתו באמונה, ואף שבכל ענייני העבודה אינו מן הראוי לדבר בעניינים שאינו עומד בהם ולעסוק במדרגות שלא השיג, מיהו בענייני אמונה מותר ואף מצוה לעסוק אף במדרגות שהן רחוקות ממנו (וכך היתה דרכו בקודש, להרבות לדבר ולעורר בענייני אמונה, ואף במדרגות נשגבות המיועדות לגדולים וצדיקים). טו. על פי זה יש ליתן טעם לשבח בהא דמצינו בדברי חז"ל (ויק"ר כב ד) בסגולת מימי בארה של מרים לרפואה, וכן מבואר בספרים סגולת שתייתם לכל מיני ישועות, ואפשר לומר כי בבאר זו טמון כח אמונתה של מרים, ומבאר האמונה זו ישקו העדרים, להשפיע כל טוב על עם בני ישראל.

העצה היעוצה היא להרבות בתפילה לזכות להשיג את האמונה הטהורה שאף היא ניתנת במתנת שמים^{טז}, וכמו שביאר ה'פנים יפות' האמור בפרשתן (ד א-ג) 'זהן לא יאמינו לי... ויאמר אליו ה' מזה בידך ויאמר מטה... וישליכוהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו, כי טענתו של משה רבינו הייתה - הרי לא יאמינו שה' שלחני. ענה לו הקב"ה, אף על האמונה גופא אמרו 'אלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו' (סוכה נב:), כי אני מכנים בלב אדם את הכוח להאמין, וראיה לדבר - 'השליכוהו (את המטה) ארצה', והנה נהפך לנחש - וינס משה מפני הנחש, ותמה על עצמך האך יארע כזאת שמשה איש האלוקים ינוס מפחד הנחש, בפרט בעת שהוא עומד בסמוך להקב"ה, והרי כתב ב'חובת הלבבות' (שער אהבת ה' פ"ו) על חסיד אחד שהיה 'ישן' ביערות ולא היה מתיירא מחיות היער, באמרו 'בוש אנכי להתיירא מדבר זולת אלוך'. אלא מכאן שאף האמונה גופא ביד ה' היא, וברצונו ית' יאמין האדם, וממילא ודאי יאמינו

נראה לו שהוא 'מרחוק' דייקא אז ה' נראה לי, ומביט עליו בחיבה כאהבת אב לבן^{טז}.

וז"ל ה'ארחות צדיקים' (שער י"ג, הרצון) הרצון היא מידה טובה מאוד, ואינה נמצאת אלא בנפש נדיבה ויקרה. ומי שיש בו מידת הרצון - הוא מסתפק בכל ענייניו כפי מה שיגזור עליו הבורא יתעלה, ולא יתרחק אחריו. ובעל המידה הזאת אינו מצפה אל הגדולה ואל הכבוד, אך רצונו ודעתו לסבול. ולא יתרעם על ענייניו, ולא יקצוף על השם יתעלה לומר: למה עשה השם יתברך כך וכך, זמן המידה הזאת: השמח בחלקו. וכבר ידעת מעלת המידה וגדולתה/

מן השמים - אף האמונה ניתנת במתנה מן השמים

שמו תאמר מה אעשה שאיני מרגיש את אור האמונה, והיצר מבלבל את מוחי בספיקות שאלות ושרוניות על הנהגת הבורא, ואינו מניחני לקבל את כל הבא עלי באהבה ובשמחה. אולם

טז. ביאור נפלא כתב בסוף הקדמת ה'שב שמעתתא', על הפסוק בתהילים (עז יא) 'השכח חנות א-ל אם קפץ באף רחמיו סלה', כי גם בעת הסתר פנים וחשיכה ידוע נדע כי רבים רחמיו. הבה נתבונן, וכי שכח הקב"ה מלחון ולרחם (חנות מלשון חונן), אין זאת אלא כי אם קפץ והטמין בתוך הנראה כ'אף' את 'רחמיו סלה', והכל רחמים וחסדים.

יז. כמסופר על מרן הבעש"ט הק' זי"ע אשר פעם באישון ליל ציווה לרתום את עגלתו ויצא בקפיצת הדרך בחופזה לבקר בכפר אחד בבית אחד מתלמידיו. משהגיע, נענה ואמר לו, 'דע לך שגם על אמונה צריכים לשפוך תפילה לפני ה' שנזכה למעלה הנכונה באמונה טהורה'. ומיד חזר הבעש"ט לביתו. התלמיד סיפר

בך בני ישראל כי אנכי אטע בלככם נטעי האמונה. אמנם בירדנו להאמין שיתן ונתן לנו הבורא אמונה עזה ותמימה לטוב לנו כל הימים".

אמתה ותקחה', והנה איתא בגמרא (סוטה

יב:) שעמדה במרחק רב מ'תיבת משה' אלא שנשתרבבה ידה עד לתיבה שהיה בה משה והצלתו מן הנהר, ואיתא מהרה"ק השרף מקאצק ז"ע ('אמת ואמונה'

אות תרל"ו) דזהו השבח ששבתה תורה, שאף שהייתה רחוקה מהתיבה לא אמרה מה אעשה - רחוקה אני, אלא עשתה ככל אשר לאל ידה עשות^ט, ומהשמים

ותשלח את אמתה - להחשיב כל פעולה קטנה שבידו לעשותה

בפרשתן (ב ה), ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור... ותשלח את

לאחר מכן שבאותה שעה נולדו בקרבו שאלות באמונה עד שנפשו הסתכנה בכך והיה אובד עצות, ואכן, הבעש"ט הרגיש בכך ממרחקים ומיהר להודיעו שעליו לשפוך שיח לפני קונו לקנות אמונה תמימה, ובזכות התפילה האיר הקב"ה בקרבו את אור האמונה ותנצל נפשו.

יח. ומלבד זאת, עלינו להרבות פעלים ככל שידנו מגעת לקנות את האמונה, והעיקר ע"י 'דיבורי אמונה' וכביאורן של צדיקים (הרה"ק מלעכוויטש ז"ע, תורת אבות אמונה ובטחון א) בכתוב (תהלים קטז י) 'האמנתי כי אדבר', כיצד אבוא לידי האמנתי, ע"י כי אדבר בדבורי אמונה.

יט. ויזכור את דברי הפסיקתא (פיסקא שובה ישראל פ"ט), וז"ל שובה ישראל עד ה' אלוקיך, לבן מלך שהיה רחוק מאביו מהלך מאה יום, אמרו לו אוהביו, חזור אצל אביך, אמר להם איני יכול שלח אביו ואמר לו הלוך מה שאתה יכול לפי כחך ואני בא אצלך בשאר הדרך, כך אמר הקב"ה לישראל שובה אלי ואשובה אליכם, עכ"ל.

וכך כתב ה'עב"ץ' (אבות ב ב) בביאור הכתוב (תהלים לו ה) 'גול על ה' דרכך, ובטח עליו והוא יעשה', דקאי על מי שנצרך ל'חיזוק' בעניני עבודת ה', שלא יאמר אין בכוחי להתגבר, אלא ידע שכמו זה הנצרך לגלגל אבן גדולה מראש ההר לתחתיתו, שאין נדרש ממנו כי אם לדחוף 'מעט' את האבן, ומשם ואילך תתגלגל האבן מעצמה, כך עליו - להתחזק מעט, ולבוא להיטהר, והבא ליטהר מסייעין אותו מן שמיא לילך בדרך הנכון והישר.

וכך כתב ה'ספורנו' על מה דכתיב בפרשתן (ג ד) 'וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלוקים מתוך הסנה', ומפרש בזה"ל, וירא ה' כי סר לראות - להתבונן בדבר, ויקרא אליו אלוקים - להודיעו, כאמרם ז"ל (שבת קד.) בא לטהר מסייעין אותו, עכ"ל, וכלומר, שמאחר שמשה 'עשה פסיעה קטנה' וסר לראות מיד זכה שהקב"ה התקרב אליו 'בפסיעותיו הגדולות' ובא להודיעו. וכתב הספורנו עוד שזה גם מה הביאור

במה שנאמר (להלן יט ג) 'ומשה עלה אל האלוקים ויקרא אליו ה' מן ההר', שמאחר שמשה הכין עצמו לעלות אל האלוקים מיד קרא לו השי"ת לעלות אליו.

וילמד להחשיב כל דבר, ובזה תתוומם רוחו, ונפשו לא תאבל עליו, אדרבה נפשו תשאנו להיטיב דרכיו יותר ויותר. כה מספר הגאון מהרי"ד גראסמאן שליט"א, בנער שנתקרב ליהדות ונהפך ל'בעל תשובה' גמור בכל לב ונפש ומקום מגוריו היה בעיר נתניה, לאותו בחור היה אברך שלבו נדבו לקרבו וללמוד עמו בכל יום ויום דברי תורה שלא ע"מ לקבל פרס. מנהג משונה היה לו לבחור שבכל עת היה מהלך כשכיסיו נפוחות מ'גרעינים' (גרעיני חמניות, פאפיטעס) השוכנים שם אחר כבוד, האברך שלא הבין פשר מנהג זה לא אבה להציק לבחור ולא שאלו מאומה על כך, שהרי אין כל איסור בתורה להחזיק גרעינים בכיס (רק בשבת ברחובה של עיר במקום שאין ערוב)... ויהי באחד הלילות בבואם ללמוד יחדיו, נענה האברך ואמר לבחור, הנה לי יום שלם שלא נכנס כל דבר מאכל בפי, אולי תרחם ותעניק לי מעט מנדבת ידך, כמה גרעינים למען תתיישב בהם נפשי ונוכל ללמוד בלב שלוו, אמר לו הבחור, בשום פנים ואופן לא אוכל לתת לך אפילו גרעין קטן אחד... האברך התחנן על נפשו, וזה בשלו לא אתן לך מאומה... לבו של האברך לא עמד לו, ומני אז החל מתחמק מבקשות הבחור, ופחת משעות הלימוד עמו עד שהגיעו למצב שנפסקה לגמרי החברותא שביניהם, חושיו של הבחור אמרו לו שמניעת הלימוד נובעת מאותה 'פגיעה' שלא אבה לתת לו מגרעיניו היקרים, על כן, התקשר אל האברך, ואמר לו, אכן, אין ברצונך ללמוד אתי יותר, ואין בידי להכריח אותך (שהר לא שילם לו מאומה), אבל זאת אבקשך, בוא נא לבקר בביתי למשך 3-4 מינו"ט (דקות), בבוא האברך לביתו פתח הבחור כמה מארונות הבית והראה לו דליים וקערות מלאות בגרעינים עד אפס מקום... ובטרם שיהיה סיפק בידי האברך להזעיק מהר 'רופא נפשות' לטפל בבחור, פתח הלה וסיפר לו, בוודאי ידעת גם ידעת כי 'בעל תשובה' אנכי, והנה, בתחילת דרכי כבעל תשובה, עזב כביכול היצר את כל העולם ואין עסקיו אלא בי – להניא אותי מדרך הטוב, פעם בא לפתות אותי לחלל שבת, פעם להחסיר תפילה, ועוד כהנה רבות שאין המקום לפרטם, אז יעצני ה'מדריך' עצה טובה, בכל יום ויום בקומך בבוקר משינתך, מלא את כיסך הימיני בגרעינים, ועל כל מעשה טוב שעשית והתגברת תעביר גרעין אחד לכיס השמאלי, ככה תעשה במשך כל היום, ובלילה, תוציא אותם, תמנה אותם אחד לאחד, ועי"ז תתמלא נפשך סיפוק רוחני על שהספקת והרווחת היום כל כך הרבה מעשים טובים, ובזה יגדל כוחך להתגבר גם למחרת... באותו הלילה שבקשת ממני כמה גרעינים כבר היו כולם בכיס השמאלי ולכן לא יכולתי לוותר אפילו על מעשה טוב אחד שעלי לספור בעוד כמה שעות בלכתי לישן, וגם זה פשר כל הדליים המלאים בגרעינים כי עמהם אעלה אל אבי שבשמים לאחר אריכות ימים ושנים.

סייעו בעדה להשלים חפצה להציל את משה, מכאן ילמד כל אדם שלא להתעכב

ולדין ייאמר, כל חד וחד בדיליה, לאוו דווקא ב'בעל תשובה' ולאוו דווקא ע"י גרעינים, עיקר הדברים ברור ביותר, הבט נא על הצד הטוב, אל תשמע לו לאותו יצר הבא לשבור את רוחך, ולייאש אותך כי ממילא אינך שווה מאומה, חזק לבך בכל מעשה טוב שתעשה - לכתוב ע"ג הכתב, או בסוכריות בכיס וכיו"ב, העיקר שימנה אחת לאחת לדעת כי אוצר הוא לעצמו אוצרות רבות יתמלא לבך בשמחה ותענוג מכל דבר שבקדושה ובזה תזכה לעלות מעלה מעלה בדרך הטוב והישר.

כ. בימי שבתו של הרה"ק מקאצק זי"ע על כסא ההנהגה שאלו יהודי שהיה ידידו ורעו משנות קדם, יחדי הסתופפו ולמדו מפיו של הרה"ק רבי בונם מפשיסחא זי"ע, הלא שנינו ישבנו בצילו של רבינו הקדוש, ונתייגענו לעלות בדרך הישרה, כיצד אירע שאתה נעשית לרבי בעל מדריגה גבוהה מאד ואילו אני נשארתי אדם פשוט מן השורה. ויענהו הרה"ק, הרי למדנו בפשיסחא לבאר את הכתוב (תהלים קטו טז) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם' - שדרכו של היהודי אל השלימות כמי שעולה מהארץ ועד לשמים שבו ייאמר 'עלו שמים ירדו תהומות' - ובלשונו 'מ'טאנצט מ'פאלט, מ'פאלט מ'טאנצט' היינו ששואפים ועוסקים לעלות מעלה עד רום השמים ואז נופלים, אך לא נשארים בנפילה אלא ממשיכים לנתר ולקפוץ לגובה עד שמתעלים. והנה אתה, אכן החילות לעלות מעלה מעלה אך משראית שהנך נסוג אחור ונופל התייאשת ונשארת בנפילתך, אך אני לא אמרתי נואש בעת הנפילה אלא המשכתי להתעלות עד שהגעתי להיכן שהגעתי.

הוסיף הידיד לשאול, ילמדנו רבינו כיצד יקום האדם ויתעלה מתוך הנפילה, והרי היא כואבת ומייאשת את האדם. ענהו הרבי מקאצק, אין הדבר תלוי אלא ברצונו ותשוקתו של האדם. כי כך למד הרבי רבי בונם מהנאמר אצל בתיה בת פרעה, ששלחה את ידה למרחק גדול והביאה את התיבה שבה היה משה מונח אליה, ודרשו ז"ל שהתיבה הייתה מרוחקת ממנה מאד, אלא שנס עשה הקב"ה ושרבובי אשתררב ידה - וע"י שנתארכה ידה השיגה את משה רבינו. ותמיהה גדולה היא, וכי לא ראתה שהתיבה רחוקה כ"כ, מדוע הושיטה את ידה. ומכאן, כשאדם רוצה דבר בכל נפשו ומאודו אינו רואה כלל שהוא רחוק ממנו... ומאחר שכל כך עז חפצה של בתיה לקחת את התיבה היה נראה בעיניה כמו שהיא מרוחקת רק במרחק מועט, לכך שלחה את ידה לקחתו, וה' עשה נס ונתארכה ידה אמנות הרבה. כך אף אני, בשעה שנפלתי גברה תשוקתי להתעלות עד כדי כך, עד שכבר לא הרגשתי כלל כמה קשה ורחוק להשיג את זו ההתעלות, אלא המשכתי בכל מאודי, יגעתי ומצאתי.

משה רבינו, ור"ל אמר שעיקם את צווארו. בין כך ובין כך חזינו שעשה איזה מעשה, והיינו, שהגם שהיה ראוי לראות את 'המראה הגדול הזה', מ"מ רק לאחר שעשה מעשה (אפילו קטן) זכה וראה את מלאך ה' בלבת אש מתוך הסנה. ללמדך שאין זוכים לכל השנה אלא אם יתחיל מעצמו ויעשה מעשה ומן השמים מוסיפין ומסייעין אותו.

הנה, כאשר הלך משה רבינו אל בית פרעה ציווה עליו הש"ת (שמות ד ג-ד) שישליך את המטה על הארץ ויהי לנחש... ויאמר ה' אל משה שלח ידך ואחוז בזנבו, וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו, והנה ידוע שהתורה נאמרה לדורות, ויש לבאר מה בא 'אות' זו ללמדנו, ואמרו צדיקים זי"ע, כי הנחש מורה על הטומאה והסמ"א, והראה הקב"ה למשה, שאף אם תהיה נפש מישראל בשפל המצב רח"ל, אם רק

מחמת שהדבר מרוחק ממנו, אלא 'ישלח ידו' וסוף דבר שמשמים יראוהו נפלאות, והקב"ה יפתח לו כפתחו של אולם.

ביוצא בזה מצינו בדברי האור החיים הק' שאמר הקב"ה למשה 'ועתה לך ואנכי אהיה עם פוך' (ד יב), והיינו אחר שאמר משה כי כבד פה וכבד לשון אנכי, 'השיבו הבורא, כל עוד שלא תתחיל במצוה אין מקום להסירם, ולזה אמר 'לך' פירוש לך בשליחות זה וכשתדבר תראה שיוסר כבדות פוך ולשונך', עכ"ל. כלומר, כשעשה כל אשר ביכולתו - שילך אל פרעה ויתחיל לדבר, אז יסייע הקב"ה בעדו שיצאו דיבוריו הגונים ומיושרים.

ובך כתיב במדרש (תנחומא בפרשה), כשראה משה את הסנה בוער באש אמר אסורה נא ואראה (ג ג), ונחלקו רבי יוחנן וריש לקיש, רי"ח אמר ג' פסיעות הלך

כא. ואולי לכן זכתה למה דאיתא בזוהר הקדוש (פרשת שלח) שבכל יום ויום מראים לבתיה בת פרעה את דמותו של משה רבינו כהכרת הטוב על שהצילתו ממימי הנהר.

כב. רמז נפלא רמז הרה"ק האור לשמים' זי"ע בפסוק (ה ז) 'לא תאספון לתת תבן לעם ללבון הלבנים כתמול שלשום הם ילכו וקששו להם תבן', כי הנה 'תמול שלשום' - כלומר, דורות הראשונים היו בעלי 'תבן' כלומר, בעלי תבונה ודעת, והיו משיגים דברים גדולים, ועבודות גדולות לאלוקים, אבל דורות האחרונים אינם אלא מקוששים קש ואינם עושים ופועלים כ"כ הרבה. הוסיף על זה מוה"ר הגרי"ד אלטר שליט"א, דמ"מ כתיב אח"כ ואת מתכונת הלבנים אשר הם עושים תמול שלשום תשימו עליהם לא תגרעו ממנו וגו' כי אין נגרע מעבודתכם דבר היינו שאצל הקב"ה חשובים אלו כמו אלו.

יתחזק אף בדבר קטן אחד (דומיא דונב) וכל פעולה ופעולה שאדם מכניע את שהוא בקצה הנפך) יתהפך מנחש ל'מטה יצרו ומקדש את עצמו ערך גדול אלוקים', כי אין לך אדם מישראל שאין יש לה בפני המקום^{יד}, וממשכת עליו קדושה עליונה, על כן, לעולם לא יזלזל לו תכנה^{יג}.

כג. הרה"ק ה'עטרת ישועה' מדז'יקוב זי"ע סיפר, פעם בהיותי ברחובה של עיר בווינא עיר הבירה, ראיתי אחד מנקה את הרחובות, ניגשתי אליו ושאלתי, לשם מה יטרח כבודו כל כך, הרי ממילא בעוד כמה שעות ישוב הרחוב להיות מלוכלך כדאשתקד, ומדוע תיגע לריק, ויענני ה'מנקה', הן אמת שתוך שעות ספורות שוב יתלכלכו הרחובות, אבל, אם לא אנקה אותם תמידים כסידון, תעלה הזוהמא עד למעלה ראש עד שלא יהא שייך להלך ברחוב...

סיים ה'עטרת ישועה' ואמר, זוהי עבודתינו בימי השובבי"ם, 'לנקות ולשטוף', ואם יתחיל האדם בחשבונותיו - הן ממילא אשוב לקלקל אחר ימי השובבי"ם, ומה ארוויח בנקיון עצמי כעת הזאת, אין זו טענה כלל, שהרי אם לא יעמול עתה לנקות עצמו, ליטהר מכל חלאה וזוהמא, הרי הם יציפו אותו עד למעלה ראש ח"ו... מעיקרי התשובה, שלא לאחרה ולומר - בהגיע זמן פלוני, או מקום פלוני אז אשוב בתשובה שלימה, כי כבר אמרו לבאר מה שאמר השי"ת לבני ישראל קודם מתן תורה - 'שם תהא קבורתכם' (שבת פח.), וכיוונו לרמז לן שהאומר 'שם', 'שם', 'כשאגיע לשם אעמיד עצמי על דרך המלך, זה גופא תהא קבורתכם.

כד. הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ ז"ל סיפר שבעת שהרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע ביקר בארה"ק בשנת תרפ"ט, שהה בשב"ק פר' שמות בעיה"ק צפת, אחר עריכת השולחן נכנס לחדרו והיסב עם גדולי החסידים, ביניהם הגה"צ רבי יואל אשכנזי זצ"ל, הגה"צ רבי מתתיהו לוריא זצ"ל ועוד. ובתוך כך החל הרבי לבעור כאש, וכבוד ה' מלא את הבית, והיה מצעק ואומר, משה רבינו שאל 'ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. ויאמר ה' אהיה אשר אהיה'. כי הנה הקב"ה ציווה למשה, לך אמור לבני ישראל אהיה - אני נמצא עם כל איש יהודי ושורה עליו. אף אם עצמו וגבהו עוונותיו ופשעיו, אם רק יבוא ויאמר הריני מתחרט על העבר ומעתה אהיה טוב, אזי אשר אהיה - אשוב ואהיה עמו. וכך אענהו שוב ושוב בכל עת שיצעק אלי ושמעתי בקולו כי רוצה בתשובה אני. אמר לו משה רבינו למקום, אם ידעו בני"מ מכך שמא יאמרו אחטא ואשוב. ענהו הקב"ה 'כה תאמר לבני ישראל אהיה' - להם תאמר רק פעם אחת אהיה. אבל באמת, בכל עת שישוב אלי אחד מבני מיד אקבלנו באהבה רבה. עוד אמר ה'בית אברהם' כי 'אהיה' פעמים 'אהיה' (21 פעמים 21) עולה למניין 'אמת' (441), ללמדנו שאפילו אם האדם קיבל על עצמו שמהיום והלאה אהיה אדם אחר,

ישראל שנמשלו לכוכבים'. איתא מהרה"ק
ה'שפת אמת' זי"ע (וארא תרס"ג ד"ה וידבר)
וז"ל. ובאמת כמו שצריכין להאמין
בהקב"ה אף שאין יכולין להבין הנהגה
הנעלמת של הקב"ה, כמו בן צריכין
להאמין בבני ישראל אפילו שנראין בעורין
ושחורין כמו שנאמר (שה"ש א ה) 'שחורה
אני ונאוזה'. עכ"ל. כדברים האלו ביאר
(שמות תרל"ב) בדברי רש"י 'להודיע חיבתן
של ישראל שנמשלו לכוכבים', - למי
להודיע אלא לבני ישראל עצמן, שהם
עצמם יכירו וידעו חשיבותם וחביבותם
לפני המקום, ואיך שהיה נראה ובאיזה
מצב שיהיה הריהו 'נמנה', והוא יקר בעיני
ה' - ומה יתחזק שלא ליפול ביד היצר
המנסה להפילו בפח הייאוש שאינו שווה
מאומה. אלא יקום ויאמר אכן יקר הנני
לבוראי ובן יחיד הנני לו. ועדיין לא אפסה
תקוותי, בידי להתעלות לשמי רום
למדרגות העליונות ביותר.

ואין איש מישראל המרוחק מהשראת
השכינה יהיה באיזה מצב שיהיה,

אדם בעבודתו, ואל יאמר לעצמו מה
נחשבת עבודתי הפעוטה, שכן הקב"ה
מחשיבה ביותר. וכך כתב בחובות
הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ה) 'ואל תמעט
בעיניך שום טובה שתעשנה לשמו אפילו
במילה או בראיה, כי המעט ממך רב
אצלו, והקרוב שבדמיונים בזה העתקת
השמש בארץ שיעור אמה תעתק בגלגל
מילין הרבה וכן העתקת הצל באצטרולב'
(כי כאשר תזוז השמש מרחק אמה כאן בארץ הרי זה
סימן שבאותה שעה זוה השמש הרבה מילין בשמים) כ"ה.

כה אמר הרה"ק השרף מסטרליק זי"ע
(אמרי קדוש אות ע) - מעלה עשן כל
שהוא... שגם 'כל שהוא', אף מי שאין
בידו אלא 'לחטוף' חמש דקות תורה
יחטפנו וידע כי גם כל שהוא 'מעלה עשן'
נח"ר להקב"ה.

המקום אשר אתה עומד - בכל עת ובכל זמן
ובכל מקום בידו להתקרב אל ה'

בפרשתן (א א), 'ואלה שמות בני ישראל'
וברש"י, 'להודיע חיבתן של

ונכשל ולא עמד בקבלתו, ושוב חזר ואמר 'אהיה', עד שכבר אמר 'אהיה' פעמים
אהיה, עדיין האמת היא שהקב"ה מקבלו ובידו לחזור בתשובה (הובא בנתיבות שלום
ח"ב עמ' ר"ב).

כה. אמנם, יזכור את פירשו הרה"ק מקאצק זי"ע (שש"ק ח"א אות של"ד) בביאור
דבריהם ז"ל (שהש"ר ה ב) 'פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח
שעגלות וקרוניות נכנסים בו', ואמר שאכן מפתח אחד קטן יכול האדם לעלות מעלה
מעלה, וכל שערי סייעתא דשמיא יהיו נפתחים לו. אך בשביל כך צריך הפתח להיות
נקב מפולש בבשרו 'אדורעך און אדורעך'... והיינו שישירש בקרבו היטב הענין
שמקבל עליו, או אז יפתחו לפניו כל השערים.

כדאיתא במדרש (רבה ב ה) שאל גוי אחד את רבי יהושע בן קרחה, מה ראה הקב"ה לדבר עם משה מתוך הסנה, א"ל, אילו היה נגלה אליו מתוך חרוב או שקמה כך היית מקשה (מדוע נגלה אליו באלו), אלא, להוציאך חלק (בלא תשובה) אי אפשר, למה מתוך הסנה, ללמדך שאין מקום פנוי בלא שכינה אפילו סנה. ומבאר ה'מהר"ל' (נבחרות ה' פכ"ג ע"פ ק)

עומק הכוונה, כי אם היה נתגלה באילן חשוב היה מקום לומר כי 'השכינה שורה' רק על אדם חשוב, אבל לא בפשוטי עם, ע"כ נגלה אליו בסנה (שהוא גדל בכל מקום) להורות שאין מקום מיוחד אל השכינה, ושלא יאמר אדם 'עזבני ה'', ולא אלי הדברים אמורים. אלא אף הדומה לסנה המלא בקוצים ודרדרים, גם עמו נמצא הקב"ה ומשגיח עליו.

כו. ודע, לעולם הדלת פתוחה לאיש ישראל – יהיה מי שיהיה, היכן שהוא עומד, כי הקב"ה ממתין לבניו שישבו אליו, סיפר לי רב חשוב באחת הערים בארה"ק על בחור יקר שבראשית ימי בחורו סר מן הדרך וירד עד לדיוטא התחתונה עד שלא הייתה עבירה אחת מן התורה שלא עבר עליה, ההורים שכלתה עיניהם למראה בנם עלם חמודות שהפנה עורף לכל דבר שריח 'אידישקייט' (יהדות) נודף הימנו שפכו מאונם והונם על טובי המחנכים והחכמים לנסות להטות לבו לטוב, סך כל ההוצאות עלו למאה אלף \$... ואכן, ביום מן הימים חזר הבחור למקור מחצב נשמתו, ושב בתשובה שלימה עד שהפך ממש ל'תכשיט' פאר לתפארת המשפחה הנכבדה.

פעם אחת בשעת הכושר שאלו אביו, אמור נא בני יקירי, איזה דאלער מתוך מאת האלפים שהוצאנו עליך החזיר אותך לדרך הטוב והישר... ויען הבן ויאמר, אף לא דאלער אחד מכל מאת האלף. לכשתרצה לדעת מה השיבני, אספר לך, כי באחד הימים הקשים 'בין עבירה לעבירה' פגש בי רב פלוני (שסיפר את המעשה) וקדמני ב'שלוש עליכם' במאור פנים הפלא ופלא, אמרתי לו, וכי ב'שלוש עליכם' מקדמני הרב, וכי ידע מר עם איזה בעל עבירה הוא מדבר עתה, כי כזאת וכזאת עשיתי, אמר לו הרב עדיין חביבותא גבן, הקב"ה יושב ומצפה לשובך כי בנו אתה. הוסיף לו הבחור, מה אתה סח, והוסיף למנות עוד עבירות – חמורות שבחמורות, אך הרב בשלו – הקב"ה איך שבשמים ממתין ומייחל לבואך אליו, נשק לו על מצחו ופטרו לשלום ברוב חביבות. וסיפר הבחור לאביו באותה שעה הייתי בדרכי לאיזה עבירה נוראה, אך דבריו אלו המיסו את לבבי ומשם 'שבתי בשלום לבית אבי, והיה ה' לי לאלוקים'.

כע"ז שמעתי מאחד ממכרי, שנסע להשתטח בקברי צדיקים שבפולין, ובבואו לציון הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע ראו עיניו מחזה נורא הוד, איך שבחור מבוגר עומד ושופך לבו ונפשו לפני ה', במתיקות נפלאה... בהתלהבות גדולה, 'סורו ממני מרעים, גל עיני ואביטה... למדני חוקך... וכו' וכו'... כחד מקמאי, האברך שהכיר את הבחור

ממ"ט הנקרא 'עוף' (ראה תיקון ב:), וזה 'בחלום יעוף' דייקא, כי כל איש מזרע ישראל הגם שהוא בשפל המדרגה, יוכל בזמן מועט על ידי מעשים טובים להיות בשמי מרום במלאכי מעלה. והיינו שצריך להחזיק תמיד בשתי מידות אלו.

והזמן גרמא בימי השוכבי"ם המסוגלים לתיקון הנפש, וכמו שביאר הרה"ק ה'ישמח ישראל' (אות ה-ו) שמרומז עניינם בהאמור בפרשתן (א י) 'ועלה מן הארץ', שאפילו אם שקוע בארץ לגמרי גם כן יכול הוא להתעלות, ולכן קוראים פרשיות אלו בזמן הזה לרמז על 'גאולת מצרים' לכל אחד ואחד.

ובן מצינו בפרשתן דכתיב (ג ה) 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר

רמז רימז הרה"ק ה'אמרי נועם' ז"ע (מועדים ח"ג מאמרי ר"ה ד"ה בפיוט ובחלום יעוף) בנוסח הפייט (לימים נוראים 'ונתנה תוקף') 'אדם יסודו מעפר וסופו לעפר', שיש כאן עצה טובה איך להתגבר על היצירה ולא להיכשל בעבירה ועוון, והוא על ידי שזיכור לעצמו שיסודו מעפר וסופו לעפר. ברם, מחשבה זו מסוכנת להביאו לידי ייאוש שלא לעסוק בתורה ומצוות כי ממילא אינו חשוב למאומה ולעולם יהיה שפל ונבוזה, לפיכך מסיים 'ובחלום יעוף', היינו שאם ייטיב דרכו יוכל לעלות במסלה העולה בית א-ל ולעוף לשמים, כמו שנאמר אצל חנוך (בראשית ה כד) 'ויתהלך חנוך את האלוקים ואיננו כי לקח אותנו אלוקים', ותיבת חלום עולה בנימטריא כמנין חנוך, חושבנא דדין כחושבנא דדין (84), כי חנוך עלה לשמים ונעשה מלאך

שבמשך 10 שנים תמימות היתה התנהגותו כ'גוי גמור' 'נושר' באופן נורא עד מאד, כיצד נהפך לבו להיות 'בעל תשובה' גמור...

בגמר התפילה לא יכול היה האברך להתאפק, ויקרא אליו בקול גדול, אמור נא יקירי, וכי אינך פלוני, ויען, הן. כיצד נתהפך לבך לטוב... ענה הבחור דבר נורא, שלאחר 10 שנות ריחוק וניכור לכל דבר שבקדושה, גילה לי יהודי כמסיח לפי תומו, שזה 10 שנים לא ננעלה הדלת בבית אבי ואמי, ואפילו בלכתם לישן שינת הליל אינם נועלים הדלתות - בתקווה שבנם ירצה לחזור, וחלילה להם שהוא ימצא את הבית נעול בפניו... אז החלטתי, אם כל כך הרחיקו לכת - להשאיר את הדלתות פתוחות בפני לא אאכזב, ואכן אחזור ואכנס דלת לפנים מדלת לחיק הורי ולכנפי השכינה.

ואף אנו נעני ונאמר, הקב"ה מעולם לא סגר הדלת... וימינו פשוטה לקבל שבים מגודל אהבתו לבניו, וכלשון התנא דבי אליהו (רבא, פל"א) מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב ומצפה להן לישראל יותר ממה שמצפה האב לבנו שיעשו תשובה, אל 'נאכזב' אותו...

אתה עומד עליו אדמת קודש הוא, ומבאר החפץ חיים (ע"ה"ת) עומד לשון הווה, כי בכל מקום ובכל זמן יכול אדם להתקרב אל בוראו, לעבדו ולקיים מצוותיו, ואין לו אלא להשיל ולהסיר את נעליו - אלו המסכים המפרידים בינו לבין אביו שבשמים, כי כל החילוק שבין איש לרעהו בין צדיק למי שאינו הוא רק בעובי המחיצה המבדלת, אבל כאשר מסירים מחיצה זאת מיד מתגלה המקום ביפעת אורו, ויראה כי הוא עומד על אדמת קודש^{כז}, וביכולתו לעלות בדרך העולה בית קל.

הדברים אמורים בכל עת ובכל זמן, ופרט עתה בראשית ימי השובב"ם - ימי התשובה והתיקון, שלא יחשוב אדם כי יש לו לקבל ע"ע 'עבודות' שאין בכוחו עמוד בהם כי לא הן ולא ביוצא בהן דורש ממנו ה', אלא שיעמוד ויבריו, עד כאן, די לדרכי שהילכתי בהם עד הלום... מהיום והלאה אחיה טוב^{כח}. כיו"ב ביאר הר"ק היהודי הק' זי"ע (נחמד מזה פ' ויצא, הובא ב'היהודי הקד' ע"ה"ת) בפרשתו (ג יג-יד) 'ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם, ויאמר אלוקים אל משה אחיה אשר אחיה'. ופירש, כי עיקר עבודת

כז. בשם המגיד מדובנא זי"ע אמרו להמשיל, לעני המלוכש בבגדים גסים ועבים שביקש מהחייט שיתפור עבורו בגד מובחר המתאים למידותיו, ויתן לו החייט מבוקשו, אולם כאשר בא הקונה ללבשו לא עלה בידו, והיה הבגד קטן מכפי מידתו, נתרעם הקונה על המוכר ב'טענה' שסתם רימהו, הביט בו החייט ונענה - אכן, בגד זה הוא הראוי ומדויק למידתך, ברם, הואיל נא בטובך להסיר תחילה את הבגדים הגסים אשר הינך לובש ואז תראה שהבגד מתאים למידתך.

במשל זה ביאר 'המגיד מדובנא' את מאמר הכתוב 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא', שכך אמר הקב"ה למשה (ולכל בר ישראל), אל תטעה לחשוב שאינך ראוי לעמוד ולשרת לפני הבורא ב"ה, אלא מתחילה - של נעליך מעל רגליך, אלו המסכים המבדילים בין האדם לבין הקדושה, ואז תראה כי המקום אשר 'אתה' עומד עליו אדמת קודש הוא שמאז ומעולם היית עומד על אדמת קודש, וגם בלבך הייתה שלהבת אש קודש לה' ולעבודתו, אלא ש'גסות' מנעה אותך מלהרגיש זאת, על כן יש לך לעדן את עצמך ומידותיך, ואז תאיר נפשך ונשמתך באור צחצחות.

כח. ומשמיה דהרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע מתאמרא, שבעמוד האדם לפני בי"ד של מעלה לאחר אריכות ימים ושנים, לא ישאלוהו מדוע חטאת, כי על זה יענה וישיב שיצרו תקפו, אבל זאת ישאלוהו מדוע לא שב בתשובה שלימה, הרי שערי תשובה פתוחים ועומדים לפניך היה לך לשוב בכל עת בתשובה שלימה...

האדם לשוב ולהתחדש בכל יום, מבלי לחשוב כלל על העבריים, ואז יוטב לו בזה ובבוא. ובוה מבואר, כי משה אמר - והיה כי יאמרו אלי כיצד נגאל, הרי משוקעים אנו במ"ט שערי טומאה עד ששכחנו מה שמו של הבורא, מה אומר אליהם. א"ל הקב"ה כה תאמר לבני ישראל, אחיה - בלשון עתיד, מי שאומר

מעתה אתחדש, ואיטיב דרכי, גם הבורא אומר לו אחיה מעתה עמך.

בני חביבי - חביבות הבורא בהתגברות האדם על יצרו

בפרשתן (א כא), 'ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים ויעש להם בתים', ביאר הגאון ה'שבט הלוי' זצוק"ל

כט. וכבר אמרו דלכן אין 'ויהי' אלא לשון צער (עי' מגילה י:). ואילו 'והיה' הוא לשון שמחה (בר"ר מב ג), כי 'ויהי' המחשבות על מה שהיה ועל העבר זהו צער גדול, אבל לחשוב רק אודות העתיד 'והיה' - זהו שמחה גדולה...

כי זה דרכו של היצר להשפיל את רוחו של אדם שירגיש שאינו שווה מאומה, ועל ידי שהוא מזכיר לפניו את עברו הרי הוא מפיל את רוחו בהווה. ועל זה כבר אמרו צדיקים שאפילו לאלף שנים של עבר אין זכות להחריב אפילו רגע אחד של הווה. כי על האדם לשכוח מכל עברו ולומר, מאי דהוה הוה, מכאן ואילך חושבנא. בפרשתן (א ח), 'ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף', ואיתא בגמ' (עירובין ג.) שנחלקו רב ושמואל בפירוש הכתוב מלך חדש, 'חד אמר חדש ממש, וחד אמר שנתחדשו גזירותיו'. ובפשוטו נחלקו בפירוש הכתוב, אולם כתב ה'תורת חיים' (שם) שיש בזה גם נפקא מינה לעניין מקח וממכר, באומר לחברו בית חדש אני מוכר לך, והעמיד לו בית ישן אלא שסיידו וכיידו וציירו עד שנראה כאילו הוא חדש, שאם פירוש מלך חדש הוא 'חדש ממש', אם כן המקח חוזר, כי בית חדש יתפרש גם כן באופן זה לבית חדש ממש, ולא עמד המוכר בדיבורו, אולם לפי המ"ד שמלך חדש היינו 'שנתחדשו גזירותיו' אם כן המקח קיים, דכיון דנראה כאילו הוא חדש, אע"ג דלאו חדש ממש הוא, חדש קרינן ליה, מכאן למדנו על מעלת ההתחדשות וההתחזקות בעבודתו ית"ש, שהאיש המחפש כנשר נעוריו, עד שנראה שהוא חדש, הרי באמת 'חדש' הוא... וכל העבר נעלם כלא היה.

ל. עומדים אנו ב'מי טהרה' - ימי השובבי"ם, והנה, אחד מדרכי הטהרה הוא על ידי התאספות בשבתו עם חברים, וכך ביאר הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע את מאמר הכתוב בפרשתן (ה ז) 'לא תאספון לתת תבן לעם', שלכאורה קשה דאם כוונתו מלשון 'הוספה' היה לו לומר 'לא תוסיפון' ומהו שהוסיף א'. אלא הביאור, שהוא מלשון 'אסיפה' - שהיו נאספין בכל ליל שב"ק ומשתעשעין במגילות שבידים (עיין שמו"ר ה יח), וראה פרעה שעל ידי התאספויות הללו עומדים המה בתוקף אמונתם

(בספר רחמי הרב ערך גבורה) וז"ל. הנה הני זה - שיראו את האלוקים אלא בשעה תרי נשי היו יוכבד ומרים, כאומרים ו"ל ואת, דאין יראת ה' של האדם נבחנת (סוטה יא:) שהיו צדקניות גדולות, זרע אלא בשעה שהוא עומד בנסיון ממורא קודש וגם נביאות, והיו יראות אלוקים בשר ודם לא, והוא מאדיר יראת ה' ועבודתו מעורן, ואעפ"כ לא נאמר עליהם שבת יתברך. וכן בשעה שהוא צריך לוותר על

וקדושתם, ומשהותם יחדיו הם שואבים כוחות לנפש, כח וגבורה להחזיק מעמד במשך כל השבוע הבא, וגם חשש שהתחזקות זו תחיש להם גאולה שלימה לצאת לחרות עולם מתחת ידו - על כן גזר לא תאספון, שלא יתחזקו יותר בשבת אחים גם יחד, ואז יכנסו בשלימות תחת יד מצרים ברוח ובגשם, ולא במהרה יוכלו לצאת מתחת יד מצרים. וסיים ואמר, פארוואר (כך היו מכנים בפולין 'אמת') בשעה שאעלה למרום לאחר מלאות ימי ושנותי, יבוא משה רעיא מהימנא לקראתי ויאמר לי, אכן כיוונת לטעם הנכון על מה שנכתב לא תאספון בא' דייקא.

לא. ויאזור כגבור חלציו כנגד היצר הרע וכל כוחות הטומאה דיליה להיזהר לבל יימשך וייגרר אחר תאוות הגוף, ואז יטב לנפשו רוחו ונשמתו בזה ובבא, כבר אמרו לבאר מטבע הברכה 'ברוך שאמר...' 'ברוך משלם שכר טוב ליראיו', בדרך צחות ומליצה, כי הנה הרוצה להקים ישיבה ולהעמיד תלמידים לשם ולתפארת, יברר אחר מחנכים הנודעים במומחיותם, וברצותו שיעברו ללמד בישיבתו יציע להם כפליים בשכרם ממה שמקבלים עתה חלף עבודתם, כך הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו, כיון שחפץ עד מאוד שייראו מלפניו.

ומטו משמו של הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע שזה אשר יש בו תורה, ויראת שמים אין בו, הרי הוא כטלית קטן ללא ציצית.

הנה פרשתן מתחלת ב'ואלה שמות', והרי ידוע שכל מקום דכתיב 'ואלה' הריהו מוסיף על הראשונים, ולעיל בפרשת בראשית כתיב אלה תולדות אדם ופוסל את הראשונים, ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע דשם קאי הפסוק אחר בריאת כל העולם, כשכל העולם היה מונח לפני אדם הראשון כשולחן ערוך, לכן כתיב לשון הפוסל את הראשונים - כי לא זהו תכליתו של אדם שיהיה לו הכל בקל ובלא יגיעה והתאמצות ושבירת הטבע. משא"כ כאן, אחר שירדו השבטים בני" מצרימה והתחיל השיעבוד, והוכרחו להתחזק במצב ה'הסתרות', להאמין גם אז באמונה בהש"ת, אכן כאן יבוא 'ואלה' המוסיף על הראשונים, ללמד כי אכן כלך הנאמר מקודם - ענין הגלות והשעבוד, הוא תכלית בריאתו של אדם.

וכן רמז במדרש רבינו בחיי בכתוב (ב ב) תצפנהו שלשה ירחים, שכתב דבז' אדר נולד משה וביום ו' סיון אחרי שלשה ירחים של חודשי לבנה הושלך ליאור, והגיד

צרכיו החמריים והוא מוותר עליהם - בחפזו, איזה לימוד יש בו לדורות לדעת לכבוד שמו יתברך^ל, אז ראוי לחותם של ירא ה'^ל.

הנה נאמר (דברים טו ג) 'לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך', והרי שמלבד זכירת עצם יציאת מצרים נוסף עוד חיוב לזכור שיצאו בחפזו. וצריך לבאר לשם מה חייבה התורה לזכור שהיה

לך הכתוב שביום שנצטער ביאור בו נתעלה בשמים וקבל תורה מסיני, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה ביום קראתי ותעניני תרהיבני בנפשי עוז.

לב. ובכלל זה שמירת כל חושיו ותאוות לבו, וביותר בענין 'שמירת פיו ולשונו', כי השומר פיו ולשונו זוכה להיות דבוק בשכינה, וכמו שאמר הרה"ק ה"יטב לב' זי"ע, שעל כן זכה משה רבינו ע"ה לדבר עם השכינה פה אל פה, מפני שהיה 'כבד פה וכבד לשון', ובתרגום, 'ארי יקיר ממלל', כלומר שהיה מייקר ומחשיב כל תיבה ודיבור שהוציא מפיו, וכיון שכלכל דבריו, והחשיבם לשמור על כל מוצא פיו זכה לגילוי שכינה ולמדרגות נשגבות ביותר.

לג. צא וחשוב, כשתמצא מאן דהו שהציל בימי ה'מלחמה' רבבות אלפי בני ישראל, וכי תכריז עליו - זה האיש 'ירא שמים' הוא, הרי זה נראה כמגרע מחשיבותו ומחשיבות פעליו, עד שתאמר עליו 'כל המציל נפש אחת מישראל' וזה הציל פי כמה וכמה מ'נפש אחת', ומ"מ התורה ראתה אל נכון לשבח את ה'מילדות' שהצילו רבבות מבני ישראל - 'ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים' - ללמדך שאין לך שבח גדול מכך.

היה אומר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע בשם זקנו הרה"ק מקאצק זי"ע, (בימים האלו שיש להרבות בסיגופים) הסיגוף הגדול ביותר הוא להיות ירא שמים - 'יראת ה' טהורה', כשנמנע האדם מדבר עבירה בעת שיצרו בו ער בקרבו כאש, ומתגבר עליו שלא לשמוע לו.

וזל"ק (הוש"ר תרע"ד) זקניי זצללה"ה מקאצק הגיד כי יותר נוח לגוף לקבל על עצמו כל מיני סיגופים שבעולם מלקבל על עצמו עול מלכות שמים, ואין סיגוף גדול לגוף יותר מלהיות תחת עול מלכות שמים - להתנהג בכל ענייניו רק עפ"י התורה עכ"ד.

אלא זאת רצה הקב"ה ללמדנו לדורות עולם, כי גם אם יהודי נמצא במ"ט שערי טומאה רח"ל ובפתח השער החמישים - במצב הגרוע ביותר הרי גם משם יכול הוא להיחלץ ולהינצל ולא אברה תקוותו, ולא זו בלבד, אלא ברנע אחד יכול להתהפך מן הקצה אל הקצה, אם רק יתחזק לשנות דרכיו אזי מתוך תחתית שפל המצב בו הוא נמצא יכול לצאת לחרות עולם. ולשם כך נצטוונו לזכור יום צאתנו ממצרים שהיה בחפזון, למען תהא מושרש בנו ידיעה זו תמיד, בכדי שנוכל תמיד להתחזק ולשוב אליו באמת ובתמים.

בפרשתן (ב כה), 'וירא אלוקים את בני ישראל וידע אלוקים', ובתרגום יונתן, וַחֲמָא ה' צַעַר שְׁעֻבָּהוֹן דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגַלֵּי קַדְמוֹי יְת תִּיּוֹבְתָא דְעַבְדוֹ בְּטוֹמְרָא דְלֹא יָדְעוּ אֲנֵשׁ בְּחֻבְרִיהִי לֵד (שראה ה' צערם של בני"י מהשעבוד, והיה גלוי לפניו התשובה שעשו בסתר בלא שידע איש מחברו) לה'. והיינו כי חביבות וחשיבות מיוחדת יש להקב"ה במעשי האדם בסתר, בנסיגותיו

אלא שאין הדבר תלוי אלא בו, וכמו שאמרו צדיקים שהנה נאמר (בפרשתן

לד. יש שרמזו בדברי הגמרא (ברכות ה:): 'רבי אליעזר חלש, על לגביה רבי יוחנן חזא דהוה קא גני בבית אפל, גלייה לדרעיה ונפל נהורא' (ריו"ח גילה את זרועו והואר הבית מאורו), ולכאורה יש לתמוה, מדוע הוצרך רבי יוחנן לגלות זרועו בכדי להאיר את הבית, וכי לא קרנו עור פניו באור יקרות, אלא רמז יש בדבר שה'מעלות' אשר בכוחם להביא אורה לבית אינם ממעלותיו הגלויות והנראות לכל, אלא דווקא אלו שבנסתר מעין רואה ובהצנע כשאין איש יודע מהם - מהם תצא אורה.

וכן מצינו (פסחים ק"ג). שלשה הקב"ה מכריז, עשיר המעשר פירותיו בצנעה. **לה.** יש מצדיקי הדורות שהיו מכנים תרגום זה 'דער שובבי"ם תרגום' - כלומר שבו נרמז כל ענין השובבי"ם.

לו. כה ביאר בספר 'שער בת רבים' להגה"צ רבי חיים אריה לייב זצ"ל מיעדוואבנא (נדפס בשנת תר"נ) ריש פ' נח וז"ל, איתא בתדב"א (ח"א פנ"א) לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי, ירצה אפילו בחדרי חדרים שאין שם אנשים אלא ה' לבד. וזהו (מכא 1 ח) 'והצנע לכת עם ה' אלוקיך'... וזהו שאמרו חז"ל (אבות ב ה) 'ובמקום שאין אנשים' - היינו בחדרי חדרים, גם שם 'השתדל להיות איש' - היינו צדיק ולא רשע דנמשל לבהמה. וזה (שם מ"ג) 'ואל תהי רשע' אף בשעה שאתה 'בפני עצמך' לבד, כי ה' מלא כל הארץ כבודו, והוא רואה בגלוי ובסתר כמ"ש (ירמיה כג כד) 'היסתר איש במסתרים' וגו'.

הנעלמים מעיני כל חי אם בשמירת עינוי' המשיכה את הגאולה. ולדין ייאמר, או שאר חשיו'ה, ודייקא תשובה זו כשאתה עומד בפני נסיון בעיניי שמירת

וזוהו שאמרו במדרש (תנחומא תצוה ה) הנך יפה - בבית הנך יפה - בשדה, כי יש אנשים עובדי ה' בביתם, אך בחוץ כמו הנוסעים ברכב ברזל בין אנשים רבים הנה יבושו מלהניח טו"ת ולהתפלל בזמנו מפני המלעיגים עליהם. ויש אנשים הצבועים העובדים ה' בגלוי, אבל בחדרי חדרים לא יבקרו בין טוב לרע. אך אתה הנך יפה הן בבית בסתר הן בשדה בגלוי

וזוהו טעם מצות מזוזה בכל מקום שיש בו דירת אדם, אפי' מאה בתים זה לפניו מזה חייב במזוזה אפי' הפנימי שבכולם. למען בבואו בביתו ובחדרי משכיתו יזכור את ה', ולא יטה מן הדרך הטוב, כי המזוזה לא לבד למשמרת אל אנשי הבית היא לבלי יהי' מי ניזוק מפגעי לילית ומקטב מרירי וכו' כ"א גם לבלי יהי מזיק, כאשר יכין את צעדו ללכת חוצה על השוק לקנות ולמכור ובמזימות זו יחשוב לעשוק ולגזול וכו', או בבואו הביתה להסתתר בסתרי חדריו לעשות מלאכת רמי' בטח אין רואה, הנה המזוזה תזכירו כי יש למעלה עין רואה וכו' ועל הכל יביא במשפט על כל נעלם.

לז. מרגלא בפומיה דכ"ק האדמו"ר מסקווירא זי"ע, שפרעה אמר (ה ז-ח) 'לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקושו להם תבן, ואת מתכונת הלבנים אשר הם עושים תמול שלשום תשימו עליהם', ולכאורה צריך להבין, אם רצה להכביד עליהם את העבודה הרי היה יכול לצוות שמהיום והלאה ישלשו את מתכונת וסכום הלבנים ממה שהיו רגילים לעשות עד עתה, אלא כי ידע פרעה שכל זמן שהם במקומם ושמורים מן הרע לא יוכל אליהם, על כן גזר הם ילכו - שיצאו לקושש תבן ברחובה של עיר, ומכיוון שישוטטו בשווקים וברחובות - במצרים ערות הארץ ויכשלו בראייה רח"ל בזה יוכל לנצחם.

כך ביארו צדיקים (עי' בית אהרן ליקוטים בד"ה יציץ) עה"פ (ישעיהו כז, ו) יציץ ופרח ישראל, כי באם האדם יציץ בשיקור העין במקום שאינו הגון, הרי ופרח ישראל כל הישראל ומידת הקדושה שלו הנה כפורחת עלתה ניצה רח"ל. כי ע"י הסתכלות אסורה אחת מאבד כל חלקה טובה שבו.

לעומת זאת כמה גדול שכרו של העוצם עיניו מראות ברע, כמו שפירשו במה שנאמר (ישעיה מט יח) 'שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו לך', שמכל פעם ופעם שהאדם שומר את עיניו נברא מלאך העומד ללוותו ולשמרו, וזהו שאמר הנביא, הבט וראה 'כולם נקבצו ובאו לך', כי הם 'סביב עיניך', מחמת ובסיבת ששמרת על עיניך.

סיפר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ ז"ל, שפעם אחת בעת עריכת שלחנו הטהור היה הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע שקוע מאד בהרהורי ושרעפיו הקדושים, והקהל עמד בפחד ורעדה בבית המדרש כשאפילו קול דממה דקה לא נשמע, לפתע נעמד הרבי ממקומו וזעק מקירות לבו, שלמה המלך ע"ה אמר בקהלת (ז' י) 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זה', ורצה ללמד בחכמתו, שאל ידמה בעיני האדם שרק בדורות הראשונים היו צדיקים בעולם, 'כי לא מחכמה שאלת על זה', וגם בימינו אנו שאבדו חכמים ויודעי תורה, יש ביד אברך או בחור להשיג כמעט את המדרגות שהשיגו צדיקים בדורות הראשונים, כי בשעה שהוא הולך בדרך ומתגבר לשמור על עיניו מראיות אסורות, ולוחם במלחמת מצוה כנגד היצר הרע, עי"ז הוא מגיע כמעט למדרגותיהם הנשגבות, והתיישב הרה"ק על מקומו, שוב שקע בשרעפיו, ולאחר זמן ממושך נעמד שוב על מקומו, וחזר על הדברים שאמר מקודם אך בשינוי קצת, שלמה המלך ע"ה אמר בקהלת 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זה', ורצה ללמד בחכמתו, שאל ידמה בעיני האדם שרק בדורות הראשונים היו צדיקים בעולם, 'כי לא מחכמה שאלת על זה', וגם בימינו אנו בשעה שהבחור והאברך הולך ברחובה של עיר והוא נלחם ומתגבר לשמור על עיניו מראיות אסורות, הוא מגיע ומשיג ממש את מדרגותיהם הנשגבות, והרי הוא דומה להם שוה בשוה, ואז התיישב על מקומו וחזר לשקוע במחשבותיו הטהורות, ובטרם נטילת 'מים אחרונים' נעמד בפעם השלישית וכשפניו בוערים כלפידים בהתלהבות אש קודש הכריז, שלמה המלך ע"ה אמר בקהלת 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זה', ורצה ללמד בחכמתו, שאל ידמה בעיני האדם שרק בדורות הראשונים היו צדיקים בעולם, 'כי לא מחכמה שאלת על זה', ואדרבה דוקא בימינו שהחשכות שולטת בעולם יש ביד אברך או בחור להשיג מדרגות נעלות ורמות הרבה יותר ממה שהשיגו צדיקים בדורות הראשונים, כי בשעה שהוא הולך בדרך ומתגבר על עצמו לשמור את עיניו מראיות אסורות, ולוחם במלחמת מצוה כנגד היצר הרע, בזה תגדל מעלתו יותר מן הצדיקים שבדורות הראשונים, וכל המלאכים ושרפים מקנאים ביהודי זה המתגבר על יצרו ועושה רצון קונו, ואם דבריו אמורים לשעתו של ה'בית אברהם' על אחת כמה וכמה בימינו אלו שבודאי כל מלחמה קטנה חשובה עד מאד בעיני הקב"ה.

לח. היה אומר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, הנה, אומרים בנוסח הקידוש 'אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו', ולכאורה נראה שמן הראוי היה לנו לומר להיפך 'אשר רצה בנו - וקדשנו במצוותיו', שהרי תחילה בחר ורצה בנו ולאחמ"כ נתן לנו את התורה ומצוות, אלא, כי אכן, בלא קדשנו אי אפשר שיהא ורצה בנו, רק אחר שיתקדש האדם [כפי יכולתו] יתרצה וירצה בו ה'.

הפה או העיניים, הוי מחזיק בקשרי המלחמה נגד יצר, הוי בולם פיד, עצום עיניך מראות ברע, והקב"ה יקבלך בשתי ידים ותתרבה חביבותך לפניו עד מאד, שהרי כל זה 'בטומרא' הוא, ואין איש יודע על כך לט.

בפרשתן (א י) 'הבה נתחכמה לו פן ירבה', ופירשו צדיקים (כל חד לפי דרכו, עכ"פ העולה מדבריהם) דלא דיברה

לט. ואל יאמר, וכי ידעת איזה יצר רע וקשה שוכן בקרבי... וכי ידעת לאלו דברים קשים רעים ומגונים הוא עומד ומפתה אותי יומם ולילה... מה כבר יצא ממני, להיכן אגיע עם יצר רע וקשה כ"כ, ישמע היטב לדברי הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (בספרו 'בן פורת יוסף', ויחי) בפרשתן, כי משה רבינו עומד ומתנצל לפני הקב"ה שאין בידו לדבר אל פרעה מפני שהוא ערל שפתים וכבד פה ולשון, ענהו הקב"ה (ד יא) 'מי שם פה לאדם או מי ישום אלם או חרש או פקח או עור הלא אנכי ה'.. ולכאורה צריך ביאור - שהרי אם ביד ה' לברוא פה חדש כ"ש שבידו לרפא את כבד פיו ולברוא לו לשון צחה ונקיה, מדוע נשאר משה בכבדות לשונו. אלא ביאורו, כי ה'לשון קולמוס הלב' ולכן נולד משה ככבד לשון כי גם לבו רע היה, ואכן, מכיוון שתיקן והסיר את רוע לבו גם כבדות הלשון הייתה צריך להתרפא, וזאת גופא הוכיח משה רבינו להקב"ה כי אינו ראוי להיות מושיען של ישראל כי אם הוא עדיין כבד פה הרי זה הוכחה שלבו עדיין רע.... אמר לו הקב"ה גם רוע לבך כבר תקנת ביגיע כפך, ו'מי שם פה לאדם' - ק"ו שיש בידי לרפא את כבדות פיך... אבל אין רצוני לרפאותך 'ללמד לדורות שמתחילה היה לו למשה חסרון בלב גם כן - שהיה לב רע ושינה הטבע, וזהו עיקר תכלית האדם, ומכל-שכן להשראת השכינה, ונלמד זה ממשה... כי משה רבינו ע"ה מצד טבעו היה עלול להרע, רק ששינה הטבע לעשות ההיפך'. הרי לך שאף משה רבינו שלא מצינו בקורות הדורות אדם גדול כמוהו אשר ידעו ה' פנים אל פנים ושהה כמה פעמים בשמים ממעל כמלאך משרת ואין לנו כל שמץ השגה באפס קצה גדולתו - אף הוא נוצר מתחילה עם מידות ותכונות רעות, אלא שבהתגברות על עצמו שינה את טבעו לעשות טוב וחסד בעיני אלוקים ואדם, ודייקא מתוך כך עלה והגיע למדרגותיו הרמות, אף אתה אל תתאונן כי יצרך מפתך להיות כאחד הריקים בישראל - בכל מיני פיתויים לדברים מגונים ל"ע - כל אחד ואחד בדידיה, כי דייקא בזה תלויה כל עליותיך בקדושה.

וזה ביאור הכתוב, הבה נתחכמה לו והדברים אמורים הן לענין השמירה על לבל יוכל להתחיל בפורענותו, שאם לא נעמוד בפניו בתחילת דבר אכן יש לחשוש פן ירבה ויגדל היצר להחטיא כהנה וכהנה, כי עבירה גוררת עבירה על ידי שמצא פתח פתוח להיכנס בתוכו.¹

לוא יגרר אחריהם לתהום רבה. ואם כבר נפל 'יגער ביצר הרע' ויאמר לו - אינני שלך, מעתה אינני אותו

מ. וכך ביארו במה שאמרו על יוסף (רש"י בראשית לט ג) 'התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו, אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך אני מגרה בך את הדוב', שאין זה עונש על שסלסל בשערו, אלא כך היא המציאות שברא הקב"ה בעולמו, שעל ידי שנתן מקום ליצר להיכנס בו מכח סלסול השער שוב היה בו כח להעמידו בנסיון הגדול והקשה [ואף שאין לנו שמץ השגה כלל ביוסף, אך מכל מקום ללמד יצא למען נשכיל ארחות חיים].

מא. וישמור עצמו מאד, להיות בסביבת אנשים יראים ושלמים, כי חלק גדול בבנין האדם או חורבנו תלוי בחבריו הסובבים אותו, וכהיום הזה די לנו לצאת רגע אחד לרחובה של עיר (או להתבונן בתוככי ביהמ"ד) לראות עד כמה גורל נפשותינו ונפשות צאצאנו תלויים בענין זה שנקרא 'חבר טוב'...

פוק חזי מה שרמז בעל ה'חוות דעת' (בהגדה של פסח שלו - 'מעשה נסים', ד"ה והאותות זה המטה) שאפילו הקדוש והטהור - אם יבוא בקרבת הרע והרשע יהפוך לרע, וכן היה עם 'מטה האלוקים' שנהפך ליד פרעה ל'נחש' - סמל הרע והטומאה, וז"ל. לזה הראה לו הקב"ה מופת - המטה שהפך לנחש, לרמוז לו שישראל מחמת שהן דחוקין וטעונין בגלות הן רעים, וכאשר ירוויח להן יחזרו למוטב. כי אפילו המטה אלוקים שעליו נאמר (ד יז) 'את המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות', כאשר הושלך ארצה שהוא מקום הטומאה נהפך לנחש, וכן הוא בישראל, מחמת שנתערבו בגוים נעשו דליטורין שהוא ענין נחש, ולכך אמר לו אחוז בזנבו ולא אמר אחוז 'בראשו', כי זנב מורה על שפלות, לומר, תן לדבר ששרשו בקדושה שנטמא אחיזה במקצת ויחזיר לקדושה - אפילו אם הוא בגודל השפלות שהוא כינוי לזנב... עכ"ל. עוד כתיב בפרשתן (ג א) 'וינהג את הצאן אחר המדבר ויבוא אל הר האלוקים חורבה, ואיתא בחז"ל שאחד מהצאן עזב את העדר, ומשה הלך אחריו להחזירו, וכשעשה כן אמר הקב"ה שהוא ראוי להיות מנהיגן של ישראל. ופירש הרה"ק ר' בונם מווארקא-אטוואצק זי"ע, שהראה בזה משה סימני מנהיג ישראל, דכל זמן שאיש ישראל נמצא בין חבורה של בני ישראל יכול להיות רגוע שלא יוזק כ"כ

ומבולבלים, מרוב הלחץ אשר לוחצים אותנו, ועפ"י רוב אין בידו לצמצם את מוחו - לחשוב מה שפתיו מיללו בעת התפילה - וחושב שממילא כל תפילתו איננה אלא מן השפה ולחוץ, והרי הוא רחוק רחוק מאביו שבשמים, אל יפול לבו בקרבו, אלא יתחזק וידע נאמנה שצעקת בני ישראל באה אלו, כי הקב"ה רואה כל מה שעובר על כל אחד ואחד, ורואה את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם שלכן אינו יכול אפילו להתפלל כעת, רק כאשר זועק מקרב לבו כמו שצעקו היהודים במצרים (וכלשונו הק') שאפילו בח הדיבור לא חי' להם רק צעקו אוי ווי... אוי אנחה זו עולה למעלה, וזעקה זו היא יקרה עד למאוד למעלה^{יב}.

האיש אלא אחר אני, וזה האיש החדש מעולם לא נפל ולא נכשל 'עובר ה' הוא ולא אפול לידך כפרי בשל...'

ויאנחו ויזעקו - זעקת הלב מתקבלת ביותר אף בלא דיבורים

בפרשתן (ב כג), 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו, ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה', שוב כתיב ג) 'ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אתם'. חזוק נפלא מצא הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (בפרשתן אות ב) בשם אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זצ"ל לכל יחיד ויחיד בדור אחרון, שכל לב יודע מרת נפשו, איך שאנו סחופים טרודים

והחבורה ידאגו וישפיעו עליו להחזיק מעמד במדריגתו, אמנם אחר שעזב את החבורה עליו מאד צריכים לדאוג אולי ישפע לרעה מכל מיני רוחות רעות בחוץ, והרועה צריך לעזוב מלשמור על החבורה כדי להחזיר היחיד התועה לחבורתו. **מב**. אגב אורחא, הנה כתיב בפרשתן ג טו), 'כה תאמר אל בני ישראל ה' אלוקי אבותיכם אברהם אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב שלחני אליכם, זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור', ופירש ה'רמב"ן, 'זה זכרי לדור דור' קאי על מה שנאמר קודם לכן 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב', וכלומר, 'כי לעולם לא ישכח ברית אבות, וכל הדורות כאשר יזכירו אלוקי אברהם יצחק ויעקב - ישמע א-ל ויענם'. ראה נא גודל הכח הניתן בידי כל איש מישאל - יזכיר בתפילתו בעולם השפל הזה - 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב' ובזה הוא מעורר למעלה זכות אבות עד שהוא מובטח שעי"ז בוודאי תתקבל תפילתו.

אמנם לא די בזכירה מן השפה ולחוץ, אלא יכיר ויזכור בפנימיות לבו את השורש אשר ממנה חוצב, כמסופר על בחור 'בנם של קדושים' שהגיע להיכנס אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, בטרם היכנסו ביקש מהמשב"ק הרה"ח ר' חנינא שיף ז"ל שיאמר לרבי כי הוא נכד של רבי פלוני, אך הוא ענהו 'לא נהוג כן גבן'. בחור זה חזר והפציר

ומסיים שם, וז"ל. ומכאן הוא כח ההתחזקות לכל איש ישראל אשר מגודל צרותיו וחמאיו לא יוכל כמעט לפתות פיו בתחינה ותפלה לפני הקב"ה, ואם מתפלל הוא כמעט מעורבב ומבולבל מהמחשבות המבלבלים אותו, אעפ"כ בל יאמר לנפשו נואש, ויזעק ויתפלל לה' בכל יכולתו, ואף אם לא יעלה ח"ו מכל תפילתו רק אנחה אחת מקרב זלב עמוק השי"ת בוחן לב יחשוב עניו ומרודו ושפל מצבו ומקומו ושעתו שהביאו לבלבול הדעת, וברוב רחמיו וחסדיו ישמע לאנחה האחת וישמע וישיעו^{מג}.

ולא עוד אלא שמעלה מיוחדת יש לה לזעקה שבלב, כמו שכתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע בפרשתן (ד"ה ויהי בימים הרבים ההם) על הפסוק דלעיל,

שלכאורה קשה מדוע כתיב 'ויזעקו ותעל שועתם' ולא כתיב 'ויתפללו', ומבאר, וז"ל איתא במדרשים ובוזר מעלת התפלה שהיא במקום עבודה, אמנם יש עתים שאין התפלה יכולה לעלות למעלה מפני הקטרוגים שמפסיקים בחומת ברזל, כמו שכתוב (עי' ישעיה נט ב) 'כי עונותיכם מבידילים', והתקנה לזה איתא בוזר הק' לזעק מעומקא דליבא בכל כוונתו שהיא רק קול לבד בלא דיבור והוא נקרא זעקה ושועה, וזוהי אין המקטרגים יודעים רק הקב"ה בעצמו פונה לזעקה זו כשהיא באמת מעומקא דליבא ועונה לקוראיו. וזה חשוב יותר מהתפלה שהיא בדיבור בחיתוך אותיות ותיבות, שמבינים המלאכים ויכול להיות קטרוג עליה, לא כן בזעקה הנ"ל בלא דיבור השי"ת לבד יודע מחשבותיו ומבוקשו וממלא משאלות

בו, בהיכנס הבחור לרבי אמר ר' חנינא בחור הלז רוצה שאומר לרבי שהוא בנש"ק. נענה הרבי ואמר, וכי עלי לידע זאת - עליו לידע ולזכור זאת כי בנם של קדושים הוא, כלומר, הנהגתו בחיי יום צריכה להיות כפי הראוי ל'בנם של קדושים'. כיוצא בזה 'בני אברהם יצחק ויעקב' - עליהם להתנהג כראוי ויאות ל'בנם של קדושים' כקדושים אלו.

מג. כעין זה כתב הרה"ק ה'זרע קודש' מראפשיץ זי"ע (פרשת וארא ד"ה וידבר משה) שלכאורה קשה הא דאמרין שהדיבור היה בגלות במצרים, וכאן כתיב 'ותעל שועתם' ונראה שהתפללו בפיהם ותפילתם נתקבלה, ומבאר באריכות שאכן לא היו כאן דיבורים אלא זעקה מקרב הלב וזהו 'ותעל שועתם'. וז"ל. דכתיב 'וגם אני שמעתי את נאקת בני', וידוע שנאקה הוא בלב לבד, וכלומר שהקב"ה שמע את תשוקת לבם שהם רוצים להתפלל לפניו לעובדו ית"ש כראוי בדיבור קדוש, והם בעצמם ביקשו רחמים על דבר זה שנתרחקו מאתו ית"ש וצעקו ע"ז, וז"ש ויצעקו בני אל ה' מן העבודה - פירוש, על עבודתו ית' שאינו כראוי...

ניכר בקול ישראל הפנימויות, ועיקר הרצון שהוא רק לעבודת השי"ת... ובכוונה נסתם מהם ענין התפלה כדי שישארו לדורות שאף שלא יהיה להם כח להתפלל ולצעוק וישעם השי"ת. וכן איתא במכילתא (פ"ב) ה' ילחם לכם - אף שאתם תחרישון שלא יוכלו להתפלל ליד.

ותעל שוועתם - הכל צריכין לכוח התפילה בפרשתן (ב כג), ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה. ביארו ה'רמב"ן ו'רבינו בחי' שאף שכבר הגיע עת גאולתם

לבו לטובה (ומבאר שבודאי עיקר התפילה היא בפה, אבל בזמנים כגון דא מתקבלת ביותר עצם הזעקה לפני ה').

בדברים האלה מצינו חיזוק נפלא בדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בפרשת בשלח (יד י) ויצעקו בני ישראל אל ה', פירש"י ז"ל 'תפשו אומנות אבותם', כי לא ידעו להתפלל כלל רק צעקו, וזה שתפשו אומנות אבותם - לצעוק לה', כי בקול ניכר פנימויות שבאדם, וכמו שאמרו חז"ל (גיטין כג.) 'מביעות עינא דקלא', ולא מחוש הדיבור וכן בשמים

מד. ידוע דבר המעשה מהגאון רבי ישעי' ברדאקי זצ"ל שהיה ממייסדי הישוב בעיה"ק ירושלים, בעת אשר הפליג בספינה לעלות לארץ הקודש יחד עם בנו ובתו הקטנים נשברה הספינה באמצע הדרך (כשכבר היו קרובים לא"י) וקפצו לים לשוט ע"פ המים, האב הגאון רבי ישעי' לקח עמו את בנו ובתו ושט יחד עמם... תוך כדי שחייתו בים הרגיש שכוחותיו אוזלים, והבין שאם ימשיך לשאת את שתייהם עליו יטבעו כולם במים אדירים, בשעה קשה זו התבונן ובירר לעצמו את ההלכה מי עדיף, ואת מי מהם הוא מחויב להפקיר בעבור השני, והחליט שהצלת הבן קודמת להצלת הבת כמבואר בפוסקים. בטרם עשה מעשה לעזוב את בתו הטובעת, אמר לה בלב נשבר ובחרדה, הנה ביררתי את ההלכה, וכדי להציל לכה"פ ב' נפשות הנני מוכרח לעזוב אותך לנפשך... מששמעה הבת את דברי אביה, החלה לזעוק 'אבי... אבי...' אין לי על מי להשען כי אם עליך - האם תעזבני ותשליכני למצולות ים (רחם נא עלי, מבלי 'לחשוב חשבונות' שעפ"י דין יש לך לעשות כן), לשמע דבריה נזדעזע האב עד מאד, והחל זועק אל ה' שיצילם מן המיצר, והרגיש מיד שהוא מקבל כוחות חדשים בעוז ותעצומות ובכוח זה המשיך לשוט עד חוף מבטחים כשכל הג' שלמים ובריאים. והמשיך לשחות עם שניהם עד החוף וניצולו כולם.

בהגיעו לירושלים, לא דרש רבי ישעי' אלא מעשה זה, ולמד ממנו, על דרך שאמרו חז"ל 'ישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה' (זוהר ח"ב לב, ועוד), 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים' (זוהר חדש ח"ג ז), על כן לעולם לא יתיימש האדם, וידע כי בכל ענין לא נסגרו בעדו שערים ולא דלתות, אם יצעק אבי אבי... יוסיף כביכול

להוציאם ממצרים, מכל מקום לא נגאלו להפיל תחינה לפני בוראו, בבקשת רחמים עד שלא צעקו בתפילה לפני ה', ורק על ידי אנחתם ושועתם זכר ה' את בריתו לנואלם^מ. וללמדנו, שעל האדם מבלעדי תפילותיו.

כח ומן השמים יושיעוהו בכל מילי דמיטב, ואף אם נגזרה ח"ו גזיר, יקרע רוע גזר זינו לטובה ולברכה.

לאחר שנים רבות כאשר הגיע זמנו של הגאון ר' ישעי' זצ"ל להפרד מעוה"ז קרא לבתו ואמר לה, האם את זוכרת את היום ההוא שהגענו ליפו והספינה נשברה, ורק ע"י הצעקה שלך שצעקת 'אבי, אבי, אל תעזבני', על ידי זה ניצלת, דעי נא, שבכל עת וענין כשתרגישי שאת נמצאת במים עזים או במקום צר ומצוק, אפילו שאין נראה לכאורה מקום להינצל על פי דרך טבע אז תצעקי לשמים 'אבי, אבי, אל תעזבני', וכשצעקתך תהיה ממעמקי הלב כמו אז תושעי, כי אם אני אשר אינני רק אב בשר ודם - על ידי צעקתך נכמרו רחמי עלייך עד שלא יכולתי יותר לראות הצער, והחזקתי בך בכל כוחי, על אחת כמה וכמה, אבינו שבשמים אשר הוא מקור הרחמים אם תצעקי אליו באמת כמו אז בודאי תושעי בכל אשר תבקשי ממנו. **מה**. משל למה הדבר דומה, לעומד בפתחו של היכל המלא בחמדה גנוזה, כסף זהב ומטמוניות רבות, והרשות נתונה לו להיכנס להיכל ליטול מכל הבא בידו ולהתעשר עושר רב. אך דא עקא שאין בידו את המפתח לפתוח את השער, שהוא נשאר מחוץ להיכל חסר כל. כיו"ב היא התפילה, כי היא המפתח לבוא שערי בתודה וליהנות מכל ההשפעות שמשפיע הקב"ה על בניו רחומיו, ומבלעדי התפילה נמנע מהאדם להשיג את השפע הרב.

ובזה ביאר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (חידושי הרמ"ל אות פח) את התפילה 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת', ולכאורה מדוע עלינו להתפלל ע"ז שבוודאי השי"ת אינו מקפח שכר כל בריה. אלא ביאורו, דמן השמים אין נותנים רק באיתערותא דלתתא - בתפילה, וצדיקים אלו שבוטחים כל כך בה' עד שאינם מתפללים על כך, עליהם יש לנו לבקש ותן שכר טוב...

מו. ה'רד"ק' מבאר (יונה ב ב), כי הנה אצל יונה הנביא היו ב' ניסים, א. שלא נפל למצולות ים כשהשליכוהו לים אלא הדג בלעו. ב. שעל אף שכבר שהה יונה במעי הדגה, לא אמר **נואש אלא נשאר בשכלו והתפלל**, ואכן סופו שניצל משם, וגדול הנס השני שלא התייאש מלהתפלל יותר מן הראשון.

לפני כעשרים שנה נחלה אחד מחשובי ויקירי קרתא דשופריא שליט"א במחלה הידועה, והכביד עליו חליו עד שכבר מסוכן היה ל... אז קיימו ידידיו וקרוביו כמה

תפילתו של אדם שלימה כאותה שעה שהוא מתפלל מתוך הצרה והרוחק, שהיא יותר מקובלת, והיא העולה לפניו יתברך. וכן תמצא ביונה הנביא ע"ה שבאר העניין, שאמר (יונה ב ה) 'בהתעטף עלי נפשי את ה' זכרתי ותבוא אליך תפילתי אל היכל קדשך', הבטיח הנביא שהתפילה שהיא מתוך הצער ועטיפת הנפש היא הנכנסת לפניו אל היכל קדשו יתברך, עכ"ל¹.

וכן כתב ה'אור החיים', 'עוד ירצה ע"ד אומרו (תהלים קיח ה) 'מן המצר קראתי קה ענני במרחב קה' כי אחת מהתפילות המתקבלות היא תפילה שמתוך צרה, וכן הוא אומר (יונה ב ג) 'קראתי מצרה', התפילה שהאדם קורא לאלוקיו מתוך צרתו - בכל לבו, היא העולה תיכף למרומים. ומוסיף ה'אור החיים' שתפילה מתוך הצרה אינה כשאר תפילות העולות ובאות לפני ה' על ידי אמצעי ומשמעי תפילה

יסוד זה מצינו עוד ב'רמב"ן' בפרשתן (ד י), שהנה משה אמר 'לא איש דברים אנוכי... כי כבד פה וכבד לשון אנכי', ולכאורה צריך ביאור, היפלא מה' עשות נס כזה להסיר מאתו ערלת שפתיו, בזמן שעשה ניסים ונפלאות לרוב בכל פרשת 'ציאת מצרים. אלא, כי לא יעשה הקב"ה נס אם לא התפלל האדם על כך, גם את משה רבינו לא ריפא כי לא התפלל לרפואתו (וטעם הדבר שלא ביקש, כי אכן לא אבה להתמנות במנהיגים של ישראל ללכת אל פרעה). אך וודאי אילו היה מעתיר בתפילה ומבקש זאת מאת ה' לבטח היה נרפא. ישמע חכם ויוסף לקח להוקיר מעלת ערך התפילה ולנצל אותה תדיר.

מן העבודה ויזעקו - התפילה מתוך לב נשבר מתקבלת ביותר

ובתב עוד 'רבינו בחיי', 'והזכיר שני פעמים 'מן העבודה' ללמדך שאין

וכמה עצרות תפילה, הפיצו ברבים את שמו לתפילה בכל אתר ואתר, ואכן בדרך נס הבריא לגמרי כאחד האדם, לאחר הנס נענה, שאין עיקר הנס שהוא נתרפא, שהרי התפללו עליו ופשיטא שהתפילות מתקבלות, אלא 'הנס' - שיהודים רבים עמדו בתפילה על הנמצא כזה מצב.

מו. כתב ה'ספורנו' עה"כ (ב כה) 'וירא אלוקים... וידע אלוקים', וז"ל, ידע נגעי לבבם, ושהיתה תפילתם וצעקתם בכל לב, על היפך 'ויפתוהו בפיהם וגו' ולבם לא נכון עמו' (תהלים עח לו-לז). כי אכן תפילה זו הבאה עם כל ה'ברען' ולא כמצוות אנשים מלומדה, היא הפועלת רבות במרומים.

הנה זה עתה שמעתי מבעלי המעשה, לפני כאחד עשר חודש ישב מלמד וסיפר באחד מבתי החינוך את דבר המעשה שאירע לפני כמה שנים, וספרנו זאת לפני כשנה, עובדא שנשמעה מפי גאון וצדיק אחד, באחד הערים שבארה"ק דרים אב ואם מאושרים שזכו לחבוק בן שנים רבות אחר נישואיהם, וכה היה מעשה, כעבור

בעלי כנפיים (מלאכים), אלא היא עולה ביושר לפני כיסא הכבוד בלא אמצעי. וזה דבר הכתוב ותעל שזועתם וגו' מן העבודה היות זעקתם אל ה' הייתה מתוך העבודה הקשה, לכך 'עלתה' שזועתם תיכף ומיד קדם ריבון עלמין^מ.

וירא בסבלותם - להתבונן תמיד בצרכי הזולת להיטיב עמו ולמנוע ממנו צער

בפרשתן (ב יא), 'ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם', וברש"י, נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם. איתא מהרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ליקושים בפרשתן

כמה שנים מנישואיהם ועדיין לא היה להם זש"ק, החלו לעסוק בסגולות ורפואות עד שכגמר י"ב שנה מנישואיהם הודיעום נחרצות כי לא יהיה להם... לאור 'בשורה' זו החליטו לאמץ להם בן, גידלוהו וטיפחוהו כמו שהיה בנם מלידה, בהגיע הבן להיות בקי בקריאת ה'עברי' נערכה בכיתתו מסיבה גדולה ובמעמד זה העניקו 'סידור' לכל אחד מהתלמידים, בחזור 'בנם' מהמסיבה נראתה עליו נהרה שפוכה, שמחה רבה ועצומה שמעולם לא נראתה עליו, משנשאל הבן לפשר השמחה אמר ל'הוריו' כי מעודו חשקה נפשו ב'אח', אבל לא ידע תפילה מהי, עתה משקיבל את הסידור יהא בידו להתפלל שיוולד ל'אביו ואמו' בן נוסף... האב שידע את מצבו לא אבה לשבור את רוח בנו, על כן נענה ואמר לו, נו נו, תתחיל להתפלל... ואכן, כעבור תשעה ירחים מיום ליום נולד להם בן למזל"ט... ותיהום כל העיר... כי הכירו בכוחה של תפילה לשבר כל גבולות הטבע בהיותה תמימה וזכה באמונה פשוטה בבורא כל עולמים כי הוא כל יכול והוא 'שומע תפילה'.

באותה 'כתה' ישב תלמיד שגם הוא מאומץ' אצל משפחה אחת וזה הילד נפגע עד עמקי נשמתו, על שמדברים בפניו ענינים כאלו... ובבואו הביתה, בכה מאין הפוגות, וכמה שנסתה 'אמו' (מגדלתו) להרגיעו לא הועיל במאומה, בכיו רק גבר מרגע לרגע, עד שפנו אל מנהל הת"ת, והוא דיבר עם תלמידו בטלפון הדברי נחת ופיוס, וכה אמר לו, אולי משמים רמזו לך שגם אתה, אם תבקש מן היוצר בעד בני משפחתך לזש"ק תפעל ישועה בעדם, וכך הוה, הילד התפלל, וכעבור 10 חדשים נולד להם בן זכר למזל"ט - 18 שנה לאחר נישואיהם, ובשנה זו, יום שלישי בשבת ג' לחודש טבת תשע"ט נכנס התינוק בביתו של אברהם אבינו, ללמדך כח התפילה ובפרט כשהיא בוקעת מלב נשבר שהיא שוברת כל המחיצות, ופועלת פעולתה בדבר ישועה ורחמים.

מח. ומכאן תשובה, כי הנה פעמים בעת שיהודי שרוי בצרה וצוקה, אם בגשמיות אם ברוחניות, נראה לו שבזו העת אינו ראוי לשפוך לבו לפני הבורא, ישיב אל עצמו, אדרבה ואדרבה, כפי ריבוי הקושי כך תפילתו יותר מרוצה ומקובלת לפני המקום ב"ה.

עמו, ביום השני ראה שני עבריים נצים והוקשה בעיניו כיצד ירים איש ישראל ידו על חברו, ובכנות יתרו דלה להם מים להצילם מיד הרועים האחרים שלא סבל את העוול שנעשה להם ע"י הרועים.

גם יזכה ע"י ההטבה לרעהו לשפוע פרנסה וכל מילי דמיטב, בדכתיב בפרשתן

(ג יד) 'אהיה אשר אהיה', וכתב ה'רמב"ן 'כשם שאתה הווה עמי כך אני הווה עמך, אם פותחין את ידיהם ועושין צדקה אף אני אפתח את ידי, שנאמר (דברים כח יב) 'פתח ה' לך את אוצרו הטוב'.

לעסוק בדברי תורה - התיקון ע"י לימוד התוה"ק ובפרט כשהוא בריציפות

בפרשתן (ג יב) 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה', וברש"י, 'דבר גדול יש לי על הוצאה זו (יציאת מצרים),

וממשיך ב'ליקושי חבר בן חיים' 'זהו מרגלא בפומא דמין, כי זאת

רמזו חז"ל (נדרים לה). בפסוק (ד א) 'פסל לך, לא העשירי משה אלא מפסולתן של לוחות', כי כתנאי קודם למעשה כדי לקנות את התורה על האדם לקנות תחילה את ה'מידות טובות', והנה ענין המידות לא נכתבו בלוחות, וכאילו נשרו מהם כ'פסולת', ועל בני' ללמוד מעלת המידות ממשה רבינו עצמו - כשיראו שבזכות מידותיו הטובות זכה להיות 'מקבל התורה' יבינו גם הם בחשיבות

כעבור שנים רבות נכנס ר' מרדכי אל רבו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ושאל את הרבי אולי אשוב לשמי הראשון ואקרא את עצמי בשם 'גרינפעלד', אמר לו הרבי, בכל פעם שמאן דהו נוקב בשמך - ר"מ וויינבערגער, נעשה רעש גדול בשמים עד היכן הדברים מגיעים - כמה יש ביד יהודי למסור נפשו עבור הזולת. מדוע תפסיד זאת.

הוסיף לזה חכם אחד, שהנה מצינו בתורה לקרוא ל'יוכבד ומרים' - שפרה ופועה - ובחז"ל (עיי' רש"י א טו) ביארו שפרה שמשפרת לוולד, פועה שפועה לוולד. ועדיין צריך ביאור מדוע לא נקראו בשמם האמיתי יוכבד ומרים, אלא מכאן, כי לא ייקרא שם האדם אלא על שם פעולותיו שפועל ומיטיב לאחרים.

נ. פעם אמר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בגשתו להניח תפילין כאשר נישק תחילה כנהוג את היוד שבקשירת התפילין של יד. התבטא לאמר, כי מקודם שאנו באים להניח את התפילין ולהתעמק לזכור בייחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם, הרי אנו מנשקים את היו"ד (משמעותה 'יו"ד' - 'איד', כלומר יהודי), להראות שתחילה יש להרבות באהבת ישראל לנשק (- להיטיב) כל איש ואיש מישראל.

שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלושה חדשים שיצאו ממצרים'.
הזמן גרמא, בימי השובב"ם בהם ניתן לכל איש ישראל כח עז ותעצומות להתעלות, לטהר ולקדש את עצמו בקדושה של מעלה, אזי בראש ובראשונה יש להרבות בעמל ויגיעת התורה, וכן אומרים משם ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בשם הרה"ק השרף מקאצק זי"ע שעיקר תיקון ימי השובב"ם הוא בלימוד גמרא ופי' תוספות בעיון.

כתב ה'שלמי גיבורים' במסכת תענית (שו"ע תקע"א ב), 'תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית שממעט ממלאכת שמים', והיינו שתלמוד תורה מכפר על האדם יותר מהתענית, ולכן אמרין ליה שלא להתענות, שלא יתמעט ה'מכפר' הגדול יותר^א.

וכן מביא בספר 'חבצלת השרון' (בהקדמת הספר) ששמע מזהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, שעל כל התעניות והסיגופים

נא. פעם ראה הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע אברך היושב בתענית באלו הימים, אמר לו הרמ"מ מדוע הנך עוסק ב'תיקון הקטן' שהוא התענית והצום, הרי 'בר הכי' אתה, ואפשר לך לערוך את 'התיקון היותר גדול' והוא לימוד גמרא ותוס'.
הגאון בעל השדי חמד (בספרו כרך ה כלל נד) מספר: בשנת תרנ"ט בהיותי בעיה"ק ירושלים הזמינו אותי לפדיון הבן ולא הלכתי ואמרו לי כי יש בספרים דסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות, ואני לא הייתי יודע דבר זה... ונראה שאין מקור לדבר זה, רק שיחה נאה בפי הבריות (ובאמת כבר מצינו כן בליקוטי אמרי פנחס, שער הקדושה, ז"ל, תלמידי מרן הקדוש מזידיטשוב זצוק"ל שמעו מפיו הקדוש שאמר בשם הרב הקדוש מוהר"ר פנחס מקאריץ ז"ל שסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות, וכן הוא באילנא דחיי בשם הרה"ק רבי מרדכי מנעשכז זי"ע).

כאשר יצאו לאור כרכי ה'שדי חמד', וכמה מאנשי ירושלים מצאו כי כתוב בקולמוסו של אותו גאון שהיה בקי נודע, שכל רז לא אניס ליה – 'אין מקור לדבר זה', תמהו לעצמם: היתכן שקלא דלא פסיק בירושלים מדור לדור ללא עוררין, ואפילו הצנועין היו נדחקים מעט לזכות אפילו כ'פול' מהחלה של הכהן, והנה נאמר כי אין לכך שום מקור, וזו רק שיחה נאה מפי הבריות.

בספר 'חכמת חיים' מסופר כי באותו זמן נערך אצל אחד הצורבים סעודת פדיון הבן, שבו השתתף גם מרן הגרי"ח זאננפלד. בעת הסעודה דבריו של בעל השדי-חמד עוררו ויכוח בין המשתתפים, עד שקם אחד הנוכחים והציע: הנה איתנו רבי חיים זאננפלד הידוע בבקיאותו המופלגת בכל חדרי התורה ובספרי הראשונים והאחרונים, נשאל את פיהו, ענה רבי חיים מתוך קורת-רוח, ואמר, אכן אין שום מקור בספרים למאמר זה שהסעודה בפדיון הבן נחשבת לפ"ד תעניות. אבל, יש לכך רמז בתורה...

בדרכי התשובה, אין לך תיקון גדול יותר מן התורה הקדושה לזכך ולטהר את האדם מכל חטא עוון ואשמה²².

אם במיתה רח"ל, אך בסוף אותו מאמר נורא בתיקוני זוהר (תיקון כא-כב) איתא, שכל העוסק בתורה הרי מתקיים בו אורך ימים בימינה להצילו מן 'המיתה', ובשמאלה עושר וכבוד יינצל אף מן 'הייסורים', כי נפשו מיטהרת בקדושת התורה הקדושה²³.

איתא מהרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע (זרע קודש בא, ויקרא) כי הנה 'ארבע תקופות' בשנה הן, והם כנגד ד' היסודות מהן נברא עולם העשייה - איש,

בספר 'כתר ראש' (אות קל"ג) מביא בשם הגר"ח מוואלאז'ין זצוק"ל (בענין התיקונים) כי כל העוסק בתורה אין לו מה לדאוג כלל, וכפי שהראה לו רבו הקדוש הגר"א מוילנא זי"ע מאמר נורא בתיקוני זוהר המחמירים מאד בחומר העוונות, שהעובר על רצון הבורא נידון ביסורים קשים ורעים ואין לו תקנה כי

בפסוק 'וכל בכור א'ד'ם' ב'ב'ני'ך' ת'פ'ד'ה' - נוטריקון - 'אם ד'בר מ'ה ב'פ'דיון ב'ן נ'הנית - י'חשב כ'אילו ת'ענית פ'ד' ה'תענית...

והוסיף עוד נופך משלו: יש עוד מעשה הנחשב לעושהו, כאילו התענה פ"ד תעניות, ונחשב לו כ'תיקון' גדול. והוא 'דף' גמרא. ומי שלומד דף גמרא נחשב לו כאילו התענה פ"ד תעניות, כי 'דף' בגימטריה פ"ד. אלא שעל פעולה זו יש פחות קופצים...

נב. הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה מזהיר תדיר את כל הבאים במחיצתו להרבות בלימוד דפי גמ' ותוס'. דכירנא שנכנס אליו בחור בר מצווה בשבת קודש לאחר תפילת המנחה בכדי להתברך אצלו, והרבי היה באמצע אמירת תהילים כדרכו, על כן אמר לו בלשון הקודש - אומר לך 'הדרכה' לבר מצוה, הנך עומד לקבל אורח יצר טוב, שהוא מלאך, מן הראוי שתקיים בו מצוות הכנסת אורחים, והנה, הכנסת אורחים בשלימות היא שמעניקים ונותנים לארח את מה שהוא רוצה ואוהב, ולא מה ש'בעל הבית' אוהב, על כן אגלה לך שאורחך - יצר הטוב, אוהב דבר אחד והוא לימוד הגמרא, ראה נא להנאותו בריבוי דפי גמרא'.

כל עצותיו לכל עניין, רוחני וגשמי, היו בריבוי לימוד התורה, שמעתינו אומר פעם לאחד מבחורי ישיבת סלבאדקא אשר שאל מאתו עצה וסגולה לשמירת עיניים, ענהו על אתר, השקיע את עיניך באותיות הגמרא, ואז תזכה לשמור את עיניך מראות רע.

נג. כתיב בפרשתן 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו', וכבר דשו רבים לבאר מדוע פתח בלשון הוה באמרו הבאים, וסיים בלשון עבר איש וביתו באו (עי' שמו"ר א ד), ומבאר ה'חתם סופר' (ת"מ) כי עד עתה עסקו

(תהלים נב יג), ואם תרצה אתה ג"כ להיות חסיד, תתחסד עם קונך, שתדבק בקוב"ה ותורתו שהם חסד ותקרא ג"כ חסיד, עכ"ל.

כה איתא בתנא דבי אליהו (רבא פ"ח) 'בא וראה כמה גדולה כוחה של התורה, שמטהרת את פושעי ישראל בזמן שעושין תשובה, אפילו מעבודה זרה שבידם, שנאמר (יחזקאל לו כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילוליכם וגו', ואין מים אלא תורה, שנאמר (ישעיה נה א) 'הוי כל צמא לכו למים' ואין טהרה אלא דברי תורה'.

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (פר' האינו ד"ה כשעירים) היה אומר, שהנה מצינו בגמ' (יומא פו.) ארבעה חילוקי כפרה, ומבואר ברמב"ם (עיי' ריש הל' תשובה) שכל זה אינו אלא בזמן הזה, אבל בזמן שביהמ"ק היה קיים נתכפרו כל ד' החילוקים ב'שעיר המשתלח' ביום הכיפורים. ולפי זה מבאר דברי ה'ספרי' בפסוק (דברים לב ב) כשעירים עלי דשא

רוח, מים עפר. והנה תקופת טבת שבה אנו נמצאים, היא נגד יסוד האש. על כן, בתקופה זו מתגברת באדם תאוות היצר, ובושרת בלבו של אדם כאש אוכלת עד שכמעט ומפילתו לפה יקוש ולדברי עוון רח"ל, על כן נתנו לנו 'מתנה' מן השמים - 'ימי השובבי"ם' אשר כוחם רב להילחם בהם נגד היצר הרע, להרחיקו מפנינו לבלתי ישוב להסית לבבנו חלילה.

ואיכבה נוכל לו, על ידי שנעסוק בימים אלו בלימוד התורה הקדושה בהתמדה מרובה. כי כוחה של תורה, בייחוד באלו הימים, יש בידה לשתק את ידי השמן ולומר אל המלאך המשיחית הרף, וכמו שכתב ה'זרע קודש' בעצמו בהרחבה במקום אחר (פרשת תרומה ד"ה ועשו ארון עצי שטים) וז"ל. 'ועיקר תשובה הוא התורה, כמו שאמרו חז"ל, אם היה רגיל ללמוד דף אחד, ילמוד שני דפין. ועיקר חסידות הוא התורה הקדושה בהתמדה. כי אמרו ז"ל - איזהו חסיד המתחסד עם קונו, הפירוש - כי אוריינא וקודשא בריך הוא חד, והתוה"ק נקראת 'תורת חסד' (משלי לא כו), וקוב"ה 'חסד א-ל כל היום'

בתורה בקביעות, ונחשב שעדיין לא היו בגלות, שבעיסוקם בתורה הרי הם כמו שהם עדיין בארץ ישראל (עיי' מהרש"א ברכות ח.), אך משעזבו ספסלי דבי מדרשא, כמבואר בחז"ל (ילקוט שמות א ד"ה ובני ישראל) 'ותמלא הארץ אותם' - שנתמלאו בתי טרטיאות ובתי קרקסאות מהם' ופסקו מלעסוק בתורה, בעת הזאת הם 'באים מצרימה' - לשון הזה, כי את יעקב - כשהיה קיים ושיבתו עמו, הרי איש וביתו באו שהביאו אורא דארץ ישראל למצרים ולא היו עדיין בגלות, רק עתה ירדו לגלותם.

- שהתורה מכפרת כשעירי יוהכ"פ, והיינו שעסק התורה מכפר ב'שעיר' של יוהכ"פ - אפילו על עונות החמורים ביותר, בעודנו בחיים חיותינו. והרה"ק בעל התניא (ע"י איגרת התשובה ט י) כתב שעל ידי עסק התורה ניתן להשיג 'תשובה עילאה' - לכפר על דברים שנאמר עליהם שאין מועיל עליהם תשובה.

הנה"ק ה'סטייפלער' זי"ע כתב (קריינא דאיגרתא, ח"א מכתב יז) לאחד שהיה מסגף עצמו 'נבהלתי... שאתה צם תעניתים... ושעה אחת של לימוד חביב אצל הקב"ה יותר מאלף תעניות'.

יהא רעוא שנזכה לתקן נפשותינו רוחותינו ונשמתנו מכל סיג ופגם בימי השובבי"ם הקדושים הללו, ובזכות זה נזכה לכל מיני ישועות ורפואות^{יה}, שפע ברכה והצלחה עד בלי די^י, ובקרוב נזכה בבוא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, בב"א.

נד. וכתב עוד שם, מי שרוצה לסגף עצמו לשם כפרת עוונות, ילמד ב'חזרה' על דבר שכבר הוא יודע היטב - דללימוד זה אין לו חשק, והוי לימוד זה לשם שמים ממש והוה גם כן סיגוף...

נה. כה אמר הרה"ק ר' דוד בידערמאן מירושלים זי"ע סגולה לחולה, קח שמן ואמור: הרמב"ם היה רופא, ובזכותו ישלח ה' רפואה שלמה לפלוני בן פלוני, ואת השמן יש להדליק על ציון הרמב"ם לכשיזדמן (בספר בית ישראל השלם בשם הרב ר' פנחס בלנק, ששמע מהרה"ג ר' מיכאל הרמן זצ"ל ששמע מר' דוד'ל, הבאנו הדברים לרגל יומא דהילולא של הרמב"ם החל ביום חמישי).

נו. ודע ש'שובב' נוטריקון ש'מחים ב'צאתם ו'ששים ב'בואם. ואז יהא שובבי"ם נוטריקון - ש'פע ב'רכה ו'הצלחה ב'כל מ'עשה י'דינו.

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: התמסרות לזולת

בס"ד | גיליון מס' 211

פרשת שמות

למה לשיר שירים ברוסית ברגעי חיים אחרונים?

וייטב אלוקים למיילדות (א, כ)

אך למעשה, בכל פעולותינו אלו קנה מניות יסוד בעשייתם של כל אלו שנעזרו בו, וכל זכויותיהם מתחלקות עמו. אמור מעתה, אז, כשהקריב למען החסד בהיותו בשר ודם עלי חלד - עשה את העיסקה המשתלמת ביותר, בעיסוקו זה קנה לעצמו מיליוני זכויות במאמץ קטן יחסית לרווח העצום!

וגילוי נפלא זה, אותו חושף הרה"ק בעל ה'שמח משה' ז"ע, צף ועולה מפרשת השבוע, התורה מספרת על המיילדות שהתמסרו למען התינוקות הזעירים של עם ישראל, והסתכנו בהפרת גזירת פרעה כדי להציל את הילדים הקטנים. את שכון מכריזה התורה במילים 'וייטב אלוקים למיילדות', ובעל ה'שמח משה' מבאר כי הכוונה היא כי בשכר זאת הן הפכו לטובות יותר, לנעלות יותר, שכן זכו לפתע בהררי זכויות העתיד של כל אותם ילדים למענם התמסרו!

מדהים גלות עד היכן כוחה של התמסרות אחת לזולת. במעשה אחד שיש בו הקרבה ומאמץ למען משהו אחר, זוכים במניות יסוד בו, שמבטיחות תשואה שלא תאומן: הזכויות העתידיות של אותו יהודי שנעזר בנו. כל זה קרוב אלינו מאוד, בכל הקרבה למען הזולת, בכל מעשה חסד אצילי הדורש מאמץ - מיד זוכים אנו באלפי זכויות הנצברות לנו אוטומטית!

הבה נחיד בליבנו את ערך החסד וההתמסרות למען זולתנו, הבה נחשוב כיצד נוכל להקדיש יותר זמן, מאמץ ומחשבה, כדי להקל על הזולת, כדי לגרום לו תחושה טובה יותר. ככל שנרבה להתמסר ולפעול חסד אמיתי ומזוקק למען זולתנו - כך נזכה ליותר ויותר זכויות כבירות ונפלאות, לעוד ועוד יהלומים יקרי ערך שיוענקו לנו במתנה!

ילד בן 11 שמציל חיים!

היה זה בעיצומה של השואה הנוראה, כשכוחות הנאצים כבשו באכזריות נתח אחר נתח ממדינות אירופה, ובכל מקום אליו הגיעו זממו להכרית שם ושארית מישראל. כוחות הלגיונרים הרומנים שיתפו עימם פעולה, ובאחד

הימים הגיע גם תורה של העיירה הקטנה 'סערט' שברומניה להירמס תחת מגפיהם, כשפרצו לעיירה בשאגות אימה, והכריזו על גירוש מידי של כל יהודי העיירה אל הבלתי נודע...

לא ניתנה ליהודים אפילו שעה קלה לארוז ולהתארגן, בקושי הספיקו - מי שהספיקו - לצרור לעצמם צרור קטן, ומיד יצאו כל יהודי העיירה יחד עם כל היהודים שהתגוררו במחוז בוקובינא שברומניה, 22,000 איש במספר, בשיירה ארוכה שצעדה ברגל מאות קילומטרים. הדרך לא היתה קלה ונמשכה שעות ארוכות, יום ועוד יום...

לא מעט יהודים איבדו את כוחותיהם במסע המפרך הזה, חלקם פשוט קרסו ארצה ונותרו כגופות עזובות בשולי הדרך, ה' יקום דמם. הדרך הלכה ונמשכה, הקלגסים כלל לא העלו בדעתם לספק רכבת לקבוצת היהודים הזו, המידלדלת והולכת בלי שהוצרכו 'לבזבז' עליהם ולו יריה אחת.

היהלום שבכתרו של עם ישראל, הפנינה שחינה בולט לעין וזוהרה נוצץ למרחקים, היא ללא ספק מידת החסד הטבועה בנו, החקוקה בליבנו כיתד שאינו בר תזוזה. מידת החסד טומנת בחובה את רגש האיכפתיות העמוק החבויה בכל יהודי לזולתו, את הרצון להיטיב עמו, את ההתמסרות למענו בכל מצב ובכל תנאי.

בכל פינה ובכל קרן רחוב, נוכל לראות אנשים העוסקים בהתמסרות למען זולתם, תוך השקעת שעות רבות, הון רב ומאמץ משמעותי, למען המטרה - להיטיב לזולת. בדרך כלל זה לא קל, זה בא על חשבון שעות הפנאי הבודדות, דורש את מבועי הכח האחרונים, ולפעמים הקרבה של ממש. ובכל זאת, מידת החסד והעשייה למען הזולת כה טבועה ונוכחת בחינוך, עד שכבר התרגלנו למחזות המרגשים של התמסרות למען הזולת, נשיאה ושותפות בעול עמו, חסד אמיתי וטהור.

יש בחסד כח חזק ועוצמתי, שמושך את כולנו, מפעיל אותנו, גורם לנו להזדעק לנוכח צרתו של הזולת ולהקריב הכל כדי לסייע לו. מה עומד ביסוד הרצון של כולנו לעשות חסד עוד ועוד? מה יכול לשמור עלינו משחיקה במלאכת החסד היומיומית שלנו? ואיזה סוד עצום טמון בהקרבה של יהודי למען זולתו?!

ובכן, לפנינו תגלית מרגשת ומפעימה, על משמעות עשיית החסד. תגלית, שלולה נכתבה במילים מפורשות, איש לא יכול היה להתחייב שכן עובד חשבון הבנק השמימי שלנו, אבל אלו פני הדברים, וזה דבר התגלית:

כשיהודי עושה חסד ומיקל על זולתו, באותו רגע הוא 'קונה' מניות בכל מה שיעשה האדם הנעזר בו. הרי לו לא היינו מסייעים לפלוני לו סייענו, נקל לשער שלא היה מצליח להגיע לאותם הישגים ולאותן הצלחות אליהם הצליח להגיע. לפיכך, מנגנון הזיכוי השמימי עובד כך: יהודי המיטיב לזולתו - זוכה שכל זכויותיו העתידיות של מי שנעזר בו, ייזקפו אף לזכותו!

כדי לקרב את הדברים אל הלב, הבה נחשב חשבוננו של עולם: לאחר 120 שנות חיים עולה יהודי השמימה, ומגלה

שלמד יותר שעות לימוד מכל שעות חייו! הוא גם מוסיף ומגלה תפילות בכוונה בכמות אותה לא יכול היה להספיק בכל ימי חלדו, ולצד זאת - אוצר בלום של חסדים, מידות טובות, נקודות אור - שכלל לא עשה!

הוא תמיה על הענין, וניגש ל'מנהל החשבונות' השמימי, שמשיב לו בנחת: 'אמת דיברת, כל זה אכן לא אתה עשית. אלא שאתה עזרת לילד פלוני שהתקשה בלימודו, וגם סייעת לחולה פלוני שכבר היה מדוכא, ולצד זאת גם סייעת לשכנך בנשיאת משא כבד, ולמכרך בעת שהיה דחוק כלכלית. לפיכך, זכויותיהם של כל אלו שהוזכרו ועוד רבים אחרים להם סייעת ולמענם התמסרת - כל הזכויות הללו נזקפות גם לזכותך, ומאכן מיליוני זכויות שלא ציפית להן מראש, אך הן כאן, למענך!'

באותו רגע, נפערות עיני היהודי בתדהמה, ולפתע הוא מבין עד כמה נכון המשפט 'לתת זה לקבל'. הן הוא זה שאכן העניק משלו, זמן, כח, מאמץ, כסף, הקרבה אישית.

מכירת חפצים...

היה זה בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה, כשברחבי הארץ שרר עוני נוראי, עד שהיו יהודים שהגיעו עד פת לחם ממש. זעקת העניים עלתה אל הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים ז"ע ושבירה את לבו, והוא קם ומכר את כל חפציו ורכושו - למעט הטלית והתפילין ובגד הקאפטן של יום השבת, ורכש בכסף מזון, להחיות את העניים הרעבים ללחם...

למרות המסירות הגדולה שבמכירת כל חפציו ורכושו, התבטא בשנותיו המאוחרות יותר באנחה כבידה: 'אוי, חבל שלא מכרתי גם את בגד השבת. אני הייתי מסתדר איכשהו, ויכולתי אז להביא פת לחם לפיהם של יהודים רעבים!'

סיפור נפלא זה, אותו סיפר המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א מאיר אף מעיר, לאלו פסגות יכול אדם להעפיל, להקריב ולהתמסר ליהודי המצוי בצרה, עד כמה את כל אשר לנו ניתן ונתאמץ למענו. אשרינו שזכינו, בני עם גומלי חסדים אנו, הבה נתאמץ ונתמסר למען הזולת ככל יכולתנו!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הר"ר משה יהודה ב"ר שלמה ז"ל מרמורשטיין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח ת.נ.צ.ב.ה. | הנוצח ע"י המשפחה

עם הצועדים בצעדה האינוסופית הזו, נמנה ילד קטן ורך בשנים, כבן 11 בלבד, שלימים היה למורי ורבי, כ"ק האדמו"ר מנדבורנה ז"ע. הילד צעד בשתיקה יחד עם בני משפחתו, מנסה להדביק את קצב הילוכם של המבוגרים, ולשרוד את הדרך הארוכה עד ההגעה ליעד הלא ידוע בינתיים. אלא, שתוך כדי ההליכה והלחץ להספיק לצעוד בקצב של כולם, הבחין הילד הצעיר בעוד משהו שתפס את תשומת לבו, והוא לא מצא מנוח לנפשו...

הילד הולך ומביט ימינה ושמאלה, ולכל אורך השיירה הוא רואה יהודים שכשלו במירוץ, נכנעו ונותרו בצד הדרך. חלקם חלושים מאוד, אחרים תשושים למדי, והיו גם כאלה שכבר היו גוססים או נוחים עדן. אלא שאלו מביניהם שעוד יכלו להוציא הגה מפייהם, שכבו בצד הדרך וזעקו בלחש: 'וואסער, וואסער - מים, מים'...

כמובן, איש לא יכול היה להשית אוזנו לזעקתם. כל היהודים היו טרודים במירוץ, נאבקים על חייהם שלהם, ואיך יצליחו להסב את מבטם או להושיט עזרה לאותם יהודים אומללים. מה עוד, שלא היו עימם בקבוקי שתיה או כוסות, כך שבכל מקרה לא ניתן היה לסייע. אך למרות זאת, הילד הקטן לא יכול היה לראות את אגות אחיו, וזעקתם פצעה את לבו...

מוחו היצירתי הגה אז רעיון: מדי כמה דקות, עצר הילד את הילוכו, ירד לשוליות המים שנקו בציד הדרכים, טבל בהן את חוטי הציצית המשתלשלים ממנו. כשהחוטים ספגו מים בכמות המקסימלית האפשרית, שב הילד והתכופף לפיותיהם של היהודים הנאנקים, וסחט את החוטם אל תוך פיהם, כך שכמה טיפות הצליחו להשתחל אל הפה, ולהחיות נפשות...

הקלגסים הלגינרים האכזרים הוסיפו לרדוף את השיירה, כל הקבוצה התקדמה בקצב אחיד, ורק ילד אחד, אמיץ וענק לב, עיניו ולבו נתונים למשהו אחר: לעוד 'תחנה' בה יוכל לעצור ולהספיג את הציצית במים בשולי הדרך, לעוד יהודי נאנק שאולי יוכל להעניק לו כמה טיפות של חיים...

סיפור מופלא זה, המסופר בספר תולדותיו 'אביהם של ישראל', מעמיד לנגד עינינו דוגמה חיה, כיצד נראית מסירות לזולת, עד היכן היא מגעת. הנה כי כן, ילד קטן, בן 11 בלבד, ובכל זאת, בעיצומה של צעדת מוות אכזרית, כשמימינו ומשמאלו נופלים יהודים שדודים אל מותם האכזרי - כל מעייניו נתונים להעניק להם עוד כמה רגעי חיים, להפיח בהם תקווה שאולי יגיעו אל היעד.

כי כשהלב רוצה להתמסר לזולת, כל מאמץ הוא בר ביצוע, כל הקרבה היא ברת יכולת. ביהודי, בכל יהודי, טמון אותו כח ייחודי ונפלא, של רצון כנה ואמיתי לסייע לזולת, להתמסר למענו, לפעול כדי להטיב אתו. עלינו רק לחדד את אותו כח ואת אותו רצון, ולדעת ולהאמין שכשאנחנו מסייעים לזולתנו - אנחנו זוכים בזכויות כבירות של כל מה שהזולת יצליח לפעול ולעשות מכח מה שסייענו לו, כך שזו עיסקה משתלמת וכדאית במיוחד!

שיר רוסי מבוקש...

הסיפור הבא הוא סיפור 'טרי' יחסית, שהתרחש לפני כחודשיים ימים. בבית החולים 'מעייני הישועה' שבבני ברק שהה אז הרה"ג רבי יאיר ישראלי זצ"ל, שכיהן כראש ישיבת 'תפארת ישראל' בראשון לציון, עד שחלה ומצבו הלך והידרדר. מדי יום ביומו הגיעו בני משפחה, תלמידים וידידים קרובים לבקרו, וראו את המאור הגדול שלאורו צעדו הולך ודועך...

ביום שלפני יום פטירתו, רבי יאיר כבר היה חלש מאוד, בקושי הצליח להוציא הגה מפיו. סביבו מכשירים שונים וצינוריות במגוון גדלים וצבעים, פניו חיוורות כסיד וכל כולו כחוש ותשוש. צוות מתנדבים - מנגנים הגיעו לשמח את לבו ולעודד את מצב רוחו, ואף הצליחו להעלות חיוך קל בזוויות שפתיו הדואבות...

לפתע, תוך מאמץ לא פשוט, פצה הרב את פיו. הם התקרבו אליו כדי לשמוע מה ירצה, ושמועו אותו מבקש כי ישירו שיר בשפה הרוסית דווקא. לנוכח הבקשה המוזרה נפערו עיני המנגנים בתדהמה רבת, הם כלל לא ידעו כי הרב מחבב שירים בשפה הרוסית, זאת ידיעה חדשה אותה לא שיערו מעולם...

הם נעצו עיניים תמיהות זה בזה, מבולבלים מהבקשה המשונה. הם הניחו שאולי עקב חולשתו הגדולה הוא מבקש לעורר זכרונות ילדות, או אולי, חלילה, דעתו אינה צלולה. אלא שמבטו של הרב היה כה נחוש ומתחנן שהוא מבקש שירים בשפה הרוסית דווקא, והם החלו להעלות בזכרונם שירים רוסיים שהכירו, וכשהחלו לנגןם - עלתה בת שחוק קלה על שפתיו...

כשסיימו את השיר הראשון, שב הרב יאיר וביקש שיר נוסף, גם הוא ברוסית דווקא. המנגנים נאלצו לדלות מירכתי מוחם שיר נוסף, וכשהצליחו - התחילו לנגן. גם כשסיימו את השיר השני שב הרב יאיר וביקש שיר נוסף ברוסית, וגם הפעם הצליחה קבוצת המנגנים לשלוח מזכרון מעומעם שיר רוסי ישן ולשוררו...

כשסיימו לשיר, בכוחותיו האחרונים משך הרב יאיר את הווילון המפריד בין מיטתו שלו למיטת שכנו, ולחש לחולה השוכב לצידו: 'נו, היה יפה? אהבת את השירים הללו?'

ואז התבררה התעלומה. בבית החולים, באותם ימים נוראים, מיוסר בכאבים עזים ודואב עד אין סוף, מה שהדאיג את הרב ישראלי היה החולה הגלמוד, רוסי ישיש, ששכב לצידו באותו החדר. והיטב ידע, כי כשיעלו הצלילים הענוגים של הנעימות הרוסיות בחלל תהיה לשכנו קורת רוח בעומק שאול מצבו, וזה מה שהעסיק אותו עכשיו - על ערש דווי!

סיפור מדהים זה, אותו סיפר לנו בנו בימי השבעה, מעמיד לנגד עינינו תמונה חיה וברורה של מסירות אמיתית לזולת, של חסד אמיתי וטהור תוך מאמץ לא קל, מתוך חשיבה מעמיקה על צרכי הזולת ורצון לסייעו. גם כשאין כוחות, גם כשהמצב ברי רע, גם כשהחולי מתגבר, גם כשכל מילה דורשת מאמץ - המסירות לזולת חיה וקיימת, בוערת ומלהיבה, מחייבת ומאתגרת!

אשרינו שזכינו, שאנו יכולים לפעול למען הזולת ולהתמסר למידת החסד, במאמץ קל בהרבה, תוך התגברות על קשיים קטנים הרבה יותר. הבה ננצל את הכוחות שיש לנו, את היכולות הטובות בנו, את כל כוחותינו ומשאבינו - כדי להיטיב לזולת, כדי להתמסר ליהודי אחר, כדי לסייע למישהו. כך נזכה להעצים את מידת החסד והנתינה, ונזכה באוצרות השפע המורעפים לעוסקי החסד באהבה!

רב או מנקה?

היה זה בתקופה בה שהה הגה"ח רבי גד'ל אייזנר זצ"ל בפריז - צרפת, בעיצומם של ימי גלותו לאחר המלחמה, לפני שזכה להשתכן בארץ. לצידו, חיו אז בצרפת רבבות יהודים נוספים ששהו בפריז כתחנת מעבר עד יגיעו אל המנוחה והנחלה. את אחד מהם הכיר רבי גד'ל, וידע כי יהודי נכבד ועדיין נפש הוא, שבצוק העתים הגיע עד פת לחם ממש, אלא שאין זה מכבודו לעבוד בכל עבודה מזדמנת כדרכם של פליטים גלמודים...

רבי גד'ל ראה בצרתו של הלה, יהודי שתנאי החיים הקשים השפיעו עליו כל כך לרעה, ועדיין, אין זה מחייב שגם ישפילו את כבודו הרמוס בלאו הכי... הוא הגה רעיון אמיץ והזוי גם יחד כיצד להעניק ליהודי הזה כבוד ומעמד, וכך עשה:

הוא הבחין שבית כנסת בפרברי פריז פירסם מודעת 'דרושים', לפיה דרוש לבית הכנסת איש ניקיון, שיעמוד על המשמר מדי לילה וינקה אותו ואת מבואותיו. על אתר פנה רבי גד'ל למפרסמי המודעה, והציע את מועמדותו של הלה, אף שידע כי אין סיכוי שיסכים לעשות את העבודה הזו...

הגבאים נענו ברצון, והסכימו כי הלה יבוא וינקח את בית הכנסת מדי לילה, ויקבל את שכרו הראוי לו. עתה פנה רבי גד'ל לחלק ב' של התוכנית, והודיע לאותו יהודי נכבד שבית כנסת פלוני מחפש רב, אם הוא מוכן לבוא ולכהן בתפקיד תמורת משכורת נאה. גם כאן, כמה לא מפתיע, האיש הסכים מיד לליטול על עצמו את משרת הרבנות הנכבדה בשכר מלא...

עתה, לא נותר לו אלא להשלים את הפאזל: החל מאותו לילה, היה מגיע רבי גד'ל לבית הכנסת ומנקה אותו. עם שחר הסתלק מהזירה, ותחתיו הופיע אותו יהודי נכבד - שהיה בטוח שהוא רב הקהילה. מטעמי נימוס נהגו בו בני הקהילה בכבוד, ואחת לחודש - העניקו לו משכורת. זה חושב שמשכורתו בגין 'רבנות', ואלה יודעים שהם משלמים בגין הניקיון...

ובתווך? - בתווך היה רבי גד'ל מגיע לילה לילה, באשמורת הבוקר, ומבצע את עבודת הניקיון. לא חס על כוחותיו, לא חשב שאין זה מכבודו, לא הרהר לרגע שאולי הוא מתאמץ מדי. יעד ברור ומטרה ברורה הציב בפניו: לסייע לאותו יהודי להתפרנס בכבוד, והיעד הזה עלה בידו, ואין מאושר ממנו...

פעם אחת, כמעט קרתה 'תקרית' לא נעימה. הגבאים ביקשו לשנות משהו בזמני הניקיון, ופנו היישר אל מי שחשב שהוא מכהן כ'רב' בית הכנסת... למזלם הטוב, הרב לא הבין צרפתית, ובני הקהילה לא הבינו אידיש. כשהבחין רבי גד'ל כי חלה תקלה כלשהי, התערב מיד 'לתווך' בין הצדדים, קלט את הדרישה המשתנה של גבאי בית הכנסת, והתאים את עצמו אליה - כדי להמשיך את המהלך הגאוני שרקם...

סיפור מופלא זה, המופיע בספר החדש 'מצוות בשמחה', מעניק לנו מימד נוסף עד כמה כשיש רצון לסייע, כשבווער ביהודי רגש ההתמסרות לזולת, הוא יכול להתעלות מעל עצמו ולהגיע להישגים כבירים. הנה כי כן, רבי גד'ל לא היה מחוייב לנהוג כך, זו מצוות חסד שהיתה למעלה מכוחותיו הרגילים, ועוד במהלך מחתרת - מוזר שכזה. ובכל זאת, להבת העשייה למען הזולת בערה בו, הרצון להיטיב עם יהודי אחר הוביל אותו למסירות בלתי נתפסת!

הבה נאמץ את הגישה הזו, נעמיק את רגש הרצון להיטיב בליבנו. קרוב אלינו הדבר מאוד - להתמסר למען הזולת, לפעול להיטיב את מצבו, לסייע לו בעת צרה. כך נזכה למעלת החסד הגדולה והכבירה, כך נזכה ששערי שמים יפתחו בפנינו וירעיפו עלינו שפע טובה וברכה!

ועל זה השיבו המילדות: "כי לא כנשים המצריות העבריות" וכיון וגזירתך היא רק על העבריות ולא על המצריות אין כאן דינא דמלכותא, ועל כן "ויצו פרעה לכל עמו" שאפילו על המצריות גזר כדי שתהא גזירתו שווה אצל כולם.

ותרד בת פרעה לרחץ על היאר וכו' ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה (ב, ה)

בגמרא (מגילה יג, א) "ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד אמאי קרי לה יהודיה על שום שכפרה בעבודה זרה דכתיב ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". וברש"י, (ראה סוטה יב, ב) שירדה לטבול לשם גירות.

בספר שי לתורה הביא לבאר את דברי חז"ל מנין הוציאו שנתגיירה, ע"פ מעשה שהיה עם הרב מבריסק:

הרב מבריסק זצ"ל, בעלייתו ארצה נסע באוניה, ועקב הקפדתו הרבה בענייני כשרות, הוא לא אכל מאום. רב החובל ראה שאינם אוכלים, ודאג להם: "אני אביא לכם סיר חדש עם תפוא"א".

הרב מבריסק תמה ושאל את ילדיו: "מה רוצה מאתנו הגוי הזה? הלא הלכה היא ש"עשו שונא ליעקב", ולא יכול להיות שהוא דואג לנו סתם! מה הוא באמת רוצה?" כשחזר רב החובל, שמע את הרב שואל את את השאלה הזאת!

פנה אליו רב החובל ואמר לו "אני יהודי!" והכל הסתדר... וזהו מה שהכריח את חז"ל לומר שבת פרעה התגיירה. אחרת בשביל מה היא הלכה להציל יהודי? על כרחך שהיא התגיירה.

(עלי ורדים)
ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה (ב, ו)

כתב רש"י: והנה נער בוכה, קולו כנער. ויש להבין למה כתוב 'מילדי העברים זה' היה צריך לומר ילד עברי זה.

מסופר, כי בעת שהמלכה מריה תרזיה מלכה בפראג, הציקו מאד לישראל בגזירותיהם, עד ללא נשוא. והיה שם שתדלן נכבד שקראו לו ר' זלמן קרוב, בעל קול עבה וחזק, והוא קיבל עליו שליחות המצוה לבטל הגזירה. הוא הופיע בפני המלכה, במעמד שרי המדינה לשטוח בקשת היהודים, ובקולו האדיר זעזע את הנוכחים. נגש אליו אחד מהשרים ואמר לו בגערה: לא מן הנימוס לדבר בקול בפני המלכה!

השיב להם ר' זלמן בחכמתו: כסבורים אתם שקולי מדבר בפניכם? לא ולא! אלא קולם של רבבות ישראל הנאנחים ונאנקים תחת מצוקת הגזירה, קולם בוקע מתוך גרוני ומבקשים עזרה!

הדבר נתקבל בפני המלכה והנחה עשתה ליהודים. משה רבינו עוד בילדותו הרגיש בצרת אחיו שנגזר עליהם 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ולכן "ותפתח ותראהו את הילד" ראתה בתוך התיבה ילד קטן בן שלשה חדשים "והנה נער בוכה" קולו כנער, קול בכי אדיר פורץ מתוך פיו, אז הבינה בת פרעה את המצב "ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה" קולו הוא קול כל ילדי העברים הנאנקים בגזירה הרעה הזאת כולם בוקעים מתוך גרונו של משה.

(תורת משה נתן)
ותאמר אחתו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מיינקת מן העברית ותינק לך את הילד (ב, ז)
וברש"י והוא מהגמ' סוטה יב, ב "מן העבריות - מלמד שהחזירתו על מצריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה". מובא ב"שולחן ערוך" (יו"ד סי' פ"א ס"ז בהג"ה) כי אין לתת לתינוק יהודי לינוק מגויה, אם אפשר למצוא מיינקת ישראלית. ובביאור הגר"א (שם ס"ק ל"א) הביא מקור ורמז לזה מהמדר"ר פ' שמות משה רבינו שלא נתנו לו לינוק מאשה מצרית כי אם מאשה עבריה.

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א, ח)
כתב בכלי יקר: אמר אשר לא ידע את יוסף, כי לא ידע מה שקרה ליוסף, כי אחיו היו משתדלים בכל עוז להאבידו ולבטל חלומותיו ולא הועילו להם כל נכליהם אשר נכלו, כי רצון האל ית' היה עם יוסף לגדלו ודבר אלוקינו יקום לעולם, כך פרעה אמר פן ירבה נגד רצון האל ית' שאמר כן ירבה וחשב מחשבות עליהם ולא עלתה בידו כאשר לא עלתה בידו אחי יוסף, ובכל מה שהיה קם על ישראל אותה קימה היתה על המצרים - ועל קדקדם חמתו ירד.

ועתה נתאר לעצמנו איך היה נראה הדבר למעשה, בתיה באה לבית אביה פרעה עם ילד קטן ומושיבה אותו על חיקו של פרעה, מפתו יאכל מכוסו ישתה, והוא מושיען של ישראל, הרי הוא ממש קיום הפסוק 'התעללתי במצרים', כך הקב"ה צוחק על העולם, כולם עושים לנגדו והקב"ה משתמש בהם ככלים לצורך התגלות אלקותו ית' בעולם. כך הוא בכל ההסטוריה של העולם, כמעשה דיוסף מוקיר שבת וכל המעשיות שבעולם.

(עפ"י כלי יקר)
וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך. (א, יד)

צריך להבין אריכות הסיפור שהתורה מאריכה מה עבדו בהם, היה די באמרו 'וימררו חייהם בעבודה קשה', מאי נפקותא במאי היה. גם מה שמסיים 'את כל עבודתם וכו'', שלא לצורך לכאורה.

וני"ל, הנה כל ההתחלות קשות [מכילתא יתרו יט, ה], ומי שלא רגיל לעבוד עבודה מאד יקשה עליו, וישבר גופו. מ"מ ברוב הימים יהיה מורגל בזה ולא יקשה עליו כ"כ, כי הרגל נעשה טבע. ולמשל אם יתרגל בעבודת השדה לא יקשה עליו כ"כ, אבל כששוב יתחיל במלאכה אחרת שלא הורגל בה, יקשה עליו מאוד, ויהיה בכלל כל התחלות קשות. אבל, גם לזה יתרגל במשך הימים ויעשה לו כטבע לבסוף. ואח"כ כשיבא לעשות בחומר ובלבנים ולא רגיל בזה יקשה עליו מחדש. וכן הלאה.

ואומר, בוודאי היה קשה מאד לישראל כשהתחילו לשעבד עמהם כי לא הורגלו בזה ובכיוצא בה, מ"מ בימים רבים היה להם להתרגל, אבל מצריים שרצו למרור תמיד חייהם, התחכמו לשנותם ולהחליפם ממלאכה למלאכה, כשעבדו בחומר והורגלו בזה החליפום לעשות בלבנים, ואלו שעבדו בלבנים והורגלו במלאכה זו החליפום במלאכה אחרת. וכן עשו חליפין בעבודה בשדה, כדי שתמיד יוקשה עליהם ויתחילו מחדש מלאכת עבודה שלא הורגלו בה, ויהיו קצין בחייהם תמיד.

וזהו: וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, באלו המלאכות עבדו בהם בחילוף אותם, את כל עבודתם אשר עבדו, ע"י זה כל עבודתם שעבדו בהם לא היה קל בעיניהם ע"י הרגל, רק היה בפרך כדרשת חז"ל [עיין שמו"ר א, טו] המשברת ומפרכסת הגוף וק"ל.

(כתב סופר)
ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות... ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכוהו (א, טו כב)

בעל הקצות החושן (מובא בילקוט הגרשוני ובפנינים יקרים) ביאר את בקשת פרעה למיילדות ותשובתן אליו כך:

דהנה שיטת רבנו תם (ברא"ש נדרים כ"ח) דלא אמרינן 'דינא דמלכותא דינא' אלא כשהגזירה שווה על כל בני המדינה, אבל אם החוק הוא איפה ואיפה בין חלקי העם, לא אומרים בזה דינא דמלכותא דינא. וזהו שבא פרעה בטענה למילדות מדוע "ותחין את הילדים" והלא ציויתי אתכם להורגם, ודינא דמלכותא דינא.

שואל רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל בספרו "אמת ליעקב", מה הראיה ממשה רבינו, הרי משה היה צריך לדבר עם הקב"ה, ופה שמדבר עם השכינה לא ראוי שיינק מגויה, אך מנין שגם בשאר ילדי ישראל יש להקפיד על כך?

אלא מבואר מזה לימוד גדול בענין החינוך שצריך כל אב לתת לבניו, שלכל ילד יש סיכוי לדבר עם השכינה, וע"כ צריך לחנכו כאילו הוא יהיה גואלם של ישראל. וזה פסוק מפורש "אל תגועו במשיח" (תהילים ק"ה ט"ו) ומי הם "משיח" אלו תינוקות של בית רבן (שבת קיט:). כל אחד מילדי ישראל ראוי להיות משיח... ולכן צריך לחנך כל ילד מישראל כאילו הוא כמו משה רבינו, עם כל הקדושה והטהרה...

בספר "מעשה איש" ח"ב מובא שפעם באו לבקש מבחור ישיבה שיארגן קבוצה לעשות פעילות ב'בין הזמנים' בקרב העולים החדשים שהגיעו ארצה בזמן העלייה. הבחור החליט להיוועץ ברבינו (החזו"א) ולשאול דעתו על העניין, והשיבו רבינו אנחנו הרי מתייחסים לכל בחור ישיבה כספק 'גדול הדור' הבא. כי הנסיון מראה שהגדולים לא צמחו דוקא לפי מה שציפו מראש, ולא מי שחשבנו שיהיו הגדולים הם היו אלו הגדולים בסופו של דבר. והנה יש כאלו שאם יילכו לפעילות כבר לא ישובו לאותו 'שטייגן' (כבראשונה באופן מוחלט). הם יקבלו 'גישמאק' בפעילות, ומי יודע אולי אותו אחד היה יכול להיות מגדולי הדור הבא. ומה שיש בחורים שטוב בשבילם שיעשו פעילות? הם כבר ימצאו את הדרך איך לצאת לצורך זה. והוסיף: בחור שכבר הלך אינו מורה לו לשוב, אבל לבחור השואל משיב לו בשלילה.

(עלי ורדים)

המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא (ג' ה)
"אל תאמר לכשאפנה אשנה" - אמרו חז"ל, כי האדם חושב בנפשו לכשירחיב לו ד' את גבולו ויוטב מצבו, אז יעסוק בתורה ובמצות. אבל לא כן עכשיו כשהוא בצרה ומצוקה. ולזה אמר הכתוב "כי המקום אשר אתה עומד עליו" היינו באותו מצב ובאותה שעה - קודש הוא. דאפשר שרצון ד' הוא דוקא העבודה מאותה שעה הדחוקה וכבר ארז"ל במ"ר שה"ש פ"ה הלומד תורה בצער נוטל אלף בשכרו, שלא בצער נופל סאתים. ולפום צערא אגרא אמרו ז"ל.

(חפץ חיים עה"ת)

פעם אחת הלך רבי שלום מקמינקא לאסוף כסף לצורך מצוה חשובה, והגיע לביתו של חוכר עשיר, כאשר ביקש להיכנס ולזכותו, הבחין העשיר בבואו ורץ להטמין את עצמו בעליית הגג מתחת לערימת קש... ביקש רבי שלום להיכנס אל הבית, ונקש על הדלת, אשתו של העשיר ניגשה לדלת ואמרה: "בעלי איננו בבית".

רבי שלום הבין שבעה"ב מתחבא ממנו, ואמר שברצונו לחפשו... האשה הסכימה, ולאחר חיפוש קצר מצאו, בעל הבית עמד כולו מבוויש, כאשר נתפס בקלקלתו, פנה איליו רבי שלום ואמר לו שיש לו הכרת הטוב איליו שבזכותו הבין מאמר חז"ל:

"חכמינו אמרו כי גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה". והעולם שואל מניין למדו זאת חז"ל, אמנם כעת מבין אנכי, כי משה רבנו, כשראה את השכינה, הסתיר את פניו בלבד, ואילו אתה, כשראית אורח, הסתרת את כל גופך..."

ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך (ג, ה)

מעשה ברב של 'קראים', שרצה להתווכח עם הרב של עירו על אמיתות דתם, ומי שיצליח, השני יקבל את דתו. והרב קבל ברכה מהגר"א שיצליח. בעת הכנסו לאולם הארמון, שכח הרב לחלוץ את נעליו כמקובל, ובאמצע האולם נזכר, ואז חלץ אותם ולקח אותם בידי, והקראי צחק עליו ואמר למלך: תראה איך ההתנהגות שלו אין לו דרך ארץ לפני המלך, בא עם נעליו בידו! אבל הרב ענה לו, כיון שבא יחד עם קראי והקראים גונבים נעליים, ע"כ תפס אותם בידו. הקראי נתמלא כעס ואיבד את עשתונותו והטיח בפני הרב שהוא שקרן ומוציא לעז על הקראים, והמלך אמר שיוכיח דבריו, על סמך מה אמר שהקראים גונבים נעליים. אז אמר הרב: כשנגלה הקב"ה אל משה בפעם הראשונה, אמר לו הקב"ה 'של נעליך מעל רגליך', ומשה רבינו חלץ את נעליו, וכשחזר מלדבר עם הקב"ה, לא מצא את נעליו, כי הקראים גנבו אותם. לשמע הקראי דברים אלו צעק לפני המלך: אדוני המלך, זה שקר גס! שבזמן משה עוד לא היו קראים. אז אמר הרב למלך: רואה אתה אדוני המלך שהוא מודה שדתינו היא הקדומה והנכונה! ואז הודה המלך לדברי הרב ויצא כמנצח ואילו הקראי יצא בבושת פנים מלפני המלך.

מאוצרות המגידים

"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (א, ח)
"אשר לא ידע את יוסף" - עשה עצמו כאילו לא ידע ואינו מכיר.

ובמדרש רבא מובא: אשר לא ידע את יוסף, וכי לא היה מכיר את יוסף? הרי יוסף היה המשנה למלך והציל את מצרים מחורפת רעב? אלא אמר רבי אבין: משל לאחד שרגם אוהבו של המלך. אמר המלך: התיזו את ראשו, כי למחר יעשה כי כך. לכך כתב עליו המקרא, "אשר לא ידע את יוסף" כלומר, היום עשה עצמו "אשר לא ידע את יוסף" למחר - הוא (אותו פרעה) עתיד לומר (שמות ה, ב) "לא ידעתי את ה..."
ובמשנת רבי אליעזר (פרק ז) מסביר את דברי המדרש: מכאן למדו חז"ל אין לך קשה לפני הקב"ה יותר מכפיות טובה! לא נטרד אדם הראשון מגן עדן אלא על כפיות טובה. אף אבותינו במדבר, לא כעס עליהם הקב"ה אלא על כפיות טובה. וכשהיו אבותינו בארץ לא היו חטאותיהן אלא על כפיות טובה.

מפני מה ענש הכתוב ביותר לכפויי טובה? מפני שהוא כעין כפירה בעיקר, בהקב"ה, אף הכופר בהקב"ה כופר טובה הוא. כי האדם הזה הוא כופה טובתו של חבריו, ולמחר הוא כופה טובתו של קונו. וכן הוא אומר בפרעה "אשר לא ידע את יוסף", ולכאורה איך יכול שלא לזכור את עצותיו וחסדיו של יוסף כלפי עמו?

אלא שהיה יודע ולא השגיח עליו וכפר בטובתו - היה כפוי טובה, ולבסוף כפר בטובתו של הקב"ה שאמר "לא ידעתי את ה...". הא למדת שכפיות טובה הוקשה לכפירה בעיקר!

ובספר "איש לרעהו" מובא בשם הגאון בעל ה"מכתב מאליהו" רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל מהו ההסבר, מדוע "הכופר בטובתו של חבריו לבסוף כופר בטובתו של הקב"ה?"

כי האדם נוהג בכל מעשיו כפי כוחות נפשו. אם כעסן הוא, יכעס בכל ענין שיביאהו לזה, ואם גאה הוא, יתגאה בכל מקום שהוא. אם טוב לב הוא, יתנהג בטובה עם הכל, וכן רע הלבב. על כן, כפוי הטובה, לא יהיה כן רק כלפי בני אדם, אלא כשם שיכפור בטובתו של חבריו, ככה יכפור בטובתו של הקב"ה, ולא יבדיל ביניהם. שהרי כפיות טובה היא בתכונת נפשו, אם כן גם לפני הקב"ה יתנהג כפי תכונה זו...

חשוב לציין, כי הגרעים שבכפויי הטובה, לא זו בלבד שאינם מכירים טובה, אלא עוד משיבים רעה תחת טובה, על ידי העמדת פנים כאילו נפגעו כביכול, מן הטובה שעשו להם. ובכך מוצאים היתר לעצמם להעיז פניהם, ולהרע למיטיבם אף יותר מאשר ירעו לאדם אחר...

על תופעה מוזרה זו עמד הגה"ק הסטייפלר זי"ע בספרו "חיי עולם" ואף נתן טעם לכך, ואלו דבריו: "וככה תראה בכמה אנשים המדה הרעה והמנוולת לשלם רעה תחת טובה, היינו לעשות רעות למי שהטיב לו. ולאיש אשר לא היה לו עמו שום עסק לא ירעו ולא ישיחיתו, אשר יפלא מאד על התאווה המשונה הלזו להרע דוקא למי שהטיב עמו."

ואגב, מביא הסטייפלר בקשר לזה מה שמסופר בספר "חוט המשולש": שהיה פעם אדם שהעיז פניו נגד הגה"ק בעל ה"חתם סופר" זי"ע והרע לו ביותר. אמר עליו ה"חתם סופר": "תמה אני, שאיני זוכר שעשיתי לו טובה מעולם, אשר עבור זה יהא מעונין להרע לי..."

ממשיך הסטייפלר ומסביר את פשר תאוותו של הכפוי טובה להרע למיטיבו: "אבל באמת שהאדם המושחת הזה, כאשר מקבל טובה, מרגיש כעין חיוב הכרת טובה, וברוב גאוותו ומדותיו הרעים אינו חושש כלל וכלל להכנע ולהכיר טובה, ושוב רואה הוא במיטיבו כאיש המדיר ממנו את מנוחתו, וכבעל חוב שלו שהוא מחוייב לשלם לו, ולכן מתעורר אצלו שנאה עליו ומתאווה להרע לו, וגם להיראות שהוא אינו נכנע ושאינו בו זיק רגש של חיוב הכרת הטוב..."

ועל כך מובא בספר "מעילו של שמואל" מעשה נורא! בהיות הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי זצ"ל כבן 16 שנה נמנה על בחירי ישיבת סלוצק, שלט כמעט בכל סדר "נשים" בעל פה - גמרא רש"י ותוספות. משם פנה להלוסק, בה ניהל הגה"ק רבי ברוך בער מקלמניץ בעל ה"ברכת שמואל" את ישיבתו. הוא קרב את הבחור החדש, שהיה בו שילוב של תורה ויראה, מדות טובות וענווה, וקבע עמו לימוד בחברותא במסכת עירובין ובשלחן ערוך "אבן העזר". היתה זו זכות שמעטים זכו לה, לעמוד על האבניים, על סדנת היצירה של ה"ברכת שמואל..."

על כן, כמה הופתה ה"ברכת שמואל" כאשר כעבור שנה התייצב התלמיד בפניו, לקבל ברכת פרידה! כי ברצונו לנסוע לוולוז'ין אם הישיבות וללמוד שם תורה...

ה"ברכת שמואל" אף הביע את מורת רוחו ולא הסתיר את הקפדתו! לימים - סיפר רבי אריה: כי יודע הוא בבירור שקפידתו של רבו עשתה רושם, ותלה בה כמה וכמה מאורעות ומקרים. יתר על כן, ידע זאת בשעת מעשה, וחש בו במקום. אבל מה יכול היה לעשות, ופחד להישאר במקומו. כי בעל האכסנייה בה התגורר, ראה את התמדתו, וחשקו בלימוד התורה הק', ושמע על כשרונותיו, על כח זכרונו ועיונו המעמיק, ודחק בו להקדיש מעט מזמנו "להרחיב אופקים ללמוד שופות, חכמות ומדעים", והנער פחד פן

יתפתה ויגזור על עצמו מיתה רוחנית, כי בכך אט אט הוא יגורש מגן העדן של התורה בטהרתה. לפיכך מיהר לברוח ממקום הנסיון...

אם כן, נשאל רבי אריה לימים, מדוע לא סיפר זאת לרבו, מדוע לא התנצל בפניו, לא גילה את לבו, מדוע שתק, ומשך עליו את קפידתו? ענה רבי אריה תירוץ מדהים: איך יכול היה - הן אז היה מעביר את ההקפדה על בעל האכסניה, מעורר עליו את הקפדת רבו העושה רושם והוא הרי אכל מפתה, נהנה ממנו, ואיך יוכל להרע לו? מוטב היה לו לשתוק, ולמשוך את ההקפדה עליו ולשאת בתוצאותיו במשך שנים, ובלבד שלא יהיה כפוי טובה!!!

עד היכן גודל הדקדוק בהכרת הטוב נראה מסיפור הבא שמובא בספר "שאל אביך ויגדך": ישיב המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע בחדרו ולמד, והנה פנה לאחד הבחורים שהיו במקום ובקשו לקרוא לבחור פלוני כדי שיביא לו את מעילו (שכנראה הונח בריחוק מקום), שכן קר לו מאד. תמה הבחור: וכי למה אלך ואקרא למישהו אחר, הלא גם אני יכול להביא למשגיח את מעילו? השיב המשגיח: "לאותו בחור חייב אני מכבר הכרת הטוב על טובה מסויימת שעשה לי, ועתה אודות לטובה הנוספת שיעשה לי, ישאר חרות בזכרוני שעלי להכיר לו טובה. אך אם אתה תעשה לי טובה זו, כבר אתחייב בזה בהכרת הטוב לעוד אדם ומי יערוך לי שאזכור לגמול לך כדבעי, אולי אשכח ולא אחזיר..."

(איש לרעהו)

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור (ב, ה)
חז"ל במסכת מגילה (יג, א) אומרים, שבתיה בת פרעה "ירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". כפרה בע"ז, הלכה ויצאה לטהר עצמה מהגילולים שהיו בבית אביה.

בת מלך, עוזבת את הגילולים והולכת לטהר את עצמה מהעבודה זרה, לרחוץ בנהר, לטבטל.

זה לא פשוט וקל גם לאדם מן השורה העושה תהליך כזה, וכאשר בת מלך מחליטה החלטה לעזוב את גילולי בית אבא - הנסיונות גדולים כפליים וההקרבה רבה עד מאוד. ואכן, מיד רואים פה - מורי ורבותי, את הסיעתא דשמיא, שהיא קבלה על אתר, מחמת מסירותה והחלטתה האיתנה להיטהר.

הגיע מלאך ראשון והרג את נערותיה. "ונערותיה הולכות על יד היאור", כותב רש"י הקדוש: "הלכת - לשון מיתה, כמו הנה אנכי הולך למות". כי "בא גבריאל וחבטן בקרקע" כמו שאומרת הגמרא (סוטה יב, א) מה יש? מדוע הרגן? - לפי שמחו בה על רצונה להציל את משה.

בחז"ל (שם) כתוב שהן אמרו לה: כאשר מלך גוזר גזירה, הרחוקים מהמלך חושבים אולי לעבור על גזרה, ספק עושים כך ספק אין עושים, אבל הקרובים למלך ודאי לא יבגדו בפקודה, אינם מסוגלים לעבור על גזירת המלך. הרי המלך ציוה: "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", לפי החוק חובה להרגם, ובוודאי שהתינוק הנמצא כאן הוא יהודי, מי יכול להניח ילד על שפת היאור? ודאי תינוק יהודי הוא, ואת הולכת להציל אותו, לעבור על גזירת המלך אביך?!

נסיונות. הם היו שטן שבא למנוע ממנה לעשות את המעשה הטוב. קשה לה, נו, לכל אדם יש נסיונות. והיא זכתה שעל המקום בא המלאך וחבטן - הרג אותן, ובטלו הקשיים הללו! היא קבלה סיעתא דשמיא מיוחדת, להקל עליה את הנסיון.

ולא עוד, אלא "ותשלח את אמתה ותקחה" - ידה התארכה כמו מכאן (מקום הדרשה) עד אחרי הכביש הסמוך - שישים אמה. פתאום היד מתארכת, א נס גלוי! סיעתא דשמיא.

שמעו נא את אשר אומר רבנו יונה בשערי תשובה (שער א') "והתבאר בתורה, כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעם משגת", היינו סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע, ומוכח כן מבטיה שסיעו לה וגם זכתה באותה שעה גורלית להציל את משה רבינו ע"ה.

מה התרחש אחרי זה?

"ותפתח". אני מתפעל תמיד ממה שהיה שם ממש מבהיל ומרעיד. עד לפני זמן מה היתה בגילולי בית אביה ועכשיו "ותפתח ותראה את הילד" שראתה שכינה עמו.

אין לנו מושג מה המשמעות לראות שכינה. זו הרי דרגה עליונה נוראה שהגיעה אליה מיד כאשר ירדה לרחוץ מעבודה זרה.

"הבא ליטהר מסייעין אותו" - ככל שיש יותר "הבא ליטהר" ככה יש יותר "מסייעין אותו". כזו סיעתא דשמיא מקבלים.

ראיתי מעשה שמאוד התפעלתי, ובעל המעשה הוא רבי טוביה ויין זצ"ל. מסתמא יש בין היושבי שהכירו אותו, אני הכרתיו, הוא כותב כי שמע את העובדה מפי קדשו של ה"חפץ חיים".

ה"חפץ חיים" ספר כך: היתה שטעטלע [עיריה] קטנה ליד העיר וילנא. כמו בכל תפוצות ישראל, גם בעירה קטנה זו התקיימו שיעורי תורה, בעלי

בתים ישבו ולמדו תורה, חלקם בשיעור גמרא, אחרים שיעור משניות, עין יעקב והלכה.

באחד השיעורים למדו באותה תקופה משניות יבמות. ליד החבורה שלמדה את המשניות ישב יהודי קנטוניס.

מי לא יודע את הרקע של היהודים הללו. הצאר הרוסי ימח שמו לקח ילדים, שלח אותם לעשרים וחמש שנה של עבודות המלך - לצבא, במקומות רחוקים שאין בהם זכר ליהודים, בכונה תחילה כדי שלא יפקד עליהם שם ישראל עוד וישכחו בכל היידישקייט. מסכן אחד כזה ישב לידם, איש לא צעיר.

באותם ימים, הלצים היו קוראים לקנטוניסטים "יוונים", שאינם יודעים מימינם ומשמאלם, כך כינו אותם ("המכנה שם לחבירו" - לא פשוט). והקנטוניסט הזה ידע כי הלצים בשטעטלע קוראים לו יווני.

כדרכו של שיעור תורה, מתפלפלים, מקשים משיבים ועונים. ובאותו יום, כל הוויכוח היה סביב המילה יבם - היבם היה כך, ואם היבם היה אחרת וכו'. עוד פעם יוון ועוד פעם יוון - הוא שמע יוון!... והבין כי לועגים עליו, חשב בתום לב כי כוונתם להתלוצץ בו. התאפק ככל שיכול היה, אבל הם לא פסקו - שוב צוחקים עליו. כמה אפשר לומר "יוון" בשיעור אחד... התמלא בצער נורא.

עד שקם בחרון אף והטיח בהם: "אתם לא מתביישים? מה אני אשם שלקחו אותי מההורים שלי והייתי כל השנים רחוק אצל הגויים? אחרי כל מה שעברתי לא כואב לכם לשבת ולצחוק עלי? ובפעם, פעמיים, לא די לכם? עשרים פעם, שלושים פעם! וכי כך התורה מלמדת אותכם?!" הם נבהלו. נגשו מיד להרגיע אותו: "חס וחלילה! חס וחלילה! אנחנו יושבים ולומדים משניות יבמות ודברנו על יבם, לא חשבנו עליך חלילה אפילו פעם אחת".

"אתם מספרים לי סיפורים" - אמר בכאב עצור. "תדעו שאיני מוחל לכם, אין לכם כפרה! כך שופכים את דמי, עוד פעם ועוד פעם - יוון יוון!..." הנוכחים היו אובדי עצות. אמרו זה לזה: מה עושים איתו? כמה שמסבירים לו, לא מצליחים.

קם יהודי חכם ואמר לו: "רגע אחד, תהיה רגע בשקט ונסביר לך הכל. איך כותבים 'יבם', מה כתוב בסוף? מ' סופית. יבם. ו'יוון' כותבים עם נ' סופית, הנה אתה תראה ותבין שהמילה שונה והמשמעות אחרת לחלוטין, ואיך אתה יכול להגיד שהתכוונו אליך, בשעה שהמילה שונה ואחרת". הלה שמע ולגלג: "חה חה חה, תודה רבה לך אדוני, אתה יכול למכור לי מה שאתה רוצה. אני לא יודע מה זה מ' סופית, ואם כן מדוע שאאמין לך? איני יודע א' ב', ואיך אוכל להאמין לך ולחברייך - אנשים שלא איכפת להם לשפוך את דמי?!"

תגיד, אז מה אתה רוצה שנעשה כדי להוכיח לך שלא התכוונו אליך? - אתם תלמדו אותי א' ב', ואני אראה בעיניים שלי מה זה מ' סופית ומה זה נ' סופית, אז אבין שלא התכוונתם אלי. לימדו אותו א' ב'.

סיים ה"חפץ חיים" את סיפורו: הכרתי את האיש, וכולם היו קוראים אותו הגאון מלייפנישוק! מא' ב'...

כי היהודי הקנטוניסט לא נעצר בא' ב', הוא התקדם הלאה והלאה עוד ועוד, ונעשה גאון גדול ששמו נישא ונערץ בפי כל מכריו - הגאון מעיירת לייפנישוק.

יהודי מתרגז למה צוחקים עליו, לימדו אותו א' ב', איזו סיעתא דשמיא בלי גבול!

למדנו מהפרשה לידע ולהודיע ש"הבא לטהר מסייעין אותו", אבל רבותי, כדאי לנו לבוא ליטהר באמת, יותר חזק, יותר עמל התורה, יותר תפילה, יותר לב בתפילה, יותר דקדוקי הלכה - בא ליטהר! הא, אז אומרים בשמים, ככה אתה בא ליטהר? "מסייעים אותו" - נותנים לך סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע.

(יחי ראובן)

וישמע פרעה וגו' ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין וישב על הבאר (טו, ב)

בין תחילת הפסוק המספר על בריחתו של משה מפני פרעה, לבין סופו המספר על ביאתו למדין - עברו לדעת הרמב"ן כשישים שנה!! ויש לתמוה, מדוע א"כ קירבתם התורה בתוך פסוק אחד, כאילו היו סמוכין תיכף בזה אח"ז?

ויש לפרש, שבא הכתוב לרמוז לנו הערה נוראה ועמוקה עד מאוד, הבה ונתבונן היטב - כי יסוד חשוב לפנינו!

וראוי להקדים, כי כל התורה - היא "תורת משה", הכל הוא דיבורו של ה' אל משה. רק בפסוקים מעטים מתארת לנו התורה את מעשיו של משה עצמו לפני ש'ה' נגלה אליו בראשונה, וכביכול אמר: ראו נא את מעשיו והכיצד נראה משה רבינו בצמיחתו וגדילתו - וכזה ראה וקדש!

והנה אם נתבונן בפסוקים מעטים אלו - נראה מתוכם שני דברים עיקריים: הראשון - טוב המידות וגודל החסד, בעזרה לבני, לבנות יתרו ולצאן, והשני - עמידה נחרצת על קו האמת, ללא חת, ללא מורא וללא כל חשבון, בהריגת המצרי, בגערה על הרשע, ובהצלת הבנות מיד הרועים. והנה נתבונן נא מה נורא המראה, נסור נא ונראה גבורתו של משה רבינו, ומסירות נפשו על עוול פשוט הנקרה בדרכו.

משה בורח ממצרים מפרח ההריגה, ולמה? - כי פעם אחת קינא את קנאת היהודי המוכה בראותו כי כולם שותקים ולא מקנאים על העוול, ובפעם השניה, למחרת, כשהתערב להציל הנרדף - מיד הלשינו עליו, נתפס, נידון למוות וברח בדרך נס ממש.

אנו לבטח היינו מיד מתחרטים בבחינת "תוהא על הראשונות" ואומרים לעצמנו: מה לנו ולצרה זאת... לשם מה התערבנו במקום לא לנו שתי פעמים?...

ואם היינו סובלים סבל מתמשך מחמת התערבותינו זו - לבטח כל הזמן היה שב לבנו להרהר ולחשוב והחרטה למפרע היתה אוכלת בנו: על מה ולמה עשינו זאת?...

רגילים אנו - לצערינו - לשמוע כאשר אחד נחלץ לעזרת נעשק כל דהוא, איך שרבים סונטים בו בנוסח: "מה איכפת לך", "מה אתה מתערב", "שב בצד", "אתה רק תסבול מכל הענין" וכדו', כהנה וכהנה זמירות ומימרות של "פי הנפש" הנמצאים בשולי המחנה, הקובלים שלא צריך להתערב, ומניחים לקול האמת להיתבע ולהזדקק ע"י ה"ל"ו צדיקים" של הדור שעבר...

האמת של משה רבינו

אך כאן עומד לפנינו משה רבינו במלא יופיו והדרו.

התורה מלמדת אותנו ומספרת לנו כמה סבל משה רבינו ממעשיו כמעט שישים שנה רצופות, שזה כמחצית כל חייו - ועכ"פ לא נתחרט אף לרגע על התערבותו!!

נשמע היטב: כמעט מחצית חייו של משה איש האלוקים, מיטב שנותיו - הוא גלה גלות אחר גלות כדי שלא ייתפס, מחצית חייו הוא משלם בגלות ונדודים את מחירה הכבד של זעקת האמת והתערבות במניעת עוול - ואינו מתחרט ולו לרגע קל!

לאחר שישים שנה של נדודים הוא מגיע למדין, ושם הוא חושב לקבוע את מקום מושבו (ראה רמב"ן), אלא שמיד בהזדמנו לשם - ועודנו על הבאר - הוא רואה עוול...

הוא אינו מכיר אף אחד, אינו יודע היכן יאכל, היכן יישן, מי הם האנשים כאן, אולי כולם מסוכנים ומאיימים, אינו יודע כלום - אבל רואה הוא לפניו עוול - באות בנות להשקות צאן, והרועים באים ומגרשים אותם.

נו, אנו מן הצד הלא היינו זועקים לעברו של משה: חשוב פעמיים! וכי שישים שנה לא לימדו לקח לא להתערב על ריב לא לך?!!!
אך התשובה היא: לא!!! אדרבה!!! איזה לקח למד משה מכל השנים? - "לקח טוב נתתי לכם!" בלא שהות: "ויקם משה ויושיעין!"

והסיבה פשוטה. שכן הנה נחשוב נא לרגע על מה חושב אדם כשסובל שישים שנה כתוצאה מרדיפת האמת? אם מתחרט הוא - יודעים אנו על מה הוא חושב... אך אם לא?

אם לא - אזי בהכרח חושב הוא כל יום ויום רק "אמת!!" הוא חושב: עשיתי טוב! הייתי צריך להתערב ולהוכיח ולקבול על העוול, כי כך מחייב היושר ומידת האמת! אמת, אמת ושוב אמת!!

לאחר שישים שנה של סבל וייסורים לא הרהר משה רבינו לפני שיצא שוב להגן על האמת, כי שישים שנות חזרה על ה"אמת" - הביאו עוד אמת!!
מה יוצא איפוא מחשיבת "אמת" כזאת של שישים שנות סבל? - משה רבינו!!

לפיכך לוקחת התורה את שישים שנות הסבל של משה רבינו, מברירתו מפרעה ועד הגיעו למדין - וכורכת אותם בפסוק אחד, להניחם עטרה לראש משה מקבל התורה, ולהכריז קבל עם ועדה: ראו נא בריה שבראתי בעולמי!!

לאמת אין גבול

אמנם עדיין תמהים אנו: כיצד? איך מסתכנים בלי לדעת? איך לא חשב משה רבינו שמא כעת ישלם על המעשה במאה ועשרים שנים של גלות?...
אכן התשובה היא של "אמת" אין גבול, אין מחיר, ואין סוף!! בנוגע ל"אמת" אין פשרות או וויתורים!! אם מחירו של המעשה ההוא במצרים הוא שישים שנות גלות - אז כך צריך להיות, כי זוהי האמת!! ואם כעת יהיה גרוע יותר - אזי שוב אין ברירה, כי זוהי האמת!

ואם א"א להתקיים בכלל בעולם השקר תוך רדיפה ושמידה על האמת - אז נעלה לירח...

לכן משה מגיע לבסוף השמימה ארבעים יום וארבעים לילה - ישמח משה במתנת חלקו!! "אמת זה משה!!"

חופת נעורים - רבי שני יודלניץ

"והנה נער בוכה, קרי לה נער וקרי לה ילד ותקח את הילד? תני הוא ילד וקולו כנער דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה א"כ עשייתו בעל מום למשה רבינו ע"ה (שכילד היה לו קול נער) אלא מלמד שעשתה לו אמו חופת נעורים בתיבה אמרה שמא לא אזכה לראות בחופתו" (מדרש רבה) אי, לב של אם רחמימית. לב של אמה. הכניסה אותו אמו לתיבה וחופה על ראש - "שמא לא אזכה לחופתו".

מספרים סיפור, ואספר לכם:

בעיר גדולה באוסטריה התאספו יחד בעצה, לבנות בית כנסת גדול לרומם בית ה'. לקראת הנחת אבן הפינה הודיעו בעיר כי כל איש אשר "ידבנו לבו" לתרום זהב כמשקל אבן הפינה, הוא זה שיתכבד בהנחת אבן היסוד. כמו כן, רב העיר שהיה מקובל גדול גאון וצדיק מופלא, הבטיח שהנותן את האבן יבקש ויקבל ברכה והבטחה - על כל אשר יחפוץ.

בין הקהל שהתאסף לשמחה של מצווה עמד יהודי, כמדומני שהיה רופא, והוא נאות לתרום זהב כמשקל האבן - סכום עתק. הוא זכה ביריית אבן הפינה לכבודה של המצוה.

עם סיום המעמד הוא לא המתין זמן מיותר, אלא פסע לבית הרב הקדוש על מנת לבקש ברכה והבטחה. "מה בקשתך?" שאל הרב.

"רבי, ממון יש לי די והותר, גם כסף וזהב, אך ילד אין לי. רצוני שהרב יבטיח לי ילד..."

"אוהו", הרבי הזדעזע "שאלה קשה שאלת בני". לבקשה קשה כזו, לא פילל.

"אם רצונך בילד, תאלץ להמתין לי שלשה ימים" השיב הרב ועיניו תלויות לשמים.

לאחר ג' ימים הוא נקרא אל הרב שאמר לו: "בסדר, אפשר להבטיח לך, אבל הדבר יעלה לך ביוקר רב" היהודי עמד נרגש: "אם אתה חפץ מאד בילד, ראשית, תאבד את כל כספך, שנית, עוד קודם שהילד יוולד - אתה תמות".

"אני מסכים! מקבל על עצמי, העיקר ילד. כדאי לי הכל" השיב בהחלטיות הביט עליו הרב והוסיף "אבל תנאי שלישי, לאחר שהילד יצא לאויר העולם, גם האם תמות".

"על התנאי השלישי, אינני בעל הבית, עלי לשאול את רעייתי". טוב.

הוא שב לאחר כשעה עם הסכמה. הם הסכימו - היא והוא. מסירות נפש. הרבי הבטיח ובירכם. וחיל - ורעה - יאחזון...
ואכן, העניינים החלו להתגלגל בקצב מהיר:

חלפו שבועות מספר ונכסיו החלו לצבור הפסדים. עסקיו הסתבכו ובזמן קצר איבד את רוב רכושו בעסק ביש. בחלוף זמן נוסף מצבו החמיר ובמהלך חודשי העיבור הוא נותר עני ואביון. כחודש לפני הלידה - הוא נפל למשכב ולאחר כשבועיים שבק חיים.

האם עתירת הנכסים, לשעבר, נותרה ללא פרוטה והתביישה להשאר בעיר. נטלה את שארית חפציה ונדדה לעיירה אחרת.

סמוך מאוד לפני הלידה היא יצאה לדרך, כאשר בכוונתה להגיע לכפר סמוך וללדת שם. הדרך היתה קשה, קור, רוחות וגשמים עם שלג כבד שהחל לרדת. חולשה רבה תקפה אותה, וחששה שהנה היא הולכת לקפוא מקור. עד שלפתע נצנץ כבר מרחוק אור מפאתי הכפר. היא אזרה את שארית כוחותיה וצעדה עד הבית בקצה הכפר. היה זה ביתו של האופה. אותו אופה מלבד היות אופה, היה צדיק גדול.

נקשה האשה בדלת החצר. בני הבית הזדרזו לארחה ולסדר לה מיטה למנוחה. לא חלפו שעות ספורות - והיא חבקה בן. נתמלא הבית אורה.

האם נישקה את הילד חיבקה וגיפפה אותו בכל ליבה, גאתה בבכי נרגש - בכי של פגישה ראשונה עם בנה הנולד לאחר שנים רבות, מי יכול לתאר את הרגשות, ובכי של פרידה, אהה אלוקים...

כחלוף יומיים ילדה גם אשתו של האופה. היא - חבקה בת.

אמרה אם הבן לבעלת הבית נעשה להם חופת נעורים קטנה במיטתם, נעשה שידוך. כך עשו.

למחרת הברית, נפטרה אם הילד, והסתלקה לבית עולמה, מניין אנשים מצומצם ליוה אותה לבית העלמין.

הילד הקטן נותר בבית האופה ובעלת הבית גידלה אותו שנים רבות במסירות. ומי היה ילד זה? המהרש"א!!

לאמו היולדת קראו רחל, אבל מהרש"א ראשי תיבות: שמואל אדליש, כלומר שמואל בן אדל. שמו ושם ספרו בישראל - מהרש"א נחקק בגמרא על שם אמו האומנת מרת אדל!...

כאשר גדל המהרש"א - לאיש, יצא שמו בעיירות הסמוכות. רבים ביקשו לקחתו לחתן. הוא מיאן: "לא" השיב "ערכו לי כבר חופה בהיותי בעריסה

(לב שלום)

אתחנת עם בת האופה. אמה של בת זו - גידלה אותי, הייתי לה לבן - ולהם אני חב את חיי". ועל שם אמו זו הוא נקרא: מהרש"א.

הבנתם? "אמר הקב"ה, מכל עשר שמות שיש לך איני קורא אותך אלא משה, בשם שקראה לך בתיה בת פרעה" - האם האומנת, האם שגידלה אותו!!

החלום

נספר מעט על המהרש"א.

מספרים כי למהרש"א היו שערות ארוכות וקשרם לחבל היורד מתקרת הבית, וכך למד תורה בלילות, כאשר נרדם וראשו היה נשטט מעיפות חש בכאב מהשערות הקשורות, ועל ידי כך התעורר והמשיך בתלמודו. סיפרו עוד כי פעם אמר אחד מתלמידיו בשעת השיעור כי הוא חפץ לישון. הגיב המהרש"א,

"אם התעייפת ונרדמת כאן נחא, אבל לקום וללכת לישון, אתמהה?!"... כידוע, בשעתו קמו לו מתנגדים בעירת מגוריו. שמש בית הכנסת בעירו של המהרש"א היה צדיק גדול, ולאחר חצות הלילה היה נוהג לסגור את בית הכנסת ולסובב את הבימה שבע פעמים ובסבבו סיים את ספר התהילים בשבע פעמים, באחד הלילות נפלה עליו תרדמה, והנה בא איש אחד, ועוררו. יהודי בעל קומה גובהה והדור מאד! ושוב נרדם, והנה אדם נוסף לקראתו מעוררו משנתו בחזקה, ושואלו: "היכן מתגורר רבי שמואל בן רבי יהודה לוי (שם אביו של המהרש"א)?" פניו של האיש האירו כספירים. שאלו השמש "ראשית, אמור לי מי אתה ומה שמך?"

"אני אליהו הנביא".

"ומי האיש הראשון שראית?"

"הוא שאול הקדוש מלך ישראל". ומה מעשיכם כאן? "בשמים, בבית דין של מעלה מתנהל דין מסויים בענין שאול דוד המלך, כאשר הפסק צריך להינתן על ידי חכם וגדול מהעולם הזה, - והוא המהרש"א. לכן באנו אליו". הוסיף אליהו הנביא לאמור: "זההו בכבודו כי גדול הוא מאד, תורתו וצדקתו חשובה בשמים! אבל אל תספר מה ראית כי ביום שתגלה את אשר ראו עיניך מות תמות".

השמש לא התאפק, ולאחר כמה ימים עלה על הבימה במרכז בית הכנסת, ואמר בקול גדול: "ישנם מתנגדים למהרש"א, בתוכנו מתהלכים מחרחרי מחלוקת לדבר עתק על צדיק, אך דעו לכם כי כך וכך הווה מעשה, ובמעשה זה נודע לי, כי המהרש"א בדורנו הוא פוסק בשמים. החלטתי לספר לכם על כך אע"פ שאני מסיים את חיי בעקבות הגילוי. וזה יהיה לכם האות והסימן כי הסיפור אמת, כאשר אסתלק מהעולם בימים הקרובים ממש". וכך הווה. מאותו יום פחדו ללחום במהרש"א. הרב שמואל אידליש - בן אדל - "ויהי לה לבן".

שכר שיחה נאה

"ליכא מידי דלא רמיזא באוריתא" (תענית ט ע"א), אין לך דבר שאינו רמז בתורה. לא תמיד מחפשים, ולא תמיד מוצאים, ולא תמיד מפיקים את הלקח הנכון. ובי היה המעשה -

סובבתי בארצות הברית, לטובת מוסדות התורה. שבעה כוללי אברכים, ובהם מאות לומדים בעלי שמפחות, ואני שלוחם. הזמן קצר והמלאכה מרובה. פקדתי את מעונו של סוחר עשיר בר אורין, יודע ספר ומוקד תורה. קבלני בחביבות והתפתחה שיחה בדברי תורה. זה חלק מהטכס, חציו לה' וחציו לכם. והוא, ברוך השם, כגל של אגוזים. אתה נוטל אחד, ועשרה מזרדרים אחריו. כל אמרה, "שומע ומוסיף". אין מה לומר, היה נחמד. שעה של קורת רוח. הכלל, הגיע למעשה, והצטדק: העסקים אינם כתמול שלשום, אדרבה, שאאציל לו ברכה. הפעם, אין ביכלתו לתרום.

האמת, גם אם לא כעסתי, הקפדתי. הכל יודעים מדוע אני בא, ודאי שלא כדי להעביר ערב בווארטים קלילים. זמני יקר, והאברכים תלויים בי. היה אומר בתחילת הערב, והייתי ממשיך לכתובת הבאה, למה עשה לי את זה. אילו היה אומר מראש: המצב קשה, אין לי, אולי הייתי משכנעו. הייתי מזכיר לו דברי הגמרא (גטין ז ע"א): אם רואה אדם שמונותיו מצומצמים יעשה בהם צדקה, ושוב אין מראים לו סימני עניות. וכתב הרמב"ם (הלכות מתנות עניים פ"ו ה"ב): לעולים אין אדם מעני מן הצדקה, ואין דבר רע ולא הזק נגלל בשביל הצדקה. יש מה לומר. ישתכנע, ירויח. אם לא, אמשיך הלאה. אבל מה כעת. בזבז לי ערב.

אמרתי: "עשית לי תרגיל, למדת ממשה רבינו" -

על כך לא חשב! ממשה רבינו, מה למד?

אמרתי: "זה שייך לספור" -

אמר: "אדרבה!" יהיה זה סיום נאה לערב נפלא.

אמרתי: "הספור ידוע, החוזה מלובלין זצ"ל בקש בעל תוקע למנינו. הואיל ותקיעת שופר 'חכמה ואינה מלאכה' (ראש השנה כט ע"ב) בחר ב'חכמה' דיהודאי, רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, שהיה מצעירי תלמידיו. נאות הרבי

מפשיסחא, אבל הודיע שאינו יודע כונת התקיעות. קבע לו החוזה זמן, ולמדו עומק כונת התקיעות דמיושב ודמעומד ברוממות השגותיו. והרבי מפשיסחא "שומע ומוסיף", ושואב מלא חפנים ממעיינות החכמה. כשסיים לימוד כונת התקיעות, הודיע לחוזה שבעצם אינו יודע לתקוע... יש לחפש בעל תוקע אחר, בקי ורגיל...

תמה החוזה, אף הקפיד: למה לא אמרת מראש, כשהצעתי לך את התפקיד?!

ענה: למדתי זאת ממשה רבינו, אב הנביאים. כשנגלה אליו הקדוש ברוך הוא בסנה ואמר לו: "לכה ואשלחך את פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים" (שמות ג, י), חקר: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם, ואמרו לי מה שמו, מה אמר אלהם" (שם, יג). ובארו רבותינו ששמותיו של הקדוש ברוך הוא כפי הנהגותיו, "שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא" (שמות רבה ג, ו). ובקש לדעת מה ההנהגה העליונה ביציאת מצרים, והודיעו הקדוש ברוך הוא שם הנהגת ספירת כתר עליון (תקוני זהר נא, ב), "אהי"ה אשר אהי"ה" (שם, יד). היש לנו מושג מה התגלה לו באותה שעה, הלא אמרו (ברכות ז ע"א) שהיתה זו עת רצון להשיג בלא הגבלה! והורו שלשת האותות שיעשה לעיני העם, וגם בהם לקחים וסודות אין מספר -

ואז אמר: "בי ה', שלח נא ביד תשלח" (שמות ד, יג)...

ויש להבין: אם נחוש היה בדעתו כי "לא איש דברים אנכי" (שם, י), מדוע שאל "מה שמו" וחקר לאותות? אלא שרצה לדעת ולהבין ולהשיג ולא היה בדעתו ללכת...

אף אני כן, סיים הרבי מפשיסחא. רציתי לדעת הכוונות לאשורן, ולתקוע אין ביכלתי...

אף אתה כן - סימתי - ישבת ושאלת ודרשת ושמעת, ולבסוף הודעת שאין ביכלתך לתת, ממש כמשה רבינו...

כמה שמח לשמוע שלמשה רבינו, ולרבי מפשיסחא, ולא עצמו, ראש אחד!

כבר ספרתי - הגאון רבי אייזל חריף זצ"ל הקשה קושיא חמורה ותרץ תרוץ חריף, כדרכו. היה שם אחד, מאותם הקופצים בראש. קרוב לודאי שלא הבין לעמקם, לא את הקושיא ולא את התרוץ. אבל שמע 'בערך' וקרא: "הרי ממש כך הקשיתי גם אני, וכך תרצתי! לי ולרב ראש אחד!" "אין ספק", הסכים עמו רבי אייזל, "אבל הראש האחד שוכן על כתפי..." "טוב", סיימתי. "אבל אם נהגת כמשה רבינו - אז, במטותא, עד הסוף!" לא הבין: "מה פרוש 'עד הסוף'?"

הסברתי, ואין פשוט מזה: "הקדוש ברוך הוא נגלה למשה רבינו ושלחו בשליחותו. חקר משה רבינו להנהגת הבורא ביציאת מצרים להשגה והבנה, ולאחר מכן הודיע שאין ביכלתו. עד כאן, נהגתם כמוהו - אבל בסופו של דבר הרי הלך בשליחות הבורא!"

אף אתם, הודעתם שאין ביכלתכם. אבל זה לא נעצר כאן. בסופו של דבר, פתחו נא ידכם!

חיך חיוך רחב, והתברר שבכל זאת יכל...

(והגדת)

"בבן אמך תתן דפי"

לכתחילה, חשב הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל להיות נחבא אל הכלים, צדיק נסתר. לשם כך השתלם במקצוע הנגרות, להיות "גדול, הנהנה מיגיע כפיו". למד להתפלל במהירות עצומה עם כל הכוונות ושיין את כל הש"ס בעל פה כדי שיוכל להגות בו תוך כדי עבודתו, לקיים "יגיע כפך כי תאכל, אשריך וטוב לך" (תהלים קכח, ב), יגיע כפים ולא יגיע מח.

ולבסוף החליט שלא לשם כך נתנו לו כוחות כבירים. מצא לנכון לזכות את הדור ואת הדורות הבאים בתנועת המוסר בחתירה לשלמות אישית כוללת, בין אדם למקום ובין לחברו. כדי שיתקבלו דבריו, הסכים לגלות את גאונותו העצומה. הגיע לוילנא, מטרופולין של תורה, קבע למועד בבית הכנסת שבחצר זריצא והחל להשמיע את שעוריו המדהימים, שארכו שלוש וארבע שעות ובהם בלל חצי הש"ס בחריפות עצומה, כשהלומדים אינם מספיקים אלא לרשום מראי מקומות וראשי פרקים. לאחר מכן, העידו, נזקקו לשבועיים ימים כדי לעמוד על מהלך שיעור אחד. בהקדמת הספר "עולת שמואל" כתב המחבר: "בשנת ת"ד דרך כוכב חדש בשמי התלמוד בוילנא בהופיע בה הגאון הגדול והנפלא מוה"ר סלנטר זצ"ל שהראה נפלאות בעוצם חידודו ופלפולו שהפליא לב השומעים ותהום כל העיר בבוא אליה רב גאון חריף כזה. הצעירים המצוינים בהלכה התקנאו בו, ויחתרו בכל עוז לעשות כמתכנתו ולחבר פלפולים שנונים כמוהו".

בוילנא נודע לתהילה ישיבת 'רמ"ל', בראשה עמדו הגאונים רבי מרדכי מלצר זצ"ל בעל "תכלת מרדכי", ורבי אליעזר טייץ תלמיד הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל. כשעזב רבי אליעזר טייץ את משרתו, הוצעה לרבי ישראל מסלאנט. שמח להזדמנות להרחיב מעגל השפעתו, שהרי זו היתה

נדרשל, אלא אמר: אמול ואצא לדרך? - סכנה היא לתינוק עד שלשה ימים! אמול ואשעה שלשה ימים - הקב"ה צוני לך שוב מצרים! ומפני מה נענש מיתה? - לפי שנתעסק במלון תחלה" (רש"י).

משמעות הדברים היא, שהציווי של "לך שוב מצרימה" דוחה את מצוות מילה וקודם למילה, ומשה נהג כשורה במה שאיחר את המילה מחמת ציווי זה - על אף גדלותה של מילה שנכרת עליה י"ג בריתות וכו', שכן לא נענש אלא על ש"נתעסק במלון תחילה", אך על עצם העיכוב במילה - לא נענש.

ומעתה נשאלת השאלה: אם כה דחופה היתה ההליכה למצרים ללא כל דחוי, וקיום ציווי "לך שוב מצרימה" דחה אף את מצוות מילה - היאך נבין את שהותו של משה עצמו שבעה ימים שלמים שבהם פיתה ה' את משה עד שהסכים ללכת למצרים?

אלא שהטעם שהוצרך ה' לשכנע את משה לילך היה - כידוע - חששו של משה מפגיעתו של אהרן, ורואים אנו מכאן שבין אדם לחברו כ"כ גדול וחמור - אף יותר מהציווי של "לך שוב מצרימה" שדוחה מילה!!

אלא שלכאורה צריך טעם, מדוע? וכי בין אדם לחבירו אינו מצוה ככל המצוות? אם מצוות מילה נדחתה - מדוע בני"א לחבירו לא ידחה?

לא שייך דחיה בבין אדם לחבירו

אלא למדים אנו מכאן, שכל דחיית מצוה אחת מפני חברתה כגון עשה דוחה ל"ת וכו' - אינה שייכת אלא במצוות שנוגעות אל העושה לבד, אשר אז כששתיהן מוטלות לפניו - אחת יכולה לדחות את השניה מפני חומרתה.

אבל אם לי יש מצווה חשובה וחמורה ומאיך עומד כבודו או צערו של האחר - הכל נעצר! כי המצוות שלי אינן יכולות לבא על חשבון הזולת, ואינני בעה"ב בכדי לדחות זה מול זה!!!

פעם נלוותי ע"פ בקשתו של ר' אליהו לאפיין זצ"ל עמו, והלכנו יחדיו לאיש פלוני ע"מ להוכיחו על דבר מה, אשר צירופי לענין היה נצרך. בבואנו לביתו פתחה לנו אשתו את הדלת, הכניסה אותנו אל החדר וקראה לבעלה, אך מכיון שלא בכל יום מזדמן לה בביתה ביקור שכזה - נעמדה אף היא בפתח החדר להאזין לשיחה.

ר' אליהו שאל בשלומי של בעה"ב, התעניין במצבו ושוחח כך עם בעה"ב כרבע שעה, בירכו לשלום - ויצא לדרך.

בדרכנו הסביר ר' אליהו את פשר הנהגתו זו, כי היות שאשתו של אותו בעה"ב ניצבה כל העת בפתח החדר, לכן על אף שבאמת מחמת חומרת מעשיו - היה מגיע לו ההערה ומגיע לו הבזיון אפי' מול אשתו, אבל מה שנוגע לאשתו - הרי היא לא חטאה ולא פשעה, ואילו ההערה לבעלה תפגע גם בה, וא"כ היאך נעשה ונקיים מצוות תוכחה באיש בעודנו עוברים על בין אדם לחבירו בעלבונה של אשתו?!!

(לב שלום)

"על כן יהיו דברים מועטים"

היה אדם גדול, הצדיק הקדוש רבי שמעון מירוסלאב זצ"ל. האריך ימים והפליג למעלה מגיל מאה בבריאות איתנה. מלבד מאור עיניו שכבה. גם לעת זקנותו המופלגת כתת רגליו ונסע אל צדיקי דורו, מהם שהיו נכדים של חבריו. הגיע אל הצדיק הקדוש רבי אליעזר מדז"קוב זצ"ל שקבל פניו בכבוד מלכים, ושאלו: "אל נא יקפיד עלי מר, לא לקנטר כונתי. תורה היא, וללמוד אני צריך. במה זכה לכזו אריכות ימים".

לא הקפיד, וענה: "מעולם לא היו לי קושיות על הנהגת השם יתברך". לא הבין הרבי מדז"קוב: "נאה ויאה, אך מה לזה ולאריכות הימים".

"אה, אסביר למעלתו. אם יש קושיות, עונים לך: בוא תעלה ונסביר הכל. אני אין לי קושיות, ומשאירים אותי כאן"...

לא כדאי להקשות קושיות.

הנה משה רבינו נשלח לגאול את ישראל, ומראש נאמר לו שפרעה לא ישלחם מיד, אבל לא שיער שעול השעבוד עוד יכבד. ומה שארע כן, ודתן ואבירים נצבו לקראתו ופגעו בו והאשימוהו באסונם של ישראל, התפרץ וקבל: "למה הרעתה לעם הזה, למה זה שלחתי, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה, והצל הצלת את עמך" (שמות ה, כב-כג). ואמרו (שמות רבה ה, כב) שבאותה שעה בקשה מדת הדין לפגוע במשה, וכיון שראה הקדוש ברוך הוא שבשביל ישראל הוא אומר לא פגעה בו מדת הדין. ועם זאת לא יצא פטור בלא כלום: "ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה" (שמות ו, א), העשוי לפרעה תראה ולא העשוי למלכי ז' אומות כשאביאם לארץ (רש"י), מכאן נטל משה את הדין שלא יכנס לארץ (שמות רבה ו, ד) -

"אל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים, כי האלקים בשמים ואתה על הארץ, על כן יהיו דבריו מעטים" (קהלת ה, א), שמירה גדולה צריך לשמור פיו ולשונו שלא יטיח בשום רמז כלפי מעלה, כגון

כל מטרתו. החל להרצות שעוריו בשיבה, והם הפכו לאבן שואבת ללומדי העיר גאוני התורה. חש רבי ישראל שבעקיפין נפגע מכך מעמדו של רבי מרדכי מלצר, ראש הישיבה הוותיק. לא היסס, והתפטר ממשרתו! ויתר על המעמד וההשפעה והמשכורת, ושב ללמוד בבית הכנסת שבחצר זריצא!

ממי למד זאת? מהתורה, וממנחיל התורה.

כידוע, עוד לפני לידתו נועד משה רבינו להיות מושיען של ישראל (סוטה יב ע"א), הנתונים בשעבוד קשה וזר. הצטער בצער כל יחיד מהם כאילו היה זה צערו (שמות רבה א, כז) ואמר: "מי יתן מותי תחתיו!" נגלה אליו הקדוש ברוך הוא, וגילה לו שגם השכינה כביכול מצטערת בצערם של ישראל (שמות רבה א, ה) ותגאל כביכול עם גאולתם (פרקי דרבי אליעזר לח). הוא שנבחר להיות הגואל, "ואם אין אתה גואלם אין אחר גואלם (שמות רבה ג, ג) -

ובמקום לשמוח כל כך בגאולתם ולרוץ לגאלם, סרב!

שבעה ימים התעקש, עד שחרה בו אף ה'!

ומדוע? כי אהרן התנבא במצרים (שמות רבה ג, טז משמואל א ב, כז). וכשמשוה רבינו יבוא, יאפיל עליו ויעמידו בצל! חשש: "עכשיו אכנס בתחומי של אחי, ויהא מצר בשביל כך". ולא הלך עד שהובטח: "וראך, ושמח בלב" (שמות ד, יד)!

ונספר - בבחירתו למד הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל בישיבת דודו הגאון רבי וואלף איגר זצ"ל בברסלאו. בהיותו בן שנים עשרה כבר כתב את חדושי על מסכת חולין, ובהיותו בן חמש עשרה כבר השמיע שעוריו בישיבה. הגביר רבי איציק פרנס מליסא בקש לזכות בו עבור בתו, והגיע עם שני תלמידי חכמים מופלגים כדי לתהות על קנקנו. החלו לשוחח עמו בלימוד, ולא ענה להם. התאכזבו, ובקשו לשוב על עקבותיהם. השתאה דודו, ושאלו לפשר הדבר.

ענה: "אילו הייתי עונה להם, חייב הייתי לומר לאחד שנעלמו ממנו דברי התוספות במקום פלוני ומהשני נשמטה גמרא מפורשת. אמרתי לנפשי: מוטב שיתבטל השדוך, ולא אלבין פניהם..."

התפעל מצדקותו של הבחור, ואמר לו: "ניחא. אל תתפלפל אתם, אלא השמיעם מחידושיך".

נעתר רבי עקיבא איגר, ושטח בפניהם אחת ממערכותיו הנודעות. התפעמו, והמליצו בכל פה על השידוך שקם ונהיה. שב החותן לעירו, וסיפר לכולם על האוצר בו זכה. הזמין את החתן לביקור, וכל לומדי העיר התכוננו להקיפו בחבילי שאלות ולשמוע פלפוליו. הגיע, ושאלוהו, והוא כאלם לא יפתח פיו. השמיעו חדושיהם, ואינו מגיב. כגודל הציפיות, גודל האכזבות. הרינונים הגיעו לאזני החותן, שרמז לחתנו שישבו לישיבה. הפרת התנאים תגיע אליו.

ענה שברצונו להישאר בליסא כל השבוע. תמה החותן, והבליג.

לקראת סוף השבוע חזר החתן על כל לומדי העיר, הזכירם את קושיותיהם והפתיעם ברובם בקיאותו. מזה נשמט דיוק לשון הרמב"ם ומזה נתעלמה סוגיא ערוכה. המם בעומק עיונו, חילק בין הנושאים והכביר ראיות. הפריך פלפולי סרק והרחיב בחידושים נכונים. וכולם הודו והמליכו ואמרו: זכה רבי איציק פרנס ביהלום שבכתר!

התמרמר החותן: "אם כך גדול חילך לאורייתא, למה גרמת לי עגמת נפש כה רבה! למה כבשת מעיני, גן נעול מעין חתום!"

ענה, שכאשר הגיע לליסא מצא ששוהה כאן חתן נוסף וחותרו מתפאר בו. ובאמת כלי מפואר הוא, והכל מתפלפלים עמו ומתפעלים ממנו וחותרו רווה ממנו רוב נחת. ושיער, שאם יגלה כוחו ועוצם גאונו יאפיל על אותו חתן -

ובלם עצמו. הפיל עצמו לתוך כבשן האש של לגלוג וביטול, ולא פגע במעמדו של אותו חתן!

כך ספר הסבא מנובהרדוק זצ"ל ("מדרגת האדם", מאמר חשבון צדק פ"ו), ונחננו מה!

כמה מבליטים אנו מעמדנו תוך הדיפת הזולת לצד, אם לא לתהום! בחוג החברה, ובחוג המשפחה!

ודוד המלך אומר: "תשב באחריך תדבר, בבן אמך תתן דפי" (תהלים נ כ), ופרש רש"י: דבר גנאי, לדחותו. לשון: "יהדפנו" (במדבר לה, כ). וזה פרט מיוחד בוידוי: "דברנו דפי", דבורים שנועדו להדוף את הזולת ממעמדו בחברה או במשפחה.

משה רבינו מוכן היה לותר משום כך על הגאולה. ואנו נדרשים, בסך הכל, לא לדחוף את עצמנו קדימה. לא להאפיל על הזולת!

(והגדת)

בספר "לב שלום" שגם כן מבאר נקודה זו: עה"פ ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו (ד', כ"ד) ויבקש המיתו - למשה, לפי שלא מל את אליעזר בנו. ועל שנתרשל - נענש עונש מיתה. תניא, א"ר יוסי: ח"ו, לא

העם, וכשאמר להם (שמות ה, ז): לא תאספון לתת תבן לעם, היו באין הנוגשים ומונין את הלכנים ונמצאו חסרות, היו מכין הנוגשים את השוטרים, שנאמר (שמות ה, יד): ויכו שטרי בני ישראל, והיו השוטרים מכין על יתר העם ולא היו מוטרין אותן בידי נוגשים, ואומרים מוטב אנו ללקות ואל יכשלו יתר העם.

במדרש הגדול, וכך מופיע גם במדרש תורה שלמה... הוא מביא שפרעה הציע כסף, כך גם מביא רש"י בגמרא {מסכת סוטה}... אם ניקח למשל דוגמא, באו ליהודים, אמרו להם – רבותי, 100 דולר ללבנה... עשר לבנים מקבלים בונס!

נו... יהודים מקבלים כסף, למה שלא יעבדו?! כולם עובדים ברוך ה'... בסוף היום סיימו לעבוד... אמרו – רבותי, בואו ונלך לקבל כסף...

יש מחלוקת, אם הם שילמו להם או לא... בכל אופן, למחרת אמרו להם – רבותי, מה שעשיתם אתמול בכסף, היום בלי כסף!

לזה אומר רש"י – בפה רך, בתחילה הציעו להם לעבוד בשכר... אחר כך הציעו להם לעבוד קשה...

אומר המדרש הגדול – כולם עבדו עבודת פרך, חוץ מעמרם. לא נתפתה ליבו ועשה לבנה אחת.

ביום הראשון בא עמרם – "כמה צריך לעשות?" – מינימום לבנה.

עשה לבנה אחת, ונח...

ר' עמרם, מה איתך?! יש אפשרות לעשות בוכטות! תידוע מה זה, חמישים לבנים, מאה דולר ללבנה... 5000 דולר! ... שלושה חודשים יש לך דירת חדר בבני-ברק! לא כדאי! תתחיל לעבוד!

אמר עמרם – כמה צריך לעשות?! אחד?! אחד אני עושה... למחרת בבוקר... כשבאו הנוגשים ואמרו להם "מה שעשיתם אתמול בכסף, היום אתם עושים גם, אבל בחינם!"

– איאיתי... למה לא היה לנו שכל, כמו לעמרם... פתאום כולם אמרו – עמרם גדול הדור, הוא רואה למרחקים!

בספר באר יוסף, לר' יוסף סלנט, הוא מבאר עפ"י זה, גמרא {מסכת פסחים לט}.

הגמרא אומרת, מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים...

שואלת הגמרא – איזה מרור לקחת? ואומרת – רצוי לקחת חזרת, כי תחילתה רך וסופה קשה.

אז זה בדיוק כמו שהיה במצרים. אומר רש"י – שבתחילה נשתעבדו בהם ע"י שכר...

בהתחלה זה היה רך – היה בכסף... אחר כך זה היה קשה... אז כמו שהיה במצרים, בהתחלה רך ובסוף קשה, אותו דבר תאכל מרור!

שואל הבאר יוסף – למה אתה צריך לאכל בתחילתו רך? הרי ביום הראשון שילמו להם כסף, זה היה מתוק...

הרי ביום הראשון הוא בא הביתה עם חבילה של דולרים... אז למה ביום הראשון אתה צריך לאכל חזרת, שהיא בהתחלה רכה?

כי במצרים, גם ביום הראשון זה היה בסדר... אז אתה עושה זכר למה שהיה רך, או שאתה עושה זכר למה שהיה מרור???

ביום הראשון זה היה כסף! אז זה לא היה בעיה... אז מה פתאום אתה צריך לאכל חזרת, שתחילתה רכה וסופה קשה???

כך שואל הבאר יוסף, ועונה תשובה נפלאה – אדם שנקלע לצרה... אם הוא לא אשם בצרה, אז הוא לא אשם... אם כל הצער והיגון שיש לו, הוא לא מאשים את עצמו בצרה...

אבל ברגע שהוא אשם בצרה, הוא הביא על עצמו את הצרה, אז לא רק שכואב לו מהצרה עצמה, אלא כואב לו "איך הבאתי על עצמי את הצרה"...

הצרה מתעצמת, ברגע שהיא באה, כתוצאה ממה שאני הבאתי על עצמי...

אומר הבאר יוסף – זה מה שכתוב כאן, שצריך להביא חזרת... זה שביום הראשון שילמו להם כסף, זה היה תחילת המרור, כי אם ביום הראשון הם לא היו מתפתים אחרי הכסף, הם לא היו עושים כל-כך הרבה לבנים, אז גם למחרת, הם לא היו צריכים לעשות כל-כך הרבה לבנים.

יוצא שמה שהם התפתו ביום הראשון, שזה היה בפה רך, זה הביא עליהם את המרור. המרירות באה, כתוצאה מזה, שזה היה רך!

אם בהתחלה זה היה קשה, אז הם לא היו מגיעים למצב כזה! הם הפילו את עצמם במלכודת הזאת, לכן זה כאב להם.

אומרת הגמרא – תיקח חזרת, שתחילתה רכה, כי היא עצם זה שהיה רך בהתחלה, זה תחילת המרור שלהם!

האומרים בדרך תמיהה: הבורא ימחול לי, למה זה כך וכך, או איך ברא זה כך. וזו עברה חמורה, כי הכל בחכמה וביושר ובאמת ובצדק (של"ה, שערי האותיות ערך השתיקה).

הלא נראה. היה יהודי גדול. צדיק הדור היה, שאמרו (כתובות ה"א) שמי שמוריד גשמים בתפלתו הרי זה אות על צדקתו, כי מפתח הגשמים ביד הקדוש ברוך הוא לבדו (תענית ב"ב), וזה סימן שהוא צדיק גמור (מועד קטן כח ע"א). צדיק כזה היה חוני המעגל (תענית יט ע"א). והיה גדול הדור, ענה על כל קושיא ששאלוהו חכמים (תענית כג ע"ב). רק על פסוק אחד היתה לו קושיא: כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה, "שיר המעלות, בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים" (תהלים קכו, א) [כחלום נדמה גלות בבל שהיתה שבעים שנה (רש"י)]. אמר: היש מי שישן ברציפות שבעים שנה. פעם הלך בדרך ונטה לנוח, וקם כעבור שבעים שנה. לא הכירוהו ולא כבדוהו, חלשה דעתו ובקש רחמים, ומת (תענית כג ע"א).

ולמה עשה לו ה' כן – להורות, שלא שואלים על פסוק, לא שואלים על דבר ה'!

וכבר העירו, שבספרו של הרב מבריסק זצ"ל על הרמב"ם מביא הוא את ההלכה, מקשה קושיא, וכותב: "וצריך עיון". חוקר חקירה, מביא ראיה, מיישב את הקושיא והדברים מאירים. בספרו על התורה לעולם אינו מקשה קושיא ומצריך עיון לפני הישוב. כי על הבורא יתברך אין מקשים קושיאות. יש לך הסבר, מה טוב. אין לך, אל תאמר מאומה: "על כן יהיו דברים מעטים!"

בגמרא (נדרים לב ע"א) אמרו, שבכלל ששאל אברהם אבינו עליו השלום: "ה' אלקים במה אדע כי אירשנה" (בראשית טו, ח), נאמר לו: "ידע תדע כי גר יהיה זרעך" ונגזרה גזרת גלות מצרים. יש כאן דברים עמוקים, אבל בפשטותו: לא כדאי לשאול שאלות!

אמר לי פעם יהודי מחיפה: אברהם אבינו נצטוה בעקדה: "קח נא את בנך". אמר: "שני בנים לי", למי הכוונה. "את יחידך". אמר: "זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו". "אשר אהבת". אמר: "את שניהם אני אוהב". עד שנאמר לו: "את יצחק, והעלהו לעולה" –

אילו לא היה שואל, היה לוקח את ישמעאל ומעלהו לעולה, והיינו נפטרים מצרתם של הערבים...

ללמדנו עד כמה אפשר לחסוך, כשלא שואלים שאלות!

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך {שמות א, יג}

אומר רש"י – בפרך. בעבודה קשה המפרכת את הגוף ומשברתו. מה זה עבודה קשה?

בחז"ל במדרש יש מחלוקת – אם הכוונה לעבודה קשה שאין לה קצבה, או עבודה קשה שאין צריך לה, או מלאכת האיש על האישה, או האישה על האיש...

הרמב"ם {הלכות עבדים פרק ראשון, ו} כותב – כל עבד עברי אסור לעבד בו בפרך. ואיזו היא עבודת פרך זו עבודה שאין לה קצבה ועבודה שאינה צריך לה אלא תהיה מחשבתו להעבידו בלבד שלא יבטל.

אז ממילא, אם כתוב ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, אז משמע, שאלה היו העבודות.

אומרת הגמרא {מסכת סוטה יא, ב} – בפרך רבי אלעזר אמר בפה רך. אומר רש"י – בפרך בפה רך. משכום בדברים ובשכר עד שהרגילים לעבודה.

היה כאן פיתוי בכסף, ופיתוי בדברים, למה הכוונה?

הגמרא {מסכת סוטה} אומר ר' אליעזר בר' שמעון, שביום הראשון לעבודה, הגיע פרעה, ופרעה שם על עצמו לבנים, כדי להראות שגם הוא עובד...

מי שהיה אומר "יש לי בעיות בחוט שדרה... פריצת דיסק..." .. אמרו לו – לפרעה יש יותר דיסקים ממך ☺ אם הוא עובד, גם אתה יכל לעבוד!

כל התיירוצים לא היו אקטואליים, בזמן שהיו רואים את פרעה עובד. אומר המדרש {תנחומא, במדבר, פרשת בהעלותך, אות כ} – שבשעה שאמר פרעה (שמות א, יא): הבה נתחכמה לו, וישימו עליו שרי מסים, קבץ את כל ישראל ואמר להם בבקשה מכם עשו עמי היום בטובה, היו דכתיב (שמות א, יג): ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, בפה רך, ונטל סל ומגרפה, מי היה רואה את פרעה נוטל סל ומגרפה ועושה בלבנים ולא היה עושה, מיד הלכו כל ישראל בזריזות ועשו עמו בכל כחן, לפי שהיו בעלי כח וגבורים, כיון שחשכה העמיד עליהם נוגשים ואמר להם חשבו את הלבנים, מיד עמדו ומנו אותם, ואמר להם כזה אתם מעמידים בכל יום ויום. מנה את הנוגשים של מצרים על השוטרים של ישראל, והשוטרים התמנו על יתר

פרעה הגיע להלוויה, ורואה דבר מענין – הוא רואה שלוי לא נוגע... שאל פרעה – למה הוא עומד בצד? מה קרה? אמרו לו – תשמע, זה השבט הכי מרומם כאן! השבט הזה, לעתיד לבוא, כשהקב"ה יתן לנו את התורה, הוא עתיד לשאת את הארון... מי שנושא את ארונו של הקב"ה, לא נוגע בארונו של מת! כך אמרו לפרעה, בהלוויה של יעקב... כותב הכלי יקר {פרשת ויצא ל, ו} – על כן אמר יעקב לוי לא ישא ארונו לפי שלעתידי ישא ארון הקודש, ועל כן נהגו המצרים כבוד בשבט לוי כי ראו שיעקב נהג בו כבוד, ועל כן לא נשתעבדו בהם המצריים אם אנחנו מחפשים, נדבר נוסף, של מעשה אבות סימן לבנים – היות וחומש בראשית, מסתיים בנשיאת ארונו של יעקב... כשם ששם ציוה יעקב, ששבט לוי לא נוגע... זה אפשר בתחילת פרשת שמות, לשבט לוי, לא להיות בעבודת פרך.

אומר החזקוני {שמות ה, ד} – **לכו לסבלותיכם**. הטעם מפני מה זכו שבימיו של לוי להיות חופשי משעבוד מצרים כשעבדו מצרים בישראל מתחילה היה פרעה משעבד עצמו עמהם כדי שיתאמצו במלאכה כדדרשין בפרך, בפה-רך באותה שעה נזכר שבטו של לוי מה ציוה יעקב בשעת פטירתו, שלא ישהו לוי לפי שהיה עתיד לשאת את ארון הקודש ולא רצה לשעבד עצמו ולא הכריחם פרעה. מיום ההוא והלאה הוקבע להיות משועבד כל מי ששעבד עצמו, ועוד נמצא באגדה, אברהם מסר כל קבלת התורה ליצחק, ויצחק ליעקב, ויעקב ללוי, ולוי וזרעו הושיבו ישיבות במצרים ולפי שלא היו יודעים שום מלאכה ולא נסו בה, רק בתורה היה כל עסקיהם לא נשתעבדו במצרים.

כאן בחזקוני כתוב, שלא המצריים הם אלו ששחררו מעבודה, אלא לוי אמר, אם יעקב לא נתן לנו לשאת את ארונו, ודאי שלבנים אנו לא נושאים הרמב"ן כותב {ה, ד} – ומנהג בכל עם להיות להם חכמים מורי תורתם, ולכן הניח להם פרעה שבט לוי שהיו חכמיהם וזקניהם. והכל סבה מאת ה'.

בספר **אמת ליעקב**, לגאון ר' יעקב קמינצקי... ראיתי שמביא את זה גם, **הדברי חיים**... כתוב, שיעקב במצרים, כבר הכין את הקרקע, לפטור את שבט לוי מן העבודה... איפה? כתוב בסוף פרשת ויגש {מז, כב} – רק אדמת הכהנים לא קנה כי חק לכהנים מאת פרעה ואכלו את-חקם אשר נתן להם פרעה על-כן לא מכרו את-אדמתם

כותב האמת ליעקב – כל מה שעשה יוסף, הכל היה למען מטרה אחת, שיהיה שבט אחד בישראל, שבט לוי, שיהיה פטור מן המס, ולכן כשגזר פרעה על ישראל לעבוד, היו שבט לוי פטורים מזה, כי כן היה החוק בארץ מצרים, שנעשה ע"י יוסף, ושבט הכהונה פטור ממיסים, ומקבל את כל האוכל שלו, מידי המלכות, ולכן כשאומרת התורה {א, יא} וישימו עליו שרי מסיים למען ענתו בסבלתם... שבט לוי היה פטור מכל מס, והרי פרנסתו מאוצר המלוכה, על כן היה פטור מן העבודה. כך מביא ר' יעקב קמינצקי, לבאר את מה שכתוב בסוף פרשת ויגש. (ברוך שאמר)

אומר הספר באר יוסף – עפ"י זה תוכל להבין, בשעה ששבט לוי לא עבד... שכולם למחרת בבוקר ראו, שעמרים לקח לבנה אחת, לכולם כאב הלב "למה לא עשינו, מה שעשה גדול הדור? ... אם היינו עושים ככה, היום לא היינו נופלים בתוך המלכות הזאת..." שבט לוי היה פטור מעבודת פרך... למה? כך מובא במדרש {תנחומא, פרשת וארא, אות ו} – **אמר רבי יהושע בן לוי: שבטו של לוי פנוי היה מעבודת פרך.**

רש"י מביא את זה {ה, ד} ויאמר אלהם **מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלותיכם** לכו לסבלותיכם. לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בבתיכם. אבל מלאכת שעבוד מצרים לא היתה על שבטו של לוי, ותדע לך שהרי משה ואהרן יוצאים ובאים שלא ברשות. משה ואהרן כל הזמן יוצאים ונכנסים, סימן שהם לא היו בעבודת פרך. למה זכה שבט לוי, להיות פטור מעבודת פרך? לכאורה זה פלא... למה?

הרי פרעה העביד אותם, פרעה רוצה כסף, פרעה רוצה שיבנו לו ערי מסכנות... הוא רוצה להטיל עליהם מיסים, יש לו מטרה... פתאום באים אליו, ואומרים לו – תשמע, יש לנו איזה 278,000 שלא עובדים... למה לא עובדים?? ככה... לא רוצים לעבוד... כל מי שלא הספיק את מכסת הלבנים, לקחו את הילד שלו, ושמו באמת הבנין...

לא הבאת לבנים... לוקחים ומכסים אותו עם טיט...! פתאום פרעה שומע, שיש שבט של 278,000 שלא עובד... אוכל ישן! ולומד... "זה בסדר, אני מסכים שישבו וילמדו" מה זה? מאיפה פרעה הביא את זה?!

כתוב במדרש הגדול, ומביא את זה הכלי יקר בפרשת ויצא, מביא את זה החזקוני על המקום, שבשעה שפרעה הגיע להלוויה של יעקב אבינו, הוא ראה דבר משונה – את ארונו של יעקב אבינו, נושאים 12 אנשים בלבד. שום נכד, לא מורשה לגעת בארון! רק מנשה ואפרים, היו מורשים, רק לאחר שהסבא יעקב, בירר את הכתובה שלהם, ומצא שהיא כשרה והנישואין היו כדת וכדין...

אומרים חז"ל במדרש {בראשית רבה, פרשה ק, אות ב} – **אמר להם תנו דעתכם שלא יגע ערל [אחד] במטתי, שלא לסלק את השכינה מעלי, אלא כסדר הזה עשו לי, שאו אותי שלשה מן הצפון ושלשה מן הדרום שלשה מן המזרח שלשה מן המערב, כשם שאתם עושין לי כך אתם עתידין להעשות ארבעה דגלים במדבר והשכינה באמצע.**

במדרש תנחומא {פרשת במדבר, אות יב} כתוב, מי לקח באיזה צד – והיאך צום. **אמר להם: יהודה ויששכר וזבולון יטענו מטתי מן המזרח, ראובן ושמעון וגד יטענו מן הדרום, דן ואשר ונפתלי יטענו מן הצפון, בנימין אפרים ומנשה יטענו מן המערב. יוסף אל יטעון, למה. שהוא מלך, ואתם צריכין לחלוק לו כבוד. לוי אל יטעון. למה, שעתידין לישא את הארון, ומי שטוען את ארונו של חי העולמים, לא ישא ארונו של מת.**

בדרך הדרוש

מזה שמשה היה רוצה לחיות וליכנס לארץ ישראל באופן שהדיבור יתייחד עם יהושע ולא עמו וכיון שכן שוב יוכל להשלים ולקיים מצות פו"ר שהרי כל עיקרו לא פירש מן האשה אלא מחמת ששכינה מדברת עמו. ובכן יבואר, דכיון שמשה בא בטענה 'למה הרעותה דס"ל שעשו בכלל זרע יצחק וההוכחה מזה דחזיון שיצחק אבינו קיים בו מצות פו"ר, א"כ אמרינן דבשני זכרים מקיים, ונמצא דשלא כדון בקש משה לכונו לארץ ישראל כדי לקיים מצות פו"ר דהא כבר היו לו שני בנים, ולכן נאמר לו אז 'עתה תראה' ולא במלחמת ל"א מלכים ודו"ק.

(יציב פתגם)

בטענה למה הרעותה חזיון דסבירא ליה שעשיו בכלל זרע יצחק.

והנה מבואר בכתובים (פרשת ואתחנן) שמשה ביקש להיכנס לארץ ישראל, ונראה לומר דהיינו כדי שיוכל לקיים מצות פרו ורבו, כי משה רבינו ע"ה לא היו לו בנות כי אם בנים, והרי זה שנוי במחלוקת אם בשני זכרים בלבד יוצא אדם ידי חובתו במצות פו"ר. והנה בטעם שפירש מן האשה אמרו (שבת פ"א א) מאי דריש, נשא קל וחומר בעצמו, אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהן אלא שעה אחת וקבע להן זמן אמרה תורה והיו נכונים וגו' אל תגשו, אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה עיי"ש.

ומצינו (דב"ר ט) קרא את יהושע, אמר לפניו רבש"ע יטול יהושע ארכי שלי ואהא חי, אמר הקב"ה עשה לו כדרך שהוא עושה לך, מיד השכים משה והלך לביתו של יהושע וכו' נכנסו לאהל מועד ירד עמוד הענן והפסיק ביניהם משנסתלק עמוד הענן הלך משה אצל יהושע ואמר מה אמר לך הדיבור וכו' עיי"ש. ורואים

ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה וגו' (כו, א) בש"ס סנהדרין (קיא, א) במלחמת פרעה אתה רואה אבל אי אתה רואה במלחמת ל"א מלכים עיי"ש. וצל"ב סיבת הדבר שנענש בדבר הזה דייקא. ונל"ב בדנה משה טען ואמר ה' למה הרעותה לעם הזה? ולכאורה לפמ"ש המפרשים דעל ידי הכבדת העבודה יכלו לצאת ממצרים קודם הזמן של ארבע מאות שנה שקושי השעבוד השלים הזמן הרי בדין הוא. אך במפרשים כתבו עוד דגזירת כי גר יהיה זרעך שנגזר על אברהם אבינו כלל את 'כל' זרעו, ונמצא שבני ישראל כבר השלימו יותר מחלקם במאתים ועשר שנה שנשתעבדו שם ובדין יצאו ולא הוצרכו לקושי השעבוד ולכן בא משרע"ה בטענה למה הרעותה לעם הזה אמנם זה רק אם עשיו הוה בכלל זרע אברהם אבל אי אמרינן דישמעאל ועשו אינם בכלל זרע אברהם ויצחק הרי אינם בכלל כי גר יהיה זרעך רק בני יעקב, וכיון שהגזירה חלה כולה על בני ישראל הרי עדיין לא השלימו את הזמן ושפיר היה צורך בקושי השעבוד ומה שמושה בא

**לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת יהודית בת ר' שלום צבי ע"ה
נלב"ע י"ד טבת תשע"ז**

פְּנִינֵי אֶמֶן וּתְפִלָּה בַּפְּרָשָׁה

הַמִּהְרָשׁ (סדור השל"ה - ברכות השחר) **פָּרַשׁ** כִּי בִבְרַכַּת שְׁמִיעָה לֵּךְ כְּדִצְרִי, טוֹמֹן שֶׁבֵּן מִיחָד עַל דָּב שֶׁנִּבְרָא הָאָדָם בְּאֵפֶן שֶׁהוּא שׁוֹטֵט עַל הַבְּרִיאָה כְּלָה שֶׁנִּבְרָא לְצִדְקוֹ. וּמְבָרְכִים אֵנוּ אוֹתָהּ עַל לְבִישֵׁת הַמַּנְעִלִים, כִּינּוּ שֶׁשְׁטִילֵיהּ זֶה מִתְפַּשֵּׁת בְּמִיחָד כִּכָּךְ שֶׁהִיא לֹבֵשׁ תַּחַת הַגְּדִילֵיהּ מַנְעִלִים מְעוֹרוֹת בְּעַלֵּי חִים, שֶׁהֵם דֶּרֶגָה אַחֲתָה מִתַּחַת הַבְּרִיאָה.

לְפִי זֶה יֵשׁ לוֹמֵר כִּי כִּיּוֹן שִׁכָּאן עֲמַד מִשֶּׁה עַל 'אֲדַמְתָּ
קִדְשִׁי, אֲשֶׁר לִרְבַּ מַעֲלָתָה אֵינָה עוֹמֶדֶת פֶּתַח שְׁלִיטַת
הָאָדָם, לְפִיכָּה הַצִּטָּה לְהַסִּיר אֶת נַעֲלָיו הַמְּסַמְּלוֹת אֶת
שְׁלִיטָתוֹ עַל הַבְּרִיאָה.

דְּבַרֵי שְׂאוּל, מִהַדוֹרָה רַב־עֲאָה

כִּשְׂרָאָה מִלֶּשֶׁה אֶת הַסֵּהָה בּוֹעֵר, הַבִּין מִיָּד אֶת אֲשֶׁר לִפְנֵי
וְנִמְנָע מִלְּהִיט בְּשִׂכְנָהּ, וְכֵן שָׁלָא בְּשֵׁל הוֹסִיף וְהוֹסִיף
לִפְנֵי בִגְדוֹ. נִמְצָא שֶׁמַּעֲשֵׂה הַתְּחַלּוּל לִשְׁתֵּי פַעֲלוֹת: א.
עֲצֵם מִנְּמוּתוֹ מֵהִסְתַּכְלוֹת. ב. עֲצֵל הַסִּרְתָּה הַפְּנִים
שֶׁנֶּחֱמַט כִּדִּי שָׁלָא הִכְשֵׁל. לִפְיָךְ זֶה וְנִכְפֵּל שְׂכָרוֹ: עַל 'כִּי'
וְיֹא- שְׂתוּמוֹ רִאשׁוֹן שֶׁמִּיָּתָה בִּן נִקֵּט פַּעֲלָה לְהִמְנָע
מִהִמְטָא, זֶה לְיִירָאוֹ מַעֲשֵׂת אֱמֵת, וְעַל 'מִהֲבִיט'- עֲצֵם
הַהִמְנָעוּת מִהִבְטָה, זֶה לְיִתְמָתָה ה' בֵּיט'.

הַנִּהְיָה זֶה מִהוּיָּה אִף מְקוֹר לְמִנְהַג כְּסוּי הָרֹאשׁ בְּטִילַת
בְּשִׂמְעַת בְּרַפְת הַכֹּהֲנִים, כְּגֹדֶר וְכִסְגִּי לְכָל גִּבּוֹא לְהַבִּיט
בְּשִׂכְיָה הַשּׁוֹרָה עַל דִּי הַכֹּהֲנִים בְּשִׁעָה שְׁהֵם מְבָרְכִים אֶת
הָעָם (רָאָה חֲגִיגָה טו א).
"אמרות ה"

“אמרות ה”

ד"ר אמונים
מרמזי אמן
בפרשה

וַיֹּאמֶר ה' רֹאה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עָמִי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֵת צַעֲקָתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו כִּי יִדְעֵתִי אֶת מַכְאֲבֵיו (ט ז)
פֶּרֶשׁ רַבִּי אֵיצְלָה מוּוֹלֹזִין:

וְאֵת צִעְקָתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשִׁיו - אֲךָ שְׂאֻנָּהֶם
וְזַעֲקָתָם לֹא הִפְנֵה לְשָׁמַיִם, אֲלֵא נִבְעָה רַק מִתּוֹךְ כָּאֵב
בָּרָתָם וְקוֹשִׁי שְׁעָבֻדָם, כְּכֹל זֹאת שְׁמַעְתִּי אֶת צִעְקָתָם
וְיָרַתִּי לָאֵלֶם. וְזֹאת (כִּי יִדְעֵתִי אֶת מַכְאִבִּיו) - מִפְּנֵי
שֶׁמִּכְרִי אֲנִי בְּמַכְאוֹב הַמוֹנֵעַ מֵהֶם לָתֵת אֶת הַדַּעַת
לְהַחֲפֹל בִּיצְאוֹ.

‘פָּה קָדוֹשׁ’

פֶּקֶד פִּקְדָּתִי בְּזָכוֹת אֲמֹן

[illegible]

הַאֲתוּתִית פ.ק.ד. בְּאוֹת בְּסֵדֶר הָא"ב לִפְנֵי הָאוֹתוּתִית:
צ.ר.ה. כְּמוֹ כֵּן תִּבְתּ 'פִּקְסָד' הִנֵּה בְּגִימָטְרִיָּה ב'
'אָמֹן' (עַם הַכּוֹלֵל); רִמְזָה הַתּוֹרָה בְּכֹךְ כִּי
הַפִּקְסָדוֹת הָאֵלֶּם דֵּשׁ עֲגִיטָא מִקְדִּים אֶל כִּפְּנוֹתָא
'וּכְפִי' וְהַכְּטִיחוּ חֲכָמֵינוּ (תִּקְוָ"מ): א) 'הַעֲנוּהָ'
אָמֹן בְּכָל כְּחוֹ קוֹרְעִין לֹא גִזַּר דִּין שֶׁל שְׂבָעִים שָׁנָה.

צִיצִית פֶּנֶךְ עֵמָּה קַח

מות מֶלֶךְ מִצְרַיִם - עַתָּה רְאוּיָה לְתַפְלָה

”וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֹּאנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שְׁוַעְתָּם אֶל הָאֱלֹקִים מִן הָעֲבָדָה” (ב כג)

נֹדְעָה הַקְּשִׁיָּה: הֲלֹא בְנֵי יִשְׂרָאֵל בּוֹדְאֵי גִּנְחוּ פְעָמִים
רַבּוֹת בְּמַהֲלֶךְ שְׁעֵבּוֹדָם, וְדוֹקָא אַחֲרַיִם מוֹת מֶלֶךְ מִצְרַיִם
עֲלֵתָה שׁוֹעֵתָ?

תָּרַץ רַבְּנֵי פִינְחָס הַלֵּוִי הוֹרֻבֵּיץ בַּעַל הַיְּפֻלָּאָה:
 מִשְׁכַּת סִנְהֶדְרִין (ד' 2) אִמְרוּ חֲכָמִים: "לְעוֹלָם יִקְדָּים אָדָם
 תִּפְּלוּ לַצָּרָה," לִפִּי שִׁבְעַת הַצָּרָה אִין הַתִּפְּלוּ מִתַּקְּבֵּל
 כְּתוּבָה (אִיִּקָּרָה ח' 1): כִּי אֶזְעַק וְאֶשׁוּעַ שְׁמַת תִּפְּתָלִי. זֹאת
 מִשׁוֹם שֶׁהַצָּר גּוֹרֵם לְאָדָם שְׁלֵא יוּכַל לִכְוֹן בְּתִפְּלָתוֹ
 כְּרֹאיוֹ, וּבִקְסוּף לַעֲתִים מֵרֵב גָּדֵל הַצָּר אִין הָאָדָם מְרֻגֵּשׁ
 בְּכַאבוֹ. כְּדִמְתָּ חוּלָה אֲנוֹשׁ שֶׁאֵינוֹ מִסְּגֹל לְהִסְבִּיר הֵיכֵן
 דְּיוֹק כּוֹאֵב לוֹ.

וְהִנֵּה, בְּאֶרֶץ הַקְדוּשׁ (שְׁמוֹת י"א) בָּאָרוּ אֶת הַכְּתוּב: "וַיֹּמַר
מֶלֶךְ מִצְרַיִם" - שֶׁהַיֵּשׁוּר הַמְּמֻנָּה עַל מִצְרַיִם בְּעוֹלָמוֹת
הַעֲלִיּוֹנִים נִפְל מְגֻלָּתוֹ. וְלִפִּי שִׁבְכוֹ נִפְתַּח פֶּתַח גְּאֻלָּה
וְהוֹקֵל לַשְּׁעֵבֹד, מִיַּד הַרְגִּישׁוּ בְּצַעְרָם וַיִּכְלוּ לִכְנוֹן
תַּפְּלֻתָם.

בְּאִפֹּן אַחֵר בָּאָר רַבִּי מִנְחֵם סָג"ל פּוֹלֵק רַבָּה שֶׁל סִינְטֹז:
 זְמַסְכַּת בְּרוּכוֹת (א) קָבְעוּ חֲמִיּוֹם כָּלֵל הַלְכוֹת תַּפְלָה:
 'אִין מִתּוֹף פִּלְקִין לֹא מִתּוֹף קִלּוֹת רֹאשׁ לֹא מִתּוֹף עֲצִיבוֹת...
 אֲלֵא מִתּוֹף שִׁמְחָה'. לִפִּי זֶה יֵשׁ לִדְמוּת כִּי עַתָּה הֵן
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִתְּנוּם בְּצִעֲרֵי מִקְשֵׁי הַשְּׁעֵבוֹד, וְלִפְיָכֵן לֹא
 הַחֲבִלָה תִּפְלָתָם. אֲךְ בְּשׂוֹמְעִים עַל מוֹת מִלֹּךְ מִצְרַיִם
 הַתְּמַלֵּא לָבָם בְּשִׁמְחָה, וּמִתּוֹף הַשְּׁמִחָה עֲלֵתָה שְׂוֹעֲתָם
 אֶל הַאֲלֹהִים.

פְּנִים פּוֹת; קְטֹרֶט 'חֶסֶד לְאַבְרָהָם' הַנִּדְפֵס בְּרֹאשׁ שׁו"ת 'חֶלֶק לוי'

‘שַׁעֲשֵׂה לִי כָּל צָרָכִי בְּאֲדַמַּת קֹדֶשׁ’

**"וַיֹּאמֶר אֶל תִּקְרֹב הֵלֶם שֶׁל נַעֲלֶיךָ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא" (ג ה)**

פרש רבי יוסף שאול נתנזון רבה של לבוב:

ב. "ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ" - עוד יְכוּלִים אַתֶּם לִכְנוֹן פִּי תַפְלִתְכֶם נִאמְרָת עַל דַּעַת הָאֲבוֹת הַקְדוּשִׁים, שְׁלֹפֵי שְׁהֵם תִּקְנוּ אֶת שְׁלוֹשׁ הַתַּפְלוֹת בּוֹדְאֵי יָדְעוּ אֶת עִמָּק כּוֹנֵנָתוֹ.

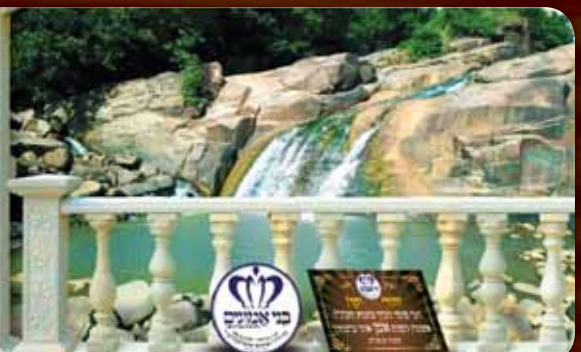
‘חתם סופר’

תָּרַץ רַבִּי מֹשֶׁה לֵּיב לִיטְשׁ רוֹזֵנְבוֹים מִפְּרֶשְׁבוֹרְגַּ תְּלִמִּיד

בַּיָּמִי הַשְּׁוֹבְבִים הַבְּעָלִ"ט שָׁפָּהֶם מִבְּקָשִׁים אָנוּ לְטַהֵר אֶת
נַפְשׁוֹתֵינוּ וְלַהֲתַקֵּרֵב לַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, נִזְכֵּר אֶת דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים
שֶׁל רַבֵּנוּ מֹשֶׁה בֶּן מִכִּיר בִּסְפֵרוֹ הַיְדוּעַ 'סֵדֶר הַיּוֹם' (סֵדֶר עֲבוּדָה):

**“הַעֲוֹנָה אָמֵן, מִגְדִּיל וּמַמְשִׁיךְ כַּף הַקְּדוּשָׁה
וְהַטְהָרָה וּמַחֲלִישׁ וּמַשְׁבֵּר כַּף הַטְּמֵאָה.”**

פרכות השחר: **פקול** **בכונה** **בחברותא.**

תענה אמונים מבט על סדר התפלה

ברכת המזון - ברכת 'הזן' (ד')

אחד מעלי החיים [בדברי הגמרא ברש"י תענית שפסח הפרנסה נמצא בידי הקדוש ברוך הוא, כפי רצונו ותאוותו, בשפע ולא בדחוק (מצודת דוד תהלים קמה טו, הגשמים 'ערב' פסחים - קרבן פסח).

בצל"ח (ברכות ב ד) תמה על פיה הנסח "לכל חי רצון", שלכאורה היה מקום לומר "ומשביע לכל חי מזון". ובאר כי בלשון זו טמונה הודאה מיוחדת על כך שהקדוש ברוך הוא טבע באדם את מדת 'השמח בחלקו', וכפי שראות עינינו שיש כאלו שמונותיהם מצמצמים ביותר, אך הדבר אינו מונע מהם לשמח בחלקם. וכעין המספר על רבי חנינא בן דוסא שהעידה עליו בת קול: "חנינא בני דילן בןקב חרובין" - ללמדך כי הקדוש ברוך הוא נוטע רצון בלב ברייתו שישמחו בחלקם.

לפי זה נתן לבאר באופן נגלה את הנאמר בתחלת הברכה: "ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו", שלכאורה היה מקום לתמה, וכי קים אדם שיוכל להעיד שמעולם לא חסר לו דבר? אך לפי האמור מוכן, שבטובו הגדול טבע ה' בלבנו את הילת לשמח בחלקנו. ומי שמתנהג במדה זו ושמח בחלקו, יכול לומר בבטחון מלא שמעולם לא חסר לו דבר. וכפי שמבאר בהר"י (פנים וכו' א): "ומשביע לכל חי רצון" - זהו מזונם של העניים שהם שבעים מרצונם ולא מרב מאכלם.

במלים אלו טמונה גם הודאה מיוחדת על כך שהקדוש ברוך הוא אינו נותן לנו את האכל בכפיה רק כדי שבאמצעותו נתקנים בעולם [כפי שלהבדיל נתן הדלק במכונות רק במשרה לגרם שהיא תסע], אלא דואג שהוא 'ערב לחכמו ונאכל אותו מרצון (הגשם 'ערב' פסחים - קרבן פסח).

הזן את הכל

את השעם לכך שבתחלת הברכה אנו מברכים 'הזן את העולם', ובסופה 'הזן את הכל' שהיא לשון כוללת יותר, באר הפה"ר ב'נתיבות עולם' (נתיב העבודה פ"ב): בתחלה אנו משבחים אותו מצד עצמו על שגן זכים בכל יום לראות את חסדיו הגדולים ולהרגיש אותם, חסדים אלו מתבטאים בכך שמספק הוא את כל הנצרך לנו כדי שנוכל להיות בעולם. ולבסוף אנו משבחים אותו על עצם גדלותו [אשר לא תמיד מסגלים אנו להכיר בכך מצד עצמנו] שיש בידי שיש בידי כח ויכלת לזון כל בריה ובריה בעולם ולספק לה את כל צרכיה.

והוסיף הפה"ר שכל אף שאנו מאמינים ומכירים בכך שיש בידי הקדוש ברוך הוא כח לזון כל אחד מאתנו בשפע רב, מוטלת עלינו החובה להתפלל לפניו ולבקש ממנו על כך. שכן 'הקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתם של צדיקים', אולם עלינו לבטח בכך שאם נתפלל לפניו, יספק הוא את כל הנצרך לנו.

'כאמור פותח את ידך' בנסח ספר קדם חתימת ברכת 'הזן' נוסף פסוק מספר תהלים (קמה טו), פסוק זה מבאר את לשון הברכה: "ומכין מזון לכל ברייתו אשר ברא" - "כאמור: פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון". תוספת זו הובאה כבר בספרי הראשונים (ראה סידור רב עמרם: מ'ד"כ ברכות ר"י), ונקבעה להלכה בבית יוסף (סימן קפ"ו).

לעמית זאת הרמ"א (דרכי משה' ס"ס ס"ב) כתב שלא לאמרו, כדברי ה'כלבו' (סימן כה) שאותם באר ה'דרישה' (קפ"ו א), כי מכין שברכה זו הנה מתקנת משה רבנו אדון הנביאים, אשר אחד מעשרי האמונה הוא - להאמין בנבואתו, היאך יתכן שלאחר שהוא קבע בה את האמונה הברורה שה' זו את העולם, נצטרך להביא לדבריו סיע מדברי דוד המלך בפתגמים? על פן אין להוסיף פסוק זה.

כישוב לדעת הנהגים לאמרו חדש הפה"י, כי פסוק זה ביסודו נאמר מפי משה רבנו עליו השלום, והוא שקבעו בברכת המזון, ולאחר מכן סדרו דוד המלך בספר תהלים, ואף שאנו מקדימים: 'כאמור', אפשר שברבות הימים נוספה תבה זו, והוסיף המפ"י: כי אין זה מן התמה שבנסח ברכות שחברו קדם לזמן חבר הנביאים או החתומים נכללו פסוקים מספריהם, שכן משה רבנו בודאי ידע את שש כל דבריהם, והבאים אחרי קבלת את תורתם ממנו (בית אלקים' שער היסודות סא).

באופן נוסף באר בערוך השלח' (קפ"ו א) כי הוספה זו אינה באה כסייע לדברי משה, אלא כתוספת באור לשון הברכה: "ומכין מזון לכל ברייתו אשר ברא", שמשמעותה היא שה' יתברך הכין לכל בעל חי מזון יחודי שממנו הוא יתיר מרצה ולא יתאנה למזון אחר. והוא לשון של דוד המלך בתהלים: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" - שאף היא מבטאת שבח על כך שכל בעל חי מרצה מהמזון המיוחד שהוכן לו.

אמירת הפסוק בכנה עצומה

כתב היסוד וישר העבודה' (שער הבכורות פ"ט) כי אף לנוהגים שלא להזכיר פסוק זה בברכת 'הזן' אלא בסיום ברכת המזון, בתפלת 'ראו את ה' קדשיו, בודאי ישנה חובה יתרה לומר פסוק זה בכנה עצומה, וזאת כי הוא מעשר פנות ברכת המזון.

בספר 'הנהגות אדם' [הנהגות על פי הא"ר, דף ו] כתב שבאמירת 'פותח את ידך' יש לזון כי ראשי התבות 'פותח את ידך' הנה בגימטריה צ"א בגימטריה של 'אמן'. וראה עוד ב'שער הפנויה' לא"ר ז"ל (דף י"א), וסופי התבות 'פותח את ידך' הם 'פא', וסופי התבות הם 'חת', ויש לזון באמירת פסוק זה בשני שמות אלו שסגולתם גדולה לפרנסה.

באור לשון הפסוק

באורו הפשוט של פסוק זה הוא, שהקדוש ברוך הוא פותח את ידו הטובה ונותן בעצמו את המזון לכל

מעשה אמונים

ספור שבועי על אמן ותפלה

כבוד בית הכנסת נצח במשפט

משגפלו בקשיותו על אנשים אטומות, נסה להזמין אותם לדין תורה, אלא שגבאי בית הכנסת סרבו בשאט נפש ללכת לבית הדין, וחתם זאת בחרו להוציא לפעל את תכניתם.

נקל לתאר מה התרחש בלב של ר' הרשל; נשאר ימים ספורים עד לראש השנה. חובותיו לחצו והעיק, בשעה שעליו לפרנס אשה וילדים וכבר מתקרב החרף... אך בהיותו חדור אמונה פשוטה חזק עצמו ושגן את הפסוק בתהלים (נה כג): 'השלף על ה' יהבך והוא יכלכלך'.

לאחר השתלשלות מרבית קבל משרת חגות בבית כנסת צדדי, תמורת שכר מנהל של מאה דולר בלבד.

אף פעבר הימים הנוראים התקשה ר' הרשל פישר לעבר לסדר היום. הוא היה משכנע כי מדבר בפרשה שאסור להחריש עליה; מלבד הנזק הפספי, היה כאן ענין עקרוני של פריצת מסכמות מסכנות: בית כנסת זה, אף לאחר שהנהיג 'שיבה מערבת של גברים ונשים בשעת התפלה, המשיך להציג עצמו כבית כנסת אורתודוקסי, והספון כי בתי כנסת אחרים ילכו בעקבותיו היה גדול.

תהליך מסכן זה של טשטוש ושל סלוף דמותה של היהדות חרדית עורר כאב עמוק בנשמתו הרגישה של ר' הרשל פישר והוא החליט לעשות מעשה:

כאמור, לאחר שגבאי בית הכנסת התעלמו מכל הזמנותיו לדין תורה, באשור ובוותיו תבעם ר' הרשל לערכאות.

המשפט נמשך לארך כשנתיים תמימות, התנהל סביב טענתו של פישר, שאף הביא רבנים חשובים פעדים לכך, כי בית כנסת אורתודוקסי שמכנים מנהגים אסורים מאבד את זכותו להקרא אורתודוקסי. והואל וכך הרי שאותו בית כנסת הפר את החובה שנתחם עמו.

לעמיתו טענו הגבאים כי למרות הנהגת התערבות, נשאר בית הכנסת בגדר אורתודוקסי; הפדה בין גברים ונשים - נסו הגבאים ה'למדינים' לטען - אין לה יסוד בתורה, ולפי זה דוקא פישר הוא שהפר את החובה לאחר שערב לשמש כשליח צבור בבית כנסת אורתודוקסי.

המשפט נמשך למעלה משנתיים ובסיומן פרסם השופט סמית, נוצרי ממוצא אירי, את החלטתו הברורה. מקריאתה עולה כי בשכלו הגויי הפשוט הבין אותו שופט את העקרון הבסיסי שאותו נסו גבאי בית הכנסת לטשטש.

החלטתו היתה כי פישר צדק בסרובו להתפלל שם, וכי גבאי בית הכנסת חייבים לשלם לפישר את אלפים הדולרים שהפסיד בעמים. מלבד זאת בחר השופט להדגיש את הנמוקים שעליהם בסיס את פסק דינו, כשבין הדברים כתב את דעתו החריגה:

"היהדות האורתודוקסית מחבת מחצה בין גברים לנשים בבתי הכנסת. מקור החיוב הוא בתורה, ברמב"ם ובדיני ההלכה של הרב יוסף קארו. חזן אורתודוקסי אינו יכול אפוא בשל צו מצפנו להתפלל בבית כנסת 'נורפה', כלומר בית כנסת המחלל את ההלכה היהדית".

דבר המשפט ופסק הדין היו לשיחת היום בקרב יהודי ארצות הברית והעולם, והשפיע רבות על עתידה של יהדות ארצות הברית, אשר נפעמה לראות כי גם שופט גוי מכין בהגיונו הפשוט כי בית כנסת שמתכחש להלכה ברוה נהפך לטרף.

מקור שב"ק' מקץ תשי"ח

קוראי העיתונות היהודית בארצות הברית, מתאריך 'ערב שב"ק' פר' משפטים תשי"ג, הקפתו לקרא את הידיעה הבאה:

"בשבוע שעבר נסתיים בבית משפט בפילדלפיה משפט שתחלתו עוד לפני שלוש שנים. בשנת תשי"ג נשפר צעיר דתי בשם הרשל פישר על ידי גבאי בית כנסת בפילדלפיה לעבר אלפי התבה בימים הנוראים. אולם על אף ששני הצדדים חתמו על חוזה, לא התפלל פישר בבית כנסת זה בימי החג...

היות שדף, סרבו גבאי בית הכנסת לשלם לו את המשכורת שהסכם עליה מקדם, אולם הצעיר דרש אותה בטענה שהגבאים אחראים להפרתו של החוזה. הוא דרש מגבאי בית הכנסת לבוא עמו לדין תורה. לאחר שאלו לא נענו להזמנות התכופות, הגיש את תביעתו בהסכמת הרבנים לבית משפט אירי, וכאמור נסתיים המשפט בשבוע שעבר.

פסק הדין המנמק שהוצא על ידי שופט גוי נוצרי ממוצא אירי היה לטובת הצעיר, והוא עורר סערה בקרב יהודי ארצות הברית...

את הספור המרתק העומד מאחורי פתבה זו פרסם הרב משה שרר, נשיא אגודת ישראל בארצות הברית, בגיליון השני של ירחון 'דאס אידישע ווארט', שיצא לאור בחדש שבט תשי"ח. הרי הוא לפניכם:

הרשל פישר לא היה רב ולא גאון, אלא איש מכירות פשוט. חבב מן השורה בסניף 'אגודת ישראל' בבורו פארק. מעולם לא ראהו דחוק עצמו לשלורה. תמיד היה הוא מתפלל בפנותו, נחבא אל הפלים, אך בהגיע השעה בצע ר' הרשל פישר מעשה אמיץ של קדושה ה' הפה"ה דגמה מופתית למסירות נפש יהודית.

פניה של היהדות הדתית באמריקה בשנות התשי"ח היו שונות לחלוטין מפניה היום. אולם דוקא באותה תקופה מרתקת ומגשמת, כאשר ה'דולר' השתלט על הנשמה ושחד אותה עד כדי התכחשות עצמית להויתרה, התרחש אותו הספור. ומעשה שהיה כך היה:

היה זה בקיץ תשי"ח. הרשל פישר שהיה מפרנס יחיד במשפחתו, מצא עצמו באותם ימים מחסר עבודה. מתוך נחון בקול נעים, בקש לנצל את כשרונו כדי להשלים את הנוכחותיו. המזל האיר לו פנים ונשלח אל בית כנסת שנה חתם על חוזה עם בית כנסת בפילדלפיה כחזן לימים הנוראים, תמורת שכר של אלפים ומאה דולר - סכום עצום באותם ימים.

כיהודי חרדי ברר מראש שמדבר בבית כנסת אורתודוקסי הוגה לפי כל המנהגים המקובלים. אלא שחשד לאחר חתימת החוזה, נודע לתת לר' הרשל פישר כי גבאי בית הכנסת נסחפו אחר המרוץ החולני של המודרניזם שפשה אז בארצות הברית, והחליטו לבטל את המחצה שהיתה קיימת עד אז בבית הכנסת, כך שהחל מראש השנה ישובו בו גברים ונשים ביחד.

ר' הרשל פישר היה נסער כלו, אך הוא לא רץ לחפש התרים וגם מנע עצמו מלהיות משפט מחשש אבדן הפרנסה. הוא אף לא השפיע מפתו היצר המקבלים שזו אפילו מצוה להתפלל שם כדי לקרר רחוקים. דרכו היתה ברורה לפניו: כיהודי חרדי אסור לו בתכלית לשמש חזן בבית כנסת כזה.

בתחלה נסה להאבק. הוא התקשר לגבאי בית הכנסת ונסה להשפיע עליהם לשנות את החלטתם; מלבד טענותיו כלפיהם על עצם שנוי אפיו של בית הכנסת, העלה בפניהם את טענה משפטית, לפיה שנוי אפיו בית הכנסת משמש הפה"ה של החוזה שנחתם עמו. ובפרט שהיה כזה התודע לכך רק בערב ראש השנה, אפסו סכיוו להשיג לעצמו מקום אחר לתפלה תמורת שכר הוגן.

כרשת שמות
גליון 602 | כ"א טבת תשע"ט

ר"ת	יציאה	כניסה	
18:00	17:23	16:08	ירושלים
17:57	17:24	16:23	תל אביב
17:57	17:22	16:14	חיפה
18:01	17:26	16:27	באר שבע

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

לישועה שלך, או להקדשת העלון

הזמן את העלון עוד היום | 02-5308000

העלון מופץ ב- 30,000 עותקים

הרע - זה מה שסולל בפניך את הדרך להכיר את המונגונים הפנימיים שלך ולשלוט ביצרים שלך כפי שמיד נסביר בעזרת ה'.

התורה חקקה לנו כלל ברזל בתיאור טבע האדם: "יצר לב האדם רע מנעוריו". וחז"ל הקדושים מחדדים את היתרון הבולט והמשמעותי שיש ליצר הרע (אבות דר' נתן טז): "אמרו: שלש עשרה שנה גדול יצר הרע מיצר טוב. ממעי אמו של אדם היה גדל ובא עמו... לאחר י"ג שנה נולד יצר טוב..."

ובהמשך אומרים חז"ל יותר מזה, שליצר הרע יש שליטה מוחלטת על האדם: "בזמן שאדם מחמם את עצמו והולך לדבר זיקה - כל אבריו נשמעין לו מפני שיצר הרע מלך הוא על מאתים וארבעים ושמונה אברים. (ואילו) כשהוא הולך לדבר מצוה - התחילו קוֹתְעִין (מלשון קוץ) כל אבריו, מפני שיצר הרע שבמעיו מלך הוא על מאתים וארבעים ושמונה אברים שבאדם ויצר טוב אינו דומה אלא למי שהוא חבוש בבית האסורין!"

לכאורה נראה מתוך דברי קודשם של חז"ל שאין לנו שום בחירה חלילה, והרי אנחנו מאמינים בני מאמינים בכך שלכל אדם ישנה בחירה חופשית לסור מרע ולעשות טוב?

הופכים את מאזן הכוחות לטובתנו

לכן חידשתי בסיעתא דשמיא, שאכן היצר הטוב באדם הוא חלש מאוד, כי היצר הרע הוא הבסיס של האדם והוא השולט בו. אבל כאן אני רוצה באמת להפתיע אתכם עם בשורה טובה גדולה מאוד:

היצר הטוב האמתי הוא התפילה!

כי התפילה היא החיבור עם ה', וה' יתברך הוא כול יכול ובלתי מוגבל והוא כולו רק טוב. וכאשר אתה מתפלל, אתה מתחבר עם כוח אינסופי של טוב ורק כך אתה יכול להתגבר על היצר הרע!

יוצא, שכאשר אתה מתמודד "בעצמך" כנגד היצר

שלב ראשון בדרך לניצחון: מודעות עצמית

לא היה כך יצר הרע?!

ואני עונה להם בדיוק באותה הדרך: "אולי תהיה עצוב ושובר מכך שיש לך רגליים? אולי תהיה שבור ועצוב מכך שאתה צריך ללכת לישון מידי פעם? אָהה, את זה אתה מקבל, זה נראה לך טבעי ומוכן. באותה מידה בדיוק אתה צריך להבין ולהשלים עם המציאות שיש לך יצר הרע. זה חלק ממך וזה נתן שרק כאשר תקבל אותו - תהיה מסוגל להתמודד

לכולנו יש נתון
בסיסי שהוא
חלק בלתי נפרד
מהמציאות שלנו,
והוא מוֹכֵר לכולנו,
ובכל זאת הוא
מפתיע אותנו בכל
פעם מחדש

אתו. כל הרגשה שלילית או רעה לגביו לא תעזור לך כהוא זה, היא רק תרחיק אותך מהדרך להתמודדות נכונה ופורייה."

יחסי הכוחות

וכאן אני רוצה לחלק ולהפריד באופן ברור: זה שאתה מקבל את העובדה שיש לך יצר הרע - זה לא מתיר לך להישמע לו ח"ו. אדרבא, ההיפך הוא הנכון, זה שאתה מקבל את העובדה שיש לך יצר

האם יום אחד קמט בבוקר והיית מופתע מכך שיש לך ידיים או רגליים? כנראה שלא. האם היית פעם מופתע מכך שאתה רעב או צמא או עייף? אני מניח שגם זה בוודאי אף פעם לא גרם לך לחשוב שמשוהו אצלך לא בסדר. בסך הכול אתה בן אדם ואתה דִי מודע לעצמך - לאברי הגוף שלך וליכולות ולמנגנונים הבסיסיים שלו.

אבל יש לכולנו נתון בסיסי שהוא חלק בלתי נפרד מהמציאות שלנו והוא מוֹכֵר לכולנו, ובכל זאת הנתון הזה מפתיע אנשים בכל פעם מחדש. הנתון הזה הוא היצר הרע...

כל אחד נולד עם יצר הרע. ככה הגענו "מהמפעל". היצר הרע הוא חלק בלתי נפרד מהמציאות של העולם הזה ומהמציאות הפרטית של כל אדם. זה חלק בלתי נפרד ממך. אם כן, מדוע אתה מופתע בכל פעם מחדש לגלות שיש לך יצר הרע? מדוע זה שהיצר הרע מפיל אותך ומחטיא אותך - זה שובר אותך ומעציב אותך? זה לא הגיוני.

תתחיל להכיר את המציאות

הסיבה הפשוטה לכך היא שהאדם הממוצע מתקשה להשלים עם המציאות. הוא נהנה להצטייר בעיני עצמו כאדם השלם וכמקור הטוב וקשה לו לקבל את העובדה שהוא מורכב מטוב ומרע, וכל שכן שהוא מופתע בכל פעם מחדש לראות עד כמה הרע עדיין גובר עליו ושולט בו.

זו הסיבה לכך שרוב אלה שבאים אלי לבכות שבורים ועצובים, באים להתלונן רק על דבר אחד: "למה יש לי יצר הרע? למה הוא מתגבר עלי ומפיל אותי?" זה לא מוצא חן בעיניהם, זה מפתיע אותם, זה מעציב אותם ושובר אותם. והשאלה הזקוקת היא מדוע. וכי לא ידעת שיש לך יצר הרע? וכי חשבת שאתה מלאך? וכי יש לך מה לעשות בעולם הזה בלי יצר הרע? האם יש משמעות לתורה ולמצוות שלך אם

הכנסים של הרב שלום ארוש שליט"א לשבוע הקרוב

להזמנת שיעורים:
052-7611100

חולון

יום ה', כ"ו טבת
(19/01/20)
בי"כ ע"ש חללי צה"ל
המעפילים פינת המצודה,
בשעה 21:30

ירושלים

יום ד', כ"ה טבת
(19/01/20)
ישיבת "חוט של חסד"
שמאל הנביא 13,
בשעה 20:30

הרצליה

יום ב', כ"ג טבת
(18/01/20)
בי"כ "אור זרוע"
אבן עזרא 35,
בשעה 20:30

גן הדעת חידושים לפרשת שבוע

פנינים חסידות ברסלב

נזקקים היו אנ"ש מאד, לבל' לגרום לשום מחלקת ואנחים בבית הקנסות, ואפילו ביום יארכיט וכדומה לא התגודדו להתפלל דוקא לפני העמוד, וכן לא נדחקו לקבל דוקא עליה לתורה, וכדומה בשאר כבודים. (שיש"ק ד-קעא)

נוהגים היו להתפלל בכל יום על כלל ישראל שיצאו וישבו בתשובה שלמה. (שם ד-קעב)

בני הבר-מצוה היו נוהגים לדרוש בסעודת הבר-מצוה תורה מלקוטי מוהר"ן עם ה"הלכה" שבספר "לקוטי הלכות" המיוסדת עליה. (שם ד-קעג)

א. ב. של החיים

צעקת הלב' גבוהה יותר מצעקה בפה.

מעלת הצעקה לא נמדדת בצעמיתה, אלא עד נפשו היא יוצאת מעמק הלב.

תצדק לה' במחשבה אחת ויחידה: 'אני חיב' ישועה מיד, ואתה רוצה להושיע אותי!'

"מפעמים קראתיה" - מעמק הלב.

כשצועקים מכל הלב באמונה שלמה פועלים.

אפשר בשעה אחת של צעקה אמתית לפעל קוה שלא פועלים גם במאה שנות.

"יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו" במשפט מתומצת זה מודיעים לנו חז"ל אמת נוקבת, בתוכך יש יצר הרע שכל מטרתו להמית אותך, ואין לך שום סיכוי להציל את עצמך בכוחות שלך, אתה חבוש, ואין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. מה שכן יש ביכולתך לעשות, זה לצעוק אל ה', לבקש עזרה ממי שיש בידו להציל אותך.

זה תמצית השכל אותו צריך לדעת, לעולמי עד תזדקק לעזרתו של הבורא, ברגע שתלך עם הכוחות שלך לבד פרעה ימית אותך, אם לא בגשמיות אז ברוחניות, ועל זה מדברת פרשת שמות, כיצד הכח המדמה דואג להמית את האדם, כי מצרים מייצגת את מיצרי הגוף תאוותיו וצרכיו, ופרעה הוא הכח המדמה המושל בארץ מצרים, והוא עושה זאת דרך הזיכרון, מעורר אותנו אל מה שאולי יעשה טוב, שיענה אותי שוב כמו שהתענגתי פעם, כי הדמיון הוא הזיכרון, והזיכרון מטבעו תמיד מושך אל התענוג המוכר והידוע.

וזה שאומרת התורה ניקם כלך ה' על מצרים אפשר לא ידע את יוסף, היינו שהכח המדמה אינו מכיר בתוספות השכל והדעת שהאדם מוסיף, לא משנה מה אדם יעשה, כמה הוא ילמד יתפלל או יקדש את עצמו, יצרו תמיד יתחדש עליו להמיתו, פרעה מלך מצרים לעולם לא יודע את יוסף, הוא לא יודע, והוא גם לעולם לא יידע, כי הוא לא רוצה לדעת ואין זה תפקידו, הוא תפקידו להמשיך למשול

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה-חוט של חסד

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א
ר"כ חושן משפט בישיבת "חוט של חסד"
קו ההלכה הספרדי: 3030 *

עד שמיני עצרת (שמחת תורה).

האם מותר להפסיק בדיבור באמצע קריאת שניים מקרא, ומה הדין אם צמא מאד ורוצה לשתות מים?

המדקדים בהלכה מקפידים שאינם מפסיקים לשום דבר באמצע קריאת שניים מקרא ואחד תרגום, עד שגומרים את קריאת כל הפרשה. (אליה רבה ועולת שבת ובאר היטב סימן רפ"ה). אמנם הצמא ביותר, רשאי להפסיק לשתות ולברך תחילה וסוף. כך החיים (סימן רפה סעיף קטן ט"ו).

מי שהתחיל לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום אחר תכלת שחרית, ובאמצע קריאתו נתבקש לקרוא לפני הקהל איזה דבר הלכה, האם יכול להפסיק את קריאתו ולומר את ההלכה, או שבכל אופן אסור להפסיק?

רשאי להפסיק מקריאתו, ולזכות את הרבים בקריאת דבר הלכה. ילקוט יוסף (סימן רפ"ה סעיף ד') בשם מרן הרב עובדיה זצ"ל.

לשמוע אמונה כל יום כל היום
קו האמונה 02-6444250

חיוב קריאת שניים מקרא ואחד תרגום מידי שבת

איש חי' (פרשת לך לך סעיף יא), וכף החיים (סימן רפה אות לו).

מי שלא מבין את התרגום, האם הוא פטור מלקרוא את הפרשה עם התרגום?

אף מי שאינו מבין כל כך את שפת התרגום, עליו לקרוא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, משום שגם התרגום ניתן בסיני (הסמ"ג בשם רב עמרם גאון). וירא שמים יקרא גם תרגום וגם פירוש רש"י על הפרשה. שלחן ערוך סימן רפ"ה וכמבואר בשו"ת יחזק דעת חלק ב' (סימן לז). ע"ש.

מתי הזמן הראוי לקרוא שניים מקרא?

מנהג חסידים ואנשי מעשה לקרוא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום בערב שבת בלי הפסקה באמצע, פסוק בפסוק עם תרגומו, וכן כתב בספר יסוד ושושר העבודה (עניני שבת) וזה לשונו "היה ביום השישי, תיכף אחר תפילת שחרית יזהר האדם לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום". ומצוה מן המובחר שישראל לקרוא הפרשה קודם שיאכל בשבת בבוקר ואם לא השלים קודם האכילה, ישלים אחר האכילה עד המנחה. ויש אומרים שיכול להשלים עד יום רביעי, ויש אומרים שיכול להשלים

דורשי רשומות למדו מהמילים "ואלה שמות" את החיוב לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום בכל ערב שבת, ולמדו כן מהמילים "ואלה שמות" ראשי תיבות - ו'חייב א'דם ל'קרא ה'פרשה, ש'ניים מ'קרא ו'אחד ת'רגום, ומשום שדבר בעיתו מה טוב, לכן נבאר קצת מחיוב קריאת שניים מקרא.

מהי מעלת הזוכה לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום מידי שבת בשבת?

בגמרא מסכת ברכות (דף ח) מבואר שכל הזהיר בקריאת שניים מקרא ואחד תרגום מאריכין לו ימיו ושנותיו. והפוסקים הביאו שיש נוהגין לומר שניים מקרא ואחד תרגום ביום שישי, ולא להמתין עד שבת. ובספר בת עין (ליקוטים) כתב שזו סגולה ועיצה לאדם שיוכל לקשר מחשבתו בשעת התפילה בשבת ולהתפלל בכוונה, ולכן טוב לקרוא את הפרשה דווקא ביום שישי קודם השבת.

האם צריך לקרוא גם את ההפטרה של השבוע שניים מקרא ואחד תרגום?

הקורא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, מן הדין אינו צריך לקרוא את ההפטרה כלל, ומכל מקום נהגו לקרוא גם את ההפטרה פעם אחת, ואינו צריך לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום. בן

מאמר ראש הישיבה -המשך-

הרע - אין לך סיכוי, כי הוא שולט על כל איבריך והיצר הטוב שלך הוא כקליפת השום לעומתו. אבל כאשר אתה מחזיק בחרב התפילה - רק אז אתה באמת מגביר את היצר הטוב שלך, ויש לך סיכויים טובים לנצח במלחמה. ה' אתך ולצדך, כוח היצר הטוב שבך גובר באופן משמעותי, ואז היצר הרע הוא כקליפת השום לעומת היצר הטוב.

על פי זה אני אומר שהיצר הטוב האמיתי הוא התפילה וההתבודדות, פשוט לעמוד לפני ה' ולבקש את עזרתו, לעשות משפט וחשבון נפש ולהשקיע שעות בתפילה לביטול היצרים הרעים והדחפים הרעים שלך. וזו הבחירה היחידה שלך!

ויוצא מכאן דבר מדהים אבל אמת: בלי תפילה, ובלי זמן קבוע ויומיומי להתבודדות - אין לאדם יצר הטוב כפשוטו!

לכן חייב כל אחד לשון לעצמו את המסר היוצא למסקנה:

"בלי תפילה אני אפס, ועם תפילה אני כול יכול".

הדרך היחידה לניצחון

אדם יכול ללמוד תורה ולקיים מצוות ואין לו יצר הטוב. הוא בסכנה עצומה שיום אחד יתעורר היצר הרע מרובץ ויבלע אותו חי. ביום פקודה ומלחמה - אין לו נשק להגן על עצמו מפני היצר הרע וחילוליו. ואילו כאשר אדם אוזח בחרב התפילה - רק אז הוא באמת מוגן. רק אז יש לו סיכוי לעמוד במלחמה ולנצח ולהכניע באמת את היצר הרע.

וזה המסר החשוב ביותר שאתם שואנו עומדים בפתחם של ימי השובבים" המסוגלים לתיקון פגמי הברית. כולנו רוצים לנצח את היצר הרע הכללי של התאווה הנוראה ששולטת בעולם והורסת אותו. אבל עלינו לדעת ידיעה ברורה שאנחנו כשלעצמנו איננו יכולים להילחם ולנצח. זה היצר הרע העיקרי שלנו ויש לו כוח אדיר לעומת היצר הטוב. ואם אדם לא יקבע לעצמו זמן בכל יום להתבודדות ובזמן הזה יתפלל ויבקש את עזרתו של הבורא כמו שלמדו אותנו חז"ל - שאלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו לא יכול לו - המלחמה שלו אבודה.

ואמנם למדנו מהמקורות שעליך לדעת היטב שיש לך יצר הרע והוא חזק ממך והיצר הטוב שלך הוא אפסי, אבל המסקנה והחזק הגדול העולה מהמאמר הזה הוא שתדע שאם תכריח את עצמך לעסוק בתפילה בכל יום ותבקש את עזרתו של הבורא - אתה בוודאי תצליח ותנצח את היצר הרע.

שלמה אבינר

העלון שמכניס את אור האמונה לביתך

לעלון "חוט של חסד"

דרושים מפיצים ברחבי הארץ

058-4827425

תכנית המנויים של עלון "חוט של חסד"

שתי ספרים לבחירה

40 יום תפילה בנותל

77 עלונים של "חוט של חסד"

סיפור לשולחן שבת

אל המקורות

בבית הדין המלכותי בפולין נערכה אספת אצילים ורוזנים, במהלך האסיפה "גילה" אחד האצילים את אזוניו של ידידיו על עובדה מזעזעת: באחד הכפרים הנתונים למרותו, נעלמה נערה נוצרייה לפני חג הפסח והיהודים הם שהרגו אותה כדי להשתמש בדמה לאפיית מצות. האציל הציע על גירוש היהודים מפולין והחרמת רכושם לטובת המלוכה. הדברים הובאו למלך שיחתום על הגזירה. המלך נדהם לשמע עלילת הדם ושאל את יועציו האם הסיפור נכון? יועצי המלך, שונאי ישראל, אישרו את הידיעה. "אם כן" אמר המלך, "אני מסכים לגרש את היהודים". לשם ביצוע הגזירה הוצרכו האצילים המשותפים בבית הדין המלכותי לחתום על מסמך גזר הדין. כולם חתמו, רק אחד מיועצי המלך, בשם וולאדק, הסתפק לחתום על המסמך. לפתע קם נרעש עד עמקי נשמתו. בקול לא לו, הצהיר: "אין אני יכול לחתום על דבר אשר ברור לי כי הוא שקר!" עוד רגע בהן את עיני ידידיו הפעורים

לרווחה והמשך: "כפי שכולכם יודעים, אני יהודי מומה, אולם אני בקי היטב במסורת היהודית ויודע את האיסור החמור של שימוש בדם. על כן ברור כי כל עלילת הדם שקר! יועצי המלך הביטו בוולאדק בהשתוממות. הם לא הבינו מה פתאום נעשה הפריץ וולאדק כה החלטי בהגנתו על היהודים. בעבר הוא חתם רבות על גזירות חמורות נגד היהודים והיה עושה צחוק מהם. עתה נראה שהוא ידיד היהודים, מה קרה לזו המלך מצדו, שמוח לשמוע את דבריו הנמרצים של הפריץ וולאדק. ללא ברורים נוספים הוריד המלך את העניין מעל סדר היום. גם האצילים האחרים שכחו מכל הפרשה...

מיום זה הפך וולאדק לאיש אחר. נעור משהו בנפשו אשר לא נתן לו מנוח. הגזירה לגרש את היהודים שסוכלה אך ורק הודות להתערורות פתאומית שלו, ערערה את מונחתו. הוא נזכר בעברו, שעה שועלוול'ה הקטן, בישיבה, בחבריו, מוריו ורבותיו. נזכר בנישואיו ובצעדיו הראשונים בחיי המסחר הגדול. כיצד הצליח, וכיצד התרחק מחבריו היהודיים ומהחיים היהודיים. הוא הכיר אנשים בני אצולה, והושפע מאורח חייהם. וכשהגיע לכאן,

הוא המיר את דתו ומועלוול הפך לוולאדק, הפריץ הבוגד בעמו ובאמונת אבותיו...

ימים אחדים התהלך וולאדק כסהרורי, כשמחשבותיו לא נותנות לו מנוח. "נימוסי" האצילים כבר לא היו לרוחו. "אם הם מנומסים איך הם יכולים להתאכזר כן" הרהר. לבסוף החליט שעליו לחזור ליהדותו. הוא ידע כי לא יהיה זה קל. סכנה גדולה תהא נשקפת, לו ולכל עמו. לבסוף נזכר כי באחד הכפרים הנתונים למרותו מתגורר רבי קדוש, ששמע עליו רבות. הוא יצא לדרך, באומרו כי הוא יוצא לציד וישוב בעוד מספר ימים.

נכנס הפריץ הפולני אל חדר הרב ומבלי גינוני נימוס, שפך לפני הרב לבו בבקשו לסייע בידו לחזור ליהדות. הרבי נדהם לשמע הבקשה וניסה להניאו מרצונו, כדי לבדוק את ישרות דבריו. אולם האציל היה נחוש בדעתו. הוא הבטיח לרבי כי ימלא אחרי דבריו אם רק יחזירו ליהדותו. עודו

מהסס בכנות דבריו של וולאדק-ועלוול קרא הרבי לפתע: "לך מביתי! אין לי עסק עם אנשים רשעים!" עיניו של וולאדק החלו לזלוג דמעות, "וכי אין לך רבי, דרך של תשובה להורות לי, האין אני יכול לחזור בתשובה? הלא לימדנו חכמים שישנה דרך סלולה של תשובה עד כסא הכבוד". נפל הפריץ על הרצפה כשהוא גועה בבכי ומפיו נשמעות יבבות. עכשיו כבר ידע הרבי את טוהר כוונותיו של הפריץ! הוא הבין כי לפניו מקרה של נס מהשמים והשם יתברך, סיבב את הדברים כך שהיהודי יחזור ליהדות. הוא הרים את וולאדק חיבוקו ונשקו: "אשריך! בשמיים קיבלו את תשובתך" הרבי הדריך את הפריץ מה עליו לעשות כדי לחזור ליהדות. הוא בירך אותו לשלום ולהצלחה ווולאדק-ועלוול יצא לדרך. הסוס, עליו רכב, חזר בלעדיו וכולם חשבו שהוא מת ביער בעת הציד.

כששוטרי הקיסר חיפשו את גופתו של וולאדק, נדד לו ועלוול ממקום למקום ומעיר לעיר עד שהגיע לאמסטרדם. שם ניגש אל הרב המקומי שעזר לו לחזור לחיק היהדות. וחי כיהודי שומר תורה ומצוות המדקדק קלה בכחמורה עד סוף ימיו.

גנים הטובים - רפואה גדולה לאבות. [בנים מכ]

בס"ד

שיעורי הרב בדיסק און קי

להזמנות: 052-2240696

חזר! חזר! חזר!

בס"ד הרב שלום ארוש שליט"א
החיים הטובים במסורת

תב"ד

חגיגה של 3 ימים

במלון לייק האוס כנרת

הרב שלום ארוש שליט"א
הפטיין יובל טייב
זמרים אורחים

17.01.19 | י"א שבט | שבת שירה
לפרטים: 050-2320100

02-5308000

LAKE HOUSE Kinneret.

מנייתות
מחמי תשרי
Libertus (Hot Springs)

ליקוטים נפלאים פרשת שמות

"ואלה שמות" (א, א)

מדוע שינה פרעה את שמותיהן של יוכבד ומרים לשפרה ופועה שהם שמות מצריים?
יודע היה פרעה כי כל זמן שהמיילדות יהיו נקראות בשמותיהן העבריים: "יוכבד" ו"מרים", לא יוכל לבוא אליהן בהצעה אכזרית כזו, להמית את ילדי ישראל. לפיכך ציווה אליהן תחילה לשנות את שמותיהן ל"שפרה" ו"פועה". סבור היה, כי לכשיהיו נקראות בשמות מצריים ישפיע הדבר על כל הלך-רוחן וישנה את מהותן ואופיין, עד אשר יהיו מסוגלות לרצוח את ילדי ישראל. ורק אז נתן להם את הצו השני "אם בן הוא והמיתן אותו". כל עצמו של האדם הוא השם. טמיעת השם משפיע מאוד על טמיעה פנימית של הרוח והאופי.
(הרה"ק מרימינוב זצ"ל)

"ויקוצו מפני בני ישראל" (א, יב)

לפתע חשו המצרים בקרבם שנאה עזה כלפי בני ישראל, אף על פי שזה לא היה כל-כך מרצונם (בפה-רך) היה זה רצון ההשגחה העליונה, כדי לבודד את בני ישראל מן המצרים לבל יתבוללו בתוכם. לפיכך אומר נעים-זמירות-ישראל בתהלים: "הפך לבם לשנוא עמו".
(שפת אמת)

"ותשלח את אמתה ותקחה" (ב, ה)

ורבותינו דרשו (סוטה יב) : את אמתה, את ידה, שנשתרבה אמתה אמות הרבה (רש"י).
ומתחילה מאי סברה בת פרעה, שהושיטה את ידה לקחת את התיבה, הלא ראתה שהיא נמצאת מרחוק, מניין ידעה שיתרחש לה נס ותתארך ידה? אלא מכאן ראייה, שלגבי כל דבר מצוה אין לעשות חשבונות, אין לפקפק ואין לנהוג לפי ההגיון, העיקר הוא הרצון והמעשה - והנס ממילא יבוא.
(ר' מ"מ מקוצק)

"למה תכה רעך... אכן נודע הדבר" (ב, יג-יד)

את המראה הזה הוא לא יכול היה לסבול. משה רבינו רואה יהודי, איש עברי, מרים ידו להכות את רעהו. נורא ואיום. בזעזוע רב הוא פונה למרים היד: "ויאמר לרשע למה תכה רעך?"
הרשע מעיז פנים ומתחצף: "מי שמך לאיש שר ושופט עלינו? הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי?" משה רבינו מגיב: "אכן נודע הדבר". רש"י במקום מפרש לפי פירוש אחד ש"אכן נודע הדבר" הוא "כפשוטו". כלומר: נודע הדבר שהרגת את המצרי.

מבאר הגה"ק רבי אליעזר דוד גרינוולד, בעל ה"קרבן לדוד", את הפסוק בפרשתנו: משה רבינו לא ידע מי מהשניים צודק, לפיכך אמר "למה תכה

רעך", הוא רק לא ציין אל מי מכוונת ההערה.
הרשע שהרים ידו על חברו, השיב בהתנשאות: "מי שמך לאיש שר ושופט עלינו", בתשובתו החצופה גילה שהוא - הוא הרשע. כלל זהב לימדנו רבינו משה: כיצד בודקים...
(במחשבה תחילה)

"אכן נודע הדבר" (ב, יד)

"ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו. ויפן כה וכה וירא כי אין איש, ויך את המצרי ויטמנהו בחול". כך מתארת התורה את מעשהו של משה עבור אחיו הסובלים.
למחרת רואה משה שני יהודים רבים. הוא ניגש אליהם: "ויאמר לרשע, למה תכה רעך?" והם מחציפים פנים "מי שמך לאיש שר ושופט עלינו? הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי?" בפשוטם של דברים, היה צורך בכתובת המאורע עם המצרי, כדי שבסופו של המאורע השני נבין מה טען אותו רשע שהכה את חברו כלפי משה "הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי". דבר-מה נוסף מסתתר פה.
משה רבינו, בראותו שאחיו היהודים סובלים ניקרה במוחו תמיהה: מדוע זה כך?
הוא יוצא ורואה מצרי מתעלל באיש עברי וכל היהודים מסביב שותקים. הסיק מכך משה רבינו שבעקבות העבודה הקשה קחה רגש הרחמים שבלבם. ולכן אינם מוחים במצרי המתעלל בחברם.
אבל כאשר בא משה למחות בדתן ואבירם שהתקוטטו ביניהם והם מחו בו בלשון גאווה "מי שמך לאיש שר ושופט עלינו", אמר משה: "אכן נודע הדבר" - מדוע הם משועבדים בסבל איום. לכבוד עצמם - רגישים הם. אך אינם דואגים לסבלו של הזולת.
(במחשבה תחילה)

"ויזעקו ותעל שועתם" (ב, כג)

הפה הוא כלי הנשק של עם ישראל: הקול קול יעקב, והידיים ידי עשיו". עשו חי על חרבו, ועם ישראל - כחו בפיו. תפלתו נשמעת במרום, והוא נושע בזכות למוד התורה. אבל כל חייל יודע, שלא די בכך שהוא יוצא למלחמה מצויד ברובה ובתחמושת, יודע לירות ומכוון למטרה, יש צורך בתנאי נוסף: שהרובה יהיה נקי, ולא תעלה בו חלודה! כמו כן אדם הרוצה לפעול בתפלתו ולהיענות בבקשתו, חייב לדאוג שפיו יהיה נקי מדבורים אסורים, מלשון הרע ומליצנות, משקר ומרכילות. בני ישראל שמרו על לשונם במצרים, וחז"ל אומרו "שלא שינו את לשונם", לפיכך עלתה זעקתם השמימה, והם נושעו מגלותם.
(עוד יוסף חי)

"המקום אשר אתה
עומד עליו אדמת
קודש הוא" (ג, ה)

לע"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים

פרשת שמות

כי כבד פה וכבד לשון אנכי" (ד, י)

ויש להבין מדוע לא ריפא ה' יתברך את משה לאחר מכן, בכדי שיוכל לדבר בלשון צחות ללא שום גמגום, מאחר שהוא שליח ה', היפלא מה? לעשות כן? התשובה לכך היא שאילו היה הקדוש ברוך הוא מרפא את משה והיה מדבר בצחות לשון, היה בכך פתחון פה למלעיזים לומר שבגלל שמשה היה נואם מעולה לכן הצליח להשפיע על העם ולסחוף אותם אחריו ולהוציאם ממצרים ונתנה על ידו התורה. משום כך נשאר משה רבינו ע"ה כמות שהוא כבד פה וכבד לשון, למען ידעו הכל כי השפעתו היא אך ורק מהשכינה שמדברת מתוך גרונו, ולא בכוחות עצמו. (דרשות הר"ן)

"ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך" (ד, יב)

פירש ה'אור החיים' הקדוש זצ"ל; שמשה רבינו תמה; כיצד שולחו הבורא יתברך לדבר לפני פרעה ועודנו ערל שפתיים! ענהו הקב"ה: "ועתה לך", איני עושה מופת ונס, אלא למתחילים במצוה, אז זוכים הם לעזר שמים ורואים פלאות. ומכאן לימוד ולקח, לכל החפצים לזכות בסיוע ממרום; התחילו לפעול והסיוע בוא יבוא.

"ואת המטה הזה תיקח בידך אשר תעשה בו

את האותות האלה" (ד, יז)

התורה כדי להמחיש את היחס בין הילדים להורים אומרת: "למטה אבותיו" הילדים הם המטה שאצל האב. ה' אומר למשה: "ואת המטה הזה תיקח בידך" - אם אתה לוקח את הילד יד ביד אז יקום בך: "אשר תעשה בו את האותות האלה" תראה ניסים ונפלאות... אך אם תשליך את המטה (לא תתייחס לילד) הוא יהפוך לנחש...

ומה הפתרון להחזיר אותו למוטב?

"אחוז בזנבו" - בוא אליו בדברים החשובים לו (ולא לך) משחקים, טיולים דברים שהוא אוהב לעשות - תתחבר אליו משם, למרות שהם זנב... ומשם תאחז וכך תצליח להחזירו למוטב...

הר"ר מנחם מנדל בן אלטע לאה
מרת חנה בת הדסה
להצלחה בכל העניינים, קש"ק,
דורות ישרים ומבורכים

א טו שבת

"אל תאמר לכשאפנה אשנה" אמרו חז"ל, כי האדם חושב בנפשו לכשירחיב לו ד' - את גבולו ויוטב מצבו, אז יעסוק בתורה ובמצות. אבל לא כן עכשיו כשהוא בצרה ומצוקה. ולזה אמר הכתוב "כי המקום אשר אתה עומד עליו" היינו באותו מצב ובאותה שעה קודש הוא. דאפשר שרצון ד' הוא דוקא העבודה מאותה שעה הדחוקה וכבר - ארז"ל במ"ר שה"ש פ"ה הלומד תורה בצער נוטל אלף בשכרו, שלא בצער נוטל סאתים. ולפום צערא אגרא אמרו ז"ל. (חפץ חיים עה"ת)

"וכי אוציא את בני ישראל ממצרים" (ג, יא)

משה רבינו טען ב' טענות לנמק את סירובו לגאול את ישראל. א. "מי אנכי כי אלך אל פרעה". ב. "וכי אוציא את בני ישראל ממצרים".

בספר "ליקוטי בן אריה" הביא בשם הגאון רבי שמואל שמעלקא מסעליש ביאור נחמד בפסוקים: קיימא לן בחז"ל (סוטה יג): "א"ר חמא בר' חנינא: כל העושה דבר ולא גמרו, ובא אחר וגמרו - מעלה עליו הכתוב על שגמרו כאילו עשאו". [כלשון המפורסמת 'אין המצוה נקראת אלא ע"ש גומרה'].

לפי האמור טען משה רבינו "מי אנכי... כי אוציא את בני ישראל ממצרים", הן בסופו של דבר לא אכניסם לארץ, שהיא התכלית המקווה בהוצאה ממצרים, ואם כן, לא אזכה לגמור את המצוה. על כך השיב לו הקב"ה תשובה ברורה: מצות ארץ ישראל היא אחת מתרי"ג המצוות, אולם היא איננה התכלית. התכלית של ההוצאה ממצרים היא קבלת התורה, ושפיר תיקרא המצוה על שמך ותגמרנה, שכן "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה"... (במחשבה תחילה)

"ושאלה אשה משכנתה וגו' כלי כסף וכלי

זהב" (ג, כב)

למה דוקא כלי כסף וכלי זהב ולא דברים אחרים, כי המצרים היה בדעתם, שבני ישראל חוזרים למצרים אחרי שהותם ג' ימים במדבר, אם כן לפי דעתם הבינו שהם צריכים לשאול דברים הנצרכים לדרך, אבל כלי כסף וכלי זהב מהדברים שאינם נצרכים לדרך למה להם לשאול.

וכיון שיבואו ישראל ויבקשו לשאול כלי כסף וכלי זהב, שמא יחששו מצרים על ידי זה שבדעתם לברוח, על כן היה צורך בציווי מיוחד מאת השי"ת, שישאלו כלי כסף וכלי זהב דוקא, ואף על פי כן יתנו להם כמאה"כ (ג, כא) "ונתתי את חן העם הזה".

(באר מים חיים)

"ויאמר משה אל ה' בי ה' לא איש דברים אנכי
גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך

סיפורים נפלאים פרשת שמות

"הבה נתחכמה לו" (א, י)

מעשה שהיה אצל בעל הקדושת לוי זצ"ל שהתנה עם עני מדוכא פשוט ובור שהוא יפרנס אותו וידאג לכל צרכיו, רק בתנאי שהוא ישמע בקולו ויעשה ככל אשר יצוהו, והנ"ל הבטיח לו.

בערב יום הכיפורים לפני כניסת היום הקדוש קרא אותו אליו ואמר לו הלא ידוע לך שיש לנו הסכם, והנה אני את שלי קיימתי, עכשיו עליך לקיים הבטחתך ולשמוע בקולי לכל אשר אצוך, ובעודם מדברים צוה עליו ללכת כעת ולעבור על דת תוה"ק, והוא סירב בתוקף, ובעל הקדושת לוי זצ"ל הפציר בו וגזר בו שישמע בקולו כפי שהתנו ביניהם, עד שבתוך דין ודברים, העני מתוך רוב צער שהפצירו לעבור ח"ו על דת תוה"ק, תפס בזקנו של בעל הקדושת לוי, ונתלשו כמה שערות, ולקחם הקדושת לוי זי"ע ונכנס לבית מדרשו ופתח הארון הקודש ושערות זקנו בידיו ומליצה בפה קדשו, שאפילו איש פשוט בור וע"ה, וסיפקתי לו כל צרכיו, והבטיח לי לשמוע בקולי, ועכ"ז לא הסכים בשום אופן לעבור על דת תוה"ק.

ופירשו בזה הפסוק 'היה אתה לעם מול האלקים והבאת אתה את הדברים אל האלקים', ר"ל שתאמר לעם דברים שהם "מול" האלקים, כלומר בהתנגדות לאלקים, ותראה איך שהם יתנגדו אליך, ואז והבאת את הדברים אל האלקים במליצה ישרה על כלל ישראל. (שארית מנחם)

"ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים" (ב, ב)

כשהיה צעיר לימים נתמנה ה"שפת אמת" זצ"ל לאדמו"ר המנהיג את החסידים. בין חסידיו הרבים היו, כמובן, גם אנשים באים בימים תלמידי חכמים ויראי שמים, הנודעים בצדקותם "כי צד זה אדם כה צעיר התמנה להנהיג אנשים מבוגרים, הידועים כתלמידי חכמים וצדיקים מופלגים?" התפלאו רבים. השיב להם על כך אחד החסידים במשל: אדם אחד עמד לרגלי הר גבוה עד מאד. "רצוני להעפיל לפסגתו!" אמר, וישא עיניו למרומים, אל המקום שבו התנשאה פסגת ההר. בלי להסס החל צועד במעלה ההר.

צעד יום, צעד יומים אט אט התקדם, אך הפסגה היתה עדין רחוקה מאד מאד. המשיך האיש בדרכו, ימים עברו חדשים חלפו, והאיש עדין בדרך אל הפסגה הגבוהה והרחוקה.

שנים רבות הוסיף האיש להעפיל במעלה ההר. כוחותיו כמעט כלו אך הוא לא אמר נואש "עלי להגיע אל ראש ההר, ויהיה מה!" ואכן בתום שנים רבות של צעידה מאומצת הצליח האיש להגשים את שאיפת חייו פסגת ההר הלכה והתקרבה לעברו עד אשר באחד הימים מצא עצמו ניצב בראש ההר.

ואז, באותו רגע בו חש עצמו מאושר כפי בודאי רק מעטים חשים נתקלו עיניו בילד קטן העומד גם הוא על פסגת ההר.

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

"ואלה שמות בני ישראל" (א, א)

שואלים חז"ל: 'מפני מה לא השתעבדו גם עשו וישמעאל במצרים' הלא גם הם מבניו של אברהם!!

אלא אמר רבי אלעזר: למה הדבר דומה, לאחד שלווה ממון מהמלך, לאחר ימים נפטר הלווה והניח שני בנים. האחד ברח והשני היה משמש לפני המלך. אמר המלך לבן ששימש אותו: ממך אני גובה את החוב שחייב לי אביך! אמר לו בן הלווה: בגלל ששימשתי אותך אצא נפסד? אמר לו המלך: בכל זאת שכר גדול אני נותן לך וכשייתפס הבן השני - אני מוסר לך אותו לעבד, כך לעתיד לבוא נאמר: "וירשו הנגב את והר עשו" (עובדיה א, יט) לבסוף יהיו ישמעאל ועשו משועבדים לישראל. (מדרש אבכיר)

"ותמלא הארץ אותם ויקם מלך חדש... אשר לא ידע את יוסף" (א, ו-ז)

גדולתו של עם ישראל טמונה בייחודיות שיש לו. סיפור נפלא הממחיש זאת: הצאר ניקולאי הלך ברחוב ברוסיה וראה יהודי עם זקן ופאות בלבוש מסורתי. שאל לפמלייתו מי זה? אמרו לו זה יהודי! אמר להם - שיגיע אלי לארמון, אני רוצה לראות אותו מקרוב... מיד נתנו לו כרטיס לארמונו של הצאר.

כשהגיע לביתו וסיפר למכריו הגויים על רצונו של הצאר לראותו, מיד החלו להסביר לו שאין זה יאה להגיע לצאר בלבוש כזה... לך וקנה לך מכנס ג'ינס וחולצה זוהרת... גלח את הזקן והפאות ותקא טוב, שהרי פגישה עם הצאר זוהי פגישה חשובה... עשה כדבריהם ולאחר כמה ימים נכנס לצאר. ראה אותו הצאר ושאל אותו - סליחה? מי אתה?! אמר לו היהודי - אני אותו אחד שראית ברחוב וביקשת שאבוא אליך... אמר לו הצאר: כמון יש לי כאן הרבה, רציתי לראות את האדם ההוא שראיתי עם זקן ופאת ולבוש מיוחד, זה סיקרן אותי... לך מכאן!

כל ייחודיותו של עם ישראל הוא בזה שהם מובדלים ומופרשים מן הגויים, וכל הצרות שפוגשות אותנו הם בעטייה של הקרבה לגויים והתחקות אחר מעשיהם.

משל לה הדבר דומה: אילו העץ לא היה נותן את עצמו לברזל (ממנו עושים כת לגרזן), הרי שלא היו יכולים לכרות אותו...

כן הוא הנמשל: ברגע שעם ישראל מתקרבים לגויים, נותנים את 'עצמם' לגוי בשמם, לבושם ולשונם, הרי שהגויים יכולים לבוא ולכלות בנו... כך זה בכל הדורות:

במצרים, "ותמלא הארץ אותם" מיד ויקם מלך חדש על מצרים. בימי אחשוורוש, אכלו מסעודתו של אותו רשע, מיד ניסו לחסל אותם...

וגם בימינו אנו - ככל שאנו מנסים להתרפס לגויים האיום מאיראן ושכנינו מסביב הופך למוחשי יותר ויותר.

אם נעשה הבדלה הקב"ה יקדש אותנו, אך אם לא נעשה קידוש לעצמנו, הקב"ה ידאג שהם יבדילו אותנו מהם... (הרב שלמה לוינשטיין)

סיפורים נפלאים פרשת שמות

היתה שמחתה לו ידעה, שהיא מצילה את משה רבנו בכבודו ובעצמו! כל אחד שתורם לשיבה - קרא הרב ברגש - אינו יודע איזה אדם גדול יצא מן הישיבה הזו? מי יודע, אולי התרומה שלכם תגרם שיצא מן הישיבה מישהו כדוגמת ה"חפץ חיים"? כדאי, אם כן, לכל אחד ואחד לתרום כפי יכולתו! מיד בסיום דבריו נערכה בין הקהל מגבית. כשסיים הרב לגבות את התרומות יצא מבית הכנסת. רק כעת הזדמן לו להבין, באופן בלתי אמצעי, מהי, באמת, רמת ההבנה של הקהל: אב ובנו צעדו בסמוך אליו, ומבלי להתכוון שמע הרב את שיחתם המעניינת: הבן הצביע על הרב ושאל את אביו: "אבא, זה הוא, מי שהיה שם בתוך התיבה?". "ודאי", השיב האב, "הוא נצל משם?", המשיך הבן. "כן". אמר האב "אם כן, מגיע לו עשרה דולרים לפחות..."

"ותעל שועתם אל האלקים" (ב, כג)

פעם הגיע דרשן לאחת העיירות והארץ בתוכחות מוסר על ביטול תורה ועל זלזול בתפילה וכדו'. הזדמן לשם הבעל שם טוב הקדוש, בשמעו את דברי הדרשן, קם על רגליו ואמר לו הכיצד זה יעז מר לדבר סרה באדם מישראל, הכלום ידע להעריך את מעלתו של האיש הישראלי בהתרוצצו במשך כל היום כולו בשווקים וברחובות להשיג טרף ומחיה עבור נפשות ביתו להאכילם, להלבישם ולהנעילם ולשלם עבורם שכר לימוד וכו' וכו' ובעודו עייף ויגע, נזכר הוא לפתע לעת ערב, שעדיין לא התפלל תפילת מנחה, והוא רץ לעבר בית הכנסת אגב אנחת כאב על אשר כמעט שכח להתפלל, הכלום תדע איזה רעש עושה תפילה, אמנם חטופה, זו במרומים!... (תלמידי הבעש"ט)

"ויזעקו ותעל שועתם" (ב, כג)

בספר "ומשה היה רועה" מסופר, שאחד מן הכללים שהיו שגורים על פיו של רבי משה פארדו, כאשר נתקל בקשיים כלשהם, או שספר לו אודות בעיות שונות, היה: "מי שבוכה - זוכה!", כשכוונתו, שאדם הבוכה לאביו שבשמים, זוכה שיענו לו שלא על פי גדר הטבע.

פעם אחת סיפר כי זה לא מכבר נכנסה לחדרו כלה חסרת אמצעים ובקשה את עזרת קופת עזר הנשואין על מנת לרכוש מתנות לחתנה. בדיוק באותה שעה היתה הקופה ריקה, ובליט ברירה השיב את פניה ריקם ויעץ לה לגשת אליו שוב למחרת היום. למשמע התשובה התמלאו עיניה של הכלה בדמעות, ורבי משה, שהזדעזע לראות זאת, אמר לה מיד: "שבי נא, בתי, הבה נאמר ביחד פרק תהלים". הוא הושיט לה ספר תהלים, פתח את שלו, ויחד החלו לומר בחום פסוק אחר פסוק. טרם סיימו את המזמור, וכבר צלצל הטלפון. "הרב פארדו?", מעבר לקו נשמע קול בלתי מוכר. "ברשותי סכום כסף פלוני עבור הכנסת כלה, להיכן אוכל להעבירו?", הרב המשתומם שמע מפיו את גבה הסכום, שהתאים בדיוק לבקשת הכלה!

מרוב תמיהון פער האיש את ידו ועיניו חשבו לצאת מחוריהו. 'היתכן? חשב, 'היתכן שילד כה קטן עומד לו במקום, שלי נדרשו שנים ארוכות ומאמצים על אנושיים כדי להגיע?' 'אמור לי ילד' פנה לבסוף אל הפעוט "כיצד הצלחת להגיע הנה, והרי לי ארכה הדרך שנים רבות!"

והילד השיב: "אתה הגעת הנה מתחתית ההר, וכדי להגיע לפסגה נאלצת להפעיל כח רב במעלה ההר ואילו אני נולדתי פה על פסגת ההר הגבוה!"

ועתה, סיים המספר את משלו ופנה לנוכחים: "האם מבינים אתם את הנמשל? נכון הוא כי ה'שפת אמת' צעיר לימים, ולמרות זאת מנהיג הוא אנשים באים בימים ונכבדים כי זאת לדעת: אותם אנשים זקנים וחשובים החלו דרכם בתחתית ההר, ושנים רבות היה עליהם לעמול עד שהגיעו למדרגתם הגבוהה. ואילו ה'שפת אמת' נולד על הפסגה, ובמשך חייו החל את דרכו בעבודת ה'. לא יפלא איפה כי ראוי הוא למרות גילו הצעיר להיות מנהיגם של כל חסידיו!", שקיבל נשמה גבוהה מאד וכך, להבדיל, נולד משה רבנו שאומר רש"י שנתמלא הבית אור גדול של נשמת צדיק כמשה. (מעשיהם של צדיקים)

ותשלך את אמתה ותקחה (ב, ה)

המהר"ם שפירא, ראש ישיבת חכמי לובלין, כינס פעם אחד כמה מראשי הקהילה לדיון דחוף בנוגע לעניין מסוים שעמד על הפרק שהיה בו משום פיקוח נפש. הוא דרש מהם לעשות דברים גדולים ורציניים למען המטרה הזו. ראשי הקהל ענו לו כי דרישותיו גבוהות מיד, הן למעלה מכוחם, וממילא אין בכוחם לבצעם. נענה המהר"ם שפירא ואמר להם: חז"ל אמרו שבת פרעה שלחה את ידה אל התיבה הרחוקה. ויש לתמוה, מה ראתה בת פרעה לשלוח יד אל התיבה הלא רחוקה היא? וכי אם יראה אדם חפץ המונח על גג בניין, ויחפוץ בו, כלום יושיט את ידו? ומכאן שכאשר נדרש מאדם לעשות מעשה - אל לו לחשב חשבונות! האם אצליח לעשות או שמע לא? עליו לעשות ומן השמים יסייעו לו. (המהר"ם שפירא זצ"ל)

"ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה"

ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה" (ב, ו)

סיפור הצלתו של משה רבנו בידי בת פרעה שימש את רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל באחת מנסיעותיו לאמריקה, כדי לאסוף כסף לטובת הישיבה. היה זה באחד המקומות בהם הזהיר אותו הגבאי לפני שעלה לדרוש, כי הקהל במקום זה לא התברך ברמת משכל גבוהה מדי, וכי טוב יעשה אם ינמך ככל יכולתו את רמת הדרשה. פתח, אפוא, הרב את פיו ואמר: קהל נכבד, ודאי מכירים אתם את סיפור הצלתו של משה רבנו. הוא היה בתיבה, בתוך הסוף, ובכה בכי נורא, עד שבת פרעה שירדה לרחוק, שמעה את קולו, ראתה אותו והצילה אותו.

בת פרעה - המשיך הרב - לא ידעה שהיא מצילה את משה רבינו! תארו לעצמכם, כמה גדולה

{ אז נדברו }

פרשת שמות תשע"ט | גליון מספר: 402 | לסדר: " בני בכורי ישראל"

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לידינו האברך החשוב שתורם
מזמנו רבות לטובת גיליון זה,

הרה"ג ר' ישראל

קריצלר שליט"א

לרגל השמחה השרייה במעונו,
בהיכנס בנו יקותיאל זלמן
לעול תורה ומצוות, יתן ה' ויראו
החורים נחת דקדושה מכל יוצאי
חלציהם, ימלא ה' משאלות ליבם
לטובה אמן.

ניתן להשיג עלונים יחידים מידי
שבוע בבני ברק ברחוב חזון איש
34 (פנית דסלר מנח' דרייפוס)
0527117271

ובר' הרב גנחובסקי 26 קומה א'
קרית הרצוג.

גיליונות יחידים **מרושלים**
בר אילן 39 קומה א'

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

אודות ימי השובבי"ם: למה חיי הבחורות נקראים "ימי חורפי"??

נמצאים אנו בפתחם של ימי השובבי"ם... והפעם מדובר בחודשים תמימים!!! שובבי"ם ת"ת... שכידוע ע"פ קבלה עיקר התיקון של ימי השובבי"ם זה דווקא בשנה מעוברת כשה שובבי"ם ת"ת... והשאלה המתבקשת מאליה: אם באמת שובבי"ם זה ימים כ"כ גדולים ומסוגלים כפי שבדור שלנו עושים מזה עסק... אז איפה זה התחבא בדורות הקודמים?? סוף סוף אנחנו שואבים כל מנהג והנהגה ממקורות... ואם תפתח את דברי רבותנו הראשונים... בקושי בקושי תמצא שמדברים על זה... אז אם לפני שמונה מאות שנה זה לא היה נושא... אז מה קרה פתאום?? וכי המציאות השתנתה?? וכי פתאום נפתח היכל חדש בשמים ששמו שובבי"ם??

הביאור בזה הוא כך:

ע"פ קבלה השנה מתחלקת לשני חלקים!!! קיץ- מחודש ניסן ועד חודש תשרי... ואח"כ חורף מחודש תשרי ועד ניסן... **ויש הבדל מאוד מהותי בין שני חלקי השנה:** מחודש ניסן ועד תשרי ההשפעה מגיעה **מלמעלה למטה!!!** מה שנקרא אתערותא **דלעילא**... כן... אם תשים לב: כל החגים של התורה הם מחודש ניסן עד תשרי... גם תשעה באב זה מועד לפורענות שגם הוא מגיע מלמעלה... הקב"ה החריב את בית המקדש... **לעומת זאת מחודש תשרי ועד ניסן העסק מתהפך!!** וההשפעה היא **מלמטה למעלה**... מה שנקרא אתערותא **דלתתא!!!** שים לב: בחורף אין חג אחד מדאורייתא... כל המועדים של החורף ללא יוצא מן הכלל מגיעים **מלמטה**... מגיעים מחז"ל... אם זה חנוכה... ואם זה פורים... ואם זה ט"ו בשבט שזה זמן שחכמים תקנו אותו...

זה ההבדל בין חורף לקיץ!!! בחורף העבודה מגיעה מצידנו... בחורף זורעים... בחורף משקיעים... ואז!!! בקיץ קוצרים... בקיץ השפע כבר מגיע מלמעלה... בקיץ קוצרים את העמל של החורף...

כן בחור יקר!!! אם חשבת שאין קשר בין זמן חורף לזמן קיץ... אז תדע לך שכוון!!!

מי שזרע בזמן חורף... מי שהשקיע בזמן חורף... הוא זה שיקצור בזמן קיץ... זמן קיץ הוא בדרך כלל יותר קשה מזמן חורף... במילים אחרות: בקיץ צריך יותר סיעתא **דשמיא!!!!** צריך יותר אתערותא דלעילא... אבל בחורף??? בחורף זה הזמן הטבעי של החריש והזריעה... זה הזמן האידיאלי ביותר להשקעה... בחורף יש שקט תעשייתי... יש יותר שלוה ושגרה... זו הזדמנות להשקיע... זו הזדמנות לעשות חריש בעצמנו... והזרעים בדמעה בחורף ברינה יקצורו בקיץ... (אגב: זה לא חוק פרה אדומה... אל תהיה לי כמו אותו אחד שלא עשה שטייגן בחורף... אז הוא קבר גם את הקיץ...)

עכ"פ: יש הקבלה לאורך כל הדרך בין החורף לקיץ!!! **רק ההבדל הוא:** שבקיץ זה מגיע מלמעלה ואילו בחורף זה מגיע מלמטה... לדוגמא: בקיץ יש חודש אלול! חודש אלול זה חודש רשמי שמדאורייתא הוא מסוגל לתשובה... ואילו בחורף??? יש את שובבי"ם... שובבי"ם זה כבר לא רשמי... זכותך להתנער ולהגיד אין לי עסק בנסתרות... לא יודע מה זה שובבי"ם ואני לא מכיר את זה... ובאותה מידה אתה יכול כן לאמץ את האר"י הקדוש שאומר שאלו ימים מסוגלים לתשובה ולהשקיע... **זה מה שנקרא אתערותא דלתתא!!! אתה תקבע!!!**

בחודש ניסן יש לנו את פסח!!! פסח זה חג דאורייתא... כולם חייבים לאכול מצה בפסח וכל יהודי מקבל שפע אלוקי מחג הפסח ומספירת העומר... זה כבר שפע שמגיע מלמעלה!! ובאותה מידה יש בחורף את הפרשיות שעוסקות ביציאת מצרים... והרמח"ל אומר: שכשקוראים בתורה פרשות אלו מתעורר השפע מעין מה שירד לעולם אז... כאן זה כבר בחירה שלך... זכותך לקפוץ על המציאה הזו ולהשתמש בה כקרח קפיצה רוחני ובשבועות האלו לזכות לצאת ממצרים... ובאותה מידה זכותך להתעלם מזה ולהתנכר לזה... **הנה לך שוב ההבדל בין חורף לקיץ**... פסח שייך כבר לחצי השני של השנה השייך לקיץ... בפסח אתה לא יכול לברוח מההשפעות... מי שבורח מליל הסדר הוא כבר הבן הרשע... אבל בחורף??? אתה לא צריך להיות רשע... זכותך המלאה לזוז הצידה ולומר: לא מתחשק לי... ובאותה מדה אתה יכול לקפוץ על ההזדמנות...

זה בדיקת העניין של שובבי"ם!!! צריך לעשות סדר בנושא הזה!!! יש כאלו שעושים עסק משובבי"ם כאילו זה אחד מהמועדים ששייכים לכרך זמנים ברמב"ם... אז זהו שלא!!! אין מועד רשמי ששמו שובבי"ם ואין כזה זמן מוצהר... אבל כן יש כזה קרח קפיצה... מתאים לך תקפוץ... לא מתאים לך תשאר בצד... אל תצפה שהראשונים ידברו על זה ויעוררו אותך לזה... כי זה לא הוראה מלמעלה... זה משהו שמגיע מלמטה... זה עניין אישי... זה מגיע ממך...

אבל לא רק שובבי"ם זה ככה!!! בהרבה דברים זה ככה!!! זה כל המושג ששמו חורף!!!

חיי הבחורות נקראים בשם **ימי חורפי**... למה??? כי בחורף אני המחליט!!! אני אחליט האם לזרוע או לא... זכותי לעבוד קשה ולחרוש ולזרוע ולהשקיע... ובאותה מידה זכותי להישאר במטה ולא לעשות כלום... **ככה זה בחורף!!!** אבל בקיץ זה כבר לאחר מעשה... אם זרעת בחורף... זהו... עכשיו אתה כבר בפנים... כעת מחכה לך שדה מלאה בתבואה... מחכה לקצירה... מחכה לזרייה ולדישה... ברוך ה'... בא יבא ברינה נושא אלומותיו... אתה כבר בפנים... אתה כבר בתוך המסלול... אבל כל זמן שאתה בחורף... אתה עדיין לפני תחילת המירון!!! זכותך לחלום ובכלל לא להתחיל... **ולכן חיי הבחורות הם כ"כ קריטיים... כי הם ימי חורפי!!!** בימים האלו אני מקבל את ההחלטה הגורלית האם אני נכנס למירון או לא... האם אני "הולך על זה" ומתחיל להשקיע בעבודת ה' או שאני נשאר בצד... **ימי חורפך הם קריטיים!!!** כאן יכול דבר!!! כל שתיל שאתה זורע בימי חורפך... אתה הולך לקצור אותו בהמשך החיים... ומה שלא... אז... אז לא!!! מה שלא תעשה לא יהיה... נצל את ימי שובבי"ם אלו... נקפוץ על קרח מקפצה זו... וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות... אמן.

לאחר הרבה עיכובים וניסיונות ומה שנקרא "מניעות" בהדפסת כמות נוספת של הספר וימאן לקראת ימי השובבי"ם... הרי נכון לעכשיו, בשעת הורדת הגיליון לכבש הדפוס, עדיין לצערנו לא ניתן לקנות את הספר...

אבל בשביל להכריח את עצמנו בהוצאתו של הספר בכל מחיר כבר בתחילת ימי השובבי"ם ועל מנת למנוע מעצמנו כל התעכבות נוספת,

הגנו בזאת להכריז שמיום חמישי הקרוב אי"ה בל"ג ניתן לקנות את הספר בטלפונים כדלהלן:

052-768-3095

054-844-6691

וה' יגמור בעדנו.

המטריה המרוטה וליקחה...

גשם חזק ניתן עלי מהשמים... הרוח הייתה חזקה... ואני הולך לי עם המטריה שלי... מחזיק אותה חזק חזק... והיא מתהפכת לי לכיוון ההפוך (מכיר את זה...??) עצרתי באמצע הגשם כדי "לסדר" אותה... והמשכתי הלאה... לבנתיים התרבותי כהוגן... אבל אז שוב הגיעה הרוח והיא מושכת את המטריה עם כל הכח... ואני נלחם!!! נלחם למען המטריה שלי!!! ומה אתה חושב... שהמטריה שלי שלימה?? איפה? למחצה שליש ורביעי... שתי צ'ופצ'קים כבר משנה שעברה נפלו... ממילא חצי ממני בלאו הכי מתרטב... מה שנשאר זה החצי השני שלי שמתרטב תוך כדי שאני מסדר אותה ונלחם בעבודה...

ואז פתאום תפסתי את עצמי!!! רגע רגע רגע...

מי עובד אצל מי?? אני עובד אצל המטריה או המטריה עובדת אצלי??? איך שזה נראה עכשיו... זה נראה שאני עובד אצל המטריה... אני כבר בלאו הכי רטוב עד לשד עצמותי!!! המטריה לא מצליחה להושיע אותי!!! אז מה כן יש לי ממנה שאני כל הזמן עסוק בלריב עם הרוח בשבילה ולדאוג לה... ואח"כ עוד לחזור בחזרה לבית הכנסת כי שכחתי אותה שם... **סליחה מטריה!!!** את נמצאת פה בשביל לשרת אותי ולא בשביל שאני כל היום אשאר אותך... באותו יום שמתי בהפגנות את המטריה בפח הזבל... ומאז אני ברוך ה' הולך בגשם... אמנם יורד עלי קצת גשם (זה לא חידוש... זה היה גם כשהיה לי מטריה...) אבל לכה"פ אני לא צריך תוך כדי הגשם לריב גם עם הרוח על המטריה... לכה"פ אני לא צריך לשרת אותה כל היום...

עד כאן המשל... והנמשל:

הפלאפון שלי לכל הדעות בא לשרת אותי ולא אני אותו!!! אבל יום אחד גיליתי שאני ממזמן שכחתי שהוא בא לשרת אותי... ובמקום זה... אני כל היום עובד אצלו...

כל ערב אני מוטרד שהוא יהיה מוטען... למה?? שיהיה... חשוב שיהיה... וכל פעם שהבטריה הולכת להיגמר אני לא רגוע... וכל פעם שהוא מצלצל אני קם כאילו אני שכיר יום אצלו... אני כל היום עסוק בלחזור לשיחות שלא נענו...

ואז פתאום תפסתי את עצמי: סליחה!!! מי עובד אצל מי?? אני עובד אצל הפלאפון או הפלאפון אצלי??? וכמובן שהדוגמא מהפלאפון והמטריה הם הדוגמאות העדינות ביותר... כי בשלל ההתמכרויות של דורנו... אם זה החיבור לאינטרנט או לקווי הנייעס... בשלב מסוים אתה הופך מאדון לעבד!!! בהתחלה השתמשתי בזה בתור עזרה וסיוע... ואילו בשלב מסוים לאט לאט החלפנו כובעים אני נהפכתי להיות העבד ואילו הממכר נהיה האדון... מותר מידי פעם להסיק את המסקנה המבורכת שהייתה לי ביחס למטריה המרוטה שלי...

ויעבידו מצרים את בני [ובנות] ישראל בפה רך...

ויעבידו מצרים את בני ישראל בפה רך... מלמד שהיו מחליפים מלאכת האנשים לנשים...

לפניך תיאור של סדר יום שגרתי בעבודת מצרים...

שש בבוקר, האשה מתעוררת כמו גבר... מתארגנת בקדחתנות ויוצאת לעבודה המשרדית במגדלי קהיר, כן... היא עובדת בשדה... עובדת בפרך... נאלצת להתמודד מול כל מיני משימות בעולם החיצון שמנוגדות לטבע שלה... לא קל לה... באופן כללי כל משימה שכרוכה ביציאה מהבית הרי בשביל אשה זה סבל... זה מנוגד לטבע הנשי שלה... אבל מה אפשר לעשות... לא לחינם פרעה והמצריים דורשים את זה!!!! הם רוצים עבודת פרך!!!

והיא כל היום מחוץ לבית... עובדת בהיי טק... לא רואה את הילדים... לא מגיעה הביתה... רחוקה מהקן המשפחתי שלה... רחוקה מהמטבח האהוב... מהבית החמימי... אבל בשביל זה היא בעבודת פרך... היא מקבלת את זה בלאהבה... היא יודעת שבה היא מקיימת את הגזירה של "גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם..." כן... בזכות נשים צדקניות נאלו אבותנו ממצרים... אמנם יש לה רגעים קשים של געגועים הביתה... היא השאירה בבית ששיית ילדים קטנים שהם צריכים מגע של אמה... וגם לאמא קשה בלעדיהם... קשה לה המרחק מהם... אבל הזמן עושה את שלו... ולכל דבר מתרגלים... והילדים גדלים... הם גדלים לבד... חלקם גדלים ביאור... חלקם גם טובעים ביאור... ויום אחד אבא ואמא זוכים לחתן את בתם הגדולה... השפחה חוי...

חוי כבר לא יודעת שיש משהו אחר... היא לא מכירה משהו אחר... היא כבר נולדה לתוך שעבוד מצרים... ממתי שהיא נולדה היא זוכרת את אמא יוצאת מהבית בשעה מוקדמת וחוזרת רק בשעה 4 אחרי צהרים... היא לא רואה בזה שום בעיה... ולכן גם היא יוצאת כל בוקר בשעה שש לעבודה... גם היא מגדלת משפחה גדולה... גם להם מחכים ששיית ילדים בבית... גם היא לא רואה את הילדים עד שעה מאוחרת... גם היא פוגשת את המטבח ואת הקן המשפחתי רק בשעות הערב... ואז כבר אין לה כח לעשות כלום...

ואז בשבת אחת... שהיתה קצת מנוחה... אמא התיישבה עם חוי... והתחילה לספר לה... חוי... שתדעי לך: המצב הזה שאנחנו חיים בו עכשיו הוא לא מצב נורמלי!! זה שאני ואת יוצאות מהבית כ"כ מוקדם לעבודה וחוזרות כ"כ מאוחר... זה לא אמור להיות ככה... המקום הטבעי שלי וגם שלך בתור אם בישראל זה הבית!! כל כבודה בת מלך פנימה... הקריירה שלנו היא בתוך הבית... לגדל את השישיות שלנו... לתת להם את כל הנשמה... התואר הכי נכסף שלנו זה להיות עקרות בית שממתינות לבעליהן שיחזרו הביתה ולקבל אותו מהבית... ולא שהוא יקבל אותנו... **חוי מסתכלת על אמא ולא מבינה... אבל אמא...** מה את רוצה?? ככה זה... ככה זה כולם... כולן יוצאות לעבוד מוקדם בבוקר בשביל לפרנס את הבעלים... זה מה שיש... זה גם מה שאת עשית כל השנים... זה היום הנורמה.

אמא נאנחת ואומרת: כן חוי... את צודקת... את נולדת לתוך תוך שעבוד מצרים... את כבר דור שני או שלישי במצרים... אבל תדעי לך!!! **שזה לא!!! זה לא אמור להיראות ככה!!!** אנחנו עמוק עמוק בתוך גלות מצרים!!! אני לא הולכת עכשיו להגיד לך שתעשי שינוי... גם אני לא הולכת לשנות סדרי עולם... אבל לפחות שתדעי!! שתדעי שאנחנו בגלות!!!! לפחות תדעי שהמצב שאנחנו נמצאים בו הוא לא אידיאלי!! לפחות תדעי שאם פעם תוקפים אותך רגשות אמהיים שאת רוצה להיות בבית ולגדל את הילדים שלך... אל תדחקי את הרגשות האלו... כי הם הרגשות הנורמליים של בית יהודי...

כן!!!! אנחנו כבר דור שלישי במדינת ישראל... דור שלישי שגדל על התרבות המערבית שנשים יוצאות לעבוד... יוצאות לפרנס... ובפרט אם מצטרף לזה השיקול הרוחני שהבעל יושב ולומד בכולל... אז זה נהפך להיות מוסכמה שככה זה!!! אבל מותר לנו לדעת שאנחנו בגלות!!!! זה שאמא שלי כבר היתה כזו... זה שכבר אני ואתה נולדנו לתוך הדור הזה שאמא יוצאת מהבית ומפרנסת זו לא סתירה שנולדנו לתוך הגלות... **נחובה עלינו לדעת שזו גלות!!!! מאד מאד חשוב לדעת את זה!!! מאד חשוב לא**

לאבד את הצפון!!!

כלפי מה הדברים אמורים?? ובכלל: למה אני כותב את זה לגיליון שמגיע לבחורים???

כי יום אחד כולם מבינים את זה... במשך השנים כל אברך ואשת אברך מבינים טוב מאוד עד כמה המצב הזה שהאשה יוצאת לעבוד שעות ע"ג שעות וחוזרת מאוחר... עד כמה שזה מצב לא אידיאלי... רק זה מה שיש... זה המצב... זו העבודה... וזה המצב הפיננסי... וכל מה שכתבתי פה לא חידשתי כלום... אני רק מקווה שלא דרכתי על פצעים מדממים...

אז מה כן??? **הבחורים בשידוכים!!!!!! זה היום הצרה הצרורה!!!** מדובר בצוציק בן עשרים ושתים שחש מעצמו שהוא מכיר את החיים... וכשמציעים לו שידוך טוב מאחת שעובדת בהוראה או בגנות... או אחת שעובדת בהיי טק... מה נשמע לו יותר מרשים?? היי טק!!!

כן... אתה צודק... אם אתה היית צריך לצאת לעבוד... אז היי טק יותר מרשים מאשר הוראה... כי גבר מחפש כבוד... וככל שהעבודה נעשית בצווארון יותר לבן ומכניסה יותר כסף זה יותר מבוקש... אבל אשה?? אשה בבית יהודי אמורה להיות עקרת בית!!! שם השטייגן שלה!!! היא לא אמורה בכלל לצאת מהבית!!!! היא אמורה לשבת בכבודו של עולם בת מלך פנימה ולהיות עיקרו של בית... וממילא כל יציאה מהבית שכבר כן נאלצים לצאת... השיקול הכי דומיננטי זה עד כמה זה כרוך ביציאה מהבית... ועד כמה ניתן להמעיט בזה.

אז שוב: יום אחד כולם מבינים את זה!!!! יום אחד פתאום מלאכת הנשים נופלת על הגבר והוא מוצא את עצמו שומר על הילדים ומכין להם אוכל... ויום אחד אשת האברך מבינה שהחלל הגדול שיש לה בלב בעבודה זה בגלל מלאכת האנשים לנשים... ויום אחד שניהם קולטים שהם נמצאים בגלות של **עבודת פרך!!!** של החלפת מלאכת הנשים לאנשים והאנשים לנשים... היחיד שחי בעולם שכולו טוב... והוא מבין הכי טוב... והוא יודע מה לדרוש: **זה יידי הבחור החכם מכל אדם!!!** שהוא לא יותר על הדישיות שלו!! לא פחות מתואר שני בהיי טק... שסוגרת חמש ספרות בחודש... איך אמרה סבתא שלי?? מה ההבדל בין הרבש"ע לבחור ישיבה?? שהרבש"ע יודע הכל!!! ואילו בחור ישיבה יודע הכל **יותר טוב!!!**

אבל עזוב... עזוב את הטעות הטכנית שיש פה שאח"כ מתחרטים עליה... הטעות העיקרית והבלתי נסלחת פה זה במעגל הסגור של בית יהודי... ובזה אין תירוץ!!! כל אחד שבה להקים את ביתו צריך לדעת שמקומה של אשה הוא בבית!!!! זה א' ב' בהקמת בית בישראל...

האם יש כזה דבר "להפתיע" את הקב"ה...??

לאחר שעברה תקופה מהבחירות והרוחות נרגעו... (בתקווה שאכן כך... אגב: מאמר זה נכתב לפני שהגיעה השמועה הלא כ"כ נחמדה שאנחנו לקראת בחירות) תרשה לי להשתמש בבחירות כדוגמא... נטו כדוגמא... אני ממש לא הולך לפתוח את הנושא... אלא רק להשתמש בו כרקע בשביל להמחיש מסר חשוב... שלא קשור בכלל לשום נושא פוליטי כזה או אחר...

אנא, קבל את ההבהרה הזו מראש, וכל הערה או עקיפה שיש לך בתחום הפוליטי... תשאיר אותה במשל... אל תתקע איתה... (ומי שלאחר ההבהרה הזו עדיין יתקש להיתקע שם... אז זו הרמה שלנו... זה מה שיש...)

היה זה במוצאי הבחירות בעיר חיפה... הייתה תחושה של שמחה עצומה ואופוריה... ממש בגדר "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגדלו..." מדובר היה בציבור חרדי גדול שעד כה נעשק במשך שנים... וממילא באותה מערכת הבחירות כל אלו שנעשקו במשך השנים נרתמו בכל כוחם להקהל לעמוד על נפשם וככה לאחר מערכת בחירות סוערת עם המון מתח... ברוך ה' הגיע התוצאה המשמחת שה' גאלנו מאותו אחד... (זה היה שמחה משותפת לכל החוגים כאחד... אתה מבין לבד שאם זה היה שנוי במחלוקת לא הייתי כותב את זה כאן...)

אני בכוונה מתאר את הרקע הזה לצורך ההמשך...

והנה!!! למחרת הבחירות... אנחנו עדיין בעיצומה של האופוריה והשמחה... לפתע מתקשר אלי בחור צעיר בן 16 מאחת השכונות הנדחות בחיפה ורוצה לדבר איתי בדחיפות... **מה קרה???** אבא שלי, מדובר ביהודי יקר, בן תורה וירא שמים, ובשבוע של הבחירות הוא עבד קשה למען הצלחת המערכה... ובשביל זה הוא היה צריך פלאפון לא כשר רק בשביל השבוע הזה!!! הוא כמובן שכן לסנן אותנו... לא היה לו זמן לזה... הוא באמת היה מאוד עסוק בפעילות קדחתנית... והוא כנראה באמת עבד קשה... והנה... ברוך ה'... הגיעו התוצאות המשמחות... יגעת ומצאת תאמין...

אבל!!! מתקשר אלי אותו בחור ואומר לי: אבא שלי לא מבין במכשירים האלו... אבל אני... כשאבא שלי לא ראה... נכנסתי לו לתוך המכשיר הזה והגעתי משם ל... השם ישמור... **ומה אני עושה???** אני לא רוצה ליפול... תתן לי כח להתגבר!!! ו... ואבא שלי אמור בעקרון להחזיר את המכשיר ביום יומיים הקרובים... אבל לבנתיים זה עדיין נשאר בבית... וכשהוא לא רואה... אני בניסיון קשה מאוד מאוד... ואנא... תעזור לי... תן לי כח... (אגב: זה מסר לכשעצמו!!! אני לא מכיר את אותו אבא... אבל לפי ההתרשמות מדובר ביהודי יקר, וירא שמים, שהוא שכן את המכשיר הזה באמת בתום לב, מתוך כוונה טובה, והוא באמת לא עשה עם זה שום שימוש שלילי, אבל אם הוא היה מעלה על דעתו איזה נזקים זה יכול לגרום לילד שלו...????? ואתה יודע כמה הורים כאלו יש??? **אין ספור!!!!** שמעת?? **אין ספור!!!** הורה יקר: קח בחשבון שזה אתה... אבל זה ממש במאמר המוסגר...)

נו... כעת מה אני עונה לאותו בחור?

התחלתי לדבר איתו... ולחזק אותו... ואז תוך כדי שאני מדבר... פתאום יצא לי מהפה משפט עוצמתי!!! התחלתי לצעוק לתוך הפומית: **תקשיב טוב טוב בחור יקר...**

אנחנו ב"ה **ניצחנו** בבחירות!!!!!! אנחנו נמצאים **בצד שניצח** בבחירות!!!!

אבל אבא שבשמים??? **אבא שבשמים נמצא כעת בצד המפסיד!!!!**

אבא שבשמים **הפסיד** בבחירות!!!!!! ולמה???

כי אם התוצאות של הבחירות האלו גבו מחיר כזה יקר... שאתה על הדרך נפלת ברוחניות כתוצאה עקיפה מזה... אז בשביל הקב"ה זה כבר לא ריווחי... הקב"ה כבר היה מוותר... ומעדיף שאותו אחד יבחר שוב... העיקר שלא תיפול ברוחניות... **סיימתי את דברי ושאלתי את אותו בחור: אתה מאמין במה שאני אומר עכשיו???**

הוא ענה לי: לא!!! **והוא צדק שלא...** כי... כי גם אני בעצמי לא באמת התכוונתי ברצינות למה שאמרתי... סו"ס כ"כ הרבה מוסדות תורניים סבלו עד עכשיו... סו"ס כ"כ הרבה יהודים נעשקו... וברוך ה' ניצחנו ונגאלנו מאותה יד קשה... אז לחשוב שמבחינתו של קודשא בריך הוא יש פה הפסד בבחירות... לחשוב שהקב"ה היה מוותר על התוצאה המבורכת הזו... **ובגלל מה???** בגלל בחור ישיבה אחד ויחיד שעל הדרך נכשל באופן עראי ועקיף ברוחניות... **נו... למה לחשוב ככה???** זה לא כ"כ הגיוני... בקיצור: אני בעצמי לא באמת האמנתי במה שאמרתי. אבל עכ"פ ככה טענתי לאותו בחור. ומשום מה דרשתי ממנו שהוא כן יאמין בזה...

אחרי שסיימנו את השיחה... התחלתי לחשוב על זה... פתאום תפסתי את עצמי... **בטח!!! ברור שזה נכון!!!!** ברור שאצל הקב"ה איזו תוצאת בחירות שתהיה ולו הכי טובה לידישקייט... אם היא כרוכה בנפילה רוחנית **אחת** של יהודי... אפילו נפילה נקודתית... הרי מבחינתו של הקב"ה זה לא ריווחי!!! הוא נמצא בצד המפסיד ולא בצד המנצח...

אתה יודע למה??? **מסיבה מאוד מאוד פשוטה!!!!**

אם תתבונן שניה... אליבא דאמת את הקב"ה **לא באמת** מעניין הבחירות... בינינו... אצלו לא באמת משנה מי ראש העיר ומי ראש הממשלה... **ולמה לא???** כי אצל הקב"ה כולם בובות אותו דבר... גם ליאון וגם ברקוביץ... שניהם מונשמים 24 שעות בידי מכונת ההנשמה האלוקית... ושניהם גם מורדמים הזמן לדיאליזה האלוקית... ושניהם גם מורדמים מידי לילה בידי המרדים האלוקיים... ושניהם מתעוררים כל בוקר בידי המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית... בקיצור: אצל הקב"ה **העסק אף פעם לא יוצא מהידיים...** ממילא אצלו הבחירות אף פעם לא פונקציה... זה ממש לא מטריד אותו... **הבנת מה אמרתי???**

תבין: אצלו הבחירות זה יום מאוד גורלי!!! למה???

כי אם הנציג שלי עד עכשיו היה בפנים... אז היה לי שליטה... אבל ברגע שפתאום יש בחירות... אז אם הנציג שלי חלילה יפסיד בבחירות... אז אני אוי... אני חלילה עלול לאבד את השליטה שהייתה לי... לכן אצלו הבחירות זה יום הדין... ביום הבחירות נחרץ הגורל שלנו לחמש שנים הקרובות... האם קבלתי שליטה או איבדתי שליטה... **אז זהו!!! שאצל הקב"ה הבחירות אף פעם לא נגמרות!!!** כי הקב"ה אף פעם לא מאבד שליטה... גם לפני הבחירות וגם אחרי... שני המועמדים גם יחד צריכים שהקב"ה יחזיר להם מידי בוקר את נשמתם בחמלה... בקיצור: איך מרן הרב עובדיה זיע"א אמר בשעתו על אותו ראש ממשלה שחשב שהוא כל יכול???

באנא אחת בראש והוא נגמר!!!! (וכך הווה... שבוע לאחר"כ הוא קיבל שבץ מוחי... שניה אחת בלבד שהדם לא זרם למוח... וזהו... כל התכניות שלו נכנסו לארכיון... אגב: אני לא יודע מה זה "באנא" אבל זה לא הרבה משנה... יש איזה באנא שהיא בידיים של הקב"ה...) הבאנא הזו אף פעם לא יוצאת מהידיים של הקב"ה... השליטה הזו אף פעם לא בורחת מהידיים של הקב"ה... כך שאת הקב"ה ממש לא מטריד מה יהיו התוצאות של הבחירות... כי מי שיבחר ומי שזה יהיה... הוא תמיד יכול להעמיד כחומר ביד היוצר... הקב"ה תמיד יכול להעמיד במקום את מי שהוא רוצה ומתי שהוא רוצה... (אגב: אם ככה: אז למה אנחנו כן במתח בבחירות?? למה גדולי ישראל כן מתייחסים לזה ברצינות?? כי מחובתנו כיהודים... אנו צריכים לבטא ולעשות את חובת ההשתדלות למען היידישקייט! ולכן חובתנו לפעול ולעשות כל מה שבידינו למען מי שאנחנו חושבים שהוא הכי טוב למען כבוד שמים... וכאן כל אחד והרב שלו וההוראה שלו...) בקיצור: כל המתח בבחירות מתבסס על זה שביום הזה יקבע האם מקבל שליטה או מאבד שליטה. ואילו הקב"ה אף פעם לא מאבד שליטה... ממילא הקב"ה ממש לא היה במתח בבחירות...

אבל!!! תתפלא לשמוע: יש מקום אחד ויחיד בכל היקום כולו!!!! ששם הקב"ה כן במתח כביכול כביכול!!!! איפה???

בבחירה האישית שלי בין טוב לרע!!!!!!

זה המקום היחיד שהקב"ה עומד לגמרי לגמרי מהצד... ולא מתערב בכלל בכלל... ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב, את המוות ואת הרע... הקב"ה מעמיד אותי מול קלפיי... בין לטוב לרע... והוא עומד לגמרי לגמרי מהצד ולא מתערב!!! בכלל בכלל לא!!!! **כאן זה הבחירות האמיתיות של הקב"ה...** זה המקום היחיד שהקב"ה כביכול במתח...

הקב"ה במתח מה יהיו התוצאות!!! **מה אני באמת אבחר לו??**

זה המקום היחיד שהקב"ה כביכול- יכול לאבד שליטה... היה לי פעם בן שהוא היה שלי!!! היה לו קשר איתי... הוא היה מגיע ללמוד תורה... להתפלל... והנה... יום אחד היה לו ניסיון... הוא עמד לבד לבד מול קלפיי... היה שם טוב מול רע... ואם הוא החליט לבחור ברע... איבדתי את הבן שלי...

זאת אומרת: בא כעת נחזור למקרה שהבאתי...

באותו יום של הבחירות... שכככולו היינו במתח... מה יהיו התוצאות של הבחירות... מי יבחר... מי יהיה ראש העיר... **הבחירות מהסוג הזה ממש ממש לא עניינו את הרבש"ע!!!!** כי מה זה משנה לרבש"ע... סוף סוף בין כך ובין כך הוא מנהל את העולם... בין כך אף אחד לא יכול לגעת במוכן לחבירו כמלא נימה... **אבל!!!!** באותם שעות שעיני כולם היו נשואות בשיא המתח לתוצאות של המדגמים... **באותה שעה!!!!** הקב"ה ופמליא דיליה הביטו בשיא המתח על אותו בחור שכעת נמצא לבד לבד בניסיון קשה... והוא לבד... **ושם!!!! שם היו הבחירות האמיתיות של הקב"ה!** כאן אבא שבשמים עמד וחשש... מה יהיו תוצאות הבחירות שלי?

האם אני מאבד שליטה על הבן שלי או לא... האם הבן שלי בוחר להיות שיין לסטרא... או ליי??? **ו... והנה... באותו ערב... שאגות שמחה**... אופוריה... נצחון... ברוך ה'... היידישקייט ניצחה!!!! כבוד שמים ניצח!!!! אוהו... בטח איזה שמחה גדולה יש עכשיו בשמים... עכשיו הרבש"ע מסודר... יהיה פה ראש עיר שידאג לכל מה שהקב"ה רק רוצה...

אבל באותה שעה בשמים קול בכי ונהי... אין שודדנו... בשמים את אף אחד לא מעניין הראש העיר הנבחר... הוא הכי פחות רלוונטי כאן... כעת עיני פמליא של מעלה נשואות למערכת בחירות אחרת לגמרי לגמרי... **לאותו בחור שעמד כעת בניסיון... והייתה לפניו בחירה!!!!** האם לבחור בה' ולפרוש או לבחור ברע וליפול... **ושם היה מתח גדול!!!!** שם היה סמל הקנאה המקנא!!!! ואם אותו בחור נכשל ונפל... אז הקב"ה הפסיד בבחירות הנוכחיות... (כמובן שהבחירות לא נגמרו... תמיד יש בחירות חוזרות...) לו יצויר שאותו אבא לא היה מביא את האייפון לבית שלו... וכתוצאה מזה גם התוצאות של הבחירות היו לא טובות... אז אנחנו היינו בוכים... אבל בשמים?? נו נו... זה שהראש העיר הנבחר הוא לא טוב ליהודים... נו... בשביל זה הבאנו אף פעם לא יוצאת מהידיים של הקב"ה... ואף פעם לא מאוחר... אצל הקב"ה אף פעם איזה תוצאות סופיות... הוא תמיד יכול לשדד מערכות... המקום האחד ויחיד שהעסק כביכול יכול לצאת משליטתו של הקב"ה... זה בבחירה החופשית שלי ושלך!!!! כאן הקב"ה מבהיר לנו: ראה נתתי לפניך!!! **זה נסו לפניך!!!!** אתה בוחר ורק אתה... ואני עומד מהצד... ואני יכול חלילה לאבד אותך.

אתה קולט את זה?? אתה מסוגל להאמין בזה???

אני רוצה שתבין: חז"ל אומרים במסכת סוכה (נב.) דבר נורא: אף אחד בעולם לא יכול **להפתיע את הקב"ה**... סוף סוף מדובר בבורא עולם... מגיד מראשית אחרית... הוא יודע הכל... אין לך מה לחדש לו... אבל יש **מישהו אחד ויחיד שיכול להפתיע את הקב"ה!!!!** מי??? אותו יהודי שמתמודד ונעמד מול הר גבוה... מול ניסיון קשה ומר... **ו... וכובש אותו!!!!**

ואז לעתיד לבא: **לדיקים בוכים ואומרים: היאך יכולנו לכנס הר גבוה כזה... ואף הקב"ה תמה איתם!!!!** זה המקום היחיד שהקב"ה תמה!!! מתפלל!!! כן... בני היקר... גם אני מתפלא איך הצלחת להתגבר על כזה ניסיון קשה...

אז כמובן שהמהר"ל מסביר: שברור שאין הכוונה שהקב"ה מתפלל... כאילו שהוא לא מבין... רק מה??? פלא זה דבר חדש שלא היה עד היום!!! ובעולם שלנו עקרונית הכל כבר יש... אין חדש תחת השמש... המקום היחיד בבריאה **שיש מה לחדש** זה רק בבחירה שלנו... כשבחור צעיר עומד מול בחירה... או טוב או רע והוא מחליט לבחור בטוב... **יש פה דבר חדש!!!!** יש פה חדשות... הקב"ה מגיע עם החדשות האלו לגן עדן... צדיקים: שמעתם את החדשה המרעישת?? יענקי שלי התגבר...

כל אחד מאיתנו מתמודד מול כל מיני ניסיונות... וכעת יש לפנינו בחירה חופשית!!! אם אני רק אאמין... ורק אקלוט עד כמה הבחירה שלי יקרה בשמים!!! הרי זה יראה אחרת לגמרי... אם רק היית תפנים שהבחירה הפרטית שלך מעניינת את הקב"ה עשרות מונים יותר מכככל הבחירות בירושלים... על איזה תוצאה שרק תהיה... חיובית או שלילית... אם רק היינו מפנימים את זה היה לנו הרבה הרבה יותר כח להתגבר...

וזה דברים פשוטים... אי אפשר להתנוכח איתם...

יש מדרש באיכה רבה (ג' ז'): **למחר כשיבא קץ הגאולה אומר להם הקב"ה לישראל פני חני תמה מכס היאך המתנתם לי כל אותן השנים והן אומרים לפניו רבש"ע איננו תורתך שנתת לנו כבר אכדנו האומות,**

יהודי יקר: אתה יושב וממתין לקב"ה... אתה מחכה לו וממשיך להתפלל... ממשיך לקוות... ממשיך להתחזק באמונה... **אתה מפתיע את הקב"ה!!!!** זה אותו רבש"ע שאף אחד בעולם לא יכול להפתיע אותו!!!! זה אותו רבש"ע שגם כשמגדלי התאומים נפלו הוא לא היה מופתע!!! הוא ידע את הכל וצפה את הכל... אבל מול ההמתנה שלך... מול העמידה האיתנה שלך בכל הקשיים ובכל ניסיונות הדור האחרון... איך שאתה ממשיך לקוות לו הקב"ה עומד ותמה!!!! וביום מן הימים הוא יבא וישאל אותך בהערכה "איך... בני היקר... איך המתנת לי כל אותם השנים?? **אתה קולט איזה כח יש לך בידיים???**

תחשוב שניה על הקב"ה... הקב"ה כל יום מגיע לגן עדן ורוצה לספר חדשות... ואין!!! אין מה לספר!!! מה הוא יספר לצדיקים?? הכל ישן... אין חדש תחת השמש... התוצאות הכי מרעישות באיזה הצבעה שהיתה באו"ם או בכנסת היא עיתון ישן בשמים... היחיד שיכול לספק חדשות בשמים זה רק אתה!!!! עם הבחירה שלך... שאתה יכול לבחור בטוב או ברע והכל פתוח... והנה בחרת בטוב... הקב"ה מגיע לגן עדן ומציג אותך בגאווה... תראו את הבן שלי... הוא היה יכול כ"כ להתלונן... כ"כ להסתכסך איתי... והנה עוד

יום של המתנה... עוד יום של תפילה מעומק לב עם תקווה... והוא ממשיך להמתין לי... הקב"ה מציג את החדשות האלו בכותרות הראשיות בגן עדן!!!!

נסכם את זה בשתי משפטים: אחד מוכר יותר ואחד פחות...**אתה רוצה להצחיק את הקב"ה??? תספר לו את התכניות שלך!!!!**

עד כאן זה משפט מוכר... אבל יש המשך:

אתה רוצה להפתיע את הקב"ה??? תבחר בטוב!!!! תעמוד בניסיון!!!!

נמצאים אנו בפתחם של ימי השובבי"ם... בימים אלו עיקר העבודה שלנו זה לשוב!!!! לחזור מהשובבות שלנו!!!! שובו בנים שובבי"ם... מה זה אומר לחזור מהשובבות?? ילד שובב זה ילד ילדותי... ילד שחושב שהכל מתחיל ונגמר במשחקי שובבות... ואבא ואמא כל היום מסבירים לו: כן... אנחנו מבינים אותך... אתה שובב... אבל תדע לך: **יש גם רצינות!!!!**

זו עיקר עבודתנו בימי השובבי"ם... יהודי יקר: אתה מנסה לדמיין את החשיבות שלך... מה כבר יכול להיות... ככולא מטר שבעים וחמש... **אבל הקב"ה פונה לפרעה ואומר:** כה אמר ה' בני בכורי ישראל!!!! תדע לך: יש לך עסק עם בני בכורי!!!! זה הבן שלי!!!! הוא יקר לי כבבת עיני... הוא היחיד שיכול למלאות אותי בשמחה ולעשות לי קורת רוח בעולמי... הוא היחיד שיכול להפתיע אותי... בשבועות האלו הקב"ה מפגין המון המון הערכה וחשיבות לכל יהודי... בשבועות האלו אבא שבשמים רוצה שאנחנו נלמד את הפרשיות האלו בעיון ובבין שהגיע הזמן להפסיק להיות שובב... להפסיק לחשוב שהכל מתחיל ונגמר במה שאני רואה... לתפוס טיפ טיפה רצינות ולהתחיל לקלוט שאנחנו יושבים על חבית נפץ!!!! אני יקר לקב"ה... אני חביב אצלו... אני מאוד מאוד מעניין אותו... הרבה הרבה יותר מכל דבר אחר שמעניין אותי...

שעות ספורות לפני הורדת הגיליון לכבש הדפוס הגיעה הידיעה שאנחנו לקראת בחירות... אוי אוי אוי... למי יש כח לזה... בא נחליט בתקיפות שאינה משתמעת לשני פנים: אני מתמקד בבחירה שלי!!!! זה מה שחשוב... זה מה שמעניין את הקב"ה... אני אתן לקב"ה להכין לנו את התוצאות של הבחירות... ואילו אני אתמקד בבחירה עצמה! לבחור בטוב... לבחור בשמירת הלשון... לבחור בלימוד ברציפות... לבחור להתחזק בייתר שאת ובייתר עוז בימי השובבי"ם ת"ת הבעל"ט...

העונג שבת שהתבטל בהוראת בית דין הגדול שבירושלים...

ליל שבת... קר בחוץ... ארבע מעלות מעל האפס... כעת הסתיימה תפילת מעריב בכפר שלנו... כעת כולם נמצאים בבתיים בסעודת ליל שבת... אבל בשעה שמונה בערב... לפתע!!!! אנשים יוצאים מהבתים בזה אחר זה... מה??? **בית המרחץ נפתח!!!!** כן... להוי ידוע לך: שיש מצוה בשבת שקוראים לה **עונג שבת!!!!** ובשבת כזו קפואה וגשומה... תסכים איתי שאין לך עונג שבת יותר גדול מרחיצת חמין בליל שבת... זה ממש בגדר הוצאות שבת!!!! גם ר' חצקל הסגפן שכל השבוע לא מתרחץ בחמין... אבל בליל שבת כזה??? גם הוא מודה שזה עונג שבת... אפילו ר' זלמן העני... שכל השבוע אין לו כסף לשלם לבית המרחץ (והוא גם לא מוכן לקבל בחינם)... אבל בשבתות של החורף??? זה ממש הוצאות שבת!! לוו עלי ואני פורע... כן... בדיוק כמו שביה"כ רחיצה זה אחד מד' עינויים... אז ככה בשבת רחיצת חמין זה אחד מהענוגים היותר העיקריים בשבת... אז כמובן שאנחנו מקפידים על כל הדינים... על דיני סחיטה... וכשאנחנו יוצאים מבית המרחץ יש תקנת חז"ל שאסור ללכת לבד עם המגבת גזירה שמא יסחוט... לכן הולכים בחברות... כל אחד שרוצה לצאת מבית המרחץ... מחכה שעוד אחד יצא... ואז שנינו ביחד הולכים עם המגבת... וגם כשמיגיעים לא שוטחים אותה שמחזי כאילו שכיבסנו אותה אלא מניחים אותה ככה... ואגב: שלא תחשוד בנו שאנחנו מטלטלים בשבת... כולנו גרים באותו מבוי, ויש לנו לחי וקורה והרב בכבודו ובעצמו בודק את זה מידי כניסת שבת...

והנה... יום אחד בהיר... בשלהי חודש טבת... לפתע נשמעה קול שקשוק מרכבה... כל ילדי הכפר יצאו לראות מי הגיע... הההלם!!! הגיע השליח!!! השליח האהוב... השליח הזה שמגיע אלינו מירושלים שש פעמים בשנה מטעם לשכת הגזית כדי לומר לנו מתי הוקבע החודש... תמיד כשהוא מגיע זה יום חג... כל אנשי הכפר מקיפים אותו ברגש ובכמיהה... כן... מה החידושים העדכניים בלשכת הגזית... והוא תמיד יושב איתנו בנדיבות לב לפאברעגען... פותחים ייש ולעקעץ והוא מעדכן אותנו בכל המסורות החדשות שנתקבלו בלשכת הגזית... וכל הק"ו שנדחו... וכל ה"במה הצד" שנפרכו וכל ה"עדות" החדשות שנמסרו... **אבל הפעם!!!! הפעם משום מה**... הוא מילא את פיו מים ולא הסכים לגלות את סיבת באוא... הוא מיד ביקש: אני רוצה לקבוע פגישה עם סנהדרין קטנה של העיר... כן... בכפר הקטן שלנו יש כבר ברוך ה' סנהדרין קטנה של כ"ג זקנים שיושבים בחצי גורן עגולה ויכולים לדון אפילו בידי נפשות... אבל ברגע שהשליח של לשכת הגזית מבקש לקבוע מיד כולנו הבנו שכנראה הגיעה הזירה חדשה מטעם לשכת הגזית... (זה נעשה בצורה של הייררכיה מסודרת... שהרשות המחוקקת של בית דין הגדול, מעבירה את התקנה החדשה לדגדג יותר נמוך שהוא הסנהדרין קטנה שמפוזרת בכל ישראל... ומשם יוצאת ההוראה... ואצלם גם נמצא מערכת האכיפה)... הוא אכן נכנס לבית דין... והסנהדרין קבלו אותו בחרדת קודש... ואז הוא הוציא להם איגרת חתומה מטעם לשכת הגזית ובה כתוב התקנה חדשה שיצאה ממש השבוע מלשכת הגזית!!!! עוד באותו יום יצא כרוז מטעם הסנהדרין קטנה שכל תושבי הכפר מתבקשים להתאסף היום בערב למעמד של מסירת התורה, בנוכחות הסנהדרין קטנה של העיר...

בשעה חמש בצהרים כל בית הכנסת מלא מפה לפה!!!! המזרח כולו מלא בנוכחות מלאה של כל הכ"ג סנהדרין ללא יוצא מן הכלל... כולם יושבים בכובד ראש... באימה וביראה... עושים את אדנם כאפרכסת...

כן... כעת ברגעים אלו זה מעמד של מסירת התורה!!!! כי מצוין תצא תורה ודבר ה' מירושלים ואם הגיע לכאן שליח מטעם לשכת הגזית... והוא נשלח במיוחד לכפר שלנו והוא מעומד להכריז על תקנה חדשה במעמד מרנן ורבנן סנהדרי קטנה של כ"ג... זה ממש מעמד של מסירת התורה שבעל פה!!!!

(אגב: רק לשבר את האוזן: כל דרשה שחכמים דורשים ב"ג מידות שהתורה נדרשת בהם... אין לזה שום התחייבות... ואחרי שנה יכולה להגיע סנהדרין אחרת ולבטל את כל הדרשות... והיא לא צריכה להיות גדולה ממנה בחכמה ובמנין... אבל כשמדובר בתקנה ובגזירה של גדר וסייג... כאן זו חקיקה גמורה שאי אפשר לבטל אותה בשום אופן... התורה נותנת כזו שפושטק עצומה לגדר של חכמים שזה אל חזור... סמילא מעמד של הכרזה על תקנה חדשה זה מעמד של מסירת התורה ממש!!! בגדר "זאת התורה לא תהא מוחלפת"... עיין רמב"ם הלכות סמרים פ"ב הלכה א', ב', ג')... הס הושלך בבית המדרש... כולם במתח... אף אחד לא יודע מהי התקנה החדשה... הנשיא והאב בית דין כיבדו את השליח של לשכת הגזית לפתוח בדבריו... הוא הוציא את האגרת והתחיל להקריא את התקנה החדשה שיצאה שבוע שעבר מבית דין... כולם עוצמים עיניים בדבקות... ו... וגם קצת במתח... מה? מה הוא הולך לומר??? ואז לפתע נשמע קולו התקיף של שליח בית דין:

על פי תקנת בית דין הגדול... מכאן ואילך אסור להיכנס להתרחץ בחמין בבית המרחץ בשבת!!!!

הההלם... כולם מסתכלים אחד על השני... אהוא... זהו??? אתה רוצה להגיד לי שמכאן ואילך אין יותר בית המרחץ בשבת... אוה... אין זה יכול להיות??? אנחנו לא מאמינים... אבל הלאה... **דין שני: אסור להיכנס לבית המרחץ בשבת אפילו לא להחיצה!!!** אין סאונה... לא רטובה לא יבישה... אין אמטלעות... מכאן ואילך בית המרחץ סגור בשבת על סוגר וברז... **זהו!!!! הפצצה נפלאה!!!** וכעת שליח בית דין התחיל לפרט: מה כן מותר? מותר לשטוף רק פניו ידיו ורגליו בחמין שהוחמו מערב שבת... או לרחוץ את כל הגוף במים קרים... חכה... בפסח הקרוב... כשכולם יעלו לירושלים... אז יתחילו הנידונים האינסטנטיביים... יעלו כל מיני שאלות ונידונים... אבל אגב: בשלב זה לא מגלים מהי סיבת התקנה!!!! בשנה הראשונה לא יוצא מבית דין הגדול נימוק מה עומד מאחורי התקנה!!! אסור כי אסור... רק אחרי שנים עשר חודש שרואים שפשט האיסור ברוב ישראל... וזה נהיה מוסכמה ברורה... אז בית דין הגדול משחררים על הסיבה... מה עומד מאחורי התקנה הזו... עד אז יש רק השערות... **עכ"פ יש לציין:** שלציבור לא היה קל לקבל את הגזירה החדשה... ממש לא קל!!!! (תחשוב: אתה מתרגל לעשות איזה משהו... אתה כבר שנים הולך לבית המרחץ בליל שבת... ופתאום מגיעים לשכת הגזית ומחליטים החלטה שרירותית והם אפילו לא מספקים נימוקים ואתה צריך לקבל... כן... לאף אחד לא נחמד לקבל פקודות מגבילות מסמכות מחוקקת שמכתיבה לך את החיים... הטבע המרדני לא מסוגל לסבול את זה!! כן... להבדיל אלפי הבדלות... בכל תחילת שנה לועזית יוצאים לדרך רשימה של חוקים והוראות חדשות מטעם הרשות המחוקקת... ולאחרים זה "לא תמיד" נחמד... אבל אנחנו ערוכים לזה נפשית כי אנחנו יודעים שזה מה שיש... זה הכללים... יש משטרה ויש מערכת אכיפה... **אז זהו זה!!!** שבזמן שביהמ"ק היה קיים זה היה אותו דבר... **אבל יחי ההבדל הגדול כ"כ**... שכשמדובר בחוקים של המדינה זה רק מעצבן... חוץ מלהתעצבן!!! וחוץ מלחשוב איך אני מצליח לעקוף את החוק אין פה כלום... אבל כשמדובר בתקנות של לשכת הגזית זה בגדר חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה... ועובד ה' אמיתי מחבק כל תקנה חדשה שמגיעה מלשכת הגזית מתוך הבנה שיש לי פה עוד הזדמנות לרצון ה'... יש לי הזדמנות לעוד תורה בעולם... כן... תחשוב: כמעט כל שו"ע הלכות שבת... מה זה? זה דרבנן!!! אם ביהמ"ק היה קיים... אז הלכות שבת לא היה מתחילים ברמ"ב ומסתיימים ב-שם"ד אלא כל הזמן זה היה מתעדכן!!! כל הזמן התורה הייתה מתגדלת ומאדירה... עכ"פ מה אתה חושב... אנחנו עובדי ה'... קבלנו את התקנה באהבה... אבל בסוף בית הכנסת יושבים שם כל האלה האלה ומתפוצצים... הוא רק גמר לדבר... והם יצאו החוצה בעצבים... אין על מה לדבר... שאף אחד לא יגיד לי מה לעשות... אני השבת הולך לבית המרחץ פרנציפ... כן... דיבורים דיבורים... תכל"ס... בשטח מה שיקרה זה שבערב שבת יגיעו השוטרים של בית דין וינעלו את בית המרחץ... ומי שיתחם הרי ביום ראשון הוא יכפת על העמוד ויספוג מכת מרדות...

להידודי:

א. "ויאמר ה' אל משה לך שוב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך", יש שהוציאו מכאן חידוש דין: דאין לאדם להכניס עצמו לספק פיקו"נ בשביל להציל מחברו ממוות, מדאמר ליה הקב"ה למשה שעכשיו יכול לילך ולהציל את ישראל כי מתו האנשים המבקשים את נפשך, מכלל דעד השתא היה פטור מללכת מצרים כיון שהוא ספק פיקו"נ בשבילו (עיין משך חכמה שם פ"ד פ"ט), וקשה: דהנה במגילת אסתר מצינו שמרדכי בא בתביעה על אסתר שאינה רוצה להכניס עצמה לספק פיקו"נ נפש בשביל לפעול בעבור כלל ישראל, הוא אמר לה: "ועתה אם תחרש תחרישי בעת הזאת... ואת ובית אביך תאבדו..." ובתרגום שם: "ואנת ובית אבהתך תובדין על ההיא חובתא", משמע שכן מוטל על אדם להכניס עצמו לספק פיקו"נ להציל חברו?

ב. "ויתן את צפורת בתו למשה", בגמ' סנהדרין (פב). גבי הטענה שהתירו שבתו של שמעון במשה "ובת יתרו מי התירה לך" מיישב שם רש"י (ד"ה בת יתרו): "משה קודם מתן תורה נשא, וכשנתנה תורה כולן בני נח היו ונכנסו לכלל מצות והיא עמדם, וגרים רבים של ערב רב", משמע שקודם מתן תורה לא היה שייך גירות לשם טהרת ישראל, ומי שהיה בן נח לא היה יכול להיכנס תחת כנפי השכינה, וקשה טובא: דהא במגילה מובאר: (יג.) "ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה" ומבאר שם ברש"י: "לטבול לשם גירות" הרי לך שהיה שייך טבילה וגירות אף קודם מתן תורה

ג. "...אשר לא ידע את יוסף" ובאונקלוס תרגם: "דלא מקיים גזירת יוסף" וצ"ע: על איזו "גזירה" הוא מדבר? איזו גזירה גזר יוסף שפרעה לא קיימה?? ואפשר לומר על דרך החידוד: דכיון שע"פ גזירת ותקנת יוסף בשנות הרעב, הרי כל העם מכרו את אדמתם לפרעה עד ש"ותהי הארץ לפרעה", נמצא א"כ שמשנות הרעב ואילך פרעה נהפך מ"מלך" גרידא למצרים ל"בעלים" גמור על מצרים והנה במדרש מובא שבתחילה פרעה לא הסכים לעצת הבה נתחכמה לו, ו"...כיון שלא שמע להם הורידוהו מכסאו ג' חדשים עד שאמר להם כל מה שאתם עושין הריני עמכם והעמידוהו", ואם פרעה זה היה יודע את "גזירת יוסף" היה יכול לבא עליהם בתביעה מדין "בעלים" ולומר: נהי שהורדתם אותי מכסאי, ואינכם רוצים לקבל דעתי בתורת "מלך", הרי אני בא עליכם בדין "בעלים" ואינכם יכולים לסרב? והיינו "אשר לא ידע את יוסף" ששכח את מה שיוסף דאג להזכיר למצרים, שהעביר את העם מערים כדי להזכירם שהארץ שייכת לפרעה והוא "בעליה" היחיד.

האם בשמים קיים העונש "לעמוד בפניה?"

יוצא לי לדבר מידי פעם עם אנשים שעוברים צרות ויסורים בחיים... ותוך כדי השיחה... הרבה פעמים הבן אדם מצדיק את הדין ואומר: מה אפשר לעשות... **"הקב"ה מעניש אותי"** אני אשם... עשיתי הרבה עבירות בחיים... הקב"ה המתין לי עד שתתמלא סאתי... ועכשיו הוא לקח את המקל והתחיל להעניש אותי... מגיע לי... זה עונש משמים!!!

משום מה המשפט הזה מאוד צורם לי... כשיהודי אומר לי שהקב"ה מעניש אותי... אני לא מסוגל לשמוע את זה... אני תמיד מוחה בו בתוקף ואומר לו: לא!!! ר' משה... אל תגיד עונש... אל תדבר ככה... הקב"ה לא מעניש אותך... הקב"ה אוהב אותך... זה רק ניסיון משמים... הקב"ה רוצה לזכות אותך ב"ואהבת את ה' אלוהיך... בכל מאודך" בכל מדה ומדה שהוא מודד לך שתהא מודה לו במאוד מאוד...

בקיצור: אני לא מסוגל לשמוע יהודי שעובר צרות ואומר שזה עונש... ---אבל יום אחד חשבתי לעצמי: רגע... בעצם למה לא כ"כ צורם לי באזניים??? הרי תכל'ס... מצוינו עשרות אם לא מאות חז"ל שישו? יש עונש!!! יוסף נענש... משה רבינו נענש... האנשים הכי גדולים נענשו... אז יש! יש כזה דבר עונש... אם ככה: למה זה נשמע כ"כ לא טוב??? למה זה נשמע כ"כ מנוכר... למה יש בזה משהו שנשמע לא... לא נכון!!!

עד שנפל לי האסימון:

כן!!! יש עונש!!! ברור שהקב"ה מעניש!!! אבל זה לא העונש מהסוג שאנחנו מתכוונים... כשאנחנו משתמשים עם המילה עונש... אנחנו מתכוונים למשהו מסוג אחר לגמרי... **ואני אסביר את דברי:**

לפניך שני סוגי עונשים... מצא את ההבדלים ביניהם...

מעשה באדם שנתפס על כמה עבירות חוק חמורות... הוא נידון בבית משפט... ונגזר עליו עונש של עשרים שנות מאסר!!! הוא כעת מרצה את **עונשו** בכלא!!! הרי לך עונש מסוג אחד...

אבל יש עונש מסוג קצת שונה!!! במשך שנים ע"ג שנים אכלתי ממתקים... לא צחצחתי שיניים... ולא שמרתי על הגיינת הפה... ועם הזמן נהיו לי חורים בשיניים... והחורים הלכו והעמיקו עד שיום אחד השיניים התחילו "לדבר..." ואז הסבירו לי שמקומי אצל הרופא שיניים... ומאז אני מרצה את עונשי אצל הרופא שיניים... בסדרת טיפולים... טיפולי שורש... כתרים... וכו'... גם כואב... גם הרבה כסף... וגם טיטור...

אתה יודע מה זה רופא שיניים??? **זה עונש!!! האם אתה שם לב להבדל בין שני סוגי העונשים???** האם אתה מבחין בין אדם שמרצה את **עונשו** בכלא לבין אדם שמרצה את **עונשו** אצל הרופא שיניים??? אתה יודע מה ההבדל???

אני לא צריך להסביר הרבה... אני רק יודע דבר אחד: שאף אחד מאיתנו לא מעלה על דעתו שטיפול שיניים זה עונש!!! עדיין לא שמעתי בן אדם שאומר... אני הולך לרצות את עונשי אצל הרופא שיניים... אני כן שומע אנשים שאומרים: אני הולך לטפל בשיניים שלי... אני הולך לטפח את עצמי... להשקיע בעצמי... אבל עונש???

אף אחד מאיתנו לא חושב שטיפול שיניים זה עונש!!!

אז זהו!!! שכשהקב"ה מדבר על עונש... זה סוג העונש הקלאסי ביותר שהקב"ה מדבר אליו!!! המושג עונש ביהדות זה רק **תהליך של תיקון המעוותות!!!** אדרבה... בתורה אין מושג של כלא!!! העונש מהסוג הזה לא קיים ביהדות... למה? כי ביהדות עונש משמש רק בתור תיקון!!! ואדם שיושב בכלא... הוא לא עושה שם כלום... לא מתקן כלום... ממילא ביהדות אף פעם לא מצאנו עונש מסוג שכזה... (אם מצאנו ביהדות מושג של "תפיסה" זה רק באדם שצריך לתפוס אותו שלא יברח... יש פה תיקון מסוים שבאמצעות השמירה הוא לא יברח לנו... אבל לשבת בכלא סתם ולחלוט ולחכות מתי אני אצא מפה)

---מגיל ינקות הכניסו לנו בראש שעונש זה "לעמוד בפניה"!!!

אז זהו!!! שביהדות אין כזה עונש!!! עונש חייב להיות להגיע בתור תיקון המעוות... העונש מקדם אותך לקראת פתרון הבעיה... אין ביהדות לעמוד בפניה בתור עונש... טיפול שיניים זה עונש!!! בפירוש עונש!!! עשיתי נזקים וכעת אני עוסק בלתקן אותם...

כעת הבנתי את עצמי... הבנתי מה צורם לי כל פעם שמישהו אומר לי שהקב"ה מעניש אותי... ולמה??? כי שאנחנו משתמשים עם המילה עונש... אנחנו מתכוונים לסוג העונש של "לעמוד בפניה..." אני עכשיו תקוע... אני עכשיו סובל... מחכה לשידוך... מחכה לילדים... והקב"ה תוקע אותי... נותן לי לחכות ולהתבשל והתמקמק ולצאת מדעתי... למה???

כי אתה "בעונש"!!! אתה עכשיו מרצה את עונשך בכלא...

לא!!! זה לא!!! חלילה וחס!!! אין אצל הקב"ה כאלה סוג עונשים...

מה כן??? עשיתי נזקים... ואבא שבשמים נותן לי את האפשרות לתקן אותם... חשוב לאבא שבשמים שאני בעצמי אתקן אותם כדי שאני אחיה בעל ההטבה... (אם הוא יתן את הנזקים שלי במקומי... אז אני יוצא מהתמונה... אני מאבד את הקדיט שלי)... והיות ולאבא שבשמים חשוב שאני אתקן לבד... אז הוא כל הזמן עומד לציד... כל הזמן אכפת לו לראות שאני מתקדם עם זה ומצליח לתקן... וממילא הוא מצידו יתברך מנסה כל הזמן להקל ממני ולקחת ממני כל מאמץ שאני לא חייב לגמרי לעשות אותם... והקב"ה גם כל הזמן משתדל להליץ ולקצר וגם לעזור לגמור את התיקון כמה שיותר מהר... **זה בדיוק כמו הורים שנאלצים** לתת לילד שלהם להתבשל בחובות שהוא צבר לעצמו... הם נאלצים לעמוד כביכול מהצד ולא לשלם במקומו את החובות... כי הוא צריך להתחנך!!! הוא צריך לדעת שיש מחיר לחובות! אבל זה לא סתירה שהם כל הזמן ימשיכו לעמוד מהצד ומשתדלים להקל עליו כל זמן שהם לא מגיע על חשבון החינוך שבזה... אז לדוגמא: אבא כזה יארגן לבן שלו את ההלוואה הכי טובה... עם הפריסה הכי נוחה שיכולה להיות... אמנם לשלם במקומו אני לא אשלם! כי הבן שלי חייב להתחנך לקחת אחריות וצריך להחזיר חובות... אז לשלם לא!!! אבל כל טצדקי אחר אבא יעשה בשביל להקל על הבן שלו את התשלום... וברגע שאבא ימצא איזה תירוץ או אמתלה הכי קטנה וצדדית הוא פתאום יפתיע את הבן שלו וימחל לו לכה"פ על חלק מהחוב... אז זמן שזה לא מגיע על חשבון החינוך! **הבנת מה אמרתי???** (לדוגמא: אני מכיר אבא שפתאום מחל לילד שלו על חצי חוב... מה יש? מתנת יום הולדת! לכבוד היום הולדת שלו... מה פירוש? אתה חייב!!! ואני לא מוכן לשלם את החובות במקומי... זה בעיה שלך... אבל בלי שום קשר... הרי יש לך יום הולדת... אז מדי יום הולדת יש לי את הרשות לעזור לך בהחזרת החוב... הבנת את הרעיון?)

ככה נראה עונש שכל מטרותיו הוא תיקון... אין פה ניכור... זה לא שאתה עומד בפניה והקב"ה הולך לו ונותן לך להתבשל... יש פה תיקון שלקב"ה חשוב שהתיקון הזה יגיע ממך!!! אבל הוא כל הזמן עומד מהצד ותומך... שומר ומצפה מתי יגיע פירעון החוב... מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות ומחפש כל צטדקי לקצר את ההליכים...

אבל אם כבר מדברים על עונשים... בדור שלנו נוהגים לא לדבר על הנושא הזה... כי הדור

שלנו לא מסתדר עם המוסר המרירי הזה של שכר ועונש... אין בעיה!!! אם לא מדברים לא מדברים!!!! **הבעיה היא שדווקא בגלל שלא מדברים על זה...** מצטברות להם בנושא הזה כל מיני תפיסות מחשבה מעוותות... והיות ולא מדברים על זה... אז אין הזדמנות לשלול את הטעויות ואנחנו ממשיכים לחשוב בנושא הזה בצורה מעוותת...

לדוגמא: יש סוג של בדיחה... שהשלב של הבדיחה בנוי על אחד שמת ועלה לשמים... והוא היה בטוח שמקומו בגן עדן... ואז אמרו לו שמקומו בגהינם... ואז הוא היה בההלם והוא שאל למה וכו' וכו'... מכיר את סוג הבדיחות שככה הם מתחילות???? אבל זה לא רק בדיחות... ישנה מין גישה כללית כזו **שבועולם האמת יש הפתעות מאוד גדולות!!!!** יתכן שאתה בטוח שאתה עושה מצוות ואתה צדיק אבל באמת??? ברגע שתגיע לשמים... יתנו לך בעיטה אחת... ישר לגהינם... נכון???

אז זהו שלא! אני רוצה להרגיע אותך: תקשיב טוב למשפט הבא:

תשעים ותשע אחוז מהאנשים שמקומם בגהינם יודעים **כבר היום** טוב מאוד שזה המקום שלהם!!!! הם ממש לא יהיו בההלם שהם ימצאו את עצמם שם!!! **בגודל אין שום הפתעות בשמים!!!** מי שהיום עושה כל מה שנדרש ממנו בעבודת ה'... ולפי השכל הישר הוא אמור לנחול גן עדן אז ככל הנראה מקומו באמת יהיה בגן עדן!!! ומי שעתידי להיות בגהינם... הוא כבר היום יודע טוב מאוד שהוא לא בסדר...

והוא יודע שמגיע לו **גהינם**... והוא כנראה החליט שהוא "הולך על זה..." **ומשום מה אנחנו לא חושבים ככה!** יש לנו מין תחושה כזו שכל מי שימצא את עצמו בגהינים יהיה לו פרצוף המוסר!!! מה אני עושה פה... איך הגעתי לפה... **אז זהו שלא!!!! אסור לחשוב ככה!!!** מי שחושב ככה זה אומר שיש לו חוסר אימון מול הקב"ה... הוא לא מספיק סומך על הקב"ה... הוא חושד בקב"ה שהוא פתאום ידפוק אותו חס ושלום... הוא פתאום יפתיע אותו עם איזה עלילה ויטרוף את הקלפים... **חס וחלילה חס ושלום**... אה... מה תטען... הרי בגמ' ב"ב (ז'): עוללה ויטרוף יהושע שאל את בנו ר' יוסף... מה ראית שם למעלה והוא ענה לו: **עולם הפוך ראיתי... ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה...** ???

משמע שכן מחכים לנו הפתעות?? התשובה היא: כן... הוא ראה אנשים **שהוא חשב** שהם צדיקים, והתברר שהם היו רשעים, הוא ראה אנשים **שהוא חשב** שהם לא שוים, אבל בשמים התברר לו שהם היו צדיקים... **לו** היו הפתעות בשמים!!!! אבל האנשים האלו בעצמם שמצאו את עצמם למעלה או למטה??? להם היה שום הפתעות!!!! גם כאן בעוה"ז הם ידעו בדיוק מה הם שוים...

--- ומאוד חשוב לומר את הדברים הפשוטים האלו!!!! **אתה יודע למה???** כי מכל הסיפורים המבולבלים שאנחנו שומעים על כל מיני צדיקים גדולים שנתפסו כחוט שיער ונענשו על המצוות שהם עשו לא לגמרי בשלימות... באופן כללי יוצא לנו איזה מין תמונה כזו מבבלת... שכאילו אין קשר בין מצוות לשכר ובין עבירות לעונש... אתה יכול לעשות כל החיים מצוות ואז פתאום יתפסו אותך ככה על איזה משהו קטן... והופה... ישר לגהינם... ולעומת זאת יש לך אדם רשע שכל החיים שלו לא עשה כלום... אבל הוא השתדל באיזה מצוה מסוימת... ואז הוא קיבל שכר בגן עדן והוא יושב בין הצדיקים הכי גדולים... בקיצור: אנחנו יוצאים בסופו של דבר עם תחושה שהיא כמעט על גבול הכפירה שזה לא באמת שיש שכר ועונש... כי תמיד יהיה אפשר לתפוס אותך על איזה סעיף קטן בחוק ולשלול ממך את כל השכר... ותמיד יהיה אפשר לעשות ג'וב למקורבים ולתת להם שכר למרות שהם לא עשו כלום... ואסור לחשוב ככה!!!!!!!

בשביל זה!!!! בדיוק בשביל זה יש לנו את אחד מ"ג עיקרים שהוא: אני מאמין שהבורא יתברך שמו גומל טוב לשומרי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו... אתה יודע מה כתוב בעיקר אמונה הזה??? אתה יודע מה טמון באמונה הזו במילים פשוטות???

שהקב"ה הגון!!!!!!! זהו!!! לא פחות ולא יותר!!!

אתה רוצה שאני אסביר לך מה זה אומר **שהקב"ה הגון???** הנה... חבר שלי... יהודי בן עליה... עובד ה'... כל חייו מקדיש לתורה ולעבודה... אבל הוא כל הזמן מסתובב עם פרצוף חמוץ... למה??? מאיפה אני יודע שאני עושה מה שצריך... לך תדע... אולי אני מגיע לשמים ומתברר שיש לי מלא עבירות ושולחים אותי לגהינם על ט"ל... (הוא גם טען לי בצורה ברורה: שהסיכוי שלו לא לחזור בגלגול הוא קלוש מאוד... כי בסח במשך השנים הוא שכח להחזיר איזה עט... אז הוא כבר השלים עם זה... אתה מבין? הבן אדם עושה הכל ובטוח שהקב"ה רק יענש בו... ולא תראה אותו ככה... לכל דבר יש לו מקור... הוא שום דבר לא ממציא...) אמרתי לאותו חבר: תדע לך: **אתה כופר באחד מ"ג עיקרים...**

הוא נבהל... אמרתי לו: כן... אחד מעיקרי האמונה הוא **שהקב"ה הגון!!!!!!!** הגון פירושו, שהוא מעורב במצב ויודע את כל הנתונים ורואה את המאמץ שלך... ואם אתה מצידך רצית לעשות רצון ה'... ועשית הכל בשביל שיתברר ויתאמת אצלך מה חובתך בעולמך... ועשית מצידך הכל... **"הקב"ה יגמול לך טובה על זה!!!** אה... ויתר טעיית בדרך שלך בעבודת ה' אז בשביל זה תלמד מוסר וכל פעם מחדש תבדוק את עצמך שוב ושוב האם אני בסדר... אבל אחרי שבדקת ויצא לך שאתה בסדר... אתה חייב להאמין שהקב"ה הגון והוא לא יתנכר אליך אחרי כל המסירות נפש שהתמסרת למענו... (עכשיו שלא תגיד שלא אמרתי: יש בעיה אחת גדולה עם המסר הזה שאני אומר עכשיו... הבעיה היא שיש יותר מידי מאמרי חז"ל וסיפורים שמשמע מהם אחרת... משמע כאילו שאין חכמות... יש עומק הדין וזהו... ואין התחשבות... **וברור שזה נכון!!!** וצריך לשבת על כל מאמר חז"ל כזה ולהבין אותו!!! אבל היות ואנחנו החלטנו שלא פותחים את הנושא הזה ומשאירים אותו מוזנח ולא מטופל... **אז יש דבר אחד שהוא הכי ברור, ויתר ברור מכל דבר אחר: שהקב"ה הגון!!!** ומכל ההיורים האלו שמסתובבים עם תחושה מנוכרת שמה שהם יעשו ומה שלא יעשו... תמיד הקב"ה יכול לתפוס אותם על איזה פרצה בחוק ולשלול מהם את כל הזכויות... זה שאלה של כפירה בעיקר האמונה של שכר ועונש!!!!!! אז מה עושים עם מה שמקובלנו שאם לפני ארבעים שנה לא החזרת עט, אתה תחזור בגלגול: **אז יודע מה עושים עם זה...** אבל דבר ברור לי שמי שיתשוב עם תחושה כזו ש... שאני לעשה רצון ה' כל החיים... ותכל'ס... ושום דבר לא שווה... בגלל העט הזה... זה כפירה!!!!)

בקיצור יהודי יקר!!! תהיה רגוע!!! הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט... צדיק וישר הוא... נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך... אני מאמין באמונה שלימה שהבורא יתברך גומל טוב לשומרי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו...

גיליון מס' 313 פרשת שמות
תשע"ט שנה שיטית

גליון זה לע"נ אבי מורי
הרב יוסף בהרה"ג בצלאל זאב ז"ל
ואמי מורתי אסתר בת ר' יעקב זאב ע"ה
תנצב"ה
נודב ע"י בנם הר"ר אליהו שפרן שליט"א

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פשוט על הפרשה

"למילדות העבריות" (א, טו)

בסוטה י"א ב' חד אמר אשה ובתה יוכבד ומרים וח"א כלה וחמותה יוכבד ואלישבע, י"ל דחז"ל הכריחו זה מהפסוק דהנה המפרשים (עי' חזקוני ואברבנאל וביאור הג' מלב"ם והעמ"ד) כתבו דלפי פשוטו ויעש להם בתים הכונה שפרעה עשה להם בתים מיוחדים שידורו שם והושיב שם שומרים סמוך לבתים שיראו מתי המילדת הולכת ואז צוה לשוטרים המצרים שילכו אחריהם וישליכוהו ליאור וי"ל שגם חז"ל פירשו כן פשטי' דקרא וקשה א"כ איך יכלה להצפינו למשה ג' חדשים נהי דלא מנו לה המצרים אלא משעה דאהדרה כמ"ש בגמ' מ"מ ראו כששלחה לקרוא למילדת וע"כ שלא שלחה שהיא בעצמה היתה המילדת וקשה הא גם מילדת צריכה מילדת להולידה וע"כ שהאחרת היתה בתה או כלתה שהיו עמה בבית וע"כ לא הרגישו המצרים, והא דמר אמר בתה ומר אמר כלתה י"ל דבסברא בעלמא פליגי דמ"ס אין דרך כלה וחמותה לדור יחד וע"כ בתה היתה ומ"ס מרים היתה אז רק בת ו' שנים ולא מסתבר שיכולה כבר להיות מילדת וע"כ כלתה היתה [ואע"ג דאהרן הי' אז בן ג' מ"מ י"ל דכבר השיאו לו אשה גדולה ממנו בשנים ע"י תנחומא ריש שמות מלמד שלא ירד יעקב למצרים עד שזיווג נשים לחצרון וחמול זה בן שנה וזה בן שנים ואמרי' בסנהדרין ק"ד א' שהיו משיאין גדולה לקטן כדי שיהיו להם בנים הרבה].

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"מילה קטנה בשער הציון נידח"

העובדא הבאה, שיש בה כדי לתת צוהר לשולחנו של שר התורה, ולהביא לחשקת התורה ולידיעתה בכל מרחביה. היה זה לפני תקופה לא ארוכה.

(שמענו אותה מכ"י שני) חבורת תלמידי חכמים מירושלים עמדו להדפיס מחדש את מדרש 'פסיקתא', והגיהו אותו שוב מכל שיבושי הדפוס ודומיהן, בין השאר הם השוו אותו עם כתבי יד יקרים ונדירים, והוסיפו ציונים לכל מרחבי התורה. כידוע ללומדי המדרשים, לפני מאות שנה יהודי בשם 'בובר' הדפיס סדרת ספרי יסוד של מדרשים ועוד, ונקראים על שמו בפי כל 'מהדורת בובר' ולחלקם אף הוסיף הערות והוספות. על איש זה יצא מעט עוררין, אם הוא מוסמך וכו'. בידי צוות עורכי הפסיקתא עמדה שאלה. האם לסמוך על הערה שכתב בובר או שלא. מכיון שלא מצאו מי שיסיע בידם, נכנסו לקודש פנימה, למשכנו של רבינו שליט"א, וערכו לפניו את השאלה. מה דינו של האיש ושל החיבור. רבינו שליט"א, לא נכנס לעצם השאלה, רק אמר מיד: הלא החפץ חיים מביא אותו! ופטרם לשלום. העורכים היו נדהמים. היכן בדיוק בכל ספרי חפץ חיים הוא מביא אותו, ועוד בשמו. אבל, ההוראה יצא מלישכת הגזית, כנראה, איפה, הטעות אצלם. ובכן, ישבו התלמידי חכמים וחיפשו ובדקו בכל ספרי משנה ברורה, חפץ חיים, אהבת חסד ליקוטי הלכות קדשים, ושאר ספריו, היכן הוא מביא את האיש ההוא, ואיך הוא מכנה אותו. הם לא מצאו. כי אכן, זה לא דבר שמוצאים תוך כדי החיפוש, רק תוך כדי הלימוד.

* * *

אמנם כלל בידינו כי אין חוזרין ושואלין באורים ותומים, אך מה אפשר לעשות... שלחו את השאלה ביד שליח. לאמור, היכן מובאים הדברים. רבינו שמע את השאלה, הוציא מהארון את משנה ברורה הבלוי והמשומש, והצביע על שורה קטנה, של שער הציון בחלק ד', הלכות ראש חודש, בסימן תי"ט אות ב' "ומצאתי למבאר בפסיקתא שתמה גם כן עליו". המבאר הוא בובר, שביאר את אותה מהדורה - סיים רבינו. (ואף רבנו מזכירו בכ"מ בספריו בשם תנחומא ב' (כגון ע"י בהוספה להקדמת מס' כותים עמ' ד' קרית מלך עמ' קל"ז ועוד מקומות). אשרי הדור שאלו גדולי !

לעילוי נשמת
מרת חנה בת ר' יעקב ע"ה
נלב"ע כ"א טבת תש"ה
תנצב"ה

מסכת סנהדרין
פרק ט"ז הלכה א'

לעילוי נשמת
רבי משה בן יחזקאל שרגא ז"ל
כ"א טבת תשע"ז
תנצב"ה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

פארהדף היום

"בענין ב' שערפ"ע כאחד"

חולין כ"ט ב' דתנינא תזבח שלא יהו ב' שוחטין זבח א' וכו' זו דברי ר"א בר"ש סתמיתא אבל חכ"א ב' שוחטין זבח א' והר"מ פסק (פ"א מפסוה"מ ה"ה) כרבנן דב' שוחטין זבח א' אך המאירי פסק כר"א בר"ש דפסול וכו' ד' הר"ן (קידושין דמ"ב). והנה בפרה אדומה מבו' בסוגין דדינו כקדשים דאם בקדשים אסור גם בפרה אסור משום דחטאת קרי' רחמנא, ויל"ע לענין עגלה ערופה אם ב' יכולין לערוף כא' ולש' הר"מ דגם גבי קדשים מותר פשיטא דגם כאן מותר לכת' ולד' הפוסקים דבקדשים אסור יל"ע כאן ד"ל דאף בע"ע כפרה כתיב בה כקדשים אלא דיש לחלק דהכא דילפי' ליה מתזבח אי"ז אלא דין בזביחה דצורת שחיטה בקדשים היא רק באופן זה אע"ג דבחולין כשר שחיטה כה"ג וכמו דמצינו (לעיל ע"א) דבקדשים צריך לשחוט את הורידים משא"כ בחולין וכמו דבעי' שחיטה ע"ג קרקע ולא באויר שזה דין דוקא בשחיטה של קדשים ולא בקבלה ושאר עבודות וגם כאן לא מצינו דב' פסולין בקבלה ואפשר דאף במליקה כשר ורק בשחיטה גילתה תורה דדוקא בכה"ג שוחטין, וא"כ פרה דבשחיטה שפיר ילפי' דבעי' שחיטה כמו בקדשים אבל בעגלה דבעריפה ל"ש למילף כלל משחיטה דלא מצינו דילפי' פרטי העריפה משחיטה רק בכללות הדברים הנא' בקדשים ילפי' ג"כ בע"ע כמו ביום ודאסורה בהנאה ולענין טרפה ומחוסר אבר ודטהורה מידי נבלה אבל פרטי השחיטה פשיטא דהעריפה משונה ממנה. (נחל איתן סי"ב ס"א סק"א ע"ש עוד שהאריך בזה)

משתיקתו ודיבורו של מרן החזון איש ורבנו

כי כבד פה וכבד לשון... כי הדיבור שהוא מבחינת הנשמה יש בו חיות... אבל הדבור שהוא מבחינות הגוף יפה ממנו השתיקה, והיינו דאמר בסוף פ"ק דאבות לא מצאתי לגוף טוב משתיקה וכל המרבה דברים וכו' (פנים יפות) סיפר רבי שמשון גרינמן. כי אביו זצ"ל אמר בשם דודו החזון איש על מאמר התנא במסכת אבות "ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה", היינו לגוף ממש, (לא לנשמה, אלא לאדם - לגוף).

עוד אמר החזון איש: החפץ חיים כותב כי האדם עצל בכל אבריו חוץ מהלשון, ואני עצל גם בלשון. האם ראו אצל החזון איש זריזות מיוחדת ואיך זה מתאים מה שאמר שהוא עצל גם בלשונו, וגם הרי אמרו חז"ל (במדב"ר פ"י) מלמד שכל מעשיהם של צדיקים בזריזות? כשהיו צריכים לעשות, הם פעלו ועשו בזריזות. ולא כתוב שצדיקים זריזים - בטבעם, אלא כל "מעשיהם" של צדיקים בזריזות. ז"ל בחשון ע"ד, אמרתי. כי אמש דברתי בכנס בחירות בירושלים ובקריית ספר בשם רבנו, ושאלוני, הרי מצוה בו יותר מבשלוחו, ומדוע רבנו אף פעם לא מדבר בציבור? תאמר להם שאין לי כח לזה. ושאלתי את רבנו מתי הוא כן דיבר פעם ברבים והשיב: בבר מצוה, בחתונה ובימי שבע ברכות, לא כל יום היה סעודת ז' ברכות אצלי אבל בימים שהיה אמרתי דבר תורה בציבור, אבל חוץ מזה לא דברתי, כי לדבר צריך להיות 'מגיד' - בעל לשון לימודים.

עוד בענין שתיקה ומיעוט דברים בפני ציבור של החזון איש, ויבלחט"א רבנו שליט"א. שמעתי מפי רבנו כדלהלן: החזון איש לא היה מדבר בכלל ברבים, והשיעור שאמר ביאראצייט של אביו ואמו חזר עליו כמה פעמים קודם לכן עם אחרים להתרגל. ושתי פעמים הוא זצ"ל היה בכותל המערבי ושם בחיותו בכותל בקשו ממנו מאד שיאמר דבר מה, ואז פתח את פיו ואמר: אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה וכו' המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה. הנהגת שובב"ם

האם רבנו עושה משהו בימי שובב"ם? זה הובא במשנה ברורה סי' תרפ"ה סק"ח ובשר"ה סי' תרפ"ד סי"ג. הענין הזה הוא של קבלה. והיה משתמע מדברי רבינו כי הוא לא נהג להתענות, ולא שמע אצלם שנהגו בזה. בעלי תשובה שואלין היום ימי שובב"ם ובירושלים יש בליל שישי סדר שלם סביב השובב"ם - לומדים בלילה ובבקר מתענים עד חצות האם לנסוע לשם, וזה לא על חשבון ביטול תורה? זה ענין. ומהו בכה"ג שזה יהיה על חשבון הלימוד? הלימוד חשוב יותר.

פיה מראה

כל הכיכר שמורת

ואלה שמות פני ישראל הנאמרים מצרימה (שמות א' א')

ידוע מה שכתב בעל הטורים כאן, רמז לקריאת הפרשה בכל שבוע, שנים מקרא ואחד תרגום, וזה לשונו: אלה שמות בני ישראל - ראשי תיבות: ו'אדם א'שר ל'ומד ה'סדר ש'נים מ'קרא ו'אחד ת'רגום ב'קול נעים י'שיר י'חיה ש'נים ר'בות א'רוכים ל'עולם.

ורבינו שליט"א נוהג בכל ערב שבת אחרי צהרים לקרוא את הפרשה באופן מיוחד מאוד: תחילה קורא את כל המקרא של הפרשה מתחילתו ועד סופו, ואחרי זה את כל התרגום, ובסוף קורא שוב את כל הפרשה - מקרא, מהתחלה ועד הסוף ברציפות.

וחידוש מיוחד יש לו: שכל המנהגים שמקפידים עליהם בקריאת התורה, הוא מקפיד גם באמירת השנים מקרא, אחד ההלכות הם שבפרשיות התורה בקריאת שמע, בעשרת הדברות, בקללות ובעוד כמה מקומות הוא נוהג לעמוד, ולכן גם באמירת שנים מקרא נעמד.

בתמונה הנדירה:

מרן עומד בעת שמעביר הסדר 'שנים מקרא ואחד תרגום' ואומר את עשרת הדברות בעמידה. ניתן להבחין כי הסטנדרט בו הוא משתמש כבר מכוסה במפה נאה לכבוד שבת.

בקשה:

נשמח לקבל מהקוראים מסמכים ותמונות הנוגעות לעניני הפרשה.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש לחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 7630585-03 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310